

כַּיִם תזורה מקורית

חוברת חודש אירגון

תשע"ה

4	דבר המזכ"ל.....
5	דבר ראש מחלקת ההדרכה.....
6	מבנה החוברת.....
8	אז מה זה אומר?
13	טכנולוגיה מתקדמים עם הזמן?!
57	אינדיבידואליזם אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד
125	היחס לאמת אם הכל נכון - אז מה נכון?
173	תרבות (מח"ר) זה בידיים שלנו!
219	אינדיבידואליזם איפה אתה חי?
265	טכנולוגיה זהירות, פצצה טכנולוגית!
337	תרבות מפגש תרבותי
383	היחס לאמת מבחן אמיתי

הנחיה ועריכה:

אסתי הדס

יהל כיאט

כתיבה:

אוריה אהרוני

נחמה במברגר

שהם בן משה

רעות גולדברגר

יניר פינקר

אורית פרקש

אורית שרביט

עריכה לשונית:

אפרת ליבר

עיצוב עטיפה:

אפרת ונחוצקר

עיצוב ועימוד:

אפרת רבי

בהוצאת:

עזרא - תנועת הנוער התורני לאומי בארץ ישראל

מחלקת הדרכה

רח' בית הדפוס 11 ירושלים

טלפון: 025371640 פקס: 025372639

Www.ezra.org.il

כל הזכויות שמורות, ירושלים, תשע"ה

אנחנו נמצאים בשלהי האלף החמישי לבריאת העולם. ככל שעוברות השנים, לא רק שהמציאות והעולם משתנים, אלא גם הקצב שבו משתנים הדברים משתנה. אם היינו חוזרים רק מאה שנים לאחור, לזמן שבו סבא של סבא שלנו היה בערך בגילנו, לא מעט אבל גם לא הרבה, היינו פוגשים מישהו שחי בעולם שונה כמעט מכל הבחינות מהעולם שאנחנו חיים בו.

רק לפני מאה שנים המכונית המסחרית עשתה את צעדיה הראשונים, איינשטיין פרסם את תורת היחסות, המצב הכלל-עולמי נראה רגוע מאי פעם (מי דמיין שיהיו שתי מלחמות עולם ושואה נוראה?!!), מטוסי סילון וטנקים טרם הומצאו ואיש לא דיבר על מחשב או פלאפון. אמריקה עוד לא הפכה להיות הכוח המשמעותי בעולם, האימפריות שלטו ברוב רובו של כדור הארץ, מוזיקה קלאסית הייתה הדבר הכי תרבותי שיש, ואינטרנט? מי בכלל הכיר את המילה הזאת.

התהליכים שהתרחשו בתקופה זו יצרו מציאות חיים אחרת, שונה מכל מה שהכירה ההיסטוריה, עד שעולמו של מי שחי לפני מאה שנים קרוב הרבה יותר לעולמו של מי שחי חמש מאות שנים לפניו מאשר לכל אחד מאיתנו. מה עושים עם שינויים רבי משמעות אלה?

הפוך בה והפוך בה דכולה בה

התהליכים שתיארנו מציבים בפנינו אתגרים בכל מיני רמות - ברמה האישית, הלאומית, התרבותית והמוסרית. חז"ל מסבירים את הפסוק "וישן מפני חדש תוציאו" שמפני החדש, בעקבות החידושים המופיעים בתורה, יש לחזור וללמוד שוב ולהוציא מתוך הדבר הישן - מתוך התורה - את ההנחיה ביחס למציאות היום.

אנחנו מאמינים שזו המשימה שלנו כתנועה, להתייצב בראש הפירמידה ולברר לנו ולחניכינו מתוך התורה את ההדרכות שלפיהן יש לפעול, לפגוש את אור התורה באופן שמיישר ומוביל את החיים.

אין זו משימה פשוטה. הוועידה שאנחנו יוצאים אליה תעסוק גם היא בנושאים אלה, אך אני יודע שאנו יכולים לה כתנועה. זהו תהליך ארוך שמחייב כל מדריך ומדריכה לחשוב על הדברים, לברר אותם ולהביא את הבשורה אל החניכים. לומר בריש גלי: התורה רלוונטית לחיים שלנו היום. היא זו שמובילה אותנו, לא רק ברמת הסיסמה אלא עם בירור עמוק של הנושאים המרכזיים.

מאמין בכם ובדרך המשותפת שאנו הולכים בה

בברכת התנועה -

חיזקו מדריכות ומדריכים, חיזקו חברים!

שאל דה מלאך

מזכ"ל

ההנהלה הארצית, ירושלים

לפני כשנה הלכתי לצפות במופע מיוחד של בית ספר אקדמי-דתי-אמנותי. כמי שלמדה מעט בבית הספר הזה, אני מאמינה גדולה ברעיון של אמנות יהודית. בעיניי זה כמו מעבר לעולם חדש-ישן. חדש - על הגאולי שבו, וישן - על המסורתי שבו.

כשנולדה האקדמיה לאמנות 'בצלאל' בתחילת המאה הקודמת, רבים התרעמו על המקימים - למי יש זמן לעסוק באמנות כשצריך לייבש ביצות, ליישב את הארץ ולבנות אותה? המתנגדים טענו כי זה לא ראוי ולא מוסרי, אך הרב קוק בראייתו הייחודית והרחבה כל כך המשיל את העניין לילדה חולה ששוכבת במיטה בתרדמה. והנה יום אחד היא פוקחת את העיניים ומבקשת בובה. כן, בובה! לא מים, לא להחליף בגדים, אלא את הדבר שנראה לנו במבט ראשוני הכי פחות חשוב.

הרב הסביר שילדה בריאה, בגלל שהיא בריאה - רוצה בובה. בדומה לכך, כשהאומה נמצאת במצב בריא - היא מסתכלת קדימה, ולא מחפשת איך לשרוד ולהתקיים. הרוח והתרבות הם הקומה הנוספת שמעידה על חיים מלאים ועשירים, בגוונים ובצלילים עדינים, שיוצרים הרמוניה מפליאה, מדויקת ומרעננת שבה גלומים הערכים הרוחניים, המוסריים והתרבותיים שלנו.

יצאתי מאותו מופע מוטרדת ומרוגשת בו בזמן. מצד אחד פגשתי נוכחות יהודית ששלמה עם הערכים שלה ואינה מתפשרת על מקצועיות וחדשנות אמנותית, ומצד שני הרגשתי הרבה כלבולים רוחניים באוויר: אמנות ודתיות - הילכו שניהם יחדיו?

אני מרגישה שישנם אינספור דיונים ושאלות בנושאים כמו תרבות, מקומו של הפרט ביחס לערכים, פלורליזם, מעמד האישה, טכנולוגיה, ניו-אייג' ועוד סוגיות שמאפיינות את התקופה שלנו. כשניגשנו לבחור את הנושא השנתי, חשבנו שיש לעצור רגע ולברר את הסוגיות הללו מתוך עיניים תורניות, בעלות פרספקטיבה רחבה וכנות.

לנושא קראנו "חיים תורה מקורית". חיים - כי אנחנו מאמינים בעוצמות של החיים שיכולים להוביל אותנו למקומות גבוהים יותר, והתורה המקורית היא קודם כול המקור שממנו אנחנו שואבים. היא המסגרת, היא המעיין, היא המהות. מצד שני היא רלוונטית לחיים שלנו, אינה מנותקת מהם ויש לה אמירה מקורית על המציאות. נכון, יש פה קו דק שאנחנו צריכים לעמוד עליו בשיווי משקל יציב - מצד אחד לא להיסחף לחדש ומצד שני לא לפחד ולהישאר בישן.

אסיים בהתנצלות. בחרנו קומץ נושאים מתוך הסוגיות שהזכרתי לעיל, ובהם העמקנו ולמדנו. ואולם נושאים אלה עדיין נמצאים בשלבים ראשוניים יחסית בהגות התורנית, ורובם עצומים בהיקפם ויש עוד שבילים רבים לטייל בהם ולגלות אותם. אני מזמינה אתכם לקרוא, לחקור, לשאול אנשים חכמים, והכי חשוב - לחזק את האמונה.

מאחלת לכם טיול מרתק, רווי תובנות אמוניות וחינוכיות.

בהצלחה!

יהל כיאט

ראש מחלקת הדרכה

ירושלים, תשע"ה

כדי להצליח לבחור את המערך שהכי יתאים לחניכים שלכם, עליכם להבין כיצד החוברת בנויה ומה עניינו של כל מערך (ובסוף יש גם טיפים!).

תוכן החוברת:

את הנושא חילקנו לארבעה תת-נושאים, שני מערכים בכל תת-נושא, האחד מותאם לחבריא א' והשני לחבריא ב'. סדר המערכים הוא מהרמה הנמוכה ביותר ועד לרמה הגבוהה ביותר.

תת-הנושאים הם:

1. טכנולוגיה: השפעות ההתפתחות הטכנולוגית על המציאות ועל הערכים שלנו.
2. היחס לאמת: התקופה שאנו חיים בה (הפוסטמודרניזם) מדגישה את ריבוי האמיתות ואת הספק באמת או ביכולת להגיע אליה.
3. תרבות: העולם החיצוני לעתים מעביר מסרים שאינם תואמים את הערכים שאנחנו מאמינים בהם, מה שיוצר דיסוננס מודע או לא מודע.
4. אינדיבידואליזם: מאפיין בולט בתקופתנו הוא שימת האדם במרכז. נדון ביחסים בין הפרט לסביבה ולערכים.

סדר המערכים:

1	טכנולוגיה	מתקדמים עם הזמן?!	על בחירה ערכית בתוך עולם טכנולוגי
2	אינדיבידואליזם	אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד	על המתח שבין הפרט לקבוצה
3	היחס לאמת	אם הכול נכון - אז מה נכון?	מציאת אמת בתוך בלבול בין אמיתות רבות
4	תרבות (מח"ר)	זה בידיים שלנו!	מהי תרבות והשפעותיה עלינו וכיצד פועלים במרחב כזה?
5	אינדיבידואליזם	איפה אתה חי?	על האני, הסביבה ומה שביניהם
6	טכנולוגיה	זהירות, פצצה טכנולוגית!	איך הטכנולוגיה משפיעה עלינו ואיך מתמודדים איתה?
7	תרבות	מפגש תרבותי	על המפגש עם החוץ ובניית עמדה נפשית בריאה
8	היחס לאמת	מבחן אמיתי	למה איפה ואיך מלקטים רסיסים של אמת?

מבנה המערכים:

בכל מערך יש חמש פעולות, אחת מהן היא פעולה חווייתית שמותאמת ליום חול ומטרתה להפגיש את החניכים עם הנושא באופן חווייתי-התנהגותי ולא חיצוני. ברוב המערכים פעולה זו היא הפעולה השנייה. פעולה נוספת מוקדשת לגישה היהודית לאותה סוגיה על פי המקורות, על מנת לתת לנושא התייחסות רחבה יותר בפרספקטיבה תורנית והיסטורית.

הפעולות בנויות זו על גבי זו, לכן חשוב להעביר את כל חמש הפעולות ולפי הסדר המופיע בחוברת. המערך בנוי באופן תהליכי שחושף רבדים שונים ומשלימים, על מנת ליצור תהליך משמעותי אצל החניכים.

בעמודים הבאים מובאים תקצירי המערכים ביחד, שם גם מופיעים הגילים המומלצים לכל מערך. אנו ממליצים לכם לקרוא את התקצירים שמתאימים לגיל החניכים שלכם.

כיצד בוחרים את המערך?

ישנם כמה גורמים שעל פיהם כדאי לבחור את המערך. זכרו, מטרתנו שהחניכים יעברו תהליך חינוכי עמוק ומשמעותי, ולבחירת הנושא יש השפעה גדולה על כך.

1. **מצב הקבוצה** - מערך שמתאים בדיוק למה שקורה עכשיו בקבוצה, יכול להוות מקפצה לקבוצה כזו. דוגמה פשוטה לכך היא המערך "אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד", שעוסק במתח שקיים בין היחיד לקבוצה. מערך כזה יכול להתאים לקבוצות שהנושא הזה מצריך בהן בירור ועיסוק מכיוון שקיים מצב חסר בתחום הזה.

2. **אופי הקבוצה** - מה הקבוצה אוהבת? אילו נושאים מעסיקים אותה? האם הם אוהבים יותר סיפורים? דיונים? משחקים? לרוב, ככל שעולים בגיל המערכים כוללים יותר דילמות ודיונים. לדוגמה, המערך "מתקדמים עם הזמן?" מבוסס על סיפור בהמשכים, והמערך "מבחן אמיתי" משתמש בקטעי לימוד רבים.

3. **אישיות המדריך** - למה אתה מתחבר? איזה נושא מעניין אותך ומאתגר אותך? באיזה נושא יש לך חשק להעמיק? אישיותך לא סתם מופיעה בקריטריונים לבחירת המערך - אנחנו מאמינים שככל שאתה מחובר יותר לנושא שאתה מעביר ואוהב אותו, כך גם החניכים ייהנו ויהיו מעורבים יותר.

4. **רמת הקבוצה** - כפי שנכתב, המערכים מסודרים לפי גילים מומלצים. חשוב לבחור מערך שיאתגר את החניכים, אך גם כזה שהם יכולים להבין ולעמוד בו. לכן, המערכים מסודרים גם לפי רמת קושי עולה. אם אתה מדריך נטעים אבל אתה מרגיש שהקבוצה שלך בוגרת - אולי כדאי לבדוק אם המערך השני יכול להתאים יותר, וכן להפך.

טכנולוגיה

מתקדמים עם הזמן?

אל גיורא זרביץ גמל זלמן שפילד

מומלץ לכיתות ג-ד'

דורנו הוא דור מיוחד, דור שבו אפשר לראות התפתחויות טכנולוגיות מדהימות משנה לשנה. אנחנו לא מספיקים להתרגל לחידוש האחרון, וכבר מגיע החידוש הבא, שהוא כל כך מופלא עד שממש נשכח החידוש הראשון. מי שמתבונן בתמורות הטכנולוגיות הרבות יכול לומר בפה מלא "מה רבו מעשיך ה'", ולהצביע על כל חידוש וחידוש ולומר "אצבע אלוקים היא".

ואולם, לצד הנוחות והקדמה שמביאה איתה הטכנולוגיה יש גם חסרונות רבים. הדור של היום חשוף יותר לפריצות האיומה שנמצאת במרחק הקלקה על העכבר או מגע אצבע במכשיר הנייד, לעולם תוכן זל ששולט ללא עוררין בטלוויזיה ובאינטרנט, לתרבות שבה מותר לומר הכול על כולם בלי בושה, לסכנות שבהתמכרות למכשירים הטכנולוגיים ולבטלה מול הממסכים המרצדים שסופה שתביא לידי נפילה. בסדרת פעולות זו ננסה לעמוד על טיבה של הטכנולוגיה החדשה, נדבר על הצדדים החיוביים שלה כמו גם על הצדדים השליליים. נדון בשאלה כיצד ניתן לקדש את האמצעים הטכנולוגיים שברשותנו ולהשתמש בהם באופן נכון, מדוד ומבוקר. סדרת פעולות זו תיתן לנו, החניכים והמדריכים, את הכלים להתמודד עם כל התמורות המאפיינות את הדור שלנו. נבנה לעצמנו דרך חיים שבה נדע לברור את הטוב מהרע ולהשתמש בכל הכלים העומדים לרשותנו באופן הנכון והרצוי.

בפעולה הראשונה מבין החמש נתוודע לכך שדורנו אינו דור רגיל, וכי השינויים בדור זה מתרחשים הרבה יותר מהר, וזהו דבר שצריך לתת עליו את הדעת ולא לקבלו כמובן מאליו. בפעולה השנייה נלמד להתבונן על המציאות בצורה מורכבת, אין טוב ורע מוחלטים, אלא הכול תלוי באופי השימוש שלנו. כמו כן נתוודע לחלק מהסכנות העומדות לפתחנו. בפעולה השלישית ניכנס לעובי הקורה ונעסוק בצדדים השליליים של הטכנולוגיה ונבחן דרכי התמודדות איתם. בפעולה הרביעית נראה כיצד התורה מנחה אותנו להתנהל בחיים, וכיצד דווקא התורה, שלכאורה לא כתוב בה דבר על הטכנולוגיה, כל כך רלוונטית בימים אלו. בפעולה החמישית נסכם את מה שלמדנו ונבנה את "סמארטפון החיים" שלנו.

אינדיבידואליזם

אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד

אל גיורא זרביץ גמל זלמן שפילד

מומלץ לכיתות ג-ה'

אינדיבידואליזם היא מילה ארוכה ומורכבת, שמבטאת השקפת עולם אשר מציבה את האדם הפרטי במרכז. הכרחי לדון בנושא זה דווקא בדורנו, מכיוון שכיום היחס הפרט תופס מקום רב מאשר בעבר. במערך זה התמקדנו בערך של הקהילה והקבוצה כערך שהוא "לא אני", אם כי האינדיבידואליזם ככלל אינו מתייחס לאיזה ערך נדחק הצדה, אלא רק לעובדה שהאדם הפרטי במרכז. לאורך המערך ננסה להבין מהו היחס הנכון בין הפרט לקבוצה שהוא משתייך אליה, ועל היתרונות והחסרונות של שני הקצוות.

בפעולה הראשונה נעסוק בניתוח תקופתנו לעומת תקופות אחרות, ונלמד שבעבר נתנו מקום רב יותר לכלל, לקבוצה, מאשר היום. נאסוף מהחניכים דוגמאות למקרים כאלה. בפעולה השנייה, שאותה נערוך באמצע השבוע, נגרום לחניכים לחוות באמצעות מתודות ומשחקים שונים את המבנים השונים שיש ביחסי פרט וקבוצה, ונצפה בסרטון קצר בנושא. בפעולה השלישית נעבד את החוויה שעברנו בפעולה השנייה, נחשוב מה הם היחסים הנכונים ומה היתרון והחסרון בכל מבנה, ונתמקד בשאלה כיצד הפרט נבנה בזכות הקבוצה וכיצד הקבוצה נבנית על ידי הפרט שבה. בפעולה הרביעית נעסוק ביחס היהדות למתח שיש בין פרט וקבוצה, ובחשיבותו של היחיד בתוך הכלל. בפעולה החמישית נערוך סיכום, נלמד על צמיחתו של הפרט מתוך הקבוצה וניצור תקנון קבוצתי להמשך השנה.

היחס לאמת

אם הכל נכון- אז מה נכון?

מציאת אמת בגמל זלמן שפילד

מומלץ לכיתות ה-ו'

המערך הבא עוסק בנושא **פלורליזם**. המילה הפלורליזם מציינת ערך ועיקרון חשוב בממשל דמוקרטי, לפיו יש להעניק שוויון זכויות וחופש ביטוי לקבוצות שונות בחברה, בהן קבוצות מיעוט, כך שיוכלו לבטא את השונות ביניהן ולהתאגד במסגרות שונות כבחירתם. פלורליזם פירושו ריבוי שונות בחברה (על פי ויקיפדיה). מטרת המערך היא שהחניכים ילמדו על הבלבול של דורנו, אשר נובע מכך שאין אמת אחת ולכל אחד יש זכות להביע את עמדתו האישית. החניכים יגלו מה הם היתרונות והחסרונות הטמונים בכך, יבינו שחשוב לדעת מהי האמת, וילמדו על אמיתה של התורה שמנחה אותנו כיהודים ככלל וכאנשים דתיים בפרט.

בפעולה הראשונה נפגיש את החניכים עם אופנת ריבוי הדעות בימינו, ניתן להם להביע בעצמם גישות שונות ונישאר עם השאלה הפתוחה: אז מה נכון בעצם? בפעולה השנייה, אשר תיערך באמצע השבוע, נגרום לכך שהחניכים יחוו סתירה מוחלטת לערכים שהאמינו בהם עד היום, וניתן להם להגיב על כך. בנוסף לכך, נמחיש את הצורך במטרה ובהובלה בחיים. בפעולה השלישית נעבד את החוויות שחווינו בפעולה השנייה, ונלמד את החשיבות במטרה ובאמת כמנחה. נסביר מהיכן נובע הבלבול שקיים היום בפרטים הקטנים והגדולים בחיינו. הפעולה הרביעית עוסקת בבירור אמוני בנושא. לאחר שאמרנו שיש צורך באמת - נתחבר לכך שהתורה היא האמת שמנחה אותנו בחיים וכתוצאה מכך היא חלק בלתי נפרד מכל פרט בחיינו. בפעולה החמישית נסכם את הצורך באמת אחת דווקא בימינו, ואת האחריות שיש לכל אחד למצוא לעצמו דבר כלשהו שינחה אותו בחיים.

תרבות

זה בידיים שלנו!

מפי גיורא זרביץ גמל זלמן שפילד

מומלץ לכיתות ה-ז'
מותאם לסניפי המח"ד

מערך זה יעסוק במושג "תרבות" ובכל המשתמע ממנו. התרבות שלנו היא בעצם כל מה שאנחנו עושים בזמננו הפנוי, ומסיבה זו יש לה השפעה רבה עלינו. התרבות היא כל מה שאנחנו בוחרים לעשות, כל מה שאנחנו רוצים לעסוק בו, כל מה שמעיד על תחומי העניין שלנו - ובהתאם לכך גם על סדרי העדיפויות שלנו. מכיוון שהילדים שלנו כבר חשופים כמעט לגמרי לתרבות הרווחת בחברה, ולא רק בחברה הדתית, בעיקר בסניפי המח"ד בתנועה, המערך יעסוק בנושא התרבות מתוך מודעות למקום שבו נמצאים החניכים שלנו וייתן כלים שייגעו בהם.

בהעברת הפעולות יש לשים לב כי אין אנו מוחקים את התרבות והמכלול בו החניך גדל על מנת שלא לפרק את זהותו. עם זאת, כמובן צריך לחתור לאמירות ברורות והצבת אלטרנטיבה חיונית וישימה.

בפעולה הראשונה נערוך עם החניכים מעין היכרות עם המושג תרבות. על מנת לאפשר את כל המהלך שהמערך הזה בא להציע, נתייחס להיקף של התרבות בחיים שלנו. כלומר, כמה זמן בחיינו אנו מקדישים לה וכיצד היא משפיעה עלינו. מתוך הבנה זו, נוכל לגשת לשיח מעמיק יותר על דרכי ההתמודדות ועל בנייה של תרבות נכונה בחברה שלנו. בפעולה השנייה נחוה מקרוב כיצד מסרים מועברים לנו בסרטים ובתכניות טלוויזיה ב"דלת האחורית" של התודעה שלנו, וננסה לעורר את הביקורתיות של החניכים כלפי דברים שהם רואים ונפגשים עמם בכל יום. הפעולה השלישית מהווה מעין פעולת המשך לפעולה השנייה. בפעולה זו יש שני ממדים: הראשון מתמקד בעיבוד חוויות - למה חשוב לדבר על דברים שעברנו, לדון בהם ולהסיק מסקנות, והשני עוסק בחשיבות של עיבוד חוויות בעניינים תרבותיים בפרט. אותו עיבוד, שאילת שאלות נכונות ופיתוח הראייה הביקורתית שלנו, הוא זה שינחה אותנו לצריכה נכונה של תרבות.

בפעולה הרביעית ניכנס עוד יותר לעומקה של התרבות. בפעולה זו ננסה לבחון את הצדדים השונים של התרבות - יתרונות וחסרונות. נחוה עם החניכים את תחושת הבלבול הנובעת מההיצע התרבותי הרחב שקיים בחברה שלנו. נדון עמם ביתרונות וחסרונות של התרבות היומיומית שלנו, ונבחן גם מה יש לתורה להגיד על כל העניין ומדוע היא ככלל רלוונטית לרשתות חברתיות וסרטי קולנוע.

בפעולה החמישית והאחרונה ננסה ללמוד יחד עם החניכים כיצד הלו"ז היומי של כל אחד מאיתנו, שהוא עניין טכני לכאורה, משקף רובד עמוק יותר של הערכים שלנו - מה חשוב לנו יותר ומה פחות. את סידור הזמן הפנוי שלנו ניתן לשנות בהתאמה לערכים שאליהם אנחנו שואפים.

מומלץ לכיתות ו' ח'

אינדיבידואליזם | איפה אתה חי?

אלה "אני" הפסיקה /מה לא/היפס...

האדם עצמו הוא הציר המרכזי של חייו. ההתעסקות של האדם בעצמו - דעות, רצונות, שאיפות, מימוש עצמי ועוד - היא חלק בלתי נפרד מחייו. האינדיבידואל כיחידה משמעותית הוא מרכיב נכבד בתרבות שלנו.

אך מהי הדרך הנכונה למימוש עצמי? איך משלבים את החיים האישיים עם הכלל? האם ההתעסקות בעצמי סותרת את היהדות? מה אנחנו יכולים לעשות כקבוצה וכיחידים? ומה עושים כשהמציאות מורכבת ואי אפשר לשלב? כל זאת ננסה לברר במערך זה.

בפעולה הראשונה נכיר את האינדיבידואליזם כמאפיין תרבותי ונבין את חשיבות המימוש העצמי. בפעולה השנייה נבחן את התנהגותנו במשחק ובחוויה, ובפעולה השלישית נתקדם לבירור דרכנו על חסרונותיה. בפעולה הרביעית נכיר את יחסי הכוחות בין היחיד לקבוצה, ונלמד את גישת היהדות להתנהלות הנכונה בין שני המעגלים הללו. נסיים בפעולה החמישית, שבה נדון בחובה ובזכות שיש בהשתייכות היחיד לכלל, ונערך חשבון נפש אישי וקבוצתי שבסימונו נקבע אמנת התנהגות קבוצתית.

מומלץ לכיתות ז' ט'

טכנולוגיה | זהירות, פצצה טכנולוגית!

איך הפצצה ממשפחה לאנן ואיך מתמודדים איתה?

אין ספק כי בתחומים רבים העולם התקדם! החל ממכונות כביסה ומקררים, ועד כלי תחבורה משוכללים, מכשירים רפואיים מצילי חיים, אינטרנט בכל מקום, פלאפונים חכמים ועוד. קצרה היריעה מלהכיל...

אך כיצד זה משפיע עלינו? הגיע הזמן לעצור ולבחון!

במערך זה נעסוק בהתפתחות הטכנולוגיה מהיבטים שונים, החיוביים והשליליים. נבחן את מה כדאי לשמר וממה חובה להישמר, ובעיקר נקבל כלים להתמודדות נכונה ויומיומית עם כל מה שקשור לתחום (ויש הרבה...).

בפעולה הראשונה ניחשף להשפעת הטכנולוגיה על חייו, נגדיר כי היא סך הכל "כלי", ונבדוק מה זה בדיוק אומר עליה ועליו.

בפעולה השנייה נחווה את חוויות העידן הטכנולוגי, כבסיס לבירור שיגעי בהמשך.

בפעולה השלישית נתמודד עם דילמות שמעסיקות את כולנו, ואולי אף נצליח למצוא להן פתרונות.

בפעולה הרביעית נגלה כי אנו עמוקים ושכליים יותר מבעלי חיים (האמנם?!), ובהתאם לכך נלמד להתמודד.

בפעולה החמישית נבחן מהי ביקורת ומתי היא הכרחית, נסכם ונצא עם טיפים מעשיים להתמודדות היומיומית שלנו בהמשך הדרך.

תרבות | מפגש תרבותי

אלה המפגש עם הכול /אנני לא/היפס...

כבני אדם אנחנו נפגשים עם רעיונות, חוויות ותהליכים שונים במציאות. כיהודים, המפגשים האלו תמיד מורכבים יותר, כשהם עומדים מול השאלה "מה התורה אומרת על זה?".

אנחנו מאמינים שהתורה היא תורת חיים. היא אינה שייכת רק לבית המדרש, אינה מנותקת מהמציאות סביבנו, אלא להפך - היא דורשת מאיתנו לחוות את החיים בצורה הכי נכונה. כמובן, אנחנו לא ניפגש עם כל דבר, ויש חוויות שלא נרצה לחוות ורעיונות שלא נרצה להיחשף אליהם.

בדור שבו כולנו צרכני תרבות ללא הפסקה, אנו נמצאים במפגש מתמיד עם תרבויות שונות - חלקן מתאימות לנו וחלקן פחות. במערך זה נבקש לבחון מה היא הדרך הנכונה להיפגש עם תרבות הפנאי.

בפעולה הראשונה נגדיר לעצמנו מהו מפגש, מהי תרבות פנאי ומה אופייה במציאות המודרנית של חייו. בפעולה השנייה נחווה חוויות תרבות מתחומים שונים, ובאמצעותן נבין כי מאחורי כל יצירה תרבותית ישנה אמירה בעלת ערכים מסוימים. בפעולה השלישית נלמד את כלי העיבוד כמסייע למפגש נכון עם תרבות הפנאי. בפעולה הרביעית נכיר את היחס היהודי-ישראלי לתרבות הפנאי, ובפעולה החמישית נדבר על העמדה הנפשית שלנו כצרכני תרבות.

היחס לאמת | מבחן אמיתי

אמה איפה ואיך מלקטים כוסים של אמת?

התקופה שאנו חיים בה היא תקופה שיש בה ריבוי אמיתות. ההבנה הרווחת בעולם היא שאין אמת אחת מוחלטת, שהיא הדבר הנכון לעשות ועל האדם לחיות על פיה, אלא יש דברים רבים שיכולים להיות האמת. כל דעה שנאמרת היא מותרת ולגיטימית - ואף נחשבת לאמת.

אנחנו, אנשי האמונה, מתמודדים בתוך המציאות הזאת, שסותרת לעתים את אמונתנו המוחלטת והברורה בקב"ה ובתורתו ואת הידיעה שיש טוב ורע, נכון ולא נכון, אמת ושקר.

המערך מתייחס למורכבות שאנו חווים בקשר ליחס לאמת בדורנו, ונותן כלים לבחינת האמיתות ולמציאת האמת וביסוסה בתוך המציאות שאנו חיים בה.

בפעולה הראשונה נברר את הצורך של כל אדם לפעול על מנת לחפש את האמת. בפעולה השנייה נלמד על הגישות השונות לאמת - אמת מוחלטת (מודרניזם) מול ריבוי דעות (פוסטמודרניזם) - ועל היחס אליהן. בפעולה השלישית נחווה מציאות של ריבוי דעות, ואת הקושי להסכים על אמת מוחלטת. בפעולה הרביעית נראה כי יש אמת אחת וכי על מנת למצוא אותה יש ללקט אותה מבין ריבוי הדעות, ובפעולה החמישית נרכוש כלים מעשיים לבירור האמת.

טכנולוגיה מתקדמים עם הזמן!?

א' בויכב' ערכי' ביהק' ע'ל'ס' אכ'ל'א'ג'

פעולה א' | איפה אתה חי?

מטרות הפעולה:

החניכים יכירו בכך שהדור שאנחנו חיים בו הוא דור מיוחד מאוד שהטכנולוגיה מתפתחת בו בקצב מואץ.

הערה: פעולה זו מהווה תשתית לפעולות הבאות, שבהן החניכים ידונו בשאלה כיצד טכנולוגיה זו משפיעה על חיינו, והאם שינוי זה חיובי או שלילי.

מבנה הפעולה:

- א. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו" - בירור לאן הגענו ביחס לעולם שהיה פעם
- ב. מה נשתנה הדור שלנו מכל הדורות? היכרות עם התהליכים המואצים שעובר הדור שלנו בפרט
- ג. הכרה בכך שאיכות החיים השתפרה, אך לאו דווקא שמחת החיים
- ד. סיכום: ההבדל המהותי בין החיים של היום לחיים בעבר

מהלך הפעולה:

א. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו" - בירור לאן הגענו ביחס לעולם שהיה פעם

- מקריאים לחניכים את חלק א' של הסיפור "שוקי יומטוב ומכונת הזמן" (נספח א').
- שואלים את החניכים אם הם מכירים אמצעים טכנולוגיים שלאדם הקדמון ייחשבו חדישים, ולשוקי ייחשבו מיושנים.

ב. מה נשתנה הדור שלנו מכל הדורות? היכרות עם התהליכים המואצים שעובר הדור שלנו בפרט

יוצרים על הרצפה גרף התקדמות טכנולוגית: מפזרים את מספרי השנים (נספח ב') כך שבצד אחד תהיה השנה הנמוכה ביותר (1500) ובצד השני השנה הגבוהה ביותר (2015).

הערה: בכוונה הגרף מסודר כך שכלל שמתקרבים לשנת 2015 הקפיצות בין השנים קטנות יותר.

- מציגים לפני החניכים "סטים" של אמצעים טכנולוגיים (נספח ג'). כל סט מורכב מארבע תמונות של מכשיר טכנולוגי מסוים שהתפתח והתייעל במהלך השנים. על כל סט שואלים את החניכים איפה בגרף יש למקם כל פריט. למשל: את המצלמה העתיקה ביותר נמקם בערך בשנת 1850, ואת המצלמה החדשה ביותר בשנת 2015.

הערה: כמובן שאין לדייק כאשר ממקמים את הפריטים על ציר הזמן, אלא רק ליצור אצל החניכים את התחושה שבדורנו יש התקדמות שלא הייתה אי פעם.

- שואלים את החניכים מדוע התחלנו את הגרף דווקא בשנת 1500 ולא לפני כן. האם לפני התקופה הזאת החידושים הטכנולוגיים היו מהירים או איטיים? מגיעים עם החניכים למסקנה

שבמשך אלפי שנים העולם אמנם התקדם, אבל בקצב איטי מאוד, ולכן לא הזכרנו את מה שקרה לפני שנת 1500 לספירה. לעומת זאת, במאות השנים האחרונות, ובפרט בעשרות השנים האחרונות, הכול מתקדם מהר מאוד, וממש כל יום יש המצאות חדשות.

ג. הכרה בכך שאיכות החיים השתפרה, אך לאו דווקא שמחת החיים

- דיון: שואלים את החניכים כמה שאלות ביחס למה שראינו עד כה:
 - האם העובדה שבדור שלנו הטכנולוגיה התקדמה מאוד מעידה על כך שבעבר היא לא התקדמה בכלל? (מסקנה הכרחית: לא, אך כיום היא מתקדמת בקצב מואץ מאוד).

האם בעבר החיים היו יותר קשים?

איך הסתדרו אנשים בעבר בלי האמצעים שאנחנו כל כך זקוקים להם היום, כמו מזגן, מכונת וואינטרנט?

- מבקשים מהחניכים להציג דיון בין שוקי לאדם הקדמון, ובו שוקי טוען שהחיים כיום הרבה יותר טובים משל האדם הקדמון. מבצעים משימה זו בכמה סבבים, כאשר בכל סבב המדריך משחק את התפקיד של שוקי, ובכל סבב חניך אחר מייצג את האדם הקדמון.

הערה: מומלץ שהמדריך ישחק את שוקי כמתייחס בלגלוג לאדם הקדמון, כך שהחניכים ירגישו צורך להגן על האדם הקדמון ולנסות להוכיח לשוקי שהאמצעים הטכנולוגיים שברשותו אינם חיוביים כל כך.

הערה נוספת: אם קשה לחניכים להציג או לאלתר אומרים לכל חניך מראש מה יהיה נושא הדיון בהצגה שלו. למשל: אומרים לאחד החניכים שנושא השיחה יהיה משפחתיות. המדריך, שמשחק את שוקי, יטען טענות שיובילו את החניך לענות לו. לדוגמה, הוא יטען שכיום יש הרבה מכשירים טכנולוגיים שמעבירים לנו את הזמן, כמו למשל הטלוויזיה שדלוקה כל ערב. החניך, שידע שהנושא שלו הוא משפחתיות, יענה לשוקי כיצד הטלוויזיה יכולה לפגוע ב"ביחד" המשפחתי.

ד. סיכום: ההבדל המהותי בין החיים של היום לחיים בעבר

- שואלים את החניכים האם החוסר באמצעים טכנולוגיים הופך את האדם הקדמון לאדם עצוב. התשובה היא כמובן שלא, אך בכל זאת האמצעים הטכנולוגיים שברשותנו היו עושים את חייו של האדם הקדמון יותר קלים. נסביר לחניכים שהטכנולוגיה נותנת לנו את האפשרות לחיים יותר טובים, אך לא בהכרח הופכת אותם לחיים טובים יותר.

הערה: בשלב הזה עוד לא ניכנס לעומק הנושא של חסרונות הטכנולוגיה, אך סביר להניח שהחניכים יעלו רעיונות כאלה כאשר יציגו את עמדתו של האדם הקדמון.

אם יש עוד זמן לפעולה, אפשר לקחת אחת מהדוגמאות האלה ולהמחיש בעזרתה לחניכים כיצד אמצעי טכנולוגי מסוים עשוי להיות הזדמנות לחיים טובים יותר, אך באותה מידה הוא גם יכול להביא לתוצאות הרסניות. לדוגמה, עשויה לעלות העובדה שאמנם לאדם הקדמון אין טלוויזיה, אך בכלל הוא נמנע מבזבז זמן רב או מצפייה בתכנים שליליים.

אמנם נושא זה כבר נושק לפעולה הבאה, אך אם החניכים הגיעו אליו בעצמם מומלץ לפתח זאת כהכנה להמשך.

סיפור: לקי וימאל/מכלל פסאן (הלק א')

"שוקי מה אתה עושה עכשיו?"

"אני במחשב, אימא."

"אז בוא דקה, אני צריכה עזרה."

"אוף", חשב לעצמו שוקי, "אני בדיוק בשלב חשוב במשחק ואימא קוראת לי... זה תמיד מגיע בזמן הכי לא טוב."

"אימא, אי אפשר לבוא קצת יותר מאוחר?"

"לא, עוד כמה שעות שבת ויש הרבה מה לארגן."

שוקי נכנס בלי חשק למטבח, שם הוא ראה את אימא שלו באמצע הבישולים. לא פחות מארבעה סירים היו על הגז ומהם עלו ניחוחות של שבת. על השולחן היו תפוחי אדמה קלופים וסלט חצי חתוך, ובכיור הייתה ערימה גדולה של כלים מלוכלכים.

"טוב שהגעתי, אני צריכה פה עוד זוג ידיים, אתה מוכן?"

"כן, אימא."

"טוב, אז יש לנו לשטוף את כל הכלים האלה, שים לב שיש כלים בשריים וחלבניים בשני הכיורים. בנוסף לזה צריך לעביר טאטוא בכל הבית, לזרוק את הזבל, לקפל כביסה ולהכניס מכונה חדשה..."

"רגע אחד, אימא, את לא באמת מצפה שאני אעשה את כל זה עכשיו, נכון?"

"למה לא?"

"כי זה המון! אולי פעם בני האדם היו צריכים לעבוד כל כך קשה, אבל היום זה עולם אחר לגמרי! היום יש מכשירים! היום יש טכנולוגיה!"

היום יש - - -

"שוקי, סיימת לדבר?"

"לא, למה?"

"כי עכשיו נזכרתי שבנוסף לכל זה צריך גם לגהץ, לשאוב אבק ולשטוף את הרצפה. ותקרא לאח שלך יהודה ותגיד לו שירים את כל הצעצועים מהחדר."

מרוכ משימות שוקי לא ידע כמה להתחיל, הוא יצא למרפסת והתחיל לתלות כביסה. ברוך ה'

המשפחה גדולה, ויש ערימות גדולות של כביסה. הדקות עוברות ושוקי מוציא עוד בגד מהמכונה ותולה, ועוד בגד ותולה, ועוד אחד, ועוד אחד. אחרי שעה הוא סוף סוף סיים, והפעם הלך לשטוף כלים. אחרי שהוא סיים גם את הכלים הבשריים וגם את החלביים הוא כבר היה מותש לגמרי. אימא ראתה שהוא עבד קשה ואמרה לו: "שוקי, לך תנוח קצת, מגיע לך."

"תודה אימא, אפשר לצאת החוצה קצת לנשום אוויר?"

"אין בעיה, אבל אל תחזור מאוחר מדי."

שוקי אהב להסתובב בשכונה, ויותר מהכול הוא אהב להסתובב בין החנויות במרכז המסחרי. כל המוכרים הכירו אותו והיו גם כאלה שאם הוא היה מחייך ממש יפה היו נותנים לו ארטיק.

שוקי הסתובב בין החנויות. רובן המוחלט היו סגורות, כי עוד מעט תיכנס השבת וצריך להתכונן. "מעניין מי יכול להיות פתוח עכשיו...", חשב לעצמו שוקי. "אה, אני יודע! אדוארד!"

אדוארד הוא אדם מבוגר וחביב שיש לו חנות למוצרי חשמל בקצה המרכז המסחרי. אדוארד תמיד סוגר את החנות שלו אחרון, ולא בגלל שמגיעים הרבה לקוחות לחנות, אלא בגלל שיש לו בחנות יש חדר פנימי מיוחד מאוד, חדר ששוקי קורא לו "חדר ההמצאות". בתוך החדר הזה יושב לו אדוארד בזמנו החופשי וממציא כל מיני מכשירי חשמל מצחיקים. סוסטרים עם סטופר, מצלמה שמצלמת בבת אחת בכמה כיוונים שונים, שלט שיכול להדליק ולכבות מאווררים בבית, ועוד המצאות מגניבות. אדוארד לא מכר את ההמצאות שלו. הוא המציא אותן לעצמו, ושוקי אהב להיכנס כדי לשמוע מאדוארד מה הוא המציא הפעם.

שוקי רץ לחנות של אדוארד, ולשמחתו מצא אותה פתוחה. בתוך החדר הפנימי ישב לו אדוארד עם מברג ביד, והבריג בורג בתוך מכשיר

ענקי שנראה כמו דוד מים עם כפתורים.

"מה זה?", שאל שוקי בהפתעה.

אדוארד בעצמו הופתע לראות את שוקי. "זה... זה סתם משהו... לא חשוב", הוא גמגם.

"נו באמת! תספרו! דחק בו שוקי."

"טוב נו, אבל אתה לא תאמין לי. זה... מכונת זמן."

"מכונת זמן אמיתית? כזאת שיכולה לקחת אותך

לאיזו שנה שתרצה ולאיזה מקום שתרצה?"

"כן, אבל זה נסיוני עדיין, עוד לא בדקתי את זה עד הסוף", אמר אדוארד.

"אז מה! אתה חייב לתת לי לנסות להיכנס פנימה!"

"אתה בטוח? זה עדיין לא לגמרי בטיחותי."

"כן אני בטוח. איך עוברים מתקופה לתקופה?"

"הנה, יש פה שלט עם כפתורים שאפשר לכוון איתם לאן אתה רוצה ללכת ובאיזה שנה, ואם ממש כבר תרצה לחזור הביתה פשוט תלחץ על הכפתור האדום פה למעלה."

שוקי קצת היסס, אבל החליט שלמרות זאת הוא חייב לנסות. "לחזור אחורה בזמן? מי היה מאמין שאי פעם אזכה לעשות דבר כזה!", חשב לעצמו. הוא צעד לתוך המכונה הקטנה, ואדוארד סגר עליו את הדלת.

"אתה מוכן?", הוא שאל.

"מוכן ומזומן!" צעק לו שוקי מבפנים, למרות שהוא כבר לא ממש היה משוכנע שהוא מוכן...

אדוארד לחץ על איזשהו כפתור, ושוקי הרגיש שהוא מתחיל להסתובב. מסביבו היו הרבה צבעים, והוא הרגיש שהוא מרחף באוויר. הסיכובים נעשו יותר ויותר מהירים, והצבעים התחלפו במהירות והיו יותר ויותר זוהרים. ואז פתאום הוא נחת על הגב.

הוא פקח את עיניו וראה שיש מעליו שמים בהירים. הוא מיד קם והסתכל מסביבו. הוא ראה מסביב בעיקר מדבר, עם קצת עצים ואבנים גדולות, אבל בעיקר מדבר. מסביב לא היה אף אחד, וגם לא כבישים, עמודי חשמל ומכסי ביוב. ממש כלום. הוא התחיל ללכת בין הסלעים ובשבילי החול, עד שלפתע ראה איש מתקרב לעברו. האיש היה גבוה מאוד, עם שיער ארוך

ופרווה. הוא היה לבוש פיסת בד חומה שכנראה הייתה אמורה להיות מכנסיים, וחופץ מזה הגוף שלו היה חשוף לחלוטין.

האיש התקדם לקראת שוקי, ומרוב פחד מהאיש הגדול והמפחיד נעצרה לשוקי הנשימה. הוא ניסה לכסות את פניו בידיו כדי שהאיש הגדול לא יפגע בו, והאיש התקרב עד שהוא היה כבר ממש קרוב. שוקי הרועד שכב על הרצפה עם הידיים מעל הראש וצעק: "הצילו! אל תגיע בי!"

לפתע הוא שמע את האיש אומר: "תגיד לי, הכול בסדר?". שוקי הרים בחשש את הראש וראה שהאיש הגדול והמפחיד רוכן מעליו ומסתכל בו במבט מודאג. "ילד, מה מביא אותך לפה?"

שוקי הזדרז לקום, ורק כשהרגיש מספיק בטוח אמר: "אני שייך בכלל לעתיד, הגעתי לכאן במכונת זמן."

"מכונה? מה זה מכונה?", שאל האדם הקדמון. "אממ, זה מין דבר כזה עם כפתורים וחשמל..."

"כפתורים? חשמל? מאיפה אתה ממציא את המילים האלה? אני חושב שאתה חולה. בוא, תיכנס למערה שלי, תאכל משהו."

לפני ששוקי הספיק להגיב הוא מצא את עצמו מורם באוויר על ידי האיש הגדול, שלקח אותו לתוך מערה גדולה שנמצאת לא רחוק משם. כשהם נכנסו למערה, האיש הוריד את שוקי.

שוקי התבונן מסביבו וראה מערה די ריקה. בפנים הייתה מדורה קטנה שנתנה אור, מין גזע עץ גדול שכנראה אמור להיות ספסל וערימה גדולה של צמר כבשים. חוץ מזה היו על הרצפה כמה קערות חרס וכפות.

"אתה רוצה להגיד לי שככה אתה חי? בתוך הדבר הזה?" שאל שוקי המופתע.

האדם הקדמון היה מופתע בעצמו מהשאלה.

"מה זאת אומרת? יש דרך אחרת לחיות?"

"בטח! בבניין, עם מעלית, עם חשמל, עם ספה ומיטות, עם חנויות וכבישים ומכוניות ומזגן ו- - -"

"תראה, ילד, אני חושב שכדאי שתנוח. אתה אומר מילים מוזרות ולא מוכרות וזה מתחיל להלחץ אותי. יש לי חיים נהדרים ואני לא מבין מה אתה רוצה. אני חי כאן במערה הקטנה שלי,

1700

1800

1900

1920

1960

1920

יש לי כמה כבשים והן נותנות לי צמר כדי להכין בגדים. אני כורת עצים כשאני צריך, אש כדי להתחמם או לבשל. יש גם נהר במרחק כמה קילומטרים מכאן, שממנו אני שואב מים ופעם בשנה אני שוטף את הבגדים שלי ואת הקערות של האוכל. לפעמים אני מצליח גם לתפוס שם כמה דגים. כל ערב כשהחשיכה יורדת המשפחה שלנו יושבת כאן במערה מסביב למדורה ואוכלת נזיד, וכל אחד מספר מה עבר עליו במשך היום. יש לי אבן גדולה וחדה, כך שאם מגיעות חיות טורפות למערה שלי אני יכול להבריח אותן".

וכך הוא המשיך וסיפר לשוקי ההמום איך החיים שלו נראים, וכשסיים את הסיפור אמר: "בקיצור, החיים שלי טובים. אני בכלל לא יכול לדמיין חיים נוחים יותר".

שוקי היה בהלם. התחשק לו לספר לאדם הקדמון איך החיים יהיו בעתיד, אבל הוא ידע שהוא לא יאמין לו, אז אין טעם להתאמץ. ובכלל, עוד שנייה שבת! שוקי שכח מזה לגמרי!

הוא מיהר להתנצל בפני האיש הגדול שהוא חייב למהר (וכך גם הספיק להתחמק מקערה עם תבשיל מוזר שהאיש הגיש לו), ורץ מהמערה.

המשך יבוא

נספח ב'
ציר זמן

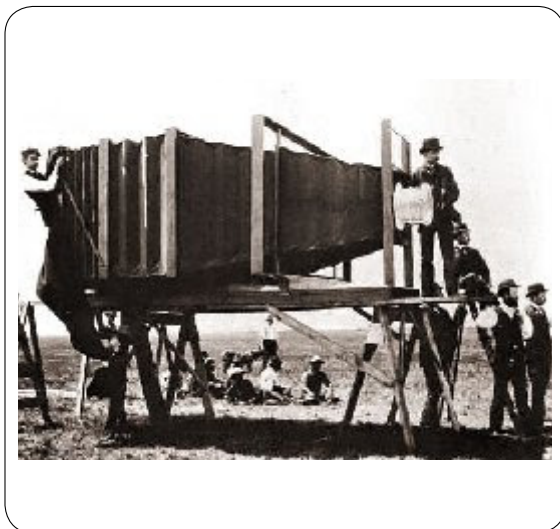
1500

1600

נספח ג'

סט ראשון:

סט שני:

1940

1980

1980

2000

2010

2015

יצירה של דניאל גולדסון

סט רכיעי:

סט שלישי:

פעולה ב' | טוב ורע משמשים בערבוביה -

על הצדדים החיוביים והשליליים של הטכנולוגיה

מטרות הפעולה:

החניכים ילמדו לזהות את הצדדים הטובים והשליליים שיש בטכנולוגיה בימינו, ויכירו בכך שעל אף שיש הרבה יתרונות לטכנולוגיה, היא מביאה איתה גם התמודדויות חדשות שלא היו קיימות בעבר.

מבנה הפעולה:

א. מה כבר יכול להיות רע כל כך?

ב. המחשת החסרונות הטמונים בטכנולוגיה

ג. בכל דבר יש טוב ורע

ד. סיכום

מהלך הפעולה:

א. מה כבר יכול להיות רע כל כך?

• מקריאים לחניכים את חלק ב' של הסיפור "שוקי יומטוב ומכונת הזמן" (נספח א').

• שואלים את החניכים מה הם חושבים על הדיון שהתפתח בבית משפחת יומטוב. האם הם מזדהים עם אחת הדמויות במשפחה? אם כן, האם הם מכירים עוד טענות שמתאים לאבא, לאימא, לרונית או ליהודה לומר?

הערה: הסיפור ככונה נגמר בשאלה פתוחה, כדי שנוכל להפנות את השאלה אל החניכים. בעזרת השאלה נגיע למסקנה שכמובן שלא עדיף להיות אדם קדמון, אבל בהחלט צריך להישמר מההשפעות השליליות שהקדמה מביאה איתה.

ב. המחשת החסרונות הטמונים בטכנולוגיה

• לצורך ההמחשה ניקח את אחד החסרונות הבולטים של האמצעים הטכנולוגיים החדשים, והוא אובדן הריכוז שנגרם מהשימוש המוגזם בטכנולוגיה. אנחנו מתרגלים לכך שבכל שנייה הפלאפון צריך לצפצף, ואין כמעט חמש דקות רצופות שאנחנו לא בודקים בפלאפון מה התעדכן, והדבר מונע מאיתנו להיות מחוברים למציאות.

הערה: גם כאן נציג רק טעימה קטנה לצורך המחשת הנושא, ובפעולה הבאה ניכנס לעובי הקורה ונדבר על הצדדים השליליים הספציפיים של הטכנולוגיה.

אם הפעולה מתקיימת ביום חול, כתבו בשורת החיפוש ב-youtube- את המילים "selective attention test". זהו סרטון מפורסם מאוד, ובו רואים חבורת אנשים מתמסרים בכדורסל. מבקשים מהחניכים לספור כמה פעמים מסרו זה לזה חברי הקבוצה הלבנה. החניכים יתרכזו במסירות ולא יבחינו בכך שבאמצע המגרש עוברת שימפנזה גדולה ושחורה. סרטון הוא חלק מניסוי שנערך באחת האוניברסיטאות בארצות הברית, שמוכיח שכאשר אנחנו מתרכזים במשהו אחד מאוד קשה לנו להבחין בדברים אחרים.

שואלים את החניכים אם קרה להם שמרוב שהתעמקו בטלויזיה, במחשב או בסמארטפון הם פשוט לא שמו לב לשום דבר שקרה מסביבם. סביר להניח שלכל אחד מהחניכים קרה מקרה שכזה.

• מתודה נוספת עוסקת בכך שהמכשירים הדיגיטליים מוציאים אותנו מריכוז דווקא כשנן צריך להתרכז.

מקריאים לחניכים את הקטע על כריסטופר קולומבוס (נספח ג'), ומתאמים מראש עם המדריך השני (או חניך מסוים) שבזמן הקראת הקטע יסתובב מסביב למדריך ויעשה קולות של מכשירים אלקטרוניים (לדוגמה: צלילים של וואטסאפ, צעקת "התקבלה הודעה חדשה", חיקויים של פרסומות, שירת "סוף שבוע רגוע בגלגלצ" וכו').

לאחר מכן שואלים את החניכים שאלות על הקטע ובודקים האם הם זוכרים משהו ממה שנאמר. סביר להניח שהחניכים לא יזכרו הרבה, בגלל שהיו מרוכזים במדריך השני.

שואלים את החניכים האם הם מכירים את התחושה שאי אפשר להתרכז בכלום בגלל כל המכשירים החשמליים שמקיפים אותנו.

• מתודה נוספת עוסקת בנושא הגלישה הסתמית באינטרנט שעלולה להביא את הגולש למחוזות שליליים מאוד.

משחקים עם החניכים משחק "טלפון מתוקן", אבל משוכלל יותר: במשחק זה החניכים עומדים בשורה והחניך הראשון בשורה לוחש לחניך שלידו מילה. החניך השני לוחש לשלישי את המילה הבאה במשפט, וכך הלאה עד שמגיעים לסוף השורה. כשהחניכים מסיימים מבקשים מכל אחד לומר בתורו את המילה שהוא אמר ויוצא משפט מצחיק ומוזר.

לפני המשחק, או במהלכו, מבקשים מהחניך הראשון שהתחיל את הסיפור לכתוב (או בשבת: לנסות לחבר בעל פה) את הסיפור שהוא תכנן שיצא מהמילה שבה התחיל. לאחר המשחק מנסים להשוות בין שני הסיפורים.

כמובן שהסיפור שיצא במשחק יהיה שונה לחלוטין מהסיפור שהחניך הראשון התכוון אליו. מדוע? הסיבה שבגללה יצא משפט כזה היא שכל חניך השתמש בקישור שנתן לו החניך השני והגיע איתו למקום לא צפוי.

מסבירים לחניכים שאותו הדבר מתרחש בגלישה לא מבוקרת באינטרנט. אנחנו מתחילים ממשו אחד ועשויים מהר מאוד להתגלגל למקום אחר לחלוטין, ואז התוצאה שמגיעים אליה שונה מאוד ממה שרצינו, והרבה פעמים תהיה גם הרבה פחות טובה ונכונה לנו.

ג. בכל דבר יש טוב ורע

• מבקשים מכמה חניכים להתקרב אל המדריך ולהיעמד בשורה כשפניהם לכיוון חבריהם. מחלקים לכל אחד מהם חפץ סתמי. לדוגמה: צינור, חצי בקבוק, סוליה של נעל, זרד ארוך, קופסת קלקל, ספוג וכו'. נותנים לחניכים דקה לחשוב על שימוש מקורי שאפשר לעשות בפריטים הללו, וכעבור דקה נותנים לכל חניך להציג בפני הקבוצה את השימוש המקורי שהוא מצא לפריט.

משכללים את המשחק ומביאים אל קדמת הבמה קבוצת חניכים שאף היא תעמוד בשורה. כעת כל חניך יצטרך למצוא לפריט שבידו תכלית טובה ותכלית רעה.

הערה: החניכים עלולים למצוא במשימה הזאת הזדמנות לפגוע בחניכים אחרים, מילולית או פיזית, שכן המדריך כביכול נותן להם אישור להציג דברים רעים. לשם כך מומלץ להזהיר את החניכים מראש שייזהרו בכבוד חבריהם, וכמו כן להציע פרס למי שנותן את הרעיון המקורי ביותר.

- **סיעור מוחין:** מציגים בפני החניכים שלטים עם שמות של חפצים, ושואלים אותם על כל חפץ האם הוא רק רע או רק טוב (נספח ב').

הערה: ביחס לכל חפץ מדרכים את החניכים להוכיח שהוא לא טוב ולא רע, אלא הכול תלוי באופי השימוש ובמינון. למשל: תירס זה דבר מאוד בריא, אבל אם נאכל כל היום רק תירס זה כמו כדור לא בריא. טלוויזיה היא כלי בידור נהדר שמביא איתו הרבה טוב, אך מצד שני שימוש לא הגון בטלוויזיה יכול להוביל לדברים שליליים מאוד.

הערה נוספת: אין להתעכב על חלק זה של הפעולה, אלא להקדיש לו לא יותר משש דקות. בנושא האיזונים בין החיוב והשלילה נתעמק יותר בפעולות הבאות.

ד. סיכום

- מסכמים עם החניכים את מה שלמדנו בפעולה. ראינו שאין דבר כזה טוב ורע, אלא השאלה היא רק איך משתמשים במה שנמצא בידנו. בפעולה זו ובפעולה הקודמת ראינו שהטכנולוגיה הביאה איתה הרבה יתרונות ונחותות, אך מצד שני שימוש לא מבוקר בטכנולוגיה עלול להיות שלילי ומסוכן.

נספח א'

לקי יואל/אחא/אחא/אחא/אחא (חלק ב')

במשך כל השבת שוקי לא הפסיק לחשוב על הפגישה שלו עם האדם הקדמון, והוא רק חיכה לרגע שיוכל שוב להגיע לחנות של אדוארד ולהשתמש במכונת הזמן. הוא שחזר בלי הפסקה את השיחה האחרונה שלו עם אותו איש גדול, איך הוא הכניס אותו למערה וסיפר לו על החיים שלו. במשך כל השבת שוקי היה שקט והמחשבות שלו נדדו למחזות רחוקים. "מעניין לאן מכונת הזמן תוביל אותי בפעם הבאה שאגיע אליה", חשב לעצמו. אבא ואימא ראו ששוקי לא מתנהג כרגיל, ושהוא קצת שקט וחושב הרבה. בסעודה השלישית, כשישב לסעודה ביחד עם אבא ואימא, אחותו הגדולה רונת ואחיו הקטן יהודה, אמרה לו אימא: "שוקי, אתה רוצה אולי לספר לנו מה היה לך בדיוק ביום שיש? פשוט מאז שחזרת הביתה אתה קצת שקט מהרגיל...".

שוקי הסתכל על אימא ואמר: "אני יכול לספר לכם, אבל אתם לא תאמינו לי".

"קדימה, תספר, אנחנו משתוקקים לדעת מה קרה", אמר אבא.

אז שוקי סיפר להם הכול. על החנות של אדוארד, ועל המכונה המיוחדת, ועל איך הוא נכנס לתוכה והחזיק את השלט. כשהוא תיאר איך הוא הסתובב עם כל הצבעים המעופפים, העיניים של אבא ואימא היו פעורות לרווחה והם התפלאו מאוד מהקסם המיוחד הזה. שוקי המשיך וסיפר להם על האיש הגדול בלי החולצה, שנראה בהתחלה כמו אדם מפחיד אבל הוא בסוף היה אדם נחמד, ושהוא גר במערה עם המשפחה שלו, ושהם לפעמים יוצאים לציד, ושהם שותים כל יום חלב מהעיזים שלהם, ועוד ועוד.

בסוף הסיפור אימא צחקה.

"למה את צוחקת? זה בגלל שאת לא מאמינה לי?" שאל שוקי.

"לא, ממש לא", אמרה אימא, "פשוט אני נזכרת שלפני זה אמרת שלא הגיוני שמתאמצים כל כך הרבה לקראת שבת, והנה פגשת אדם שמתאמץ

המון בשביל כל דבר בחיים שלו". "נכון", אמר יהודה שעד עכשיו שתק, "במקום לפתוח את הברז כדי להוציא מים הוא צריך ללכת רחוק עד לנהר".

"ואם הוא רוצה בגד חדש הוא צריך לגזום את הכבשים שלו ולהכין בגד, במקום פשוט לקנות בחנות", אמרה רונת, שבחיים לא הצליחה לדמיין מישהו שלא קונה בגדים בקניון.

"שוקי, אני רוצה לשאול אותך שאלה", אמרה אימא.

"מה השאלה?" שאל שוקי הסקרן.

"האם העובדה שלאדם הקדמון לא הייתה הטכנולוגיה שיש לנו היום הופך אותו לאדם עצוב יותר? האם העובדה שאין לו מקרר, מכונת כביסה, טלפון, אינטרנט, טלוויזיה ושואב אבק הופכת אותו לאדם מסכן?"

"ממש לא", ענה שוקי, "הוא דווקא היה מאד שמח, וכשהוא סיפר לי על החיים שלו ראיתי שהוא שמח הרבה יותר מאנשים שאני מכיר היום... אבל ברור לי שאם הייתי נותן לו את כל מה שיש לנו היום הוא היה שמח עוד יותר!".

"אני לא בטוח", אמר אבא, "אני חושב שהעובדה שיש לנו טכנולוגיה לא בהכרח הופכת אותנו ליותר שמחים. להיפך, יש גם דברים בכלל לא טובים בטכנולוגיה".

"מה?" הזדעק יהודה, "מה יכול להיות לא טוב?". "הרבה דברים", אמר אבא, "לדוגמה, האדם הקדמון סיפר שכל ערב כל המשפחה שלו יושבת ומסכמת את היום שהיה. אם הייתה להם טלוויזיה בבית והם היו יושבים לצפות בה בכל ערב, אז קשה לי להאמין שהם היו מוצאים זמן משפחתי ביחד".

"האמת שאבא צודק", הוסיפה רונת, "בטח הוא גם מספר לילדים שלו סיפורים חינוכיים, בשונה מהרבה דברים שיש באינטרנט שהם בכלל לא חינוכיים".

"חוץ מזה", אמרה אימא, "בשונה מאיתנו שאנחנו

טלויזיה

מים

מחשב

תרופה

ספה

ולא סתם זורקים לפח. אתם יודעים כמה אוכל אני זורקת לפח כל יום סתם כי לא מתחשק לכם לאכול?"
"בסדר, בסדר", קטע שוקי את השיחה, "אז אתם בעצם רוצים לומר שהיום החיים לא טובים? שעדיף להיות אדם קדמון?"

יכולים לדוגמה לקנות לחם בסופר, הם עובדים מאוד קשה כדי להכין אוכל. אם הם רוצים להכין לחם הם צריכים לזרוע את החיטה, להשקות, לחכות שתגדל, לקצור, לטחון, להכין קמח, ללוש ולאפות. זה אמנם תהליך ארוך וקשה אבל אני בטוחה שהם מעריכים מאוד את האוכל שלהם

נספח ב': שלטים

מראה

אופניים

תירס

סרט

אקדח

נספח ג': כריסטופר קולומבוס

כריסטופר קולומבוס היה האדם הראשון שהצליח להוכיח את האמונה שהעולם הוא כדור עגול. הוא האמין שאם אדם ייצא למסע לכיוון מזרח או מערב ויתמיד בכיוון, בסופו של דבר הוא יגיע לנקודת המוצא שלו.

הוא נולד בגנואה, עיר נמל באיטליה, וגדל בסביבה של יורדי ים וספינות. באותה תקופה שגשג הסחר האירופאי עם המזרח הרחוק והיה נתון בעיקר בידיהם של הסוחרים מונציה, שהשתמשו בנתיב שגילה מרקו פולו בים, אבל הנתיב הזה היה ארוך מאוד ומייגע.

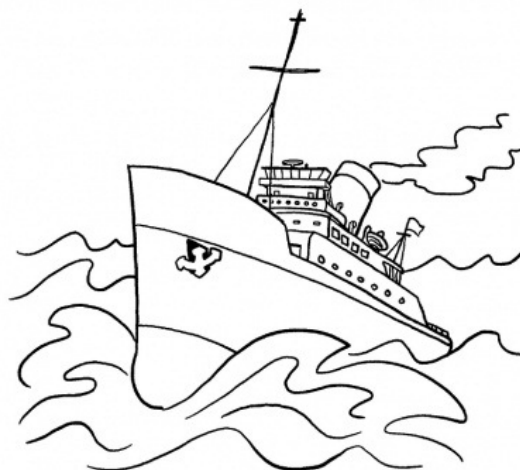
נוטים כמו קולומבוס, שהאמינו בתיאוריה שהעולם עגול, היו משוכנעים שיעלה בידם להגיע למזרח הרחוק אם יפליגו מערבה. כיום אנחנו יודעים היום שהעולם אכן עגול, ויש יבשות גדולות בצדו המזרחי ובצדו המערבי שלא ייתנו לספינות לעבור, אבל עד ימיו של קולומבוס הייתה ההשקפה המקובלת באירופה שהעולם שטוח וישר כמו לוח, ואם תפליג על האוקיינוס עד אין סוף - סופך שתגיע לקצה העולם ותיפול.

קולומבוס היה מוכן לקחת על עצמו את האתגר, שנראה היה כעלול לגרום למותו - להפליג מערבה כדי להגיע למזרח. הוא חיפש ממשלה שתיאות לממן את ההרפתקה הזאת, אבל ממשלות ערי המדינה האיטלקיות של גנואה ושל ונציה דחו את הצעתו. זאת הייתה גם תגובת ממשלת פורטוגל.

קולומבוס פנה אם כן למלך פרדיננד החמישי ולמלכה איזבלה מקסטיליה שבספרד, והם שוכנעו והסכימו לממן שלוש ספינות: 'נינה', 'פינטה' ו'סנטה מריה', כולל שכר אנשי הצוות.

קולומבוס יצא לדרכו ב-1492, ואחרי מסע שנמשך חמישה שבועות, שבמהלכו מרדו בו אנשי הצוותים, הגיעה המשלחת ליבשה ועגנה בסאן סלואדור.

לאירועים ספורים בהיסטוריה האנושית הייתה עוצמה כבירה כמו הגעתו של כריסטופר קולומבוס לאמריקה. קולומבוס לא גילה את אמריקה בשעה שכף רגלו דרכה בסאן סלואדור, שהרי באותו זמן חיו באמריקה תשעה מיליון ילידים. אבל הילידים שבאמריקה לא ידעו דבר על קיומו של חצי הכדור המזרחי, בדיוק כשם שהאירופים לא ידעו על קיום הילידים שם. שני חצאי כדור הארץ היו נפרדים זה מזה ועצמאיים לחלוטין, כשם שהאנשים שחיו בהם היו נפרדים לגמרי במנהגיהם ובאמונותיהם. קולומבוס חיבר בין שני חלקי כדור הארץ.

פעולה ג' | על הדבש ועל העוקץ

העמקת בירור הצדדים
החיוביים והשליליים של הטכנולוגיה

מטרות הפעולה:

בפעולה הקודמת ראינו שבכל דבר, ואפילו חיובי, יש גם צדדים שליליים. פעולה זו תעסוק גם היא בנושא זה, אך באופן ממוקד בטכנולוגיה. בפעולה זו נבחין בצדדים השליליים שעלולים להיות בשימוש בטכנולוגיה, ונברר כיצד אפשר להקדים תרופה למכה.

מבנה הפעולה:

א. התמודדויות מהחיים: כיצד הטכנולוגיה יכולה לפגוע בחיים שלנו

ב. המחשת הנושא באמצעות סיפור

ג. דיון: אז המכשירים שלנו טובים או רעים?

ד. סיכום

מהלך הפעולה:

א. התמודדויות מהחיים: כיצד הטכנולוגיה יכולה לפגוע בחיים שלנו

• מפזרים על הרצפה כרטיסיות עם סיפורים קצרים על שימוש שלילי בטכנולוגיה (נספח א'). מבקשים מכל זוג חניכים (אם הקבוצה קטנה - מחניך אחד) לבחור מקרה, לקרוא אותו מול כולם, להסביר מה הבעייתיות במקרה ולהציע דרך פתרון לבעיה.

• מבקשים מהחניכים לשים לב לכך שבמקרים מסוימים דרך הפתרון שהם הציעו הייתה לבטל הכול - כמו לדוגמה להחרים את הפלאפון לאלתר לילד שלא יודע להשתמש בו בחוכמה - ולפעמים הפתרון היה לשנות גישה באופן השימוש, אבל לא לעקור את השימוש לגמרי. שואלים את החניכים מתי נכון להשתמש בדרך הראשונה ומתי בדרך השנייה.

• שואלים את החניכים האם קרה להם או לבני משפחתם סיפור דומה לאחד הסיפורים המוזכרים בכרטיסיות. אם כן, מבקשים מהם לשתף את כל חברי הקבוצה.

הערה: חלק זה הוא החלק החשוב ביותר בכל המערך, שכן במתודה זו אנחנו מתעמתים ישירות עם הצדדים השליליים של הטכנולוגיה. כדאי להתעכב על כל כרטיסייה וכרטיסייה ולפרט מעבר למה שכתוב בה, וכמובן לאתגר את החניכים בשאלות על הסיפורים הכתובים בכרטיסיות.

ב. המחשת הנושא באמצעות סיפור

• מספרים לחניכים את חלק ג' של הסיפור "שוקי יומטוב ומכונת הזמן" (נספח ב').

הערה: גם את הסיפור הזה סיימנו בסוף יחסית פתוח, מכיוון ששוקי אינו עונה לטענות חברי המשפחה בצרפת. המטרה היא לגרום לחניכים לענות במקומו במהלך הדיון.

ג. דיון: אז המכשירים שלנו טובים או רעים?

מנהלים עם החניכים דיון, תוך העלאת השאלות הבאות:

- מדוע ילדי המשפחה לא היו מעוניינים באמצעים הטכנולוגיים?
 - למה הם שינו את דעתם? הרי בהתחלה הם מאוד התלהבו? מה גרם להם להתלהב פחות?
 - אם שוקי היה מציג את המכשירים שבידו בדרך אחרת - האם התגובה של המשפחה הייתה עשויה להיות שונה?
 - איך אתם הייתם עונים לטענות בני המשפחה אם הייתם שוקי?
- הערה: את השאלה האחרונה בדיון אפשר לבצע כהצגה. מבקשים מהחניכים להציג את שוקי עונה לדמויות בסיפור.

ד. סיכום

- שואלים את החניכים: האם העובדה שיש צדדים שליליים בטכנולוגיה צריכה לגרום לנו להפסיק להשתמש בה? התשובה היא בוודאי שלא, הרי כמעט בכל דבר אפשר להשתמש באופן נכון ובאופן לא נכון (מומלץ להזכיר את הדוגמאות מפעולה 2), והתפקיד שלנו הוא לברור את הטוב מהרע. זהו תפקיד לא פשוט, מכיוון שלא מדובר בשלילה מוחלטת של האמצעים הטכנולוגיים אלא בשימוש נכון ומושכל בהם כך שלא ניפגע מהם.

נספח א'

יצחק חייב תמיד לדעת מה קורה בחדשות, כל עשר דקות שעוברות והוא לא יודע מה חדש גורמות לו ללחץ. הוא מתחיל להזיע ולהאדים והדופק שלו עולה לו. למזלו יש לו סמארטפון עם אפליקציה של ynet, והוא כל כמה דקות נכנס לשם כדי לבדוק מה חדש.

יעל מאוד אוהבת מחשבים, ובמיוחד את האינטרנט. מדהים אותה שאפשר להגיע דרך האינטרנט לעולמות וירטואליים רחוקים. יעל מגיעה כל יום הביתה וסתם גולשת לה מקישור לקישור בלי מטרה מסוימת. לא פעם קרה שנתקלה בדברים מאוד לא צנועים או אלימים שבכלל לא רצתה לראות.

אסנת היא ילדה בכיתה ו' שמאוד אוהבת להתכתב בצ'טים באינטרנט. היא מרגישה שזה כמו להיפגש ממש עם אנשים שונים שלעולם לא תהיה לה הזדמנות להיפגש איתם. יום אחד החתיל להתכתב איתה אדם שהיא לא מכירה. הכינוי שלו היה "דוד-12", והוא סיפר לאסנת שהוא ילד בגיל שלה והתכתב איתה במשך כמה ימים. אחרי שבעה הוא ביקש להיפגש איתה.

יוסי מאוד אוהב לשחק במשחקי מחשב, ובעיקר במשחקי תפקידים. אלה משחקים שבהם יש לשחקן דמות שמסתובבת בתוך עולם גדול ודמיוני שיוצרי המשחק המציאו בתור העולם הזה אפשר להסתובב שעות אחר שעות ולעולם לא להשתעמם. יוסי התמכר ממש למשחקים האלה ומצא את עצמו משחק כל יום במשך שעות במחשב. הוא הפסיק לצאת החוצה כדי להיפגש עם חברים כי המשחק היה עבורו יותר מעניין.

לרועי יש בבית טלוויזיה ענקית ומכשיר פלייסטיישן 3. יש לו הרבה משחקים מגניבים ובזכות הפלייסטיישן הגיעו אליו הביתה חברים מהלימודים. זה שימח אותו מאוד, כי פעם הוא לא היה מקובל חברתית, והיום הוא מקובל יותר מאי פעם. רועי אוהב במיוחד משחקי יריות, ויש לו משחק אחד שהוא הכי אוהב שבו רואים בצורה מאוד מפורטת איך השחקנים של היריב מתים, עם שפריצים של דם ואיברים כרותים. בעקבות המשחק רועי גילה שדברים שפעם זעזעו אותו ברחוב, כמו חתולים דרוסים בכביש או אנשים מאוד חולים כבר לא מזיזים לו, כי הוא ראה דברים יותר גרועים במשחק.

אלכס הוא ילד רגיל לחלוטין. גם לו, כמו לכל הילדים, יש מחשב וסמארטפון, אבל הוא בכלל לא מגדיר את עצמו מכור, והוא מרגיש שהוא יודע לאזן בין החיים הווירטואליים שלו לחיים האמיתיים. יום אחד הייתה בבית הפסקת חשמל ובמקרה גם נגמרה לו הסוללה בפלאפון. פתאום הוא הרגיש לחץ מאוד גדול ועצבנות. הידיים שלו רעדו והוא גילה שהוא עונה לאימא שלו בצעקות. הוא לא הבין למה זה קורה לו...

אפי הוא ילד די ביישן ולא כל כך מקובל בכיתה. כמו לכל החברים שלו, גם לו יש חשבון פייסבוק. יום אחד, אחד מילדי הכיתה שנחשב למאוד מקובל בחברה העלה לפייסבוק תמונה של מפלצת מצוירת ומכוערת, ותייג את אפי. התמונה קיבלה יותר מעשרים לייקים מחברי הכיתה, ואפי נעלב עד עמקי נשמתו ולא רצה לחזור יותר ללימודים.

נספח א'

לקסיקון אימא/אבא/הסאן (חלק ג')

"מוכן ומזו-".

לפני שהספיק שוקי לסיים את המשפט כבר הקיפו אותו הצבעים המזורים והכול התחיל להסתחרר סביבו. עד מהרה גם הוא מצא את עצמו מסתובב באוויר ביחד עם הצבעים, ואחרי כמה שניות שמע "כום" של נחיתה ומצא את

עצמו הפעם על אדמה רכה, ובעצם - דשא.

לפני שהספיק לפקוח את העיניים הוא שמע צעקות: "אבא! אימא! יש כאן מישהו מזור בגינה! אני חושבת שהוא מת". שוקי שמע קולות מימינו ומיהר לפקוח את העיניים ולהסתובב אל הדמויות שהגיעו אליו בריצה. הייתה שם משפחה עם אבא, אימא, ילדה קטנה ושני אחים שנראים תאומים. כולם היו לבושים בסרבלי עבודה ועל ראשם כובע מזור.

"אני בסדר! אני בסדר!", מיהר שוקי להרגיע אותם.

"תודה לא-ל, ממש הדאגת אותנו", אמר האב.

"איפה אני?"

"אתה בצרפת, למה? איפה חשבת שתהיה?", אמר אחד הילדים.

"בצרפת? איזו שנה אנחנו?"

"שנת 1426 לספירה", דקלמה האחות הגדולה. שוקי התבונן מסביבו. הוא ראה קבוצת בתיים פשוטים עשויים לבנים. מתוך כל הבתים הסתכלו עליו דמויות סקרניות. ברחבה הגדולה שבין הבתים היו הרבה תרנגולות ואפרוחים ואפילו כמה כלבים. מאחורי קבוצת הבתים ניצבה טירה ענקית. שוקי מעולם לא ראה בחייו בניין גדול ומרשים כל כך. הוא היה מבוצר מאוד והקיפה אותו ואת הבתים הפשוטים חומה גדולה.

"מה זאת הטירה הזאת?", שאל שוקי.

המשפחה הסתכלה על שוקי במבט מזור, אבל למרות זאת האב התנדב לענות. "אנחנו נמצאים במאה ה-15 בצרפת, אין במדינה שלטון מסודר ומחוץ לחומות האלה יש שודדי דרכים ונוכלים. הלורד פארקוואד גר בטירה והוא שומר עלינו

יום ראשון הגיע, ושוקי הלך לבית הספר. הוא רק חיכה לרגע שיסתיימו הלימודים והוא יוכל שוב לחזור לבקר את אדוארד. מרוב ציפייה הוא בקושי התרכז. הוא ישב בכיתה ובה בתקרה, ולעתים תכופות הסתכל בשעון כדי לראות כמה זמן נשאר עד שייגמרו הלימודים.

ברגע שנשמע הצלצול שמבשר על סוף השיעור האחרון הוא מיד רץ אל מחוץ לכיתה, ולא עצר עד שהגיע לחנות של אדוארד.

"שוקי! למה אתה מזיע ככה?" שאל אדוארד את שוקי המתנשף, "בוא רגע, תשב, תשאף אוויר, אין לאן למהר".

"אדוארד, אתה תיתן לי שוב לנסוע אחורה בזמן?" שאל שוקי.

"תראה, אני לא יודע... אני לא בטוח שכדאי לך, המכונה עוד לא נבדקה עד הסוף".

"נו, אדוארד, בבקשה! התחנן שוקי".

"בסדר, בסדר, אבל שתדע שאני לא לוקח אחריות על זה!".

"אז עשינו עסק", אמר שוקי בשביעות רצון.

שוקי נכנס אל תוך חדר העבודה. החדר היה מלא במכשירים שונים ומשונים, אבל למרות זאת לא היה אפשר שלא לשים לב למכונת הזמן שעמדה בפינה. הפעם שוקי הגיע מוכן, הוא רצה להוכיח לאבא ואימא שאם לאנשים בעבר היה את האמצעים הטכנולוגיים שיש לנו היום הם היו הרבה יותר מאושרים. וכדי להוכיח את זה לאבא ואימא הוא הביא איתו את הסמארטפון שלו, וגם תצלום של טלוויזיה ומחשב כדי שיוכל להראות לאנשים שיפגוש.

שוקי נכנס מהוסס לתוך מכונת הזמן, המחשבות על הסיכונים והצבעים עשו לו בחילה. הפעם הוא שיחק קצת עם הכפתורים כדי להגיע לתקופה יותר מאוחרת מתקופתו של האדם הקדמון. הוא הכניס את השלט לכיס והידק אותו פנימה כדי שלא יעוף לו.

"מוכן לנסיעה?", שאל אדוארד.

מפני הסכנות שבחוץ. לכל האנשים שאתה רואה כאן מסביב קוראים וְסָלִים, שזה אומר שכדי שהלורד פארקוואד יגן עלינו אנחנו מתחייבים לעבוד אצלו ולהיות בצבא שלו. קדימה, בוא תיכנס הביתה ותשב איתנו".

שוקי נכנס אל תוך הבית הצנוע והתבונן מסביבו. בבית היו כמה מיטות עץ ומטבח עם הרבה כפות עץ וסירים. ריח של בישול עלה מהסירים.

"מי אתה?" שאל אחד הילדים בסקרנות.

"אני שוקי".

"שוקי? איזה מין שם זה? לא שמעתי בחיים שם כזה... אתה צרפתי?"

"לא, זה אולי יישמע מוזר אבל אני מגיע מהעתיד, הרבה מאוד שנים אחרי זמנכם. אפשר לשמוע קצת על החיים שלכם?"

"החיים שלנו פשוטים מאוד", אמרה האם, "אנחנו כולנו עובדים אצל הלורד פארקוואד. אבא בצבא של הלורד, אני תופרת בגדים למשפחת האצולה, והילדים אחראים על גידול התרנגולות ועוד כמה משימות קטנות".

"נשמע כמו חיים לא כל כך פשוטים...", אמר שוקי. "אנחנו לא מתלוננים", אמר אחד התאומים, "הלורד נותן לנו את מה שאנחנו צריכים, וחוף מזה לנו הילדים יש הרבה זמן לשחק בחוף".

"מה אתם משחקים?" התעניין שוקי.

"אנחנו משחקים הרבה עם החיות, ובעיקר אנחנו אוהבים לבנות דברים בחוף. יש לנו אפילו בית על העץ".

שוקי התחיל קצת לקנא. הוא מעולם לא בנה בית על עץ, וגם לא חברים שלו, עד כמה שידוע לו. בכלל, בדרך כלל שהוא נפגש עם חברים הם משחקים ביחד במחשב ולא בחוף. ובכל זאת, שוקי רצה להראות לילדים את הדברים המיוחדים שהוא הביא.

"אני רוצה לספר לכם קצת על החיים שלי", אמר להם שוקי.

התאומים והנערה התקרבו כדי לשמוע, הם מאוד התעניינו בילד הזר שהגיע אליהם מהעתיד.

שוקי שלף את הסמארטפון מהכיס והתחיל להראות להם איך הוא עובר בין האפליקציות.

האחים התבוננו בו בפה פעור במשך כמה דקות, עד שאחד מהם אמר: "מה זה? זה בטח קסם! בחיים לא ראיתי דבר כזה!".

שוקי צחק בקול. "זה בכלל לא קסם! זה פלאפון, ובעתיד לכל ילד יהיה אחד כזה".

"וואו, זה חייב להיות משהו מאוד טוב אם לכל אחד יש אותו", מלמלה הנערה בהתרגשות.

"זה באמת דבר טוב מאוד", אמר שוקי, "אפשר לדבר דרך המכשיר הזה עם כל אדם בעולם כולו! ואפשר גם לכתוב אסמסים".

"מה זה אסמסים?" שאלה הנערה.

"אלה הודעות שכותבים במכשיר וזה מיד מגיע למכשיר שאליו שולחים את ההודעה. כמו מכתב שלוקח לו כמה שניות להגיע ליעד".

"זה נשמע מדהים!" אמרה הנערה, "ובמיוחד במצב שלי... כמה אני זקוקה למכשיר כזה עכשיו. הארוס שלי יצא לקרב ביחד עם הלורד פארקוואד ולא שמעתי ממנו כבר יותר מחודשיים. אם היה לנו מכשיר כזה הייתי יכולה לשמור איתו על קשר".

"זה עוד לא הכול", אמר שוקי, "יש כאן תמונה של טלוויזיה, שזה מכשיר גדול שבו כל היום אפשר לראות תכניות, שזה כמו הצגות בתיאטרון, וממש יש כאלה כל היום וכל הלילה! וגם תמונה של מחשב, שזה דבר מאוד מיוחד שאפשר לעשות בו כל כך הרבה דברים, כמו לגלוש באינטרנט... אבל אני לא ממש יודע איך להסביר לכם מה זה אינטרנט...".

"נשמע שממש כיף אצלכם בעתיד! בטח כל הילדים מאושרים כל הזמן!" אמר אחד התאומים. "דווקא אני לא הייתי רוצה את זה", אמר התאום השני.

"למה?" התפלל שוקי.

"כי המכשירים האלה מרתקים, אבל אני אוהב לשחק בחוף בטבעיות עם חברים, ואצלכם זה נראה כאילו כל היום יושבים מול המכשירים האלה ורואים את ההצגות האלה".

"תכניות", תיקן אותו שוקי.

"האמת שגם לי זה כבר לא נשמע כל כך טוב", אמר התאום הראשון, "אם רק יושבים מול

המכשירים האלה ורואים הצגות, אז אי אפשר לשלוט במה שרואים ואפשר לראות גם דברים שהם בכלל לא טובים לילדים, כמו דברים אלימים, גסים וסתם רדודים".

"ההורים שלנו מאוד מקפידים שנראה רק דברים טובים", הסביר התאום השני.

שוקי היה בהלם. לפני רגע הם אמרו שזה הדבר הכי מדהים שהם ראו בעולם, והנה הם חזרו בהם בתוך פחות מדקה! הוא פנה שוב אל האחות הגדולה: "ואת? לא היית רוצה כזה פלאפון כמו שלי?".

"הייתי רוצה, אמרתי לך, אבל סתם ככה ביום רגיל אני לא רוצה לשלוח כל הזמן הודעות לחברות ולחברים שלי, כי זה פוגע בהתרגשות של לפגוש אותם. וגם, אני יודעת שאם היה אפשר לכתוב כל כך הרבה דברים בקלות מאחורי הגב אז אפשר להגיד גם הרבה לשון הרע על חברים".

שוקי ידע שהיא צודקת. גם הוא נוהג לרכל הרבה על חברים אחרים באמצעות הוואטסאפ, הצ'טים והפייסבוק.

"אבל מה עם הארוס שלך? לא היית רוצה פלאפון

כדי להיות איתו בקשר?" שאל שוקי.

"הייתי מאוד רוצה, והייתי משלמת את כל ההון שבעולם כדי לשמוע ממנו את חיים, אבל מצד שני אני גם אוהבת את ההתרגשות שבציפייה למכתב, כשכל יום רצים לדור שמביא את המכתבים ושואלים אותו אם הגיע מכתב בשבילי. וכשהמכתב מגיע אני קוראת אותו מאה פעמים עד שאני זוכרת אותו בעל פה, ושומרת אותו במגירה מיוחדת. יש לנו כאן בטייה ערך גדול מאוד למילים. האם גם אצלכם בעתיד יש ערך למילים?".

השאלה הזאת הדהדה באוזניו של שוקי בזמן שהוא נפרד מהמשפחה ולחץ על הכפתור כדי לחזור בחזרה לעתיד. המשפחה הזאת ממש גרמה לו להרגיש שכל האמצעים הטכנולוגיים הם בכלל לא טובים.

"אבל זה לא נכון! הם כן טובים!", חשב שוקי לעצמו. "אוף, הכול מבולבל לי עכשיו בראש... אני חייב לדבר על זה עם אימא".

פעולה ד' | ומה יש לתורה לומר על זה?

מטרות הפעולה:

בפעולה זו נתבונן בנושא הטכנולוגיה מהזווית התורנית, כשהשאלה שתנחה אותנו היא "מה יש לתורה לומר על זה?".

הערה: זהו נושא מעט מורכב, שכן במבט ראשון נראה שהתורה אינה עוסקת בנושאים אלו, וההבנה שהתורה אכן עוסקת בהם דורשת מהחניכים יכולת הפשטה והיקש שאולי טרם רכשו. לכן צריך לעבור בעדינות שלב אחר שלב בתוך הפעולה.

העובדה שבמבט ראשון נראה שהתורה אינה מדברת על הטכנולוגיה יוצרת שתי בעיות. הראשונה היא שנראה כאילו אין פתרון תורני לבעיה, ולכן עלינו להתמודד איתה לבד. הבעיה השנייה היא שהתורה נראית מיושנת ולא רלוונטית, כי היא לא עונה על צורך בסיסי כל כך שקיים היום.

בפעולה זו החניכים יבינו קודם כול שאין לחפש בתורה פתרונות ספציפיים אלא פתרונות כלליים. התורה איננה מנסה לתת מענה לכל מקרה אפשרי, כי אין לדבר סוף, אלא לתת קריאת כיוון כללית שממנה עלינו לגזור כיצד להתמודד עם מקרים פרטניים.

מתוך הבנה זו נתבונן שוב על הצדדים השליליים של הטכנולוגיה ונבחן מה יש לתורה לומר עליהם.

מבנה הפעולה:

א. הבנה כי התורה נותנת עקרונות ותובנות כלליות

ב. מה יש לתורה לומר על הטכנולוגיה?

ג. המחשת הצורך בליווי תורני

ד. סיכום

מהלך הפעולה:

א. הבנה כי התורה נותנת עקרונות ותובנות כלליות

• מציגים בפני החניכים את הפסוק העוסק בעזרה לחמור שנופל בדרך (נספח א').

• מבקשים מהחניכים להסביר את הפסוק.

• שואלים את החניכים אם הפסוק עשוי לדבר גם על רכב שנתקע בדרך, או אולי אפילו על סתם על אדם שסוּחב משהו וכבד לו.

• מרחיבים מעט את היריעה ושואלים האם הפסוק רלוונטי גם לסתם אדם ששרוי במצוקה וזקוק לעידוד, כאשר כאן אין שום אלמנט של סחיבה או הליכה בדרך, אלא סתם חבר שפניו נפולות בבית הספר. האם גם אז ניתן ללמוד מהפסוק מה לעשות?

• מסכמים: כאשר אנחנו ניגשים לפסוק בתורה, עלינו להבין שאפשר לגזור ממנו אינסוף אפשרויות. אמנם בקריאה ראשונה נראה כאילו התורה מדברת על מקרה ספציפי, אך ככל שנעמיק במקרה הזה נבין שהתורה מדברת איתנו על דרך חיים. כשהתורה דורשת מאיתנו לא להתעלם מהחמור

אלא לעזור לו, היא בעצם אומרת לנו שאסור לאדם להתעלם ממצוקתו של חברו ועליו לעזור לו. כמו כן אפשר לראות כאן גם את הרגישות של התורה לסבלם של בעלי החיים. באופן כללי ניתן לראות מהפסוק כיצד התורה מחנכת אותנו לסולידריות חברתית, אכפתיות ואהבת כל ברייה באשר היא.

ב. מה יש לתורה לומר על הטכנולוגיה?

• מפזרים על הרצפה כרטיסיות עם פסוקים ואמרות חז"ל (נספח ב').

הערה: לפני תחילת הפעילות מומלץ לעבור על הכרטיסיות ולבדוק שהחניכים אכן מבינים את הכתוב בכל אחת מהן, ובמיוחד את הפסוק מספר בראשית עם הביטוי "לעבדה ולשמרה", המעיד על כך שהאדם צריך לשמור על הטבע ולא להרוס אותו.

• קוראים לחניכים תיאורי מקרה (נספח ג'), ומבקשים מהם להצביע על כרטיסייה שעשויה לעזור לטפל בבעיה (יכולה להיות יותר מתשובה אחת).

• מסכמים: התורה נותנת לנו קריאות כיוון מתומצתות, והחוכמה היא להבין כיצד הן רלוונטיות לתקופה שלנו. לדוגמה: משתי המילים "לא תחמוד" אפשר ללמוד המון. המילים האלה מכוונות אותנו לשמח במה שיש לנו, להסתכל על חצי הכוס המלאה במקום לחפש מה חסר לנו. על בסיס שתי המילים האלה אמרו חז"ל ביטויים מדהימים כמו "אוהב כסף לא ישבע כסף" ו"הקנאה, התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם". אמנם מדובר בשתי מילים ותו לא, אבל גדולתה של התורה היא שהיא "זורקת לנו עצם" ודורשת מאיתנו לפתח את הדברים!

ג. המחשת הצורך בליווי תורני

• מספרים לחניכים את חלק ד' של הסיפור "שוקי יומטוב ומכונת הזמן" (נספח ד').

• מנהלים עם החניכים דיון במושג גֶּדֶר. המילה גדר נשמעת מפחידה כי תפקידה של הגדר הוא לסגור, בדיוק כמו שסוגרים חיה כדי שלא תברח. אבל בעומק הדברים מטרת הגדר היא הפוכה - כדי שהחיה לא תלך לאיבוד. כך גם בעולם שלנו, יש לנו כל כך הרבה אפשרויות ללכת לאיבוד. הפריצות ברחובות, הרדידות שבתרבות השולטת בארץ, הטכנולוגיה שמביאה איתה הרבה צרות - כולן מביאות איתן את האפשרות ללכת לאיבוד מבחינה רוחנית בעולם הזה. הגדרות מעניקים לנו עוגן כדי שלא נלך לאיבוד.

• שואלים את החניכים האם יש גדרות נוספים שאימא של שוקי לא הזכירה ואנחנו יכולים לחשוב עליהם.

הערה: זוהי נקודה מאוד חשובה, ולכן חשוב לדרבן את החניכים לענות. אפשר לתת להם דוגמאות משלנו, כמו אינטרנט מסונן, מחשב במרכז הבית ולא בחדרים, טלוויזיה בלי כבלים ועם צפייה מבוקרת, סמארטפון רק כשבאמת צריך ועוד.

ד. סיכום

• התורה בחוכמתה נתנה לנו הוראות כלליות כיצד עלינו להתמודד עם כל ניסיון חדש, וכך גם עם הטכנולוגיה. החוכמה היא רק לדעת לזהות כיצד התורה מדריכה אותנו.

• בנוסף לכך דיברנו על המושג גֶּדֶר. הגדר שומרת על האיזון בין שימוש נכון בטכנולוגיה ובין שימוש לא נכון. לחניכים מיטיבי לכת אפשר לספר שחלק גדול מעולם ההלכה הוא גדר כדי שלא ניפול במצוות מדאורייתא.

כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֶׁנֶּאֱרָךְ רֹבֵץ תַּחַת
מִשְׁאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עֲזֹב תַּעֲזֹב
עִמּוֹ

(שמות כג, ה)

פסוקים ואמרות חז"ל

לֹא תֵלֵךְ רֹכִיל בְּעַמֶּיךָ

(ויקרא יט, טז)

"נִשְׁנֵת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל
מְלָאכָתְךָ, וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִשְׁבֹּת
לָהּ אֱלֹקֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל
מְלָאכָה"

(שמות כ, ט-י)

"כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן
יָאָרְכוּ יָמֶיךָ"

(שמות כ, יב)

הבטלה מביאה לידי שעמום,
והשעמום מביא לידי חטא.

(על פי כתובות נט, ב)

"רָשָׁע! לָמָּה תִּכָּה רֵעֶךָ?"

(שמות ב, יג)

"לֹא תַחֲמֹד"

(שמות כ, יד)

"וְאַהֲבַת לֵרֵעֶךָ כָּמוֹךָ"

(ויקרא יט, יח)

"וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם
וַיִּנָּחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ
וּלְשִׁמְרָהּ"

(בראשית ב, טו)

באמצעות המחשב, האינטרנט והטלוויזיה אפשר לפגוש הרבה מאוד אלימות. באינטרנט יש המון סרטונים ותמונות של אלימות נגד בני אדם ונגד בעלי חיים, ואפילו סרטונים שבהם רואים מישהו שנפגע מאוד אבל באופן מצחיק. הסרטונים האלה מופצים באינטרנט ואפשר למצוא אותם בקלות באתרים כמו youtube, אתר שכל ילד יודע להשתמש בו.

בנוסף לכך, בטלוויזיה יש הרבה מאוד תכניות שיש בהן אלימות, ואף על פי שהרבה מהמכות והרצח שאנחנו רואים בטלוויזיה הם בעיקר בסרטים ובסדרות, הטכנולוגיה של היום גורמת להכול להיראות הרבה יותר אמיתי והרבה יותר מציאותי, כך שאנחנו רואים בסרטים אנשים מתים בדיוק כמו שזה קורה באמת.

כולם גם יודעים שרוב משחקי המחשב שילדים משחקים בהם הם משחקי אקשן, משחקים שבהם צריכים לירות ולהרוג. נכון שלא כולם אלימים, אבל יש המון משחקים מפורסמים שיש בהם הרבה אלימות, כמו לדוגמה GTA, שבו השחקן חוטף מכוניות ודורס אנשים חפים מפשע.

1

בעבר, כשלא היו רשתות חברתיות, אדם שרצה לקלל חבר, לצחוק עליו או להגיד עליו דברי לשון הרע ורכילות היה צריך להתאמץ. זה אולי נשמע מצחיק, אבל אדם שרצה לפגוע בחבר שלו היה צריך לעמוד מולו ולעשות את זה, וגם כמובן שזה צריך לקרות מול כמה שיותר אנשים, וזה לא תמיד הסתדר...

אבל היום, בעקבות רשתות חברתיות כמו Facebook ו-whatsapp, אפשר בלחיצה על כמה כפתורים לצחוק על חבר ולפגוע בו מול כולם, או להפיץ עליו שמועות רעות. מספיק שאני כותב על חבר שלי משהו רע ואז מתייג אותו בפייסבוק, או שאני מפרסם עליו משהו בקבוצה הנכונה ב-whatsapp, ובקלות אני יכול לגרום לו נזק שאי אפשר לתקן.

לצערנו יש הרבה סיפורים, גם בארץ וגם בעולם, על ילדים שפגעו בחברים שלהם ברשתות החברתיות, והחברים האלה כל כך נפגעו עד שהם ניסו להתאבד או פשוט נכנסו לדיכאון שלא יצאו ממנו גם אחרי הרבה שנים.

2

פעם העולם היה הרבה יותר טבעי. היו הרבה מאוד יערות, שדות וחורשות טבעיות, ומעט מאוד שינויים שהאדם עשה בטבע. אבל היום הכול התהפך. בעקבות התקדמות הטכנולוגיה יש הרבה יותר מפעלים, בתי חרושת, כבישים ואזורי מגורים מאשר בעבר. זה כמובן משפיע על הטבע, שנהרס ונרמס.

בנוסף לכך, המפעלים הגדולים והמכוניות הרבות פולטים לאוויר גזים רעילים שפוגעים באיכות הסביבה. בכל יום מייצרים בני האדם כמויות אדירות של זבל ופסולת שאינה מתכלה, כמו למשל סוללות. במקרה הטוב היא מגיעה למאגרי פסולת ענקיים, ובמקרה הרע נשפכת אל הים ומזהמת אותו. בעקבות כל הדברים האלה נגרם לטבע נזק אדיר שאי אפשר לתקן.

3

כולנו יודעים שהטכנולוגיה מתקדמת משנה לשנה. בכל חודש יוצאים לחנויות כמה פלאפונים חדשים, והם תמיד יותר משודרגים מהקודמים, כך שמה שהיה חדש בתחילת השנה נחשב בסוף השנה למיושן. אותו הדבר קורה גם ביחס למכוניות, טלוויזיות, מחשבים ונגני MP3.

בעולם של היום אנשים רוצים להיות תמיד מעודכנים ושיהיה להם תמיד את הכי טוב, ולכן גם אם אין למישהו הרבה כסף הוא מוכן להשקיע המון רק כדי שהחברים שלו יראו שיש לו את הרכב החדש ביותר או את הפלאפון הנחשב ביותר. דבר זה גורם לתחרות בין אנשים. כולם מתחרים זה בזה מי יותר מעודכן, ולמי יש את הכי טוב והכי נוצץ. כמובן שזה גם גורם לקנאה, כי כל אחד מקנא בשני על מה שיש לו, ואף אחד אף פעם לא מרוצה ממה שיש לו כי תמיד יש משהו טוב יותר.

4

בעבר אנשים היו הרבה יותר משפחתיים. ילדים אהבו לבלות הרבה זמן ביחד עם האחים שלהם ועם ההורים שלהם. בסוף כל יום המשפחה הייתה יושבת מסביב לשולחן ואוכלת ביחד את ארוחת הערב, וכולם היו משתפים זה את זה במה שקרה להם במהלך היום.

אבל היום, כשיש טלוויזיה בבית, הזמן המשפחתי היחיד שיש ביום מוקדש לצפייה משותפת בתכנית טלוויזיה. לדבר הזה בוודאות אי אפשר לקרוא "זמן איכות משפחתי". אפילו כשהמשפחה מטיילת או מבלה ביחד, הרבה מהזמן האחים מרוכזים כל אחד בפלאפון שלו, או בשמיעת מוזיקה ב-MP3.

כמו שזה נראה היום, למשפחה נורמלית אין הזדמנות להיות ביחד.

5

ברוב הפעמים שבהן אנחנו משתמשים בטכנולוגיה, אנחנו לא עושים את זה כי יש משהו מיוחד שאנחנו מחפשים, אלא סתם כי משעמם לנו. וכשמשעמם לנו אנחנו מתחילים לשוטט. אנחנו מוצאים את עצמנו משוטטים בין הערוצים, וסתם מעבירים ערוץ שוב ושוב, או משוטטים בפלאפון בלי סיבה, או הכי גרוע - משוטטים סתם באינטרנט.

השיטוט הזה הוא מתכון לאסונות, כי כשמשוטטים סתם תמיד מגיעים לדברים לא צנועים או פשוט לא טובים ולא מתאימים לנו, דברים שאנחנו לא אמורים לראות ובמקרה הגענו אליהם כי שוטטנו סתם. וכשעושים "סתם" דברים זה בדרך כלל נגמר רע - כי או שנחשפנו לתכנים לא טובים או שפשוט בזבזנו את הזמן שלנו, שזה גם כן דבר גרוע.

6

על קווי ימאגא/מחלקת פסאן (תאק צ')

אחרי הפגישה עם המשפחה הצרפתית, שוקי חזר הביתה מהורהר. הוא היה משוכנע שאם הוא יראה לבני המשפחה את החידושים הטכנולוגיים הם יתלהבו וירצו שגם להם יהיו. אבל משום מה הם לא רצו, אף על פי שהם כן התלהבו.

כשהגיע הביתה, סיפר שוקי לאימא את כל מה שקרה בצרפת. היא הקשיבה היטב ולא דיברה עד ששוקי סיים לספר את כל הסיפור. כשסיים היא אמרה לו: "שוקי, ברור שהם לא ירצו את מה שיש לנו להציע, כי הצגת להם רק צד אחד של הסיפור".

"צד אחד של הסיפור?" שאל שוקי, "אבל הסברתי להם הכול".

"נכון", אמרה אימא וחייכה, "וזאת בעצם כל הבעיה".

"אוף, עכשיו אני מבולבל", רטן שוקי.

"תן לי להסביר לך", הרגיעה אותו אימא. "המוצרים הטכנולוגיים בפני עצמם הם דברים טובים ומועילים, ובוודאי שמי שהמציא אותם התכוון לעשות משהו שהוא רק טוב. אגב, העובדה שיש כמעט לכל האנשים בעולם מחשבים, מכשירים סלולאריים, מכונות ועוד רק מראה עד כמה כל אלה טובים ונחוצים. אבל הבעיה היא שאחרי שהשימוש בטכנולוגיה הפך להיות נפוץ, פתאום התגלו הרבה בעיות, שאת חלקן זיהתה המשפחה הצרפתית מימי הביניים".

"מה למשל?" התעניין שוקי.

"למשל העובדה שהאמצעים הטכנולוגיים האלה מועילים מאוד, אבל גם יכולים להביא לבזבז של זמן רב. תחשוב כמה שעות החברים שלך מבזבזים מול המחשב והטלוויזיה. אתה לא זוכר שאמרת לי שמעצבן אותך שהם לא יורדים למגרש לשחק כי הם תקועים מול המסך?".

"אני זוכר", אמר שוקי. "זוהי באמת ממש מעצבן!"

הרי מה יותר חשוב - מחשב או חברים? ברור שחברים!".

"אתה צודק שוקי, וטוב שאתה חושב כך, אבל לצערי הרבה ילדים היום נשאבים לתוך המכשירים הדיגיטליים ולא יוצאים מהם שעות על גבי שעות, ולצערי גם הדברים שהם רואים שם הם דברים בכלל לא טובים ולא חינוכיים. לנו כהורים זה קשה מאוד, כי מצד אחד אנחנו לא יכולים למנוע מכם להשתמש במכשירים האלה, אבל מצד שני אין לנו שליטה בתכנים שאתם רואים בהם".

"וואו, אף פעם לא חשבתי על זה מנקודת מבט של אבא או אימא", הרהר שוקי בקול, "את רוצה להגיד לי שפעם להורים היה יותר קל?".

אימא צחקה. "לא יודעת. לכל דור יש את הדברים היפים שלו ואת הדברים הקשים. לדעת להשתמש נכון בטכנולוגיה זאת משימה לא פשוטה בכלל, וגם אתה כהורה תצטרך להתמודד איתה בבוא היום".

"אוקיי, עכשיו אני כבר ממש סקרן. תני לי דוגמה לאיך שולטים בטכנולוגיה בצורה נכונה".

"אממממ... בוא נחשוב... אה, אני יודעת, קודם כול צריך לדעת להציב גדרות".

שוקי הסתכל בבהלה לצדדים. "גדרות? אבל אין פה שום גדרות בבית!".

אימא שוב צחקה. "אני מתכוונת לגדרות מסוג אחר, ואני אתן לך דוגמה. אבא ואני התקנו במחשב תוכנה שמסננת את אתרי האינטרנט, כך שהתוכנה תדאג שנראה רק דברים שמותר לראות. או לדוגמה אנחנו דואגים שיהיו אצלנו בטלוויזיה רק ערוצים טובים. ואם אי אפשר לעשות דבר כזה, אז פשוט מוציאים את הטלוויזיה מהבית. כי עדיף שלא תהיה טלוויזיה בבית מאשר שהילדים שלנו יראו דברים לא צנועים או אלימים".

"וואו, עכשיו כבר לא כל כך נעים לי אימא. כל

כך כעסתי עליכם כשהוצאתם את הטלוויזיה מהבית...".

"זה בסדר שוקי, גם אני הרבה פעמים כעסתי על הורים שלי כילדה, והיום אני מבינה ומעריכה את מה שהם עשו".

"אוקיי אימא, אילו עוד גדרות אפשר לשים?"

"צריך לדעת להקציב זמן לכל דבר, כדי שיהיה במינון הנכון ולא במינון מוגזם. לכן לא מקבלים פלאפון בגיל כל כך מוקדם כשזה עוד לא הכרחי, ובנוסף לכך מגבילים את השעות שבהן מותר להיות ליד המחשב או לצפות בטלוויזיה... והאמת היא שיש יום אחד בשבוע שהוא מתנה מאוד גדולה, יום שבו אין פלאפונים, אין מכונות, אין מחשבים, אין רדיו ואין צפצוף של שום מכשיר חשמלי! אתה יודע מה היום הזה?"

"שבת!" השלים שוקי.

"נכון, שבת זאת המתנה הגדולה ביותר שה' נתן לנו. יום שלם שבו אנחנו לא רק נחים מהשבוע העמוס שהיה לנו, אלא גם נחים מכל המכשירים האלה שלא נותנים לנו זמן להיות עם עצמנו ועם המשפחה שלנו".

"את צודקת אימא, גם אני מיום ליום לומד להעריך יותר את השבת. הרעיון הזה של הגדרות הוא רעיון מצוין! אני חייב ללכת לפגוש עוד אנשים מהעבר ולספר להם!".

"רגע אחד, שוקי, הרגע חזרת! אתה לא רוצה לאכול ארוחת צהריים?"

"אחר כך ארוחת צהריים", אמר שוקי בזמן שהוא כבר פותח את הדלת, "יש לי עוד הרבה להספיק היום!" הוא אמר ורץ אל החנות של אדוארד.

פעולה ה' | "החיים הם כמו סמארטפון..."

מטרות הפעולה:

- פעולה זו היא הפעולה האחרונה והמסכמת בסדרת הפעולות בנושא טכנולוגיה. עד כה הדגשנו רבות את הצדדים השליליים של הטכנולוגיה, כדי ליצור אצל החניכים את ההכנה העמוקה שאין לקבל את המציאות כפשוטה, אלא יש להסתכל עליה בעין ביקורתית ולזהות בה פגמים.
- זה היה שלב ה"סור מרע", אך כעת נרצה לדבר גם על "עשה טוב". כלומר, ניצור לעצמנו אופן חיים שבו אנחנו יודעים לברור את הצדדים החיוביים של הטכנולוגיה ולהשתמש בהם.

מבנה הפעולה:

- סיכום מסקנות הפעולות הקודמות
- בניית "סמארטפון החיים שלנו"
- סיכום

מהלך הפעולה:

א. סיכום מסקנות הפעולות הקודמות

- מפזרים על הרצפה את כרטיסיות המחשבות (נספח א')
- הערה: מומלץ שהכרטיסיות יהיו יפות וגדולות, וכדאי להדביק את הדפים על בריסטול. זוהי פעולה פשוטה שמשדרת השקעה.
- מבקשים מכל אחד מהחניכים לבחור אחת מכרטיסיות המחשבה ולהשלים את המשפט.
- מנהלים דיון בעקבות דברי החניכים: מתי אנחנו מרגישים שהטכנולוגיה היא לטובתנו ומתי לרעתנו? האם אנחנו מרגישים שהתרבות הטכנולוגית של היום נותנת לנו כוח, או שהיא רק יוצרת יותר התמודדויות? האם אנחנו חושבים שהדור של ההורים שלנו הוא דור שבו ההתמודדויות היו יותר קלות משלנו?
- הערה: סביר להניח שהחניכים ידברו על כך שבדור שלנו יותר קשה, מכיוון שאנו נחשפים ליותר פיתויים. אם החניכים מספיק בוגרים ופתוחים לדיון, אפשר לדבר איתם מעט על כך שלכלים הטכנולוגיים יש עוצמה רבה שאפשר לנתב לחיוב ולשלילה. לכן אין לחשוש מהטכנולוגיה שבדורנו, אלא להפך - כדאי לאמץ אותה ולהשתמש בה ככלי לטוב. לדוגמה, אפשר להשתמש באינטרנט לצרכים זולים, בוטים וחסרי תוכן, אבל מצד שני אפשר להשתמש בו להרכה דברים חיוביים כמו הפצת יהדות, לימוד ותועלת טכנית גדולה שלא הייתה קיימת בעבר.

ב. בניית "סמארטפון החיים שלנו"

- מכינים מבעוד מועד שלושה ציורים ענקיים של סמארטפונים, ואת ציורי האפליקציות (נספח ב').
- הערה: דרך הכנה פשוטה היא לחבר בעזרת סלוטייפ ארבעה בריסטולים מחוברים ולצייר עליהם סמארטפון. את ציורי האפליקציות יש להדפיס שלוש פעמים. למשקיעים, אפשר גם לצייר את הקוביות של האפליקציות על הפלאפונים ולהדביק סקוטץ' באמצע כל ריבוע. את הצד השני של הסקוטץ' מדברים על כל אחד מהאפליקציות.

- מחלקים את החניכים לשלוש קבוצות: קבוצה א' תצטרך לבחור את האפליקציות המתאימות למישהו שמשתמש בטכנולוגיה בצורה שלילית, קבוצה ב' תבחר את האפליקציות המתאימות לאדם בינוני, וקבוצה ג' תבחר את האפליקציות הרלוונטיות לאדם שמשתמש בטכנולוגיה בצורה חיובית. כל קבוצה תשלח נציג שיסביר למה היא בחרה דווקא את האפליקציות שמופיעות על המסך שלה.

- מפתחים דיון: האם האפליקציות של האדם שמשתמש בסמארטפון בצורה חיובית בהכרח מעידות על שימוש נכון בסמארטפון?

מדברים עם החניכים על כך שלא מספיק שנכניס לתוך הסמארטפון שלנו "אפליקציות טובות" וזהו. זהו אמנם הצעד הראשון, הצד החשוב של "סור מרע", אבל האם יש כאן "עשה טוב"? כלל וכלל לא. אדם יכול להיות בעל סמארטפון "כשר" אך השימוש שלו בו לא יהיה כשר, משום שהוא מרבה לרכל בוואטסאפ, לקרוא כתבות שאינן ראויות באתרי החדשות, ובכלל - להיות מחובר לסמארטפון כמו לאינפוזה, דבר שהוא כלל לא בריא.

אם ניקח הלאה את רעיון הסמארטפון, נוכל ליישם אותו בתחומים נוספים בחיים. אפשר לחלק את השימוש בטכנולוגיה ל"סור מרע", השלב שבו זונחים את הצדדים השליליים, ול"עשה טוב", השלב שבו אנחנו יוצרים תרבות שימוש חיובית בטכנולוגיה שלרשותנו.

הערה: דיון זה מאפשר לנו לבדוק האם החניכים הבינו את לקחי הפעולות הקודמות. אם הם אכן הבינו, תשובתם תהיה ששימוש נכון בסמארטפון לרוב אינו תלוי בשאלה מה יש לי בתוך הסמארטפון אלא בשאלה איך אני משתמש בו.

ג. סיכום

מסכמים את כל מה שלמדנו במערך זה:

- הטכנולוגיה התפתחה בשנים האחרונות באופן מואץ במיוחד.
- אין לקבל את ההתפתחות הזאת כמובנת מאליה, אלא לשאול כיצד עלינו להתייחס אליה.
- כמעט בכל תחום בחיים שלנו אין טוב מוחלט ורע מוחלט, אלא החוכמה היא לשמור על איזון נכון.
- מדברים על הצדדים השליליים בטכנולוגיה ומסכמים את הדרכים לאזן אותם.
- מדגישים כיצד התורה והיהדות מנחים אותנו לחיים מאוזנים גם בתחום הטכנולוגי, שבו לכאורה לתורה אין דריסת רגל.
- מעלים רעיונות כיצד ליישם את מה שלמדנו לחיים שלנו. מציעים הצעות כיצד אנחנו יכולים להשתמש בכלים הטכנולוגיים שלרשותנו באופן נכון וטהור יותר.

...המכיל תרגומי
שאינן אלא תרגומי
המציאות, לא

...לא, לא, לא
שאינן אלא תרגומי
המציאות, לא
קצת מעט, לא
לא, לא, לא

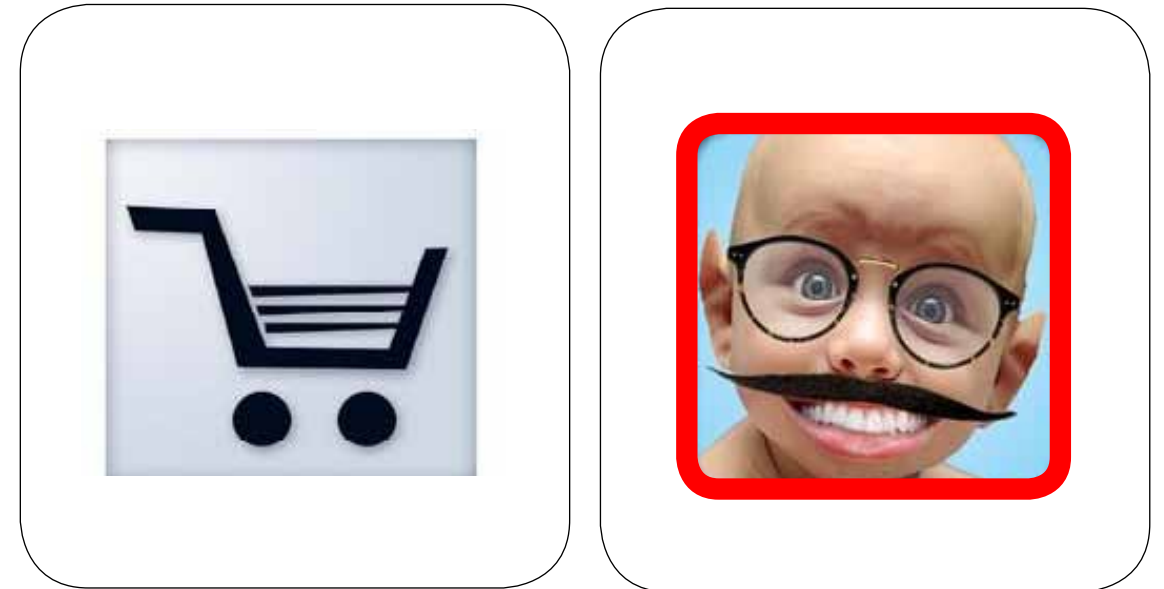
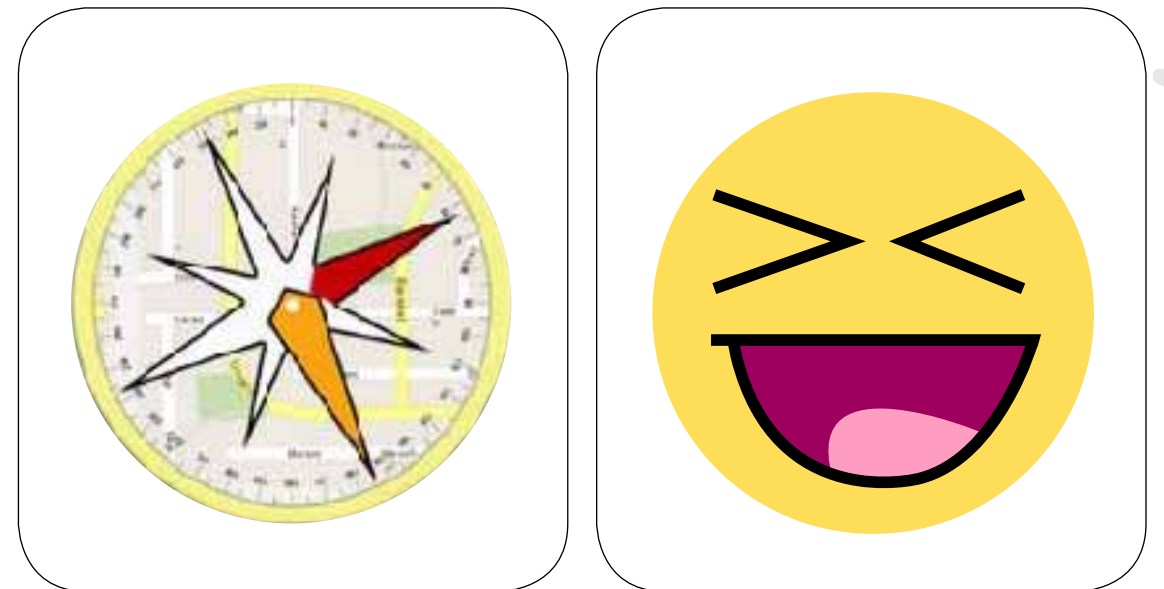

כמו למשל...
שלי, בטכנולוגיה,
המושגות ופוזיציה
אני, שם, למשל,

לגרום לי...
השמיים בו, יכול
אבל לפעמים
,

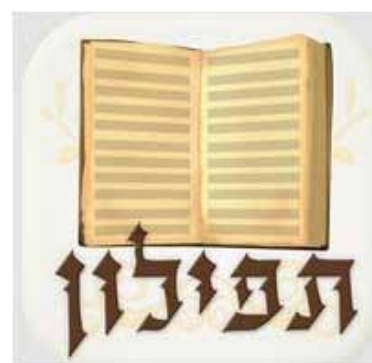
אחשך לא
טוב שיש לי, בבית

יצאנו לדרך

אינדיבידואליזם

אחד בשביל כולם
וכולם בשביל אחד

על המהלך לבין הפה לקד/33

פעולה א' | זה רק אני!

מטרת הפעולה:

החניכים ילמדו על תקופות שונות במהלך ההיסטוריה, ויתוודעו לכך שבדורנו לעומת הדורות הקודמים יש פחות דגש על התמסרות לקהילה ויותר דגש על העצמת האדם הפרטי.

מבנה הפעולה:

א. כולם בשביל כולם - חשיפה למקרים שבהם הכלל היה במרכז

ב. תקופת האינדיבידואליזם

ג. ומה אצלנו? דוגמאות מחיי החניכים

ד. אז מה נכון? סיכום והשארת הדילמה פתוחה

ציוד:

כוסות חד פעמיות

2-1 בקבוקי קולה

מהלך הפעולה:

א. כולם בשביל כולם - חשיפה למקרים שבהם הכלל היה במרכז

הערה: מכיוון שמדובר בחניכים צעירים יחסית, שעדיין אינם מעורים במה שמתרחש בחיי היומיום במדינה ובעם, מטרת היחידה ככלל וחלק זה בפרט לחשוף אותם לתקופות שבהן השותפות, הנתינה וההתמסרות לקהילה היו רובד משמעותי בחיי הפרט.

• מחלקים את החניכים לקבוצות. כל קבוצה מקבלת סיפור על תקופה מסוימת בהיסטוריה (נספח א'), קוראת את הסיפור ועונה על השאלות המנחות שאחריה. השאלות נועדו למקד את החניכים, כדי שיצליחו להגיע למסקנה.

מבקשים מכל קבוצה לבחור נציג שיקריא לשאר החניכים את המקרה שלה ואת מסקנות הקבוצה בעקבותיו. שואלים את החניכים מה משותף לכל הסיפורים, ומגיעים איתם למסקנה שהיו תקופות שבהן הקהילה, הכלל, השותפות, היו במקום הראשון ובני האדם עשו כל דבר למענם.

• משחקים משחקים שמטרתם להמחיש לחניכים את הנתינה לכלל והשותפות לקהילה: בוחרים שני חניכים, אחד מהם יהיה החתול והשני העכבר. שאר החניכים עומדים במעגל, והחניך שהוא העכבר עומד באמצע. מטרתו של החתול לתפוס את העכבר, ומטרת כל הקבוצה לעזור לעכבר ולמנוע מהחתול לתפוס אותו.

אופציה נוספת: תופסת עכברים. בוחרים אחד מהחניכים להיות התופס, וכל מי שנתפס עומד בפיסוק רגליים ויכול להשתחרר ברגע שאחד החניכים האחרים נכנס וזוחל מתחת לרגליו. אז הוא חוזר לשחק כרגיל.

• מסכמים: ראינו כאן כמה סיפורים שמה שהיה חשוב בכולם הוא השותפות לקהילה, להיות חלק מהכלל. גם במשחק החתול והעכבר - הכלל למען האחד, והאחד הוא חלק מהכלל. במשחק תופסת עכברים כל אחד יכול להתחשב באחרים ולהציל אותם, וכך החברה נבנית.

ב. תקופת האינדיבידואליזם

מחלקים לחניכים את הסיפור "ברית הקולה" (נספח ב').

אפשרות נחמדה להקראת הסיפור: מחלקים לכל חניך כוס קולה, ובכל פעם שהמדריך אומר את המילה "קולה" בסיפור, החניכים שותים לגימה מהכוס.

• שואלים את החניכים מה הם היו עושים בסיפור. האם הם היו שופכים את הקולה שלהם בשביל המלך? איך קרה שכל הבריכה הייתה מלאה במים?

מעמיקים את הדיון ושואלים: מדוע לדעתם חשוב כל כך לתת מעצמי לאחרים? ומצד שני, מדוע זה טוב לחשוב רק על עצמי?

אופציה נוספת לחניכים בוגרים יותר:

• מקריאים את הידיעה על רוכב האופנוע שנפגע בתאונת דרכים ואף אדם לא בא לעזור לו, ובסוף נפטר מפצעיו (נספח ג'). אם הסיפור קשה מדי לחניכים, אפשר לעדן אותו ולספר בעל פה את הרעיון.

• מנהלים דיון: מדוע לדעתכם אנשים לא באו לעזור לו והשאירו אותו למות מפצעיו?

מכוונים את החניכים לתשובות כמו: לא היה נעים להם כי הם לא מכירים אותו, הם חשבו שבטוח משהו אחר יבוא לעזור, אנשים ממהרים לעיסוקיהם, הם אמרו לעצמם "זה לא התפקיד שלי" וכו'.

המטרה היא שהחניכים יגיעו בעצמם למסקנה שהרבה יותר קל לאדם לשים את עצמו במרכז, וזה יכול להביא למצבים קיצוניים, כמו המצב שהחברה שלנו הגיעה אליו כיום.

• שואלים את החניכים: האם גם היום קורים מקרים כאלה? איך הייתם מכנים אנשים כאלו? למה וכיצד צומחת תופעה כזו?

3. ומה אצלנו? דוגמאות מחיי החניכים

• מחלקים את החניכים לזוגות או לשלוש. מבקשים מחלק מהזוגות לחשוב על דוגמאות מחייהם למקרים שבהם החברה מתנהגת כמו בסיפור בריכת הקולה או במקרה האופנוען, ומהאחרים לחשוב על מקרים הפוכים של עזרה לכלל, כמו שהקראנו בסיפור.

מבקשים מהחניכים לספר לקבוצה את המקרים.

אופציה נוספת: החניכים יציגו את המקרים שחשבו עליהם, ושאר הקבוצה צריכה לנחש האם זה כמו במקרים שהובאו בתחילת הפעולה או כמו בסיפור הקולה. האם זה אינדיבידואליזם או חשיבה על האחר?

4. אז מה נכון? סיכום והשאלות הדילמה פתוחה

• מסכמים: בתחילת הפעולה ראינו סיפורים מתקופות שונות שבהן אנשים חיו בתחושת נתינה מוחלטת לכלל, ערכות הדדית, שותפות לקהילה. בימינו, לעומת זאת, יותר רווח המקרה של בריכת הקולה. זוהי תקופה שבה פחות שמים דגש על חשיבותו של הזולת. ראינו לאן זה מגיע בסיפור הקולה שבו המלך מת בסוף, או במקרה של האופנוען שדימם למוות. ניסינו להבין מדוע זה קורה, ונתנו דוגמאות מתוך החיים לכל מיני מקרים לכאן ולכאן. בהמשך המערך ננסה להבין מדוע חשוב לתת מקום לכלל, ומצד שני מדוע חשוב גם לחשוב על עצמי.

נספח א'

יאנוש היה בן אחת עשרה כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה.

הוא ומשפחתו גרו בכפר קטן בגבול פולין-גרמניה, והוא למד בבית הספר היהודי באזור. הגרמנים כבשו את פולין והעבירו את כל היהודים בכפר לגטו.

יום אחד נשמעו זעקות מאחד הבתים. אחת הנשים גילתה שנגמרה בביתה המנה היומית שהוקצתה ליהודים - שש חתיכות לחם לכל משפחה למשך כל היום, וילדה הקטן בן הארבע צורח מרעב. בלי לחשוב פעמיים הלכו יאנוש ואמו אל אותה אישה ונתנו לה פרוסת לחם.

שאלות מנחות:

- מהו המעשה הטוב שעשו יאנוש ואמו?
- מדוע היה להם כל כך קשה לעשות מעשה זה?
- מה אנו לומדים מכך על האנשים שתרמו ממנת יומם למען מישהו אחר?
- איזה ערך ועיקרון עמד לנגד עיניהם?

מולה נולד בגונדר שבאתיופיה. מאז שנולד סיפרו לו הוריו על ארץ ישראל, על בית המקדש ועל ירושלים - עיר שכולה זהב.

כאשר בגר התחתן עם אגרנש, ונולדו להם שני ילדים. יום אחד ביקשו ממנו להגיע לאוהל המרכזי לישיבה דחופה. שם, בשקט, כדי שלא ישמעו מסביב, תכננו כמה בחורים את העלייה הראשונה מאתיופיה לארץ ישראל.

המשטר באתיופיה לא התיר ליהודים לצאת משטחי המדינה, וההחלטה לברוח בדרכים לא חוקיות - דרך המדבר ודרך מדינת סודן ברגל, על אף הסכנות, החום והשודדים - התקבלה פה אחד. מולה ידע כי סומכים עליו שייקח פיקוד ויוביל את המסע, אך יש לו בבית אישה, הורים, משפחה...

הוא חזר לביתו והתייעץ עם אשתו, וההחלטה התקבלה פה אחד: מולה עוזב את אתיופיה ובתוכה את משפחתו לעת עתה, כדי לסייע לעליית היהודים לארץ.

שאלות מנחות:

- מהו המעשה האמיץ שעשה מולה בהחלטתו?
- מדוע מעשה זה היה קשה?
- מהו הערך החשוב שעל פיו פעל מולה?
- האם אשתו הייתה שותפה למעשה זה?

בכפר נידח במרוקו, לפני כמאתיים שנה, החליטו זוג צעיר כי הם רוצים להינשא ולהקים משפחה. לאחר ארגון החתונה ואיסוף הכספים, שהיו בדוחק רב בתקופה זו לשתי המשפחות, שליחת ההזמנות, ארגון האולם והכנת האוכל - הגיע היום המיוחל.

בערב שלפני האירוע הלכו החתן והכלה לישון כל אחד בביתו. והנה, באמצע הלילה פרצו שודדים אל ביתה של משפחת החתן וגנבו את כל הכסף, הבגדים ואביזרי החתונה.

בוקר החתונה הגיע והמשפחות אובדות עצות. הכלה בוכה וממורמרת. מה עושים? כיצד יקיימו את היום המאושר בחיי ילדיהם?

מיד עלה רעיון בראשו של נשיא הקהילה. הוא עבר מבית לבית וביקש תרומה מכל מי שיכול לעזור. כך אספו אנשי הקהילה בתוך שעות מספר את הכסף הנדרש, תרמו בגדים משלהם, כיסאות ושולחנות, נשות הקהילה הכינו מנות לכל האורחים - ובאותו הערב התקיימה חתונה לתפארת, כזו שלא נראתה עוד בכפר.

שאלות מנחות:

- מה היה התסכול הגדול של המשפחות, ואיך נפתרה הבעיה?
- מה אנו למדים על קהילה זו?
- מהו הערך החשוב בשבילם?
- האם גם אתם הייתם נרתמים לעזרה?

יום אחד החליט המלך שהוא צריך מלכה חדשה. הוא קרא למשרתיו והורה להם לחפש בשבילו כלה מתאימה, יפה וחכמה.

המשרתים עברו כמצוותו בין כל הבתים בממלכה, ואמרו לכל נערה ונערה להגיע ביום ראשון בבוקר אל ארמון המלוכה - והנערה שתמצא חן בעיני המלך תהיה לו למלכה.

המלך היה עריץ ואכזר, והדסה התמימה והעדינה הלכה אל הארמון בעל כורחה ובלבד תפילה שהמלך לא יבחר אותה למלכה. אך חלומות לחוד ומציאות לחוד. המלך התאהב בנערה במבט ראשון והושיט לה את שרביטו.

הדסה הצעירה עברה לגור בארמון המלוכה והתחתנה עם המלך, אך לא גילתה לו מהו עמה ומי משפחתה.

יום אחד הגיעה לאוזניה השמועה כי שר החוץ של הממלכה רוצה להשמיד את עמה - העם היהודי. אז היא הבינה מדוע התגלגלה דווקא לתפקיד זה - כדי להגן על עמה ולהצילו מהשמדה! אך יש בעיה. כדי להתחנן בפני המלך על דבר זה, הייתה צריכה להמתין שלושה ימים, ואם המלך יהיה קצת עצבני? היא ידעה שעליה לעשות זאת בשביל עמה, וזהו תפקידה, ועכשיו היא לא יכולה לחשוב על עצמה... בינתיים ביקשה מדודה לצום, להתפלל ולבקש על נפשה.

לבסוף הצליחה המלכה במשימתה - והכול התהפך לטובה! ליהודים ניתנה רשות להשמיד את כל אויביהם, ואותו רשע נתלה עם בניו על עץ גבוה שהכין בעצמו.

אך גם לאחר שכל הסיפור שכח, ולנו יש יום חג מוצלח, עם מתנות לאביונים, משלוח מנות, משתה ותחפושות, לעתים שוכחים את אותה מלכה, הלוא היא אסתר הגיבורה, שנשארה בארמון המלוכה לבדה עם אותו טיפש רשע.

זה היה תפקידה, והיא ידעה כי היא מוסרת את נפשה בעד עמה!

שאלות מנחות:

- מהי הסכנה שבה עמדה אסתר בבואה לפני המלך?
- מדוע החליטה להסתכן כל כך?
- מהו הערך המרכזי שעמד לנגד עיניה?
- כיצד זה בא לידי ביטוי גם בסוף הסיפור, שאינו מופיע במגילה?

נספח ג'

בארץ אחת רחוקה רחוקה

היה המלך אהוב נורא

ולא עלינו, המלך הזה

היה ממש, אבל ממש חולה.

ועוד פרט קטן: באותה מדינה

קוקה קולה הייתה מאוד נדירה

(ואיך קשורה הקולה לשיר?

תשבו בשקט, את הכול נסביר).

המלך, כבר אמרנו שהיה חולה,

הזמין במדינה כל רופא ורופא

ואיש מהם עדיין לא גילה

מהי התרופה למחלה.

סיפורנו מתחיל ביום הזה,

היום שבו הגיע רופא

ואמר למלך בלי לחכות אף שנייה:

"גיליתי", אמר, "את התרופה למחלה!

כל מה שצריך כדי שתבריא

הוא למלא אמבטיה בקולה טרי

ולא אכפת לי אם קולה זה נקבה,

מה שחשוב זה מה שיש בה".

כך גמר הרופא את דברו

והלך לקבל את שכרו.

חשבתם שבזה נגמר העניין?

לא ולא! כי אפילו בכל בניין

במדינה כולה, וגם בארמון,

לא תמצאו מספיק ממון

כדי לקנות כל כך הרבה קולה

מספיק כדי למלא את האמבט כולה.

המלך מיד שינס מותניו,

דינ'ן בפעמון וקרא ליועציו

ואלה מיד טיכסו עצה:

לגייס את כל הממלכה למשימה.

כל אחד יאסוף פרוטה לפרוטה

ולבסוף יקנה כוס קולה שלמה,

ובתאריך מסוים (הם קבעו לשבט)

ישפוך כל אחד את הכוס לאמבט,

ואז המלך יתקלח המון

הם אפילו יוסיפו פלח לימון.

והעם, שאהב את המלך, כמובן

הסכים מיד לכל העניין.

הזמן חולף, שבט בפתח,

וכל העם עכשיו במתח

אך זקן אחד, אף אחד לא שם לב,

מהקולה הוא ממש התלהב.

כבר הייתה בידו כוס קולה שלמה

ופתאום עלתה בראשו מחשבה:

"מה יקרה אם אשתה לי הכול לבד?

זו הרי רק כוס אחת בלבד..."

וכל כך התאמצתי, אספתי פרוטות -

נו, מגיע לי עכשיו לשתות.

וכדי שלא ישימו לב לחסרוני

אשים שם במקום כוס מים קרים".

וכשהגיע תורו לשפוך את כוסו

בהיחבא שפך את הכוס, במסתור

והיה מרוצה - כמו כל העם,

הן עכשיו הולך להבריא מלכם!

באותו יום התכונן המלך מעט,

הנה הוא הולך להיכנס לאמבט.

ואחרי שלקח סבון וברווז

הלך להקים באמבט מאחז.

ועכשיו לפואנטה של הסיפור:

המלך היה ממש שבור

כי כל העם, בלי לחשוב פעמיים,

כולם שמו שם רק מים...

פעולה ב' | אני או אתה נשנה את העולם?

פעולת אמצע השבוע

מטרות הפעולה:

1. החניכים יתנסו בהבדל בין שני מבנים של יחסי פרט וכלל בתוך קבוצה:

א. הפרט חושב רק על עצמו בלי להתחשב בכלל

ב. הכלל הוא העיקר, אך הוא רומס את הפרט

2. החניכים יחוו את המתח הקיים בין הפרט לקבוצה.

מבנה הפעולה:

א. יחד או לבד? המחשה של המבנים השונים

ב. מה אתם הייתם עושים? העצמת המתח בין הפרט לקבוצה

ג. איך אני מרגיש? עיבוד הנושא בתחום החווייתי

ד. סיכום

ציוד:

פתקים עם משימות

מחשב נייד, מקרן וסרטון

סרגל מספרים

היגדים

מהלך הפעולה:

א. יחד או לבד? המחשה של המבנים השונים

הערה: הפעולה כולה והחלק הזה בפרט מתבססים על שלושה מבנים שיש ביחסי פרט וקבוצה:

1. הפרט חושב רק על עצמו בלי להתחשב בכלל (שלילי)

2. הכלל הוא העיקר, אך הוא רומס את הפרט (שלילי)

3. הפרט בונה את הקבוצה שכונה את הפרט (המבנה האידיאלי)

בפעולה הזאת החניכים יחוו רק את שני המבנים הראשונים, שבהם יש מתח רב בין הפרט

ראשי « חדשות » חדשות בארץ » בארץ

פצוץ שכב באמצע הכביש, אף נהג לא עצר

משה חי-ישראלי נהרג אתמול בתאונת דרכים באזור תיעוד נדיר של התאונה שהגיע לערוץ 10 מראה איך במשך דקות ארוכות הוא שכב פצוע ואיש לא התעניין

nrg מעריב 6.5.2007

משה חי-ישראלי, בן 62 מחולון, נהרג אתמול בצהריים בתאונת דרכים בצומת אזור, לאחר שנפגע ממערבל בטון. מתמונות שצולמו על ידי מצלמה בצומת, ואשר פורסמו אמש בערוץ 10, עולה כי חי-ישראלי שכב על הכביש במשך דקות ארוכות לאחר התאונה, עד שמישהו מעוברי האורח והנהגים שעברו בצומת טרח לעצור ולבדוק מה מצבו. התאונה התרחשה סמוך לשעה 14:00 בצהריים בכביש 44, כאשר חי-ישראלי רכב על הקטנוע משמאל למערבל הבטון, והתנגש בו. המשטרה עדיין חוקרת את הסיבות לתאונה, אך נבדקת האפשרות שסטיית הקטנוע ימינה, שהובילה להתנגשות, נגרמה כתוצאה מנוכחותה של משאית גרר שנסעה משמאלו של רוכב הקטנוע.

מתמונות המצלמה עולה כי עוד לפני שהגיע לצומת האמבולנס, ובו צוות טיפול נמרץ של מגן דוד אדום, שכב חי-ישראלי על הכביש, כשמכוניות רבות נוסעות מסביבו אך איש אינו עוצר לסייע לו ולבדוק מה מצבו. וכך, הצוות הרפואי שהגיע בסופו של דבר למקום נאלץ לקבוע את מותו של חי-ישראלי.

משה חי-ישראלי, בן 62 מחולון, נהרג אתמול בצהריים בתאונת דרכים בצומת אזור, לאחר שנפגע ממערבל בטון. מתמונות שצולמו על ידי מצלמה בצומת, ואשר פורסמו אמש בערוץ 10, עולה כי חי-ישראלי שכב על הכביש במשך דקות ארוכות לאחר התאונה, עד שמישהו מעוברי האורח והנהגים שעברו בצומת טרח לעצור ולבדוק מה מצבו. התאונה התרחשה סמוך לשעה 14:00 בצהריים בכביש 44, כאשר חי-ישראלי רכב על הקטנוע משמאל למערבל הבטון, והתנגש בו. המשטרה עדיין חוקרת את הסיבות לתאונה, אך נבדקת האפשרות שסטיית הקטנוע ימינה, שהובילה להתנגשות, נגרמה כתוצאה מנוכחותה של משאית גרר שנסעה משמאלו של רוכב הקטנוע.

מתמונות המצלמה עולה כי עוד לפני שהגיע לצומת האמבולנס, ובו צוות טיפול נמרץ של מגן דוד אדום, שכב חי-ישראלי על הכביש, כשמכוניות רבות נוסעות מסביבו אך איש אינו עוצר לסייע לו ולבדוק מה מצבו. וכך, הצוות הרפואי שהגיע בסופו של דבר למקום נאלץ לקבוע את מותו של חי-ישראלי.

מבזקים

14:06 מספר נפגעים בתאונה בין אופנוע למשאית בכניסה לדבוריה

13:06 ארה"ב: חשש כי עובד בית חולים לקה באבולה

13:02 ח"כ שקד על סגירת הר הבית ליהודים: זריקת מרץ לטרור

12:49 בת 60 נפגעה מרכב בראשון לציון. מצבה קשה

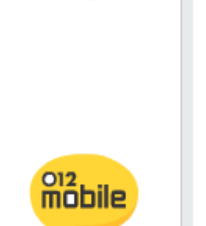
12:37 עיראק: מפקד משטרת מחוז ענבר נהרג בפיצוץ מטען צד

12:35 קרי חשף: ארה"ב תעביר 212 מיליון דולר לעזה

12:34 אבו מאזן בקהיר: יש

עכשיו כ-
012 מובייל
חבילת סלולר
ללא הגבלה
ב-39 ש"ח
לחודש למשך שנה!
הצטרף
עכשיו >>

לקבוצה. בפעולה הבאה נציג בפני החניכים את המבנה השלישי והרצוי בקבוצה.

- מבקשים מראש מכל חניך להביא מהבית חפץ אישי ששייך לו, שקשור לתחביב שלו ושהוא מחובר אליו. למשל: כדורגל, בובה, פלאפון, עכבר של מחשב, ספר וכדומה. מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, ואומרים להם שהקבוצה המנצחת היא הקבוצה שחבריה מבצעים כמה שיותר משימות בזמן הקצר ביותר.

במקביל לכך מחלקים לכל חניך פתק עם משימה אישית (נספח א') שקשורה לחפץ שלו, אותה הוא צריך לבצע. מכריזים שכל חניך שיבצע את המשימה שלו במלואה יקבל פרס.

הערות למדריך:

- המשימות בפתקים האישיים סותרות זו את זו, ולכן ייווצר מתח בין רצון הפרט לבצע את המשימה שלו כמו שצריך ולקבל פרס, ובין ניצחון הקבוצה.
- על פי היכרותכם עם החניכים יש לשים לב למי לתת איזו משימה. אפשר לתת משימה זזה לכמה חניכים.
- כמדריכים אנו נתצפת על מה שקורה במשחק. נשים לב להתרחשויות ולמה שקורה בקבוצה ולמתח שבין הפרט לכלל, וננתח את הדברים לאחר מכן.

מה שיקרה במשחק, כמובן, הוא ויכוח וחוסר הצלחה לבצע את המשימה.

לאחר הסבב הראשון אפשר להחליף את הפתקים בין החניכים, כך שכל חניך יחווה את שני הצדדים - הצד שרוצה לבצע את המשימה הפרטית שלו, והצד שרוצה שכל הקבוצה תנצח בלי להתחשב בחניך הפרטי.

רוב המשימות הן משימות שדורשות שיתוף פעולה של כל הקבוצה (להכין נחש, לכתוב משהו וכו'), אך יהיו חניכים שכביכול ייהרסו לכולם, כי מטרתם תהיה לשמור על החפץ שלהם (לחבק אותו, להחביא אותו).

בקבוצות קטנות יש לשים לב ולחלק את המשימות כך שיהיו יותר משימות של כלל ורק כמה בודדים שיהרסו לשאר הקבוצה.

- עיבוד: לאחר המשחק מושיבים את החניכים ומבקשים מכמה מהם להקריא בקול את המשימה שהם קיבלו, ולומר האם הצליחו במשימה. לרוב הם יאמרו שלא הצליחו. שואלים: מדוע זה קרה? מבקשים מנציג מכל קבוצה לספר מה קרה אצלם במהלך המשחק.

מסבירים לחניכים שחלק מהם קיבלו משימות שהן בעצם משימה קבוצתית שדורשת שיתוף פעולה מלא בין כל חברי הקבוצה, וחלק קיבלו משימה אישית, שכדי להצליח בה הם צריכים לא לשתף פעולה עם הקבוצה ובעצם לפגוע במשימה הקבוצתית.

מספרים לחניכים שבמקרה כזה, שבו יש מתח רב בין הפרט לקבוצה, כמו שקרה במשחק שלנו, יכולים להיות כמה מצבים. המבנה הראשון הוא כשהפרט מנצח ומקבל פרס - אבל

הקבוצה נפגעת. המבנה השני הוא כשהכלל דורס את הפרט (לדוגמה חוטף לו את החפץ) ואז מנצח, והפרט נפגע.

מנסים לראות ביחד עם החניכים איזה מן המבנים התקיים בכל מקרה.

משאירים את החניכים עם שאלה פתוחה: איך נכון יותר להתנהל בקבוצה? על פי טובת הפרט או על פי רצון הכלל?

ב. מה אתם הייתם עושים? העצמת המתח בין הפרט לקבוצה

מקרינים את הסרטון "מה אתם הייתם עושים ילד רעב" ביוטיוב, מתוך תכנית הטלוויזיה "מה אתם הייתם עושים?"

זהו קטע מתוך תכנית טלוויזיה שבודקת אותנו כחברה - עד כמה לבנו עדיין רחב, או שמא הפכנו לחברה אטומה. בתכנית בוחנים את תגובותיהם של אנשים ברחוב, כאשר הם מבחינים במצוקתו של ילד רעב ומוזנח ליד חנות פלאפל. האם יתייחסו אליו או ימשיכו הלאה?

מטרת הסרט היא להמחיש לחניכים חלק מהמצבים שהם עצמם ביימו בתחילת הפעולה - הפרט חושב רק על עצמו, כמו האישה שלא נותנת לילד אוכל.

מעבדים ומסכמים את הסרט על ידי שאלון קצר שמחלקים לחניכים (נספח ב'), ולאחר מכן מבקשים מכמה חניכים לשתף בהרגשה שהייתה להם במהלך הסרט ובתשובותיהם לשאלון.

מסבירים לחניכים שהסרטון נותן לנו דוגמה לתוצאה שיכולה להיגרם כאשר כל אדם חושב על עצמו ולא מספיק שם לב לחברי הקבוצה שלו, לכלל, לאנשים שלידו. כאשר אף אחד לא ניגש לעזור למישהו ברחוב זה לא בסדר, אבל זה עוד יותר לא בסדר אם אנחנו לא ניגש לעזור לחבר מהקבוצה או מהכיתה שלנו.

- משחקים עם החניכים משחק: החניכים עומדים במעגל ונותנים ידיים. מגדירים בהתחלה שהמטרה של הקבוצה היא שכל הידיים של כולם יהיו למעלה או למטה. אם יש מצב שבו חלק מהידיים למעלה וחלק למטה - הקבוצה נכשלה.

- כעת שואלים את החניכים שאלות (נספח ג'), ומי שהתשובה על השאלה חיובית לגביו - צריך להרים את ידו.

מה שאמור להיווצר במהלך המשחק הוא הדבר הבא: הידיים של החניכים יהיו למעלה או למטה לפי התשובה של רוב חברי הקבוצה. החניכים הבודדים שדעתם שונה משל הקבוצה ייבלעו מן הסתם בדעה הכללית. אם זה לא יקרה - הקבוצה תיפסל.

הערה למדריך: כדאי לשים לב במהלך המשחק מי חושב שונה מכולם וכיצד הוא מתנהג - נאבק על מקומו (כלומר, מנסה להרים או להוריד את היד בכוח) או נכנע לתכתיבי הקבוצה - ולהפנות אליו שאלה לאחר המשחק. כעת שואלים את החניכים: כיצד הרגשתם במהלך המשחק? מי חשב שונה מכולם במהלך המשחק? וכיצד הוא הרגיש כשהחברים שלו משכו לו בידיים כדי שיתיישר ולא יפריע לשאר הקבוצה?

- מניחים על רצפת החדר מקצה לקצה מעין סרגל מספרים מאפס ועד עשר (נספח ד'). מקריאים לחניכים היגדים (נספח ה'), ומבקשים מהחניכים לדרג את הרגשתם על פי מה שחוו בפעולה בהליכה ובעמידה על המקום הממוספר. אפשר להדגיש לחניכים, למרות גילם הצעיר, שיש כאן הזדמנות לכל אחד להביע את עמדתו בלי להיכנע ללחץ חברתי ולמה שהחבר שלהם עשה.

מטרת העיבוד כרגע היא ברמת החוויה בלבד, לגרום לחניכים להבין את הפער שיש בין הדגש על הפרט בלי להסתכל לצדדים ובין צמיחת הפרט והקבוצה כמפרים זה את זה.

מסכמים את הפעולה החווייתית כהמשך לפעולה הקודמת שעסקה בניתוח התקופה וכלכל מהמערך כולו.

חוזרים על מה שהיה לנו היום: שיחקנו משחק שבו לכל אחד הייתה משימה מסוימת, ולא הצלחנו לבצעה מכיוון שלשני הייתה משימה שונה ומנוגדת. ראינו סרטון שבו מבויס ילד רעב ואיך אנשים מגיבים אליו. שיחקנו את משחק המעגל שבו ראינו שלפעמים הקבוצה יכולה להפריע לפרט החבר בה, וניסינו להביע את התחושות שלנו בנוגע למה שחווינו היום.

מוסיפים ואומרים לחניכים שעלינו להסביר ולהבין לעצמנו מה עברנו כאן היום, ונעשה זאת בפעולה הבאה.

זיין פאטער האט אים געזאגט
 אז ער זאל גיין צו שול
 און ער האט געזאגט
 אז ער וויל נישט

Ժողովի ԲՆԴԱԿԱՆ
 ԿԱՆՈՒՆՈՒՄԸ

פֿיליזאָפֿיע און אַקטיווע
זאָלן.

עליך להתגאן עם הגבר הכי
הטוב שלך כמה שהבאת
מהזיג.

זיין און און און און און
און און און און און
און און און און און.

עליך להיות אצל הקבוצה
אך את המפגשים.

"מה אם הי"ם אש?"

מה את/ה חושב/ת על הילד הרעב ברחוב? _____

מה דעתך על האישה שעמדה בצד והתבוננה בו? _____

למה היא לא עזרה לו? _____

מה דעתך על האדם שכן נתן לו כסף וקנה לו עוד מנת פלאפל? _____

איך אתה היית נוהג במקרה כזה? _____

שאלות למחשבה:

מי אהב פיצה?

מי מפתח מלביק?

מי אהב לשמור מוסקרה?

מי אהב לשחק כדורגל?

מי חשב שמהלך לבוא לבדו הוא חכם-אין אסתר?

מי אהב לכתוב הספר?

עליך לכתוב בעצרת המפגים
של כל חברי הקבוצה את שמ
הקבוצה / המילה עצמה / שמ
הסניף.

עליך לעשות מעלל של כל
החניכים בקבוצה, למשל חניך
אחד או שניים, ושכחם יניחו
את המפגים שלהם באמצע.

עליך לתת את המפל שלך
לחבר שאהב לא כל כך מכיר
מהקבוצה.

עליך להרכיב מהמפגים של
כולם נגד ארון.

עליך לתת את המפל שלך לחי
שמבקש.

עליך לשכנע אפוא שני חברים
שייגעו את המפל שלהם.

1

2

3

4

5

6

7

8

אחד בשביל כולם / כלם בשביל אחד

9

נספח ה'

- שמחתי לשמור על החפץ שהבאתי מהבית.
- נהניתי לתת לאחרים משלי.
- שמחתי לראות שהחפץ שלי עוזר לקבוצה כולה.
- התעצבנתי על אחרים שלא נתנו את החפצים שלהם.
- הבנתי את האחרים שלא נתנו לי להשתמש בחפץ שלהם.
- היה לי קשה לתת משלי לקבוצה.
- בסרטון "מה אתם הייתם עושים?" האישה שלא עזרה לילד דאגה רק לעצמה.
- בסרטון "מה אתם הייתם עושים?" האיש ויתר על כספו.
- אני חושב שאם הייתי במצב של אדם שמתבונן בנער כזה הייתי עוזר לו.
- אני חושב שהייתי מתבייש לעזור.
- במשחק המעגל הרגשתי שאני לא יכול להביע את עצמי כמו שצריך.
- במהלך הפעולה הבנתי שלפעמים קיימת סתירה בין הרצון שלי כחניך ובין הרצון של הקבוצה.

10

פעולה ג' | גישה לחיים

מטרות הפעולה:

1. החניכים יעבדו את החוויה שעברו בפעולת אמצע השבוע ברמה השכלית, ויגיעו למסקנה מה היתרון והחיסרון שיש בכל דרך.
2. החניכים ילמדו כי הדרך הנכונה לחיות היא הפרט שנבנה מתוך קבוצה, כאשר במקביל הקבוצה נבנית על ידי כל פרט בה.

מבנה הפעולה:

- א. היכרות עם מבנים בקבוצה - סיכום שני המבנים הראשונים של היחס בין הפרט לקבוצה
- ב. מה יותר טוב? היתרונות והחסרונות בגישות השונות - הבנה שיש צורך בגישה שלישית
- ג. הצגת המבנה האידיאלי: הפרט כונה את הקבוצה שכונה את הפרט
- ד. חשיבותו של הפרט בתוך קבוצה
- ה. בניית הפרט מתוך שייכות לכלל

ציוד:

- דפים של עיגולים
- שלטי מבני קבוצה
- סיפורים
- צופר תזמורת

מהלך הפעולה:

א. היכרות עם מבנים בקבוצה - סיכום שני המבנים הראשונים של היחס בין הפרט לקבוצה

הערה למדריך: לאחר שבפעולה הקודמת חוונו שני מבנים שונים של המתח שבין הפרט לקבוצה, נעבד את המבנים הבאים ונדבר עליהם:

1. הפרט חושב רק על עצמו בלי להתחשב בכלל (שלילי)
2. הכלל הוא העיקר, אך הוא רומס את הפרט (שלילי)
3. הפרט כונה את הקבוצה שכונה את הפרט (המבנה האידיאלי)

המבנה השלישי ייחשף במהלך הפעולה.

- מראים לחניכים דף עם ציור מבנה של קבוצה (נספח א'), ומבקשים מהם להציג אותו בתוך עשר שניות (אפשר לעשות תחרות בין שתי קבוצות).

- מניחים על הרצפה את כל הציורים, יחד עם שלושה שלטים גדולים (נספח ב').

מבקשים מהחניכים למיין את הציורים ולהניח כל הציור ליד המבנה המתאים לו. מזכירים לחניכים שדיברנו על המבנים הללו בפעולה שעברה, ומקשרים בין המבנים לפעילויות שחוונו.

מנהלים עם החניכים דיון: מה ההבדל בין שתי הגישות השונות? איפה הפרט יותר חושב על עצמו? איפה הכלל נמצא במרכז? מדוע מיינתם בצורה הזאת? מה מתאר העיגול הגדול ומה הקטן?

- מסכמים את הדיון ומסבירים את הגישות:

הצגנו במעגלים שתי שיטות שונות:

1. אני חושב רק על עצמי ולא אכפת לי מאף אחד - אגואיסטיות (אם החניכים לא מכירים את המילה, יש להסביר שזהו הפירוש שלה). אני עסוק רק בעצמי, לא שם לב לאחרים, כמו הציור שבו העיגול בצד אחד וכולם בצד השני (לדוגמה, כשהמורה מחלק סוכריות ואני דוחף את כולם ורק רוצה לקחת).

2. העיקר הוא הכלל ולא אכפת מעצמי בכלל - גישה זו היא הפוכה לגמרי ומתמקדת בקבוצה, בגיבוש, בכלל, אך רומסת את היחיד (לדוגמה: אני עושה מוראל במחנה רק כדי לנצח, ולא נשאר לי קול כדי לדבר).

ב. היתרונות והחסרונות בגישות השונות

- מקריאים לחניכים שני סיפורים, שכל אחד מהם משויך לאחד המבנים שלמדנו עד עכשיו (נספח ג'). אפשר להיעזר בחניכים כדי להציג אותם.

- בעזרת הסיפורים מנסים לחשוב ביחד עם החניכים מה הם היתרונות והחסרונות של כל מבנה:

1. הפרט חושב רק על עצמו בלי להתחשב בכלל.

יתרון: הפרט מצליח יותר, לעתים לוקח פחות זמן לעשות דברים.

חיסרון: אין ערבות הדדית. אי אפשר לבנות כך קבוצה כאשר כל אחד חושב על עצמו. אנשים אחרים בקבוצה נרמסים.

2. הכלל הוא העיקר, אך הוא רומס את הפרט

יתרון: הקבוצה נבנית בחוזק, קיימת עוצמה.

נראה ששני המבנים שראינו עד עכשיו - בפעולה הקודמת ובפעולה הזאת - הם בעלי חסרונות רבים. האם אין דרך טובה ונכונה של יחסי פרט וכלל?

ג. הצגת המבנה האידיאלי: הפרט בונה את הקבוצה שבונה את הפרט

• משחקים משחק הכיסאות: אומרים לחניכים לעמוד על כיסאות במעגל, ומוציאים בכל פעם כיסא אחד. בפעם הראשונה אומרים לחניכים שהמטרה שלהם היא לא ליפול מהכיסאות, מי שנפל - נפסל ויוצא מהמשחק.

משחקים שוב ואומרים לחניכים שהפעם המטרה היא שונה: כאשר מישהו אחד נופל מהכיסא - כל הקבוצה נפסלת.

* הערה: חשוב לתצפת על התנהלות החניכים, לזכור את אמירותיהם ולשים לב להבדלים בין שני המשחקים.

עוצרים לרגע ומסכמים לחניכים את מה שחווינו פה, ברמת התיאור והשיקוף מצדו של המדריך בלבד.

שואלים את החניכים: מתי יותר התאמצתם להצליח, בפעם הראשונה או השנייה? מדוע? מתי היה קל יותר להצליח? מתי היה כיף יותר?

מסבירים שבחלק הראשון של המשחק כל אחד חשב רק על עצמו והתאמץ לנצח לבדו, ואילו בפעם השנייה כל אחד עזר לשני. ברוב הפעמים החניכים יצליחו יותר בפעם השנייה. העזרה ההדדית ותחושת השיתוף עוזרת לקבוצה לנצח, ואף האווירה טובה וכיפית יותר.

מראים לחניכים שכשאר כל אחד דואג לעצמו (המבנה הראשון) זה יותר קשה ופחות טוב מאשר שכל הקבוצה לכל אחד ואחד, כמו בשלב השני של המשחק - אז כולנו נהנינו והצלחנו יותר. הכלל ניצח, אבל אף פרט לא נפגע.

• מכאן יוצאים להצגת המבנה האידיאלי של הפרט בקבוצה. מניחים ליד שני השלטים שעל הרצפה את השלט "כולם בשביל אחד ואחד בשביל כולם!" (נספח ד'), ומציגים לחניכים את האופן שבו נכון להתנהל בקבוצה:

כולם בשביל אחד ואחד בשביל כולם! כל אחד הוא חשוב ויוצר את הקבוצה כולה. בלעדיו הכול ייפול, כמו בפירמידה, וגם הכלל נרתם לעזרת החבר היחיד.

למשל, כאשר שרים יחד במקהלה כל קול תורם לכלל, והקול האישי נשמע טוב יותר יחד עם קולות אחרים.

הערה למדריך: הגישה השלישית מורכבת יותר משתי הגישות הקודמות. היא מכילה בתוכה שני פנים: מצד אחד הפרט שתורם לקבוצה כולה, וכך הקבוצה נבנית (אכפתיות, כלליות), ומצד שני הכלל עצמו תורם להתפתחותו ולהתעצמותו של היחיד (אינדיבידואליזם).

• אפשר לספר לחניכים סיפור שמתאים למבנה הזה (נספח ה').

ד. חשיבותו של הפרט בתוך קבוצה - הפרט בונה את הקבוצה

• בוחרים נציג ונותנים לו לבצע משימות שונות בכמה שפחות זמן: לעשות דקה מוראל הכי בקול שהוא יכול, להעביר את כל הכיסאות בכמה שפחות זמן מצד אחד של החדר לצד השני (סופרים בכמה שניות), לאסוף מכל שאר החניכים שעונים, כיפות, גומיות וכדומה.

• עכשיו מבקשים מכל החניכים לבצע יחד את אותן משימות. כמובן שהמשימה תתבצע בפחות זמן.

• משחק הנחש: מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. המטרה של כל קבוצה להרכיב את הנחש הכי ארוך בכמה שפחות זמן, ורק מחפצים שעל גוף החניכים!

• מטרת המשחקים היא להראות שהפרט הכרחי בקבוצה, מעצים אותה ובונה אותה. כל חניך שהיה חסר במשחק או שלא השתתף או שלא תרם לגמרי מכוחו - גרם לכך שהמשחק התנהל פחות טוב.

מעבדים את המשחקים: שואלים את החניכים מתי הם הרגישו שיש יותר הצלחה. כמובן שכאשר כולם יחד - נותנים, תורמים - לכל פרט יש חשיבות עצומה. מצד שני, כמו שהזכרנו, במצב זה יכול להיות שלא מתחשבים ברצונותיו האישיים של כל אחד (לדוגמה, אם מישהו לא מרגיש טוב ולא יכול לסחוב או לצעוק, או שמישהו מרגיש לא שייך ואין לו חשק להשתתף בנחש).

לכן חשוב מאוד להדגיש שיחד עם כל סיסמאות הגיבוש, האחדות והתרומה לכלל, יש להיזהר לא לרמוס את הפרט - ולהפך. בגלל שכל אחד כל כך משמעותי ותורם, השייכות שלו לכלל יכולה וצריכה להצמיח אותו.

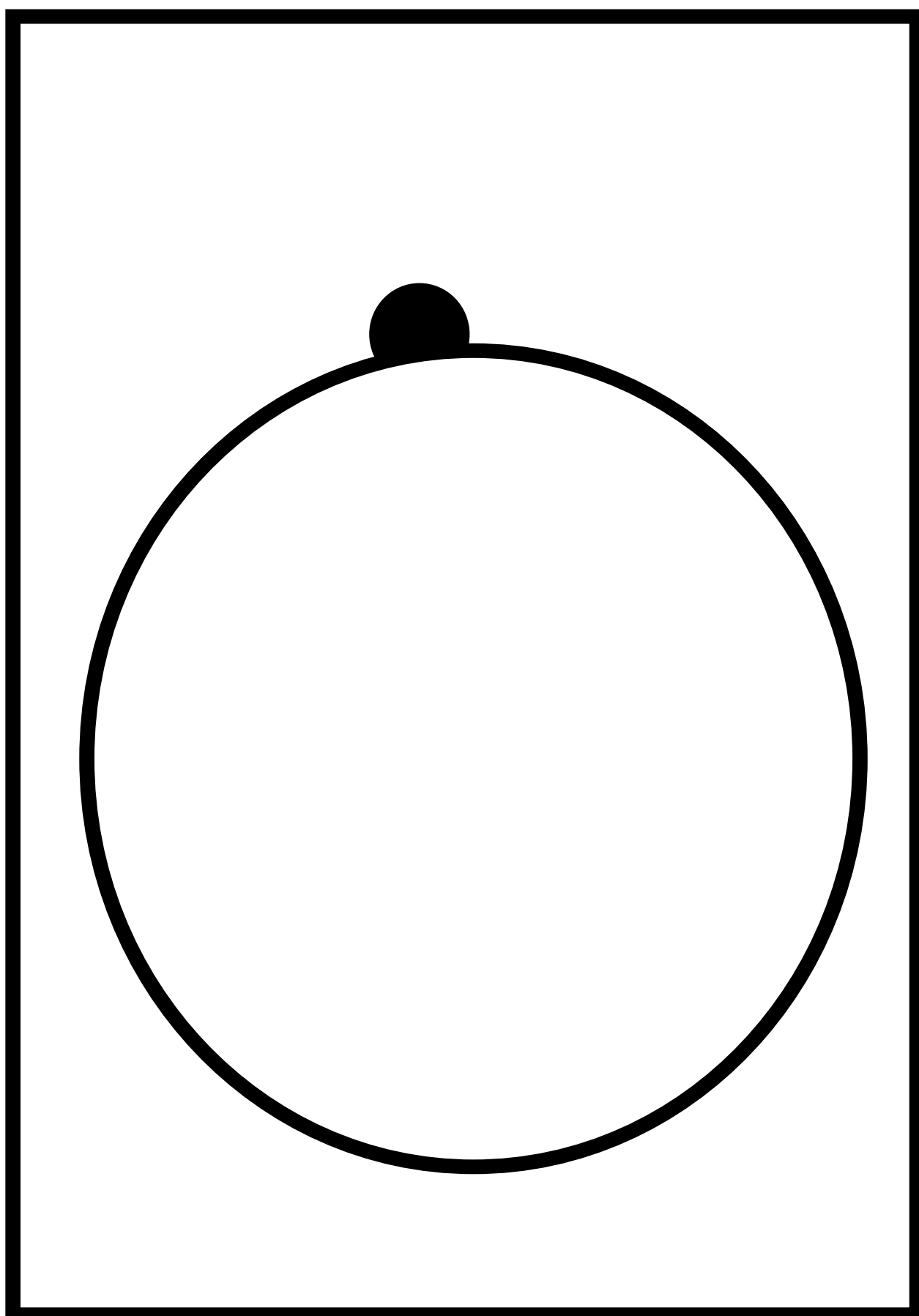
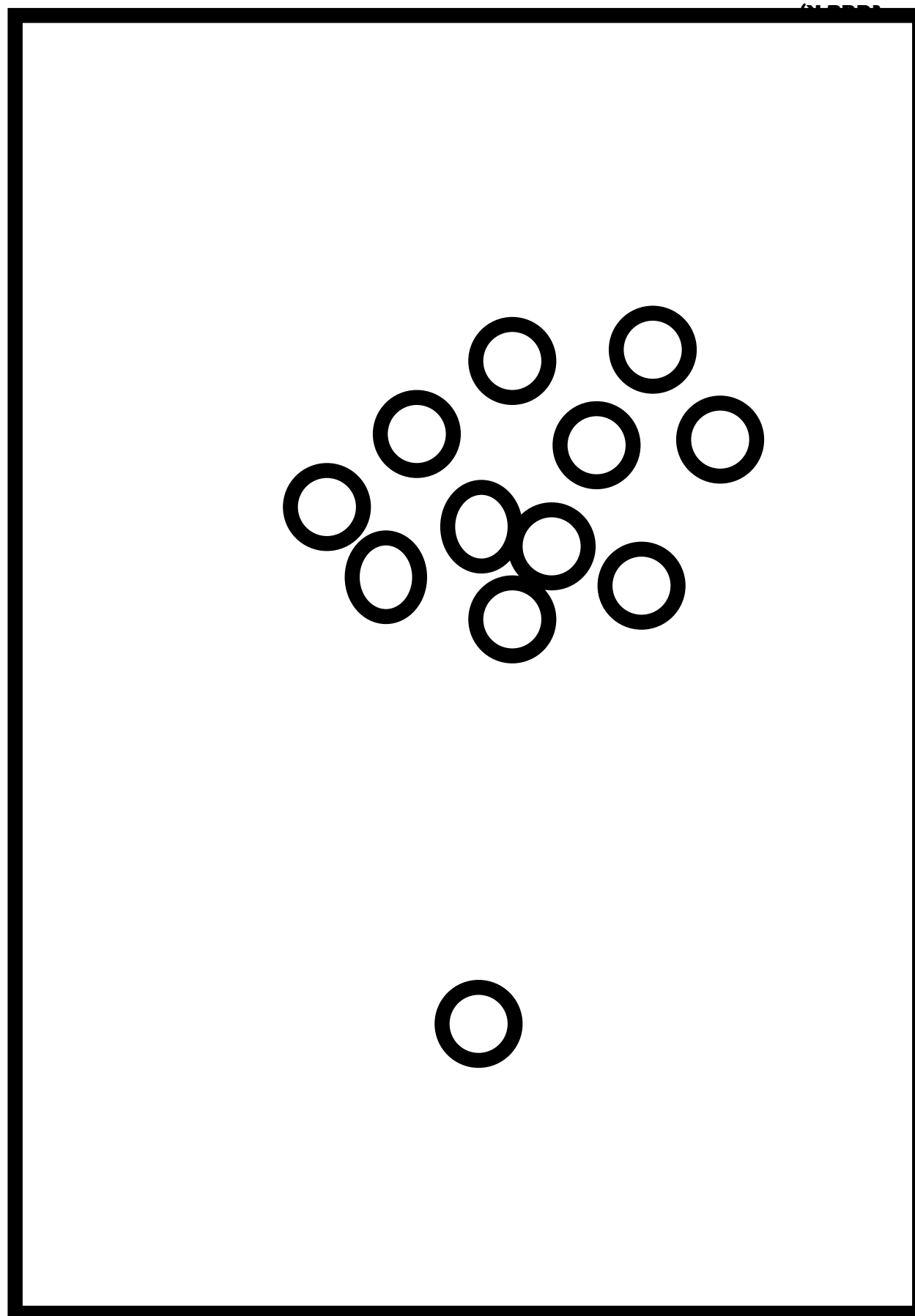
ה. בניית הפרט מתוך שייכות לכלל

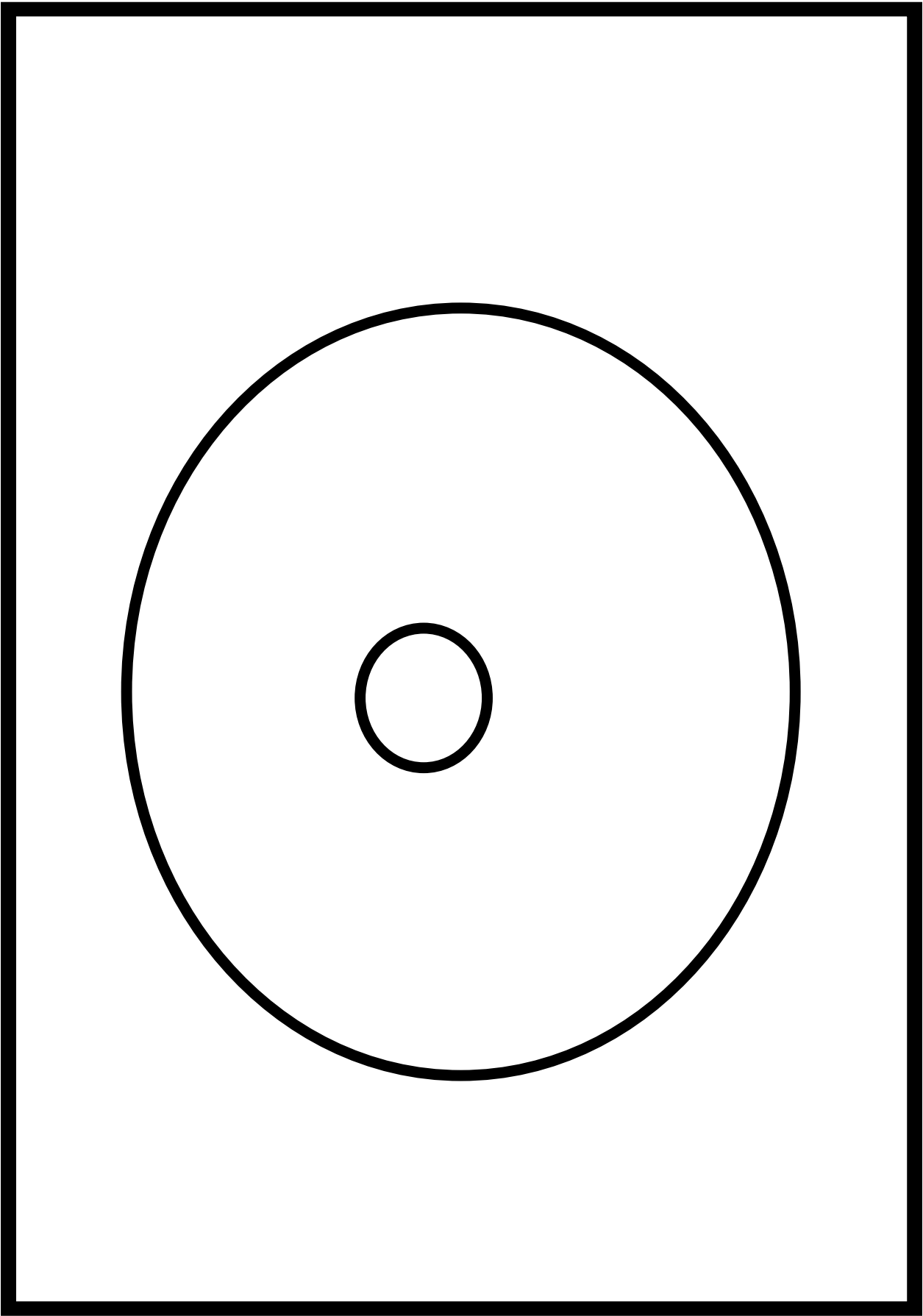
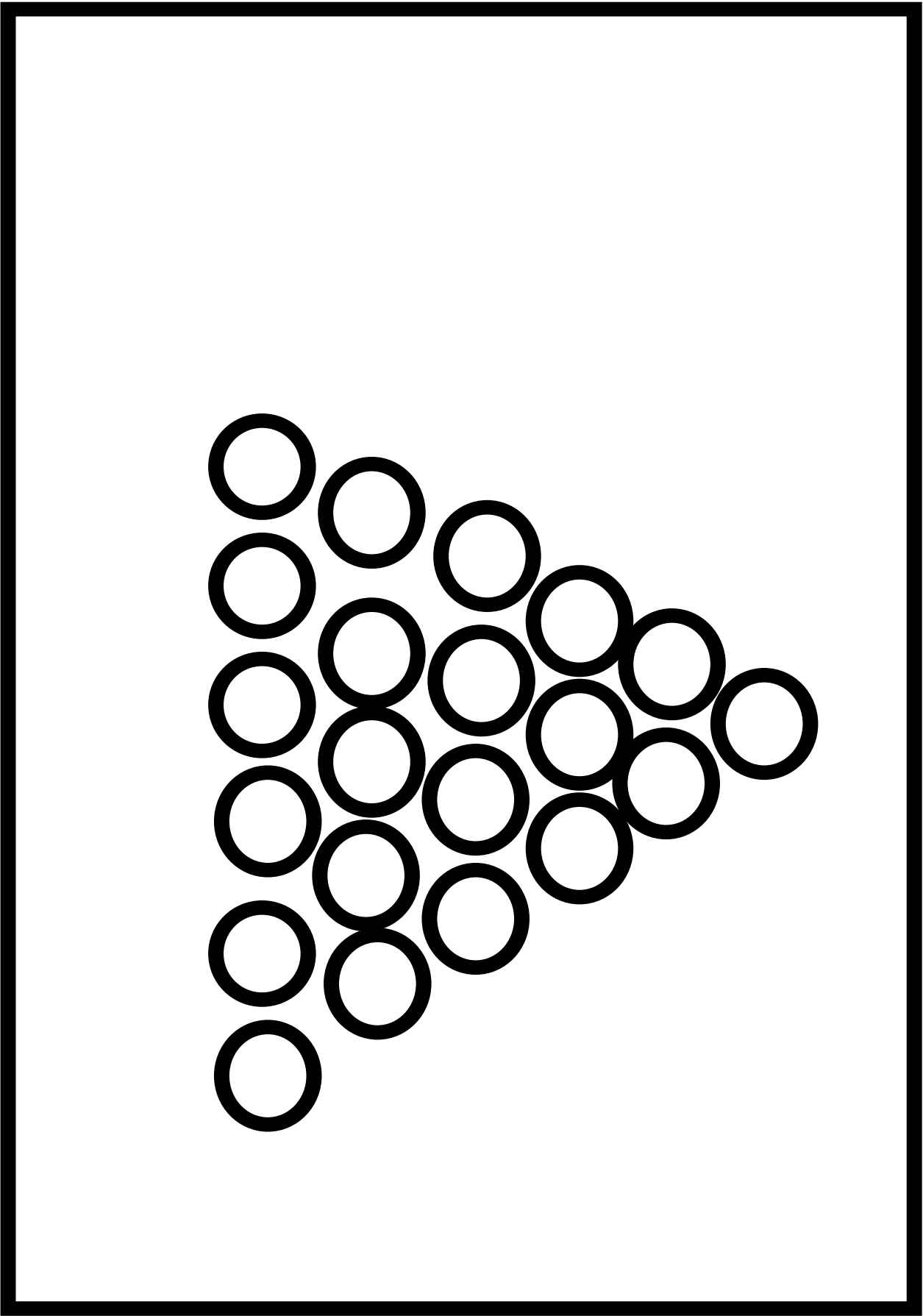
מקריאים ומחלקים את הסיפור "התזמורת" (נספח ו').

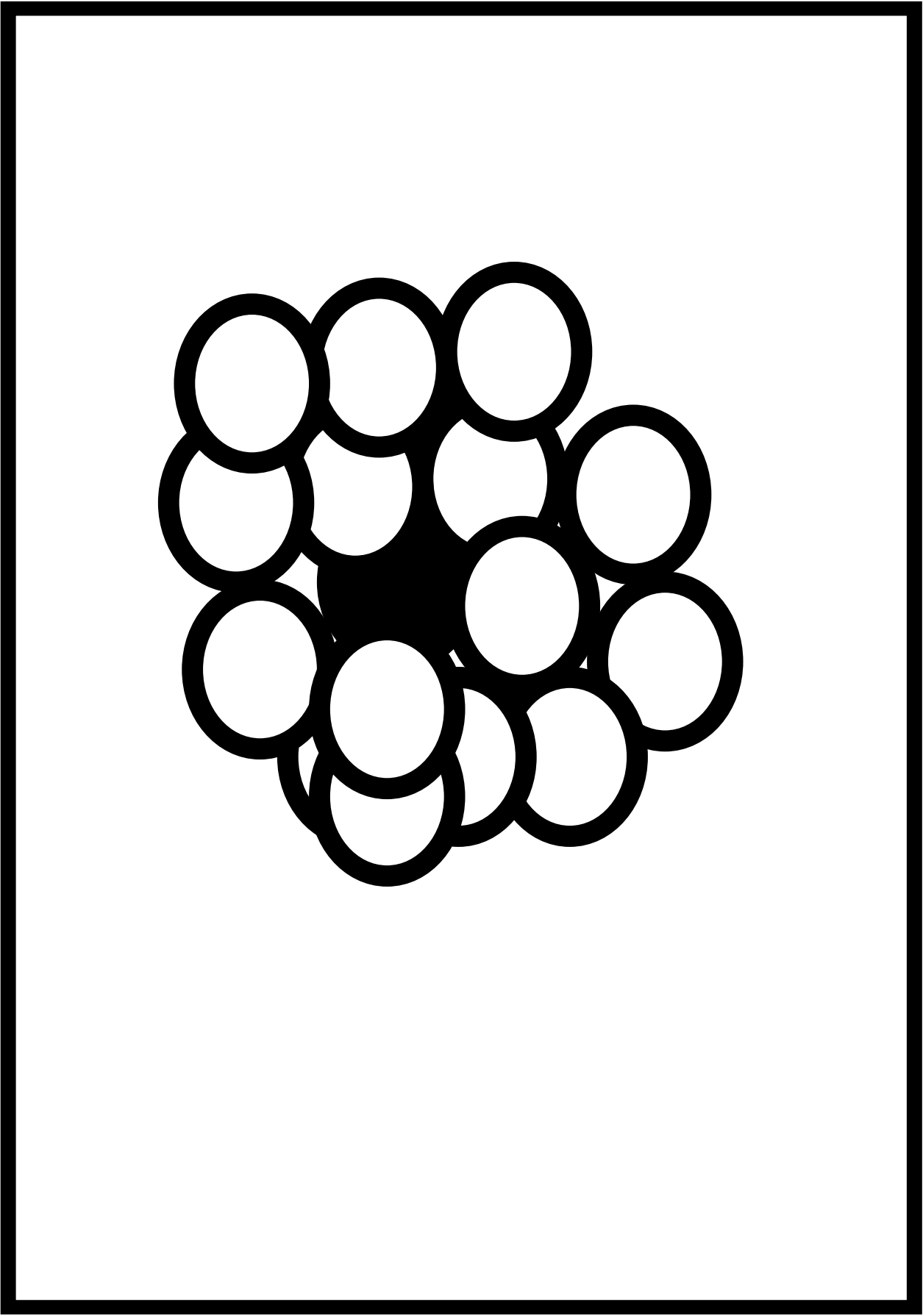
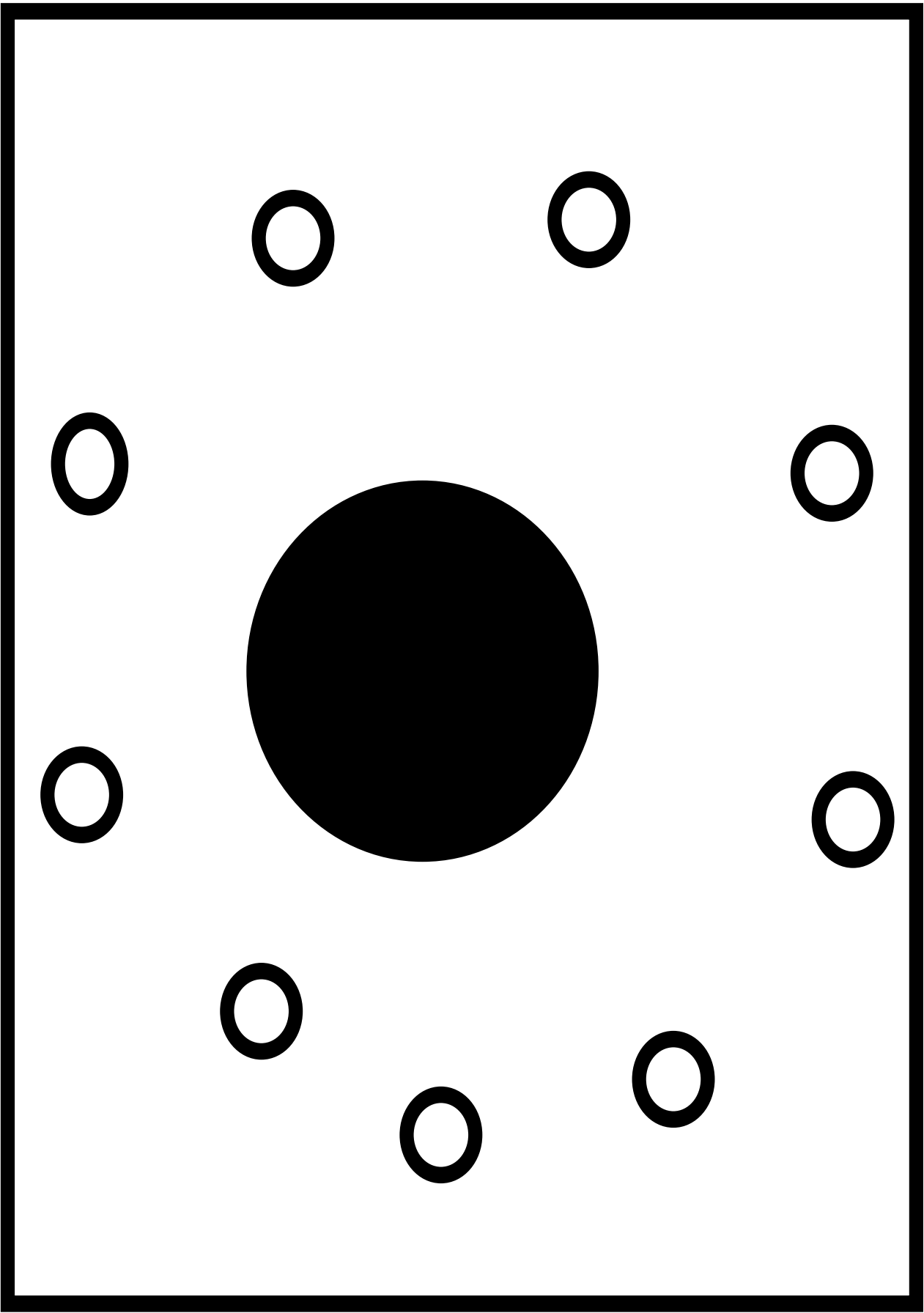
התזמורת היא דוגמה גם לכך שהכלל נבנה מכל הפרטים, וגם לכך שהפרט מתעצם מהשתייכותו לכלל. אומרים לחניכים (ואם הפעולה מתקיימת ביום חול אפשר להשמיע) שאם היינו משמיעים להם קטע נגינה של כלי בודד, ואחר כך תזמורת שמנגנת את אותו הקטע, נגינת היחיד בתוך הכלל נשמעת טוב יותר ומתעצמת. הכינור מוסיף לפסנתר בליווי, בקול, בסגנון, הנבל מוסיף לחצוצרה וכו'. כמובן שכל נגן צריך להתאמן ולשכלל את עצמו (אינדיבידואליזם) כדי שהנגינה שלו תהיה מושלמת, ומתוך כך גם נגינת התזמורת כולה.

מסכמים: בפעולה זו ראינו את המבנים השונים שחווינו בפעולת אמצע השבוע, ראינו את החסרונות והיתרונות שבכל מבנה ודוגמאות למקרים שבהם מתנהגים על פי זה.

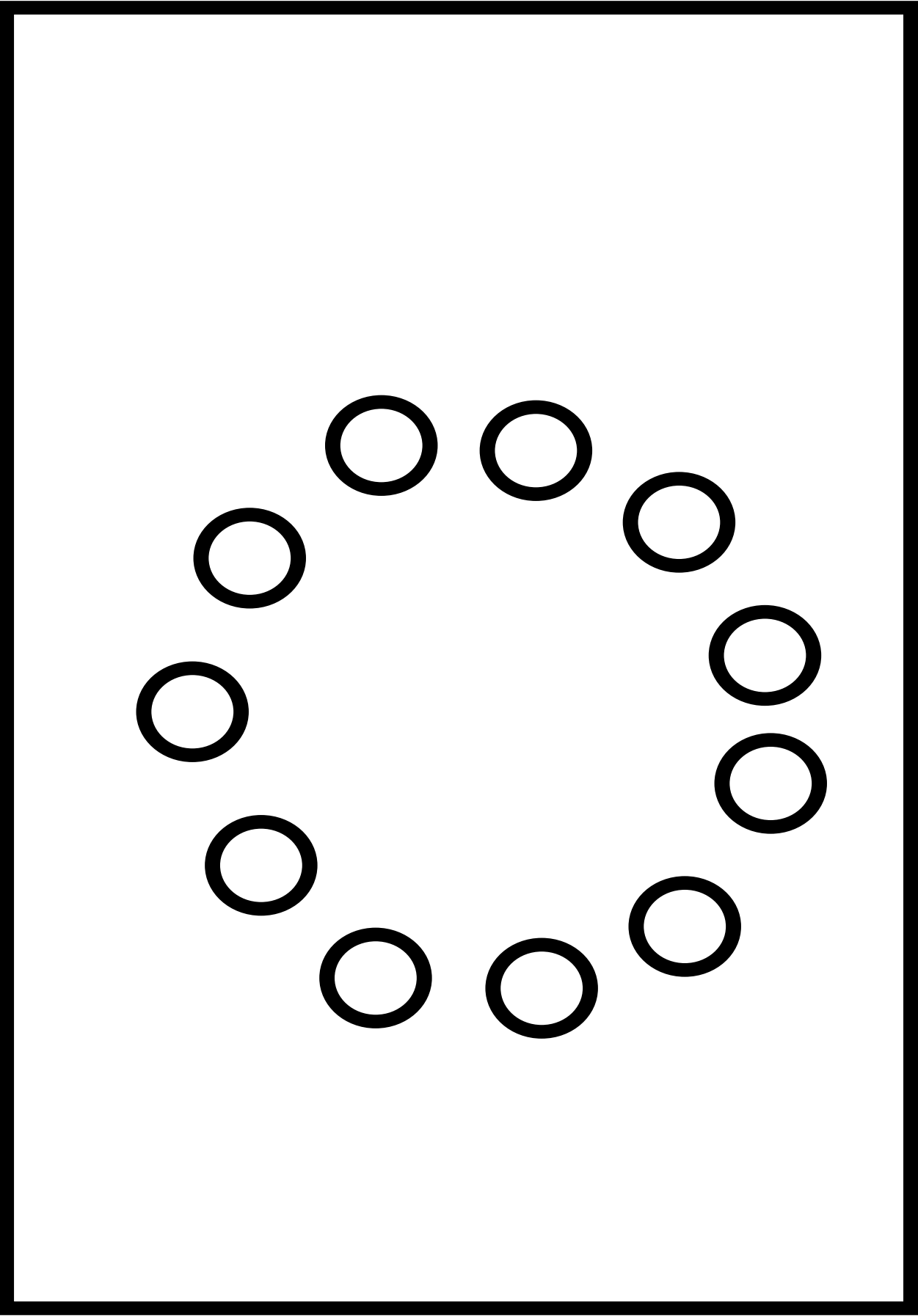
בסוף הפעולה שיחקנו משחקים שממחישים את חשיבותו של הפרט בקבוצה. ראינו איך הקבוצה זקוקה לכל פרט ואיך הקבוצה (כמו בתזמורת) היא זאת שנותנת במה וקול לכל אחד מחבריה.

צאצא גלגול כולל/כולל גלגול צאצא

אני מוסיף לך חיים,
ולא אכפר לך מאה אהבה!

אין דיין געזונט וואס וואלט איר געוואלט זיין

העיקר הוא הכל

ואא אכפך מעצמי בכלל!

הפרט חושב רק על עצמו בלי להתחשב בכלל

השבת המשפחתית מתקרבת. אחר מהמשפחה. משפחת סימון היא משפחה מאוחדת מאוד, וכל הצאצאים מתרגשים ומתכוננים לשבתות מסוג זה ומכינים משחקי גיבוש, שיחות, הפעלות, סיפורים ועוד. ספיר הייתה אחראית על ארגון השבת ועשתה זאת בחוכמה. הגיעה השבת והכול התנהל כשורה. בשבת אחר הצהריים היה אמור להתקיים משחק שבו כל אחד אחראי לתת משהו משלו לאדם

התכנסו כולם בחצר הגדולה בהתרגשות וראו שהודיה חסרה. הלכו לחפשה, ומצאו אותה בחדרה קוראת ספר. הם ביקשו ממנה שתבוא, כי כולם מחכים לה וזקוקים לקול שלה בסבב המשפחתי. הודיה אמרה שיש לה דברים חשובים יותר לעשות כרגע והיא לא הולכת לשום מקום.

הכלל הוא העיקר, אך הוא רומס את הפרט

חודש ארגון מתקרב, קבוצת העולים הציבה לעצמה מטרה: לזכות בגביע, במקום הראשון! חברי הקבוצה החליטו שיגיעו כל יום לסניף, יסיימו ראשונים את צביעת הקיר, יגיעו בזמן למסדר כולם עם כחול לבן, יעשו מוראל ויתאמנו למופע האופניים, שבטוח יהיה מוצלח!

רוב חברי הקבוצה היו בהתלהבות וההחלטה התקבלה פה אחד. הייתה הסכמה לא כתובה שהחניכים השווים הם אלה שתורמים לכלל. רק עומר לא הביע את דעתו. הוא דווקא היה ילד מוקף חברים ושחקן כדורגל טוב, אך ידע שיהיה לו קשה לעמוד בהחלטות חבריו. אמו חלתה במחלה קשה לפני כחודשיים, וכאח בכור הוא ידע שיצטרכו את עזרתו בבית.

חודש ארגון התחיל, ואכן הקבוצה עמדה במטרתה - קולה נשמע בכל רגע בסניף, המדריכים ארגנו פעילויות שוות, שיתוף הפעולה והגיבוש התעצמו וכולם ידעו שמי שלא מהעולים - בכלל לא בעניינים!

רוב החברים לא ידעו מה קורה אצל עומר בבית, וככל שהחודש עבר ערפו ירד בעיני חבריו. "הוא לא מגיע ולא עומד בכללים שהצבנו לעצמנו, הורס לשאר - לא מתייחסים אליו", כך אמרו. ובאמת הם לא הקשיבו לדעתו ולא הודיעו לו על פעילויות סניפיות.

עומר הרגיש עצב ותסכול גדול.

כולם בשביל אחד ואחד בשביל כולם!

פעולה ד' | היחס האמוני

מטרת הפעולה:

1. החניכים יבינו שהשייכות לכלל היא מרכזית בעולם התורה והמצוות.
2. החניכים ילמדו כי ביהדות הפרט הכרחי וחיוני ונבנה על ידי שייכותו לכלל.

מבנה הפעולה:

- א. מצוות ששייכות לכלל
- ב. המיוחד שבי - על חשיבות הפרט ביהדות
- ג. הכלל והפרט ביהדות
- ד. ארבע מידות: ארבע מדרגות בנתינה
- ה. איפה אני? יורדים לתכלס

ציוד:

- שלטי "שלי", "שלך" וכו'
- אָמרת יומולדת
- תכונות אופי
- פתקים עם שמות של חיות
- תמונות של תפילה
- פתקים בצבעים שונים

מהלך הפעולה:

א. מצוות ששייכות לכלל

- מכינים מראש פתקים ובהם מצוות ששייכות לתרומה לכלל. מבקשים משני מתנדבים להציג בפנטומימה כל מצווה, ושאר החניכים צריכים לזהות מה היא (נספח א').
- שואלים את החניכים: מה משותף לכל המצוות האלה? מה אפשר ללמוד יחס התורה אל מצוות אלה? מדוע כל כך חשוב ליצור חברה שחושבת על הכלל?
- מסכמים את החלק הזה, ומראים לחניכים שהתורה מייחסת חשיבות רבה למצוות של תרומה לכלל, ומענישה את אלו שלא הולכים לפי מוסר זה.

ב. המיוחד שבי - על חשיבות הפרט ביהדות

- מבקשים מהחניכים לעמוד, ואומרים להם שהם צריכים להסתדר בשורה על פי הקריטריונים הבאים: לפי מידת נעליים, לפי שמות פרטיים (א"ב) ולפי תאריך לידה.
- כאן עוצרים וחוזרים לשבת. שואלים את החניכים האם הם מכירים עוד מישהו שנולד ביום ההולדת שלהם.
- מניחים על הרצפה שלט גדול עם האָמרה "היום שבו נולדת הוא היום שבו החליט הקב"ה

דוד, בחור בן עשרים, התגייס לצבא לאחר שלמד בישיבת ההסדר בעיר. בשבועות הראשונים בצבא היה לו קשה מאוד להסתגל למסגרת כה נוקשה של כללים, עמידה בזמנים וציות למפקדים. לאט לאט הוא התחיל להתחבר אל חברי הצוות שלו, והם היו לו חברי נפש ממש.

כאשר נקע את הרגל במשחק כדורגל ששיחק וקיבל גימ"לים (חופשת מחלה מהצבא), לא הפסיקו חבריו לצוות להתקשר אליו ולשלוח לו הודעות SMS רבות. חלק מהם גם באו לבקר, ואמרו לו שהצוות חסר בלעדיו. "אנחנו אחרים בלי הצחוקים שלך, ההומור, הנתינה האינסופית - קיצור, אחי, מחכים שתחזור".

כאשר חזר לצבא פרצה מלחמת לבנון השנייה. דוד נכנס ללבנון, נלחם יחד עם חבריו באש החיזבאללה וראה איך חלק מחבריו נפצעים ונהרגים בשטח האויב.

לאחר שנגמרה המלחמה ודוד השתחרר מצה"ל, באה אליו אחותו גליה ואמרה לו שהיא מרגישה שהוא דוד אחר מלפני שלוש שנים.

"את יודעת למה?" הוא אמר לה, "בזכות חבריי לצוות - חברים לחיים ולמוות. הם אלו שהעצימו אותי, בנו אותי ונתנו לי הרגשת שייכות, ביטחון עצמי ואמונה בעצמי. רק בזכותם אני מי שאני".

נספח ו'

באולם הגדול נמצאת התזמורת, כל כלי מרהיב ביופיו ובצליליו. הנה המנצח ואיש הביקורת, פוסעים במתח סמוי יחדיו. לכל כלי ניגון משלו, ניגון המאפיין את ייחודו. לכל כלי מקום בתזמורת הגדולה, ותפקיד משלו במהלך ההופעה. הופעת התזמורת כל כך מרשימה, כל כלי ממלא בנאמנות את המשימה. בנוסף לכך כל כלי את חברו משלים

שהעולם לא יוכל להתקיים בלעדיך" (נספח ב').

שואלים את החניכים אם הם מסכימים עם האמרה הזאת. מה זה אומר שהעולם לא יכול להתקיים בלעדיך?

- מניחים על הרצפה הרבה תכונות אופי (נספח ג') ומבקשים מהחניכים דקה של רצינות, ושכל אחד ינסה לחשוב עם עצמו מה היא התכונה הכי חזקה אצלו, ומה התכונה הטובה שאחרים אומרים עליו שיש לו.
- מקריאים או מסכמים במילים שלנו את הקטע של הרב סולוביצ'ק (נספח ט'). מסבירים לחניכים שלכל אחד יש תפקיד מסוים שעליו לבצע בעולם הזה, ויש לו חברה שבה הוא הושם כדי למלא את שליחותו. לכל אחד יש שליחות אחרת מתוקף המיוחדות שלו.
- מסכמים ואומרים שכמו שהיהדות שמה דגש על הכלל במצוות השונות שראינו, יש גם חשיבות אדירה לכל פרט ויחיד - בתפקידו בעולם, בתכונות האופי שלו. אפשר לראות זאת בכך שכאשר מתפללים על חולה מקפידים להגיד את שמו המלא ואת שם אמו - יחס פרטי ואישי.

ג. הכלל והפרט ביהדות

- משחקים משחק: מעמידים את החניכים במעגל, ונותנים לכל אחד פתק ובו שם של חיה. אומרים לחניכים שכאשר נקרא בשם של חיה, כל החניכים שיש להם בפתק את החיה הזאת צריכים לשבת ולנסות למשוך איתם לרצפה את שאר הקבוצה.
- בפועל - נותנים לחניך אחד פתק עם חיה אחת (לדוגמה: אריה), ולכל שאר החניכים פתק עם חיה אחרת (לדוגמה: היפופוטם). בסבב הראשון אומרים את החיה שקיבל החניך היחיד - הוא מן הסתם הוא לא יצליח במשימה. בסבב השני קוראים בשם החיה שקיבלה שאר הקבוצה. כמובן שכל השאר יגברו על החניך היחיד (נספח ד').
- שואלים את החניכים מה ראינו פה במשחק, ומסכמים שיש פה עוצמה של קבוצה. מסבירים שכך זה גם מול הקב"ה - הביחד נותן כוח.
- מניחים על הרצפה תמונה של יחיד מתפלל, של עשרה, של בית כנסת ותפילת המונים בכותל (נספח ה') ושואלים את החניכים מה דעתם. איזו מהתפילות יותר עוצמתית? מסבירים: כמובן שיש מקום גדול גם לתפילת היחיד, הרי הקב"ה רוצה מכל אחד שיפנה אליו, אבל תפילת המונים בכותל זה משהו אחר.
- אומרים לחניכים שביהדות הקדושה קיימת רק בעשרה - לכן מניין וזימון וקדושה וברכת כוהנים לא יכולים להיות רק כאשר יחיד מתפלל. יש ערך מוסף לתפילת הכלל. גם התפילה של כולם הופכת להיות גדולה וגם התפילה של כל פרט מקבלת תוספת.

ד. ארבע מידות

- מניחים לפני החניכים שלטים של ארבע המידות על פי מסכת אבות, בלי ההגדרה של כל מידה (נספח ו').

מסבירים לחניכים מה משמעותה של כל מידה, ושואלים: לפי הפעולות הקודמות, באיזו מידה מארבע המידות שלפנינו נקט האיש שנתן לילד את הפלאפל בסרטון (3)? כאשר שיחקנו את משחק הכיסאות וכל אחד פחד ליפול בלי קשר לחבריו (1)? כאשר היו משימות עם

חפצים אישיים ומישהו רצה לתת את שלו לחבר ולקחת בתמורה את החפץ של חברו (2)? במשחק הנחש (2 או 3)? באותו משחק, כאשר מישהו רצה לקחת לעצמו חפצים של אחרים (4)?

- מחלקים לחניכים את המקור בשלמותו (נספח ז') ומסבירים (אפשר להשתמש בפירוש רבנו עובדיה מברטנורא המובא בנספח ח):

המידה הראשונה: "שלי שלי ושלך שלך" - אין לי עניין לעזור לך וגם אין לי עניין בכך שאתה תיעזר בי. זו מידת סדום, מכיוון שמי שנוהג כך, שאין לו שום צורך בהנאה של האחר, יכול להגיע לאט לאט למצב קיצוני כמו אצל אנשי סדום, שם אסרו בחוק על עזרה לזולת.

המידה השנייה: "שלי שלך ושלך שלי" - עם הארץ - עם הארץ הוא כינוי לאדם פשוט שרוצה בטובה של הכלל, אך אין בו חוכמה להבחין מה נכון ומה לא.

המידה שלישית: "שלי שלך ושלך שלי" - חסיד - עושה חסד, לפניו משורת הדין.

המידה הרביעית: "שלי שלי ושלך שלי" - רשע - לוקח הכול לעצמו, לא מסתכל לצדדים.

- נותנים לחניכים דוגמאות נוספות מהחיים שלנו, חוץ מהמתודות שהשתמשנו בהן בפעולות: "שלי שלי ושלך שלך" - גם אם הבאתי לכתה טושים בכל מיני צבעים, כדורסל או כדורגל, והחבר שיושב לידי הביא בדיוק את מה שאני צריך - לא אתחלק בשלי ולא אקח משלו.

"שלי שלך ושלך שלי" - אני נותן לתינוק ספר לימוד לבגרות והוא נותן לי את המוצץ שלו. עם הארץ - אין חוכמה להבדיל. זה לא רע, אך לא תמיד נכון.

"שלי שלך ושלך שלך" - לחפש לאיזה תלמיד חסרה היום ארוחת בקר, ולתת לו משלי בלי לבקש תמורה.

"שלי שלי ושלך שלי" - לבקש ממתק מחבר בטיול השנתי, אבל לא לחשוב לתת, וכמובן לא לתת כשהוא מבקש.

ה. איפה אני? יורדים לתכל'ס

- מחלקים לכל חניך שני פתקים בצבעים שונים ואומרים להם, לאחר שמסבירים מהי כל מידה, להניח (בעילום שם, כולם מניחים ביחד) פתק בצבע אחד על יד המידה שהם מרגישים שהם פועלים לפיה כיום, ולאחר מכן להניח פתק בצבע אחר ליד המידה שהם שואפים אליה.

מסכמים את הפעולה בכך שמקשרים אותה למערך כולו. הפעם מדגישים שהבאנו דוגמאות ומקורות מתוך התורה, כי היא זו שמורה לנו איך להתנהג בעולם הזה, ויש לה דעה גם בנושא היחס שבין הפרט לכלל.

מסבירים לחניכים שמתוך שלושת המבנים שדיברנו עליהם (כדאי להזכיר אותם) אנחנו חותרים לכך שהמבנה הנכון והאידיאלי הוא השלישי: הפרט הוא חלק מהכלל, מהקהילה. הוא נצרך בה, הכלל זקוק לו, אך במקביל הוא גם נבנה ממנה! כפי שהזכרנו באמרה על יום ההולדת: צריך בעולם כל אחד. הכלל זקוק לפרט - כמו בתפילה, בהוספת קדושה. אי אפשר בלי פרט מסוים.

**משלוח
מנות**

**מתנות
לאביונים**

מעשרות

צדקה

**מפני
שיבה
תקום**

**גמילות
חסדים**

**תרומות
ומעשרות**

**לפני
עיוור
לא תיתן
מכשול**

אדם בלתי נשוא / כלם בלתי נשוא

היום שבו נולדת הוא היום
שבו הקב"ה החליט
שהעולם לא יכול
להתקיים בלעדיו.

רגישות	מסירות
כנות	נימוס
יושר	מוסר

פתיחות	היגיון
חוש הומור	נדיבות
חברותיות	סלחנות

צניעות	התחשבות
עדינות	יוזמה
שמחת חיים	חריצות

סקרנות	ערכות
יעילות	יצירתיות
יסודיות	שאפתנות

דבקות במטרה	החלטיות
תבונה	שיקול דעת
יצירתיות	עקביות

ביטחון עצמי	תקיפות
שאפתנות	אחריות
זהירות	אופטימיות

ארהבה	צדק
הענקיה	יכולת לראות את המטבע משני צדדיו
יושר	איזון והרמוניה עד כדי דריכה במקום

נעימות הלכות	ענווה
פייסנות	
נטיות אכזריות	

אריה	היפופוטם
היפופוטם	היפופוטם
היפופוטם	היפופוטם
היפופוטם	היפופוטם
היפופוטם	היפופוטם

תת
תת
תת
תת

١٠٠٠

נֶשְׁלָה נֶשְׁחָלָה אֶנְשֵׁי לֵהֲלֹךְ נֶשְׁחָלָה

נֶשְׁלָה נֶשְׁחָלָה אֶנְשֵׁי לֵהֲלֹךְ נֶשְׁחָלָה

אַרְבַּע מִדּוֹת בְּאָדָם:

הָאוֹמֵר **נְשִׁי נְשִׁי וְנִשְׁלָךְ נִשְׁלָךְ** - זוּ מִדָּה בִּינוּנִית. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים זוּ מִדָּת-סִדּוּם.

נְשִׁי נִשְׁלָךְ וְנִשְׁלָךְ נְשִׁי - עִם הָאֶרֶץ.

נְשִׁי נִשְׁלָךְ וְנִשְׁלָךְ נִשְׁלָךְ - חֲסִיד.

נְשִׁי נְשִׁי וְנִשְׁלָךְ נְשִׁי - רָנָשָׁע.

(אבות ה, י)

"שלי שלי ושליך שליך" - איני רוצה להנותך, והלוואי שלא תהנה אותי.

"ויש אומרים זו מידת סדום" - קרוב הדבר לבוא לידי מידת סדום. שמתוך שהוא רגיל בכך, אפילו בדבר שחברו נהנה והוא אינו חסר - לא ירצה להנות את חברו. וזו הייתה מדת סדום, שהיו מתכוונים לכלות הרגל מביניהם, ואף על פי שהייתה הארץ רחבת ידיים לפניהם ולא היו חסרים כלום.

"שלי שליך ושליך שלי עם הארץ" - שנהנה ומהנה בשווה, וזהו יישובה של הארץ, אבל אינו יודע קרוא דכתיב "ושונא מתנות יחיה". וזהו לשון עם הארץ האמור בכל מקום, שרוצה בתיקונה של הארץ אבל אין בו חכמה להבדיל בתיקונין הראויין.

"שלי שליך ושליך שליך" - מהנה את חבריות מנכסיו, והוא אינו נהנה מאחרים.

"חסיד" - שעושה לפנים משורת הדין.

(פירוש רבנו עובדיה מברטנורא)

שליחותו של אדם

האדם נברא בתור שליח. עצם היצירה, הלידה, מכילה בתוכה בהכרח את דבר מינוי השליחות... את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, בתקופה מיוחדת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין אך ורק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם.

ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט היחיד על חסרונותיו וכוחות הנפש האצורים בו לקיים את שליחותו, באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה יהא בכוחו של אדם למלא את שליחותו. בורא עולם פועל בהתאם להלכה האומרת, כי לא ייתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד שהוא למעלה מכוחותיו של השליח. זוהי שליחות שאי

אפשר לקיימה והיא מחוסרת כל ערך, מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו את היכולת לפעול כשליח.

משום כך נברא האדם היחיד בתקופה ובמקום שבהם יוכל לקיים את פעולתו לשם קיום שליחותו. שליחותו של הקב"ה לאדם היא בבחינת דבר שאינו קצוב בזמן - היא שליחות מתמדת. מזמן לזמן מקבל האדם תפקידים ומעשים חדשים. זוהי שליחות לכל החיים, והיא מסתיימת עם המוות.

(הרב סולוביצ'ק)

פעולה ה' | ועכשיו... לעבודה!

מטרות הפעולה:

1. המדריך יציג לחניכים את העמדה הנכונה בנוגע לנושא זה כסיום למערך.
2. החניכים יקבלו על עצמם דברים ליישם בחיים הפרטיים ובחיי הקבוצה בסניף.

מבנה הפעולה:

א. סיכום שייכות הפרט אל הכלל בקבוצות החברתיות השונות

ב. צמיחת הפרט מתוך החיבור לכלל

ג. יצירת תקנון להמשך פעילותנו כקבוצה

ד. סיכום

ציוד:

חמש סוכריות לכל חניך

חפיסת שוקולד

פתקים בצבעים שונים

חבלים קשורים מראש

מהלך הפעולה:

הערה: פעולה זו היא סיכום הנושא. תוך כדי הפעולה נזכיר לחניכים את המתודות והמשחקים ששיחקנו במהלך כל המערך, ונקשר אותם זה לזה כדי לסגור את הנושא. כדאי לעבור לפני הפעולה על המתודות שהשתמשתם בהן, במיוחד כאלה שאתם מרגישים שהפכו שם קוד למסרים שעליהם דיברתם.

א. סיכום שייכות הפרט אל הכלל בקבוצות החברתיות השונות

• מחלקים לכל חניך חמש סוכריות. מניחים על הרצפה שלטים, בכל שלט שם של קבוצה שהחניכים שייכים אליה (נספח א'). כדאי לגוון על פי היכרותכם עם החניכים.

מקריאים שאלות מנחות (נספח ב'), והחניכים צריכים להניח סוכרייה ליד התשובה הרלוונטית להם.

הערה: מטרת המתודה היא להוריד את המערך לחייהם של החניכים, שידעו להבדיל ולהבחין בין קבוצות חברתיות שבהן הם סתם פרט ובין קבוצות שמעצימות אותם.

• מסכמים את המשחק ומראים לחניכים שלכל אחד יש קבוצות שבהן הוא מרגיש בנוח יותר, אהוב יותר, מקובל יותר, מצליח יותר להיות הוא, ולעומת זאת יש קבוצות שבהן הוא מרגיש פחות בנוח.

כמו שהזכרנו בפעולות הקודמות, הכי טוב להיות חבר בקבוצה שמצד אחד גם תורמת לי ומפתחת אותי, ובמקביל אני תורם לה ומרגיש שזקוקים לי. בדרך כלל בקבוצה כזאת החניך ירגיש הכי בנוח. שם הוא ירגיש שזה המקום שלו. אומרים לחניכים שיש לכל אחד בחירה לאיזו קבוצה להשתייך, ויש לתת את הדעת על כך.

ב. צמיחת הפרט מתוך החיבור לכלל

• משחקים את המשחק "חזירים קפיטליסטיים": מחלקים לכל חניך שני פתקים בצבעים שונים. מציגים לחניכים חפיסת שוקולד, ואומרים להם שיוכלו לקבל את השוקולד רק על פי כללי המשחק (נספח ג').

המשחק מתחיל באמירה "שלוש ארבע ו..." והחניכים מרימים יחד את פתקיהם.

מה שקורה בדרך כלל הוא שהרוב ירימו ירוק ויהיו כמה שירימו אדום - ולכן מתחילים מחדש.

• משחקים "טלפון מתוקן": מושיבים את החניכים במעגל. החניך הראשון מתחיל ולוחש מילה אחת ליושב מימינו. החניך שקיבל את המילה צריך להוסיף לה מילה קשורה, ולהעביר הלאה למי שיושב מימנו, וכן הלאה (לדוגמה: פעם-אחת-שתיים-שלוש-בנות-יפות-ישבו וכו'). בסוף המשחק כל אחד אומר את המילה שלו ורואים שיצא סיפור שלם. מסבירים לחניכים: כל חניך לא היה יכול לבנות סיפור לבד, והיה חייב את הקבוצה בשביל זה.

• משחקים ODT: קושרים באמצע החדר או בין שני עצים כמה חבלים בצורת רשת (יש להכין לפני שבת), ומעמידים את כל החניכים מצד אחד של הרשת. המטרה של הקבוצה היא שכל החניכים יעברו לצד השני, בלי לגעת בכלל בחבל. כמובן שהעניין הוא לעזור ולהרים זה את זה בכל מיני דרכים.

• אפשרות נוספת: עושים סבב קצר וכל חניך אומר מה הסניף או הקבוצה נותנים ותורמים לו. או במילים פשוטות יותר: מה אני אוהב בקבוצה או בסניף.

• שואלים את החניכים: מה חווינו במשחקים האלה? מי מהם התעצבן כאשר חברו הרים פתק אדום? מדוע? מה זה משנה אם אחד ירים? מה היה קורה אילו מישהו לא היה אומר את המילה שלו בטלפון המתוקן? ואיך הקבוצה הייתה מנצחת אם מישהו היה מחליט לא לעזור לאחרים במשחק החבלים?

מסכמים: ראינו איך כל חניך הוא משמעותי ומוסיף, ואם כל אחד יחשוב רק על עצמו - אף אחד לא ירוויח.

ג. יצירת תקנון להמשך פעילותנו כקבוצה

לפני החלק הזה חשוב להדגיש לחניכים שאחרי שהבנו שהמבנה האידיאלי הוא צמיחת הפרט מתוך הכלל, ובמקביל הכלל נבנה על ידי כל אחד מהפרטים - יש ליישם אותו בפועל על ידי תקנון, כללים שלאורם נלך במשך השנה כולה.

מדגישים לחניכים שלאחר חודש הארגון מגיעה השגרה, ואת מה שייווצר בתוכה המדריכים אמנם יכולים להנחות, אך עיקר המשימה היא על החניכים. לכן יש להעניק תשומת לב רבה למשימה הבאה.

• מחלקים את החניכים לארבע קבוצות. כל קבוצה מציעה רעיונות בנושאים אלו, ובמוצאי השבת או בהמשך השבוע כותבים אותם על פלקט גדול (אפשר לעשות את החלק הזה באמצע השבוע כהכנה לפעולת הסיכום, ואז לכתוב את הדברים).
מכוונים את החניכים להעלות רעיונות לפיתוח גיבוש הקבוצה, שיתוף הפעולה והביחד, להציע הצעות איך לא נדרוס את היחיד בתוך הקבוצה שלנו, לחשוב איך הפרט, החניך היחיד, יכול להרגיש שייך ומשמעותי ושהקבוצה תורמת לו, ואיך כל יחיד יכול לתרום לקבוצה כולה.

ד. סיכום

מחלקים צ'ופר (נספח ד'). אמנם הצ'ופר נכתב באופן אירוני, אך מקשרים אותו למערך כולו. מסבירים לחניכים שראינו וחווינו כיצד הפרט יכול להיעלם כאשר הכלל לא נותן לו מקום, ואיך הכלל יכול לא להיות בעל חשיבות כאשר הפרט מתבדל ממנו וחושב רק על עצמו.
אומרים לחניכים שמה שנרצה להמשיך כקבוצה, על פי הכללים שהם הציעו, הוא תשומת לב לכל פרט ויחד עם זה תרומה לכלל הקבוצה!

נספח א'

משכחה

כיתה

בית ספר

חוג

קבוצה
בסניך

הסניך

קבוצה
בוטסאפ

נספח ב'

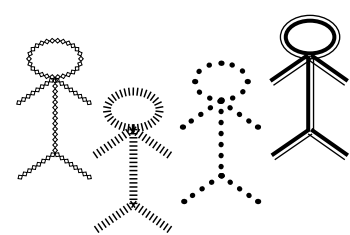
- ❖ באיזו קבוצה אני הכי אוהב/ת להיות?
- ❖ באיזו קבוצה יש שיתוף פעולה הכי גדול?
- ❖ איזו קבוצה הכי תורמת לי?
- ❖ באיזו קבוצה החברות לא תורמת לי בכלל?
- ❖ באיזו קבוצה מתייחסים יפה לכל פרט?
- ❖ איזו קבוצה לא הייתי עוזב/ת בחיים?
- ❖ באיזו קבוצה אני מרגיש/ה שאני נעשה/נעשית טוב/ה יותר?
- ❖ באיזו קבוצה אני מרגיש/ה שזקוקים לי?
- ❖ באיזו קבוצה אני מרגיש שאני משתנה לטובה?

נספח ג'

חזירים קפיטליסטיים

- אם כל החניכים מרימים פתק בצבע ירוק: כל אחד מקבל קוביית שוקולד.
- אם כל החניכים מרימים פתק בצבע ירוק ורק אחד מרים פתק בצבע אדום - הוא מקבל את כל החבילה לעצמו!
- אם כל החניכים מרימים פתק אדום - אף אחד לא מקבל כלום!

נספח ד'

זהו סיפור על ארבעה אנשים: **כולם, מישהו, כל אחד, ואף אחד.**

פעם אחת היה תפקיד מאוד חשוב, וביקשו **מכולם** לעשותו.

לכולם היה ברור **שמישהו** יעשה זאת, אבל... **אף אחד** לא עשה זאת.

מישהו כעס על כך, כי זה היה התפקיד של **כולם**.

לכולם היה הרושם ש**כל אחד** יכול לעשות זאת, אבל **אף אחד** לא ידע שזה לא ייעשה על ידי **כולם**.

בסופו של דבר, **מישהו** הואשם על ידי **כולם**, שאף **אחד** לא עשה את מה ש**כל אחד** היה יכול לעשות.

היחס לאמת

אם הכל נכון-אז מה נכון?

מציאת אמת בגוף בלבד ב"א אה"א רב"א

פעולה א' | באמת הכל בסדר?

מטרת הפעולה:

החניכים יפגשו עם האופנה של ימינו, שאין משהו שמנחה אותי - הכול מותר והכול נכון.

מבנה הפעולה:

א. הכול נכון? על עידן השפע

ב. ריבוי דעות - קשת הדעות בימינו

ג. אז והיום - כל אחד עושה מה שהוא רוצה

ד. סיכום

ציוד:

קטעי עיתונות

מוצרים

מהלך הפעולה:

א. הכול נכון? על עידן השפע

• מחלקים את החניכים לשלוש או ארבע קבוצות. כל קבוצה מקבלת דף ובו מידע על המאכל שהכי כדאי לקנות בסופר כשעושים קניות לשבת (נספח א').

כל קבוצה צריכה להמציא פרסומת למוצר שלה - שיר, מנגינה, המנון, ריקוד, דקלום, קצב וכדומה. המטרה של כל קבוצה היא לשכנע את שאר החניכים לקנות את המוצר שלה.

• כל קבוצה מציגה את המוצר שלה, ולאחר מכן מקיימים הצבעה בשאלה מה הוא המוצר הטוב ביותר.

• מעלים שאלה לדיון: האם אתם מכירים עוד תופעות כאלו, שיש הרבה אפשרויות לקנות משהו? ללמוד משהו? ללכת לאירוע מסוים? לעצב את הבית דווקא כך? לבחור מבין הרבה דברים מה טוב לך?

• מחדדים קצת את השאלה: מה יותר נכון לקנות לשבת - חלה או קרטיב לימון? למה בכל זאת אנחנו מתבלבלים?

• מבקשים מהחניכים לתת דוגמאות מהחיים שלהם למקרים שבהם יש אפשרויות רבות שיכולות גם לכלכל אותנו.

ב. ריבוי דעות - קשת הדעות בימינו

• מציגים בפני החניכים סוגיה בנושא הקשור לתקופה זאת. בנספח ב' מובא קטע על חטיפת הבחורים בגוש עציון. אפשר למצוא נושאים נוספים בהתאם לרמת החניכים, כמו למשל מבצע 'צוק איתן' שהיה לפני חודשים אחדים.

• בוחרים ארבעה חניכים, וכל חניך מקריא דעה אחרת על הנושא המדובר מתוך העיתונות.

• שואלים את החניכים מי לדעתם צודק. האם לדעתם יהיו אנשים שיזדהו דווקא עם הדעה המנוגדת? מכוונים את החניכים לכך שבימינו יש דעות שונות, סותרות ומגוונות על כל דבר.

• משאירים שאלה פתוחה: אז מה נכון? איזו מבין הדעות היא האמת? הרי הן סותרות זו את זו! האם בכלל מותר לכל אחד להביע את דעתו בכל מקום? (אפשר להציף מול החניכים את העובדה שכך מופיעים הדברים בתקשורת בימינו. על כל דבר שקורה מובאות הרבה דעות, שלפעמים ממש סותרות זו את זו).

ג. אז והיום - כל אחד עושה מה שהוא רוצה

• משחקים "המלך אמר" משודרג. בוחרים חניך שכולם צריכים לעשות כל מה שהוא יאמר. למשל, "המלך אמר למחוא כפיים", "המלך אמר לעשות מוראל" וכו'. לאחר מכן בוחרים שני חניכים ומוציאים אותם החוצה. בינתיים מורים לחניכים שכאשר אחד מהם (הראשון שייכנס) יגיד לעשות כל מיני דברים נעשה בדיוק הפוך (למשל, אם המלך אמר להרים ידיים - נשלב ידיים), וכאשר החניך השני ייכנס ויגיד לשאר הקבוצה מה לעשות הם יעשו בדיוק את מה שהוא אומר.

• שואלים את החניכים איזה מבין המשחקים מאפיין את הקבוצה של ימינו? מדוע? ובאיזה מן המשחקים היה יותר קל לשחק ופחות קשה לטעות?

מסבירים: במשחק הראשון הקשבנו למלך ועשינו את מה שהוא אמר. בדרך כלל לא קשה לשחק ולא כל כך מתבלבלים בתנועות, אך כאשר הכנסנו עוד חניך שמביע גם את דעתו בנוגע לתנועות, היה יותר קשה לשחק ונפסלנו יותר בקלות.

מסבירים כי בימינו יש כל מיני קולות שנשמעים, כל מיני דעות וכל מיני אפשרויות, כפי שראינו במתודות הקודמות. ריבוי הקולות הזה לפעמים מקשה עלינו להתרכז, במשחק ובחיים, ולדעת לבחור מה נכון וטוב לנו ומהי האמת.

ד. סיכום

מסכמים ומשאירים שאלות פתוחות להמשך המערכ.

בתחילת הפעולה ראינו כי ישנם מצבים שבהם אנשים שונים מביעים דעות שונות, ודבר זה יכול לגרום לבלבול. חווינו את הבלבול בשאלה מה לקנות בסופר לקראת שבת. ראינו שריבוי הדעות והמוצרים הוא טוב מצד אחד, אבל לפעמים מקשה עלינו בבחירות הרבות שהוא מציב בפנינו. מצד אחד ברור לכולם שהחלה היא מוצר בסיסי, אך מצד שני מדוע לא להשתמש גם במוצרים שהם מותרות כמו ארטיק, שמפו נגד קשקשים וכו'?

בפועל, החוויה הזאת מלווה אותנו גם בעוד תחומים.

במשחק המלך אמר, בשלב הראשון הייתה לנו התבטלות מסוימת כלפי המלך והיה יותר קל להצליח. לעומת זאת, בשלב השני ראינו שאנחנו יכולים להביע את דעתנו ולעשות מה שאנחנו רוצים, וזה היה קשה יותר. השלב השני יותר מאפיין את התקופה שלנו, וזו אכן התמודדות קשה.

משאירים את השאלה פתוחה: האם באמת כל המחשבות והדעות נכונות? כיצד נדע איך לפעול ובאיזו דעה לבחור?

מדגישים לחניכים את הנקודה שאמנם הם עדיין צעירים ולא רגילים להביע דעה, אך יש חשיבות לכל מחשבה ורעיון של כל אחד. במהלך השנה הקרובה וגם בשנים שיבואו אחריה, ככל שיתבגרו, יצטרכו להביע את דעתם בנושאים מסוימים, ויש בזה חשיבות מבורכת.

נספח א'

עקבותיהם של נפתלי פרנקל (16), גיל עד שער (16) ואייל יפרח (19) נעלמו ביום ה', 12.6.14, בשעה 22:25, לאחר שיצאו כחצי שעה קודם לכן מהשיבה התיכונית בכפר עציון, שבה הם לומדים. כפי הנראה, השלושה עלו או הוכנסו לרכב בצומת אלון שבות שבגוש עציון - ומאז הוכרזו כנעדרים.

כשנקפו השעות התברר שאחד מהם הצליח להתקשר למוקד 100 של המשטרה ולדווח: "חטפו אותנו". כלילה שבין חמישי לשישי נפרסו כוחות נרחבים באזור חברון ובבוקר נמצא רכב שרוף, שיתכן כי הוא קשור לאירוע.

בבוקרו של יום שישי שלמחרת החלו להתפשט השמועות, אך בשעה חמש אחר הצהריים אישר דובר צה"ל את החשש לחטיפה באופן רשמי. כעבור זמן קצר כינס ראש הממשלה נתניהו הערכת מצב בקריה, ובשעות הלילה החל מבצע מעצרים נרחב באזור חברון. בשבת קיים ראש הממשלה התייעצות ביטחונית עם הרמטכ"ל וראש השב"כ, ושעות לאחר מכן הותרו לפרסום שמותיהם של שלושת הנערים הנעדרים.

דעה 1:

המקובל ניר בן ארצי ביקש מחסידיו להמשיך להתפלל למען הנערים. "עכשיו חייבים להתפלל ולהמשיך להתאחד כל הזמן. אנא, אבא שבשמים, ריבוננו של עולם, תעזור שיצליחו לשחרר את החטופים מבלי שייפגעו ומבלי שייפגעו חיילים אשר מסכנים את עצמם מאוד עבור כך", ביקש בן ארצי והוסיף כי יו"ר הרשות הפלסטינית אבו-מאזן היה שותף מלא לחטיפה: "עבדו כאן עם מנהרות שכבר נחפרו במשך שלוש שנים והכול מתוכנן היטב. הם הוחבאו במקום שקשה לחלום עליו. לא רואים שם כלום. זה מתוכנן היטב. צריך נס. ריבוננו של עולם חפץ בתפילות ואחדות עם ישראל. להמשיך ולהתפלל ולבקש מאבא שבשמים שישחרר את כולם בלי פגע".

הורי הנערים החטופים ביקשו להקדים את כניסת השבת בעשר דקות למען הילדים, ובזמן הדלקת הנרות "להוסיף אור" ו"להתפלל למען הילדים שיחזרו הביתה בשלום". הם גם דיברו על הקושי שעמו הם מתמודדים ועל כך ש"שבת שנייה אנחנו בלי אייל, גיל-עד ונפתלי וגם בלי כל כך הרבה חיילים שנמצאים בשטח ולא יוצאים הביתה לשבת".

דעה 2:

חטיפת הנערים בגוש עציון היא דבר מזעזע וקורע לב. אם כן, יש לתת את הדעת על העובדה שהם נחטפו באזור הכיבוש, אותם שטחים שכבשה ישראל במלחמת ששת הימים ובהם היא שולטת על מיליוני אזרחים פלסטינים. אם לא היינו גרים באזורים אלה, לא הייתה סיבה לחטוף ילדים בדרכם מבית הספר.

דעה 3:

יממה אחרי שליוו את גיל-עד שער, איל יפרח ונפתלי פרנקל בדרכם האחרונה, לאחר שלפני שבועיים וחצי נחטפו מטרמפיאדה בגוש עציון ונרצחו זמן קצר לאחר מכן, האדמו"ר מסאטמר, רבי אהרון טייטלבוים, יוצא במתקפה חריפה נגד הוריהם של הנערים ומאשים אותם במקרה, משום ששלחו את ילדיהם ללמוד "בגוב האריות", כלומר לשטחי יהודה ושומרון.

דעה 4:

חטיפת הנערים ורציחתם בגוש עציון בקיץ האחרון קרתה בגלל תרבות הטרמפים המסוכנת. במקום לנסוע באוטובוסים מסודרים, מעדיפים אנשים ובני נוער רבים לקחת טרמפ - לעלות לאוטו עם אדם שאינם מכירים.

למרות הזהירות שאפשר לנקוט במצבים כאלה, הסיכון גובר על הזהירות. אם היו שמים סוף לתופעה זו, הרצח הנורא לא היה קורה.

דעה 5:

חטיפת הנערים ורציחתם עוררה את לבו של הציבור הישראלי, רק כי הם היו פשוט ילדים, ילדים שהיו בדרכם חזרה מבית הספר הביתה, ורק בגלל היותם יהודים בארץ ישראל הם נחטפו ונרצחו.

כולנו צריכים ללמוד מכאן לקח על החיים בארץ - להמשיך לגור בכל אזורי הארץ, אחרת זה רק יהיה ניצחון לאויבינו.

יחד עם זה יש להמשיך לשמור גם כימים רגועים יותר על אחדות העם האדירה שנוצרה בשבועות אלו בין זרמים שונים וקבוצות מנוגדות בעם.

עוגת הבית:

אפשר לבחור בטעמים שונים

טעם בדיוק כמו של הבית

נלעס בקלות

לא מתפורר

נשמר להרבה זמן בתוך הקופסה.

אין הרבה אחוזי סוכר בעוגה זו

העוגה קלה ואפשר לסחוב לטיולים

נראית ונחתכת טוב לאירועים

זולה

אבטיח:

פרי רענן וטרי

נשמר במקרר וגם בחוץ

מכיל ויטמינים ועוזר לעיכול מהיר של המזון בגוף

אפשר לחתוך אותו בצורות שונות

מרענן אחרי שהייה בשמש החמה

חלב טרה:

היישר מהפרה
מלא סידן
מכיל ויטמינים
בריא
עוזר לניקוי הקיבה
זול
תאריך תוקף לשבועיים לפחות
אפשר לאכול אותו עם דגנים ועוד

ארטיק קרח לימון:

זול מאוד
אפשר לקנות גם בחבילות
מעניק תחושה של שתייה קרה
טעים
ללא חומרי טעם וצבע
מומלץ ביום קיץ חם

שמפו 'פינוק':

סוגים שונים של שמפו לסוגים שונים של שיער

(נגד קשקשים, לשיער צבוע, לשיער חלק וכו')

מכיל חומרים בריאים לעור הקרקפת

בלי חומר רעיל שייכנס לעיניים

מנקה היטב

בקבוק קל לנשיאה

חלה:

מכילה את כל אבות המזון

משביעה

טעימה

כשהיא טרייה טעמה מעין עולם הבא

מצווה לאוכלה בשבת

המזון הבסיסי של האדם

ניתן להכנה ביתית

פעולה ב' | יאללה בלגן!

חווייה

מטרות הפעולה:

1. החניכים יבינו שלא כל דעה מקובלת.
2. החניכים יחוו את הבלבול הנובע מכך שאין דבר מסוים שמנחה אותי.
3. החניכים יחוו את הבלבול הנובע מסתירה בין דברים שהם שחור ולבן.

מבנה הפעולה:

- א. יש חולקים על שחור-לבן? מפגש עם דעות לא מקובלות
- ב. מה הקטע? מה קורה כאשר אין הנחיה
- ג. עיבוד רגשי

ציוד:

מכתבים, כלי כתיבה, דפים, שולחנות, מוזיקה, תפאורה

פתקים עם משימות

כתב סתרים

פרצופים

מדבקות

מהלך הפעולה:

הערה: זוהי פעולה חווייתית, שמטרתה לחוות את הבלבול הנובע מכך שאין אמת אחת. נעשה זאת בכך שנחלק על דברים שהם שחור ולבן בחיינו.

בפעולה זו חשוב שנהיה לא רק המנחים אלא גם הצופים. נשים לב לתגובות החניכים ונכתוב אותן על דף, כדי לעבד איתם את הדברים בסוף הפעולה הזאת ובפעולה הבאה.

א. יש חולקים על שחור-לבן? מפגש עם דעות לא מקובלות

- מכינים מראש את החדר: מעצבים אותו בצורת בית קפה עם כמה שולחנות עגולים, כיבוד קל. אפשר לשים מפות בצבעים שחור-לבן בשביל המסר שיגיע בסוף.

בכל שולחן יושבים עד ארבעה חניכים. לכל שולחן יהיה נושא מסוים שלגביו יש דעה אחת מאוד מוצקה וברורה, ולא כמו נושאים רבים שהם אפורים. הנושאים הם: חסד, כיבוד הורים, צדקה, גניבה, מוסריות והתעללות בבעלי חיים.

על השולחן יהיה מכתב קצר שבו הכותב חולק על התופעה הכל כך ברורה הזאת (נספח א'). משימתם של החניכים היא לכתוב מכתב תגובה לאותו אדם, ולהסביר מדוע הם לא חושבים כמוהו. כל כמה דקות מחליפים בין הקבוצות.

אפשר ליצור אווירה נעימה באמצעות השמעת מוזיקה ברקע, מפות יפות, כיבוד מושקע וכו'.

ב. מה הקטע?

משחקים משחקים שונים.

הערה: מטרת המשחקים היא לחוות את הבלבול כאשר אין משהו או מישהו שמנחה אותנו ואין הוראות.

- מחלקים לכל חניך פתק עם משימה אחרת (נספח ב'), ומבקשים להתחיל לבצע את המשימות. המשימות סותרות זו את זו והחניכים לא יצליחו לבצע אותן.
- מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. אומרים שיש להם משימה לבצע בתחרות עם הקבוצה השנייה. נותנים להם בפתק את החידה בכתב סתרים או בגימטריה (נספח ג'). המשימה שכתובה בפתק היא: עליכם לנצח את הקבוצה השנייה!
- כמובן שהחניכים לא יבינו מה העניין, ישאלו מה עליהם לעשות כדי לנצח את הקבוצה השנייה ואולי אפילו יתעצבנו. כאן אנחנו צריכים לשמור על קור רוח ואדישות ולשדר לחניכים שעליהם לבצע את המשימה ויהי מה.
- אומרים לחניכים שעליהם לבצע את מה שהמדריך אומר, ונותנים להם כל מיני משימות בלי מטרה: לקפוץ, לצעוק חזק, לעמוד על הכיסאות, להסתובב מסביב לחדר, לדפוק על הראש, לעשות קולות של תרנגול, לשתות מים וכדומה. (חשוב לשים לב לתגובות החניכים כדי שנוכל לנתח אותן בסוף הפעולה ובפעולה הבאה).

ג. עיבוד רגשי

- לאחר המשחקים מושיבים את החניכים במעגל. מחלקים לכל חניך כמה מדבקות ומניחים על הרצפה כמה פרצופים שמבטאים רגשות (נספח ד' - אין צורך לקחת מהכול). מזכירים להם שכבית הקפה הם היו צריכים להגיב על מכתב שכתבו אנשים.

המטרה של החניכים עכשיו היא להדביק את המדבקה ליד הפרצוף שמבטא את מה שהם מרגישים כלפי האנשים שכתבו את המכתב בנושאים הללו. מזכירים להם את תוכן המכתב: חסד, כיבוד הורים, צדקה, גניבה, התעללות בבעלי חיים. על כל מכתב יש להדביק פרצוף אחר.

סביר להניח שרוב הפרצופים יבטאו רגשות שליליים.

- לאחר מכן מבקשים מהחניכים להדביק מדבקה על ההרגשה שהייתה להם במשחקים שלא הייתה בהם מטרה, ולאחר שפתרו את כתב הסתרים ולא הבינו מה צריך לעשות.
- מבקשים לשמוע גם בעל פה את הרגשות והתחושות שלהם, את התסכול במשחקים שלא הייתה להם מטרה ואת חוסר הסבלנות כלפי האדם שכתבו לו את המכתב.

מסכמים את החלק הזה, ומשאירים את תחושת הבלבול כאשר אין משהו שמנחה אותי (משחקים), ואת הקושי לשמוע דעה שסותרת דברים שברורים לנו, שאנחנו יודעים שהם נכונים.

מסבירים: כמו שראינו בפעולה הקודמת, הסיטואציה הזאת של הבלבול ושל ריבוי הדעות היא דבר שאנחנו פוגשים הרבה בימינו.

שואלים את החניכים: למה כל כך קשה לנו עם ריבוי הדעות? מדוע לא נוח לנו עם זה שכל אחד בטוח שהאמת אצלו? למה זה יכול לגרום? איך נוכל להתמודד עם זה? משאירים את השאלות פתוחות כדי לעבד אותן בפעולה הבאה.

חבריי, שלום.

בחלטתי לבקש מכם ארצות ארצות חדש לאן מוציא אל פסולת בעוד
בחדשליי, ובטוח אני כי תירמקו ארצות לא חבית 'סאץ', ורבינו חלק מלינו
אדול בדורנו.

באנו סובאים מבעדית בית פקול לא חתול פחמה. אני מתכוון אפילו
פמקרת ללנו, מספר פמקרת ביום, עץ אותה חיה בעלת אבן ראליים וצני,
פמלתחלת בציצות אל סח וחור אפלי. בעדית פצאת קוסצת אלינו בביל,
מתק סחי פכאל, במאלי חניה, בקיספ אבית וצוד. בעדית לגומת אבולנו
אפליץ איצדנו צצבניים וחסי מנוח, ואפוציא צצבים אלו על בני מלסחתנו
פיקרים.

אי אבק ובעתאם אצאת פחלטנו, אני וצמית אצבדפ, אפקים צמות לבד
יתדבו בני נוצר רבים, ומטרת אכוד את פחלטאים וללנו אותם באמצעות
חומי רץל בעודם בחיים.

אין צורך אפסביו כי לא צאת נובל ממניעים מוסריים ובמטרה לתרום אסביבת
פאדם.

אלמח אק תיצרו איתי קלי בטלפון 02-5689417.

בברכה,

ניסים ציוני,

יו"ר צמות 'סאץ'

פי, אבא ואימא.

אני יודעת שלא ראיתם אותי בבי חודש, אבל פאמט - ממילא לא אבטת לי,
ואני גם לא מתעניינת אליכם בכלל. אני לא מבינה למה לאחתם אי צושיגות
אמקום לאני נמצאת בו. מה פקט? אפתחנך?

אני לא חוצית. פחאטתי לאין בכל צניין אבד את פפורים לך. פיי גם בב
יום יבוא וכולם ימותו.

אני לא מבינה למה אתם צדיין פאכטם אפורים פמבוגרים לך... לא ברור.
בכל מקרה, אני מבקשת ומודיעה שלא תצאו ליצור איתי קשר במשך פלנה.

יאאללה,

יום טוב ליפיד לך,

לידי

אפולו, נירים פמאכטם!

בידוע, פמטרפ לאנו בחודש אנאן פייתפ אנצח ולקבל את פמביץ. צברו בבי
לבוזיים ובמו כולם, למנו לא לא נעלם מלפני חזק ולום דבר לא ילמך
- ברור לפעולאים בנים ייקחו אותו.

אז חלבנו על סמך רעיונות כדי לערוך את פחונכטם בקבוצה לרפס לא אפטיץ
אסניך! ואיך? אתם לרפס באימון אופניים פקרוה אופ מקולקלי, מה ליערום
מן פסתם ארובם אלבי לבוע במיטה.

בנוסף לך פחאטנו אלאום בלם פקומותית פודעות SMS אפורים לרפס
על כך לפלבוץ לא יתקיימו פחולות בסניך. חחחח!

בינינו צד רעיון סעץ, ובטוח יערום אנו אנצח פלנה!

אז בואו באצור 17:30 אסניך, ונמליך אתכם את מבצץ פניצחון.

צומי ואלומי

אם תראה את זה - אל תדבר

פּעץ פּעמן אלנו פּעץ פּעמן אלנו פּעץ פּעמן אלנו

תלבים יקרים,

פּוואלט במעצב בסב אחד כּי מפיוס אנחנו לא נוצרים יותר אומות חולים
ונקקים בלינו. זאת בליקי מעטצב לעצמת עקב כּי, לפיא סיוד
פּעלבים ופאצחים - במקום את כּס אקוסת פּעצק פּכולות מעצבים
כּסטים אלו על יחידים ובועדים! אז מה אם פּס חולים ומסכנים? גמ אנו
מפץ כּס!

אנא למרו את כּסכם ופאלו בליקול דעו

בבוכת חצקו חברים,
מועצת ציונית כּסו דוידק

נספח ב':

עליך לסגור את הדלת, ולדאוג שתישאר סגורה.	עליך לפתוח את הדלת, ולדאוג שתישאר פתוחה.
עליך לעמוד על אחד הכיסאות ולצעוק שירי מוראל.	עליך לדאוג שכל החניכים יעשו את משימותיהם בשקט גמור.
עליך לפתוח את החלונות בחדר ולדאוג שיישארו פתוחים.	עליך לסגור את החלונות בחדר ולדאוג שיישארו סגורים.
עליך לסדר את הכיסאות בצורת מעגל.	עליך לסדר את הכיסאות בשורות.
עליך לדאוג שכל החניכים ישבו לפחות דקה על הכיסאות.	עליך לדפוק חזק על הדלת.
עליך לעשות מוראל לקבוצה אחרת בסניף.	עליך לעשות מוראל לקבוצה שלנו ולסחוף אחריו עוד אנשים.
עליך לשחק בפלאפון כלשהו.	עליך לדאוג שלאף חניך לא יהיה פלאפון ביד.

כתב סתרים

א-€	י-=-	ק-♥
ב-*	כ-⊙	ר-≡
ג-Σ	ל-∞	ש-%
ד-×	מ-■	ת-♣
ה-≠	נ-	
ו-∞	ס-♪	
ז-α	ע-♣	
ח-»	פ-☀	
ט-∞	צ-☺	

! ≠ = = | | % ≠ , ≠ ☺ ∞ * ♥ ≠ , ♣ € , » ☺ || ∞ , ■ ⊙ = ∞ ♣

איך אתה מרגיש היום?

פעולה ג' | אמת מארץ תצמח

עיבוד שכלי

מטרת הפעולה:

החניכים יעבדו את החוויה ויבינו שכלי אמת שמנחה אותנו יש בלכול גדול, ולכן יש צורך באמת.

מבנה הפעולה:

א. הצפה ומסקנות על פעולות החוויה

ב. ממה נובע הבלכול ולמה הוא גורם?

ג. חשיבות האמת

ד. יש צורך בדעות שונות ומגוונות, אבל צריך משהו שמנחה

ציוד:

דפים עם אמירות של החניכים מהפעולה הקודמת

סיפור סוס הים

פתקי רצוי ומצוי

שני פתקים בצבעים שונים לכל חניך

מהלך הפעולה:

א. הצפה ומסקנות על פעולות החוויה

• כותבים מראש על דפים או בריסטולים מילים או משפטים שהחניכים הרגישו ואמרו בפעולה הקודמת. מפזרים אותם על הרצפה ומוסיפים כמה מהפרצופים שחזרו על עצמם בפעולה הקודמת (כעס, עצבנות, תסכול ועוד).

• אומרים לחניכים שאלה המשפטים שהם אמרו לאחר חוויית המכתבים והמשחקים שלא הייתה בהם מטרה. מבקשים מהחניכים להיזכר בפעולה ההיא, ומסכמים לחניכים שלא היו, ושואלים אותם מה הדבר שכל כך עיצבן אותם במכתב. מדוע דעה מסוימת של אדם יכולה לגרום לי כעס כל כך גדול?

• מעבדים עם החניכים את המשחקים שהיו בלי מטרה: מדוע כל כך התעצבנו במשחקים אלו? מדוע לא המשיכו לעשות את הפעולות סתם כך? שואלים: אם היינו מצרפים תחרות למשחקים הסתמיים, זה היה משנה את המשחק? מה אנחנו צריכים בחיים?

מגיעים עם החניכים למסקנה שמי שכתב את המכתבים גרם לנו לתחושה קשה כלפיו, כי הוא הביע דעה רעה ולא נכונה שמנוגדת וסותרת את האמת ואת הטוב. במשחקים הקושי הגדול שלנו היה שלא הייתה הנחיה ברורה ומטרה ברורה למשחקים. זה קשה ומתסכל לעשות דברים בלי הנחיה ברורה וכלי מטרה.

מתוך כך עוברים לחלק הבא.

ב. ממה נובע הבלבול ולמה הוא גורם?

• מקריאים את הסיפור על סוס הים (נספח א').

שואלים את החניכים: מה קרה לאותו סוס ים ומדוע קרה לו כך? האם הוא היה יכול להתנהל אחרת?

מכוונים את הדיון ומסכמים את התשובה שכאשר אין מטרה יש בלבול ותסכול גדול. ממש כמו במשחקים בפעולה החווייתית. לפעמים זה גורם לכך שכל אחד מביע דעה שונה על המצב - ואז אפילו יותר קשה, כי לא יודעים מה טוב ומה נכון לעשות!

ג. חשיבות האמת

• משחקים עם החניכים "רצוי ומצוי".

מעמידים את החניכים בשורה ישרה, וכל אחד מהם מקבל שני פתקים בצבעים שונים.

מקריאים אמרה מסוימת (נספח ב'). אם החניך מסכים איתה, הוא מתקדם צעד אחד. לאחר שהמדריך סיים להקריא את שמונת המשפטים, מניח החניך אחד מהפתקים על הרצפה במקום שהגיע אליו, וכולם חוזרים אל שורת ההתחלה.

עכשיו מגיע החלק השני: מקריאים סיטואציה מבוימת וכל חניך מתקדם אם אכן היה עושה אותה. בסוף החלק הזה הוא מניח על הרצפה את הפתק השני במקום שהגיע אליו.

מושיבים את החניכים חזרה במעגל, ומורים להם להתכונן על הפער בין הרצוי למצוי. לרוב החניכים יהיה פער מסוים, אך לא גדול במיוחד.

• מעלים שאלה לדיון: בחלק השני הקראנו משפטים שמאפיינים את ההתנהגויות שלנו. מדוע התנהגנו כפי שהתנהגנו ולא אחרת? מכוונים את החניכים לכך שכאשר יש משהו שמנחה אותנו, כמו העקרונות שהצגנו בחלק הראשון של המשחק, זה ישפיע גם על ההתנהגויות המעשיות שלנו בפועל, על הדעות שלנו ועל כל פרט ופרט בחיינו. אך מה קורה כאשר אין משהו שמנחה אותי? בלבול ותסכול.

ד. יש צורך בדעות שונות ומגוונות, אבל צריך משהו שמנחה

• משחקים "מקהלה".

עומדים במעגל. חניך אחד מתחיל ובחר קול או תנועה עם קול ומשמיע אותו כמה פעמים. אחרי חצי דקה החניך הבא אחריו משמיע קול אחר שוב ושוב. לפי הסדר כל החניכים

מצטרפים ולא מפסיקים עד שנוצרת מעין מקהלה. אפשר לסיים את המשחק בצורה הפוכה: מי שהתחיל אחרון מפסיק ראשון, וכך עד לראשון שהתחיל.

• משחקים את משחק הפרצופים או התנועות:

בחרים חניך ומוציאים אותו לכמה רגעים מהפעולה. בינתיים בוחרים מתוך החניכים שנשאר חניך אחר שהוא "משנה התנועות". כאשר החניך שהוצאנו נכנס, החניכים מוחאים כפיים בקצב. המטרה של החניך מבחוץ היא לזהות מי משנה את התנועות או הפרצופים. החניכים מחליפים תנועות או פרצופים שונים על פי החניך המשנה, שהוא זה שמחליט באיזו תנועה לבחור (למשל: ידיים על הראש, לעמוד, לגעת באף, לצעוק וכו'), אך צריכים לעשות זאת בחכמה בלי שמי שהגיע מבחוץ ישים לב.

לפני שמסבירים את המשחק הזה, מזכירים לחניכים את פעולת החוויה ואת תחילת הפעולה. חוזרים ומזכירים את הסיפור ואת המשחקים שבהם לא הייתה מטרה ואת הסיפור שהקראנו על סוס הים, ולעומת זאת את משחק רצוי-מצוי שבו ראינו שכאשר יש אמת היא מנחה אותנו להתנהג כמו שצריך.

• מסכמים את המשחקים:

במשחק הראשון נהנינו משילוב הקולות וההרמוניה, ומהיופי שכל קול נותן. כך זה גם בחיים - כאשר נתבקש להכין פרויקט לסניף, יהיה טוב שכל אחד ייתן את הקול שלו ואת הרעיון שלו.

במשחק השני היו הרבה תנועות, וכל אחד כמובן עשה כל תנועה בדרכו שלו - כי לכל אחד יש אישיות וצורת ביטוי אחרת. יחד עם זה, היה משהו שהנחה והוביל את המשחק. אם כל אחד היה עושה מה שהוא רוצה לא הייתה משמעות למשחק, היה בלבול גדול, וכמובן שאי אפשר היה לזהות מי המתחיל.

כך גם בחיים. כל אחד הוא מיוחד ושונה כמובן - ועושה את הדברים בדרכו שלו, ויש חשיבות גדולה לריבוי הדעות. אך אנחנו צריכים לדעת שיש משהו שמנחה ומוביל אותנו, ואף מחליט בשבילנו. מי זה, ולמה? על כך בפעולה הבאה בעז"ה.

היה היה פעם סוס-ים, שצבר את מעט ממנו -
שבעה שקלים - ויצא בדהירה לחפש את מזלו.

בטרם הרחיק נדוד, נקרה בדרכו צלופח.

"חבר, לאן אתה הולך?" שאל הצלופח.

"אני הולך לחפש את מזלי", ענה סוס הים
בגאווה.

"בר מזל אתה", אמר הצלופח, "בעבור ארבעה
שקלים אמכור לך סנפיר פלא ואז תגיע מהר
יותר".

"נהדר", התמוגג סוס הים, שילם את הכסף,
הצמיד לעצמו את הסנפיר וגלש משם והלאה
במהירות כפולה.

בעודו גולש, פגש ספוג.

"חבר, לאן אתה הולך?" שאל הספוג.

"אני הולך לחפש את מזלי", ענה סוס הים.

"יש לך מזל", אמר הספוג, "בעבור תשלום פעוט אתן לך את הקורקינט הסילוני הזה, ואז תוכל
לנסוע מהר יותר".

בשארית כספו קנה סוס הים את הקורקינט וגלש על פני הים במהירות מחומשת.

לא חלפה שעה ארוכה והוא פגש בכריש.

"חבר, לאן אתה הולך?" שאל הכריש.

"אני נוסע לחפש את מזלי", ענה סוס הים.

"בר מזל אתה. אם תיסע דרך קיצור הדרך הזה", אמר הכריש כשהוא מצביע על פיו הפעור,
"תחסוך לך זמן רב".

"יופי, תודה רבה", אמר סוס הים, וגלש במהירות לתוך קרביו של הכריש.

נל:

o אני חושב שכיבוד הורים זה דבר חשוב.

o אני נגד לגנוב דברים.

o אני חושב שחשוב לתרום למען אנשים אחרים.

o אני חושב שחשוב לעזור בבית.

o אני בעד לתת צדקה.

o אני חושב שצריך לשמח חבר.

o אני מאמין שהתורה היא מה שמנחה אותי בחיים.

נמ:

o אם אימא שלי מבקשת ממני להוריד את הזבל, גם אם יש לי משהו חשוב באותו יום - אמצא
לזה זמן.

o אני נמצא בחנות ממתקים, ואף אחד לא יראה אם אקח משהו בלי לשלם. בכל זאת אני
משלם.

o אם יש התנדבות בסניף אני ארצה להגיע ולתרום.

o אם מבקשים ממני לשמור על האחים שלי אני בדרך כלל מסכים.

o אם אראה מישהו מקבץ נדבות ברחוב, אשתדל לתת לו כסף.

o כאשר חבר טוב שלי מבואס, אנסה לשמח אותו ולהזמין אותו לבוא אליי.

o אני מקפיד ליטול ידיים בבוקר, לשמור שבת ולאכול כשר.

פעולה ד' | כי הם חיינו

מטרת הפעולה:

החניכים ילמדו שהתורה היא האמת שמנחה אותנו, וכל מה שאנו חושבים ועושים נובע מכך.

מבנה הפעולה:

א. התורה מורה לנו איך לקיים כל פרט בחיינו - מצוות, הנהגות ומעשים

ב. התורה מנחה אותנו כיצד להתמודד עם העולם הזה

ג. משה אמת ותורתו אמת

ציוד:

צעפים/בד לכיסוי העיניים כמספר החניכים.

דפי דילמות בקבוצות.

צופר מכונת כביסה

דף סיפור למדריך

מהלך הפעולה:

א. התורה מורה לנו איך לקיים כל פרט בחיינו - מצוות, הנהגות ומעשים

• מביאים מראש מהבית צעפים או חתיכות בד כמספר החניכים, וקושרים לכל חניך את העיניים. אומרים לחניכים שהמשימה שלהם היא להסתובב בחדר בעיניים עצומות וללכת אל צדו השני.

לאחר מכן מחלקים את החניכים לזוגות - אחד א' ואחד ב'. קושרים לחניך א' את העיניים ואומרים לחניך ב' שהמשימה שלו היא להוביל את חניך א' מחוץ לחדר ובחזרה בלי לגעת בו - רק באמצעות דיבור. אחר כך מחליפים בין החניכים.

• מושיבים את החניכים ושואלים אותם איך הייתה להם הפעם הראשונה שבה הלכו בלי אף אחד מנחה? איך הרגישו? האם יש כאלה שהציצו? ולמה? מציפים את הקושי ללכת בלי לדעת לאן. זה מפחיד.

שואלים: מה היה ההבדל בין הפעם הראשונה לשנייה? איך היה להוביל? ואיך היה להיות מוביל? מה עזר לכל אחד לסמוך על החבר שלו? צוצרים כאן את העיבוד וממשיכים לחלק הבא.

• מחלקים את החניכים לקבוצות. כל קבוצה מקבלת דילמה כלשהי שהפתרון שלה הוא מתוך מה שהתורה אומרת לנו (נספח א'). החניכים יביעו את דעתם מה צריך לעשות במקרה זה, ויחשבו כיצד התשובה היא כל כך ברורה להם.

• מראים לחניכים שלכל הדילמות יש תשובה ברורה - והיא מה שכתוב בתורה. כך גדלנו וכך חונכנו, ולכן ברור לנו שלא נגנוב, למשל (ואם יש חניך שחושב שזה בסדר לגנוב - זו הזדמנות להעמיד אותו במקומו).

ב. התורה מנחה אותנו כיצד להתמודד עם העולם הזה

• מחלקים לחניכים את משל מכונת הכביסה (נספח ב').

• מסכמים: במקרים שדנו בהם ידענו מיד איך לפתור את הבעיה, מכיוון שיש לנו משהו שמנחה אותנו בחיים - התורה, ההלכה, קיום המצוות. במשחק הראשון היו בהתחלה פחד, בהלה ובלבול מכיוון שלא היה מי שיוביל אותנו. אבל בפעם השנייה ששיחקנו היה לכל חניך מלווה שהראה לו את הדרך ועליו הוא סמך. כאשר אין את התורה, תורה מלשון הוראה, שמורה לנו מה לעשות וכיצד להתנהג - אנחנו הולכים לאיבוד.

• שואלים את החניכים: מי כותב את הוראות ההפעלה למכונת הכביסה שלנו? ומי אמר שההוראות האלה נכונות? כמובן שמי שתכנן או ייצר את מכונת הכביסה הוא זה שכתב את ההוראות שלה. כך גם התורה. העולם נברא על ידי הקב"ה, ולכן רק הוא יודע איך נכון להשתמש בו, וברור שההוראות שהוא כתב לנו בדמות התורה הן ההוראות הטובות והנכונות.

ג. משה אמת ותורתו אמת

הערה: בגיל צעיר זה, בדרך כלל אין לחניכים שאלות ותהיות, אלא הם מקבלים את מה שלימדו אותם. ואמנם בדור שלנו חשוב להעמיק כבר מגיל צעיר ולהבין את המשמעות של התורה.

• בוחרים חניך ומבקשים ממנו לתאר את סדר היום שלו פחות או יותר - מהרגע שהוא קם בבוקר ועד הרגע שהוא הולך לישון. מן הסתם הוא יגיד את הדברים הרגילים: מצחצח שיניים, הולך לשירותים, אוכל, הולך לבית ספר, מכין שיעורי בית, משחק, הולך לישון וכו'. לאחר מכן בוחרים עוד חניך ומבקשים ממנו לתאר גם את סדר יומו, אך בדגש על ההלכות שהוא מקיים לאורך היום (רצוי לבחור חניך שיודעים מראש שאכן מקיים הלכה. אם לא, אפשר לבקש מאותו חניך שיחזור שוב על אותם הדברים בדגש זה). החניך השני יוסיף את הפרטים של אמירת מודה אני, נטילת ידיים, לבישת ציצית לבנים, תפילה, ברכה לפני האוכל, קריאת שמע על המיטה וכו'.

• מקריאים סיפור על אהבה ומסירות נפש לתורה (נספח ג'), ושואלים את החניכים: מה מניע את אותו אדם להתנהג כך? למה הוא מקריב כל כך מעצמו בשביל התורה? מכוונים אותם לתשובה שהכול מתוך ראייה שהתורה היא הדבר הכי נכון לנו, שטוב לנו ללכת לפיו והוא בונה אותנו.

• מזכירים את פעולת החוויה, שבה נתקלנו בסתירות לדברים מאוד ברורים, ומבהירים שכדי שלא יהיה לנו בלבול בחיים אנחנו צריכים משהו שיוביל אותנו, וכמו שראינו במשל - התורה היא הכלי לכך, ויש להעמיק ולהבין את עניינה.

מסכמים: כמי שנולדו לעם היהודי, ושמעו יחד עם עוד 600,000 איש את קולו של הקב"ה בהר סיני מוסר לנו את התורה - אנחנו יודעים, גם אחרי 3,500 שנה שהיא המורה לנו איך לפעול ולהתנהג בעולם הזה! בדילמות שקיבלתם ראינו שברור לנו מה אנחנו עושים - כי כך התורה מנחה אותנו. בסיפור פגשנו כיצד הלל מוכן לתת מעצמו כל כך הרבה בשביל ללמוד תורה! אתם עדיין לא מחויבים על פי ההלכה בתורה ובמצוות, אבל עכשיו אתם מתחילים להיות בוגרים ולהבין מה אתם עושים בחיים - ומכאן גם לגבי התורה. על כל אחד מכם לשאול ולחקור איך הוא קשור אליה.

נספח א'

סוף סוף נגמר השיעור, נשמע הצלצול ואפשר לצאת להפסקה. שי הסתובב אל התיק שלו כדי להוציא את ארוחת העשר, ופתאום גילה ששכח בבית את הסנדוויץ' הטעים שאמו הכינה לו. שי התבאס מאוד ויצא להפסקה.

לאחר השיעור הרביעי בטנו כבר החלה להשמיע קולות, והוא חיכה בקוצר רוח ללכת הביתה.

כל התלמידים יצאו להפסקת הצהריים, וכאשר חזר לכיתה ראה שי שעל שולחנו של חיים חברו מונחים עשרה חטיפי פסק זמן שווים שקוראים לו. וואי, איך שמתחשק לו לקחת אחד. גם ככה חיים לא ירגיש, והוא כל כך רעב...

מה לדעתכם הוא צריך לעשות?

1

קבענו ללכת לסרט כל הקבוצה יחד, סוף סוף ליהנות קצת ולא להכין כל היום שיעורי בית, והחלטנו שאנחנו חייבים להתגבש. הגיע היום הגדול, ושירה כבר ארגנה את הכסף ואת הבגדים שתלכש לאירוע השווה. בשבילה זה היה יום מרגש במיוחד, מכיוון שלעולם לא הייתה בבית קולנוע לפני כן.

שירה חזרה בריצה מבית הספר ונכנסה בשמחה הביתה. עוד כמה שעות והיא מגשימה את החלום שלה ושל חברותיה, בטוח זה יעשה כל כך טוב לאחרים! אבל מוזר... משהו שונה בבית... שקט. איפה כולם? היא ניגשת לחדר ההורים ורואה את אמה ישנה במיטה.

אמה מתעוררת כששירה נכנסת לחדר, ואומרת לה בקול חלוש שהיא חולה מאז הבוקר, ומבקשת שתישאר לשמור היום על אחיה הקטנים... יאאא איזו התלבטות!

מה עליה לעשות?

2

3

מה עליו לעשות?

נספח ב'

מעשה במכונת כביסה

מעשה שהיה במיסטר לאפר,

שהיה, איך לומר בעברית, מליונר.

הוא תרם למוסדות, ליחידים ולציבור,

ופעל למען אחרים במעשה ובדיבור.

יום בהיר אחד הוא אמר: "אני חושב

שאלך לבקר את שבט זולו, שבאפריקה יושב.

שמעתי שקשה שם וכבר אי אפשר לסבול,

אין שם עבודה והרעב ממש גדול.

עליי לתת עזרה, לא אוכל כך סתם לשבת -

לא אשא את האשמה אם ימות שם כל השבט".

אמר וגם עשה, ותוך יומיים ודקה

הגיע בטיסה ליבשת אפריקה.

שם ניגש לכפר ופגש את לובנגולו,

שהיה, אתם יודעים, הצ'יף של הזולו.

סיפר הצ'יף מיד על המצב הלא נעים

"אין כאן עבודה והילדים כבר רעבים".

מיד הבין המליונר את המצב -

"מסכנים, הפרימיטיביים, הם סובלים פה", הוא חשב.

"כי אין טכנולוגיה, לא חשמל, לא מכונות

ובלי האמצעים האלה - איך אפשר בכלל לחיות?"

וכך, לפני שחזר הביתה בטיסה,

הזמין לשבט הזולו... מכונת כביסה!

לובנגולו מלך זולו הביט במכונה,

"הו, זה דבר מוזר, מין תופעה כה משונה!

קופסה גדולה וגם גבוהה וכפתורים לה שש,

אני יודע! בטקסים היא במה לי תשמשי"

ואחרי מותו, יורש העצר בה הביט.

"היא חלולה, אז אשים בה את נוצותיי" החליט.

"יהיו בה השנהב, החיצים והכידון -

במקום במה תהיה היא יופי של ארון!"

כך עברו דורות והצ'יף שאחריו

מצא למכונה שימוש הרבה יותר מורכב:

"יש גלגל שיכול להסתובב בתוך הארון"

אז החליט להפוך אותו ל... מערבול בטון!

ואחרי דורות הצ'יף הבא ששמו היה ארמתיה,

החליט להפוך את מכונת הכביסה לג'קוזי ואמבטיה!

אחרי שנים החליטו צאצאי המליונר

להגיע לאפריקה ואת השבט לבקר.

וכשהגיעו אל הצ'יף, סתם להעניף מבט -

ראו אותו במכונה, נהנה לו מהאמבטי!

הוא סיפר להם את כל מה שעבר על המכונה

והם שמעו וצחקו קרוב לשעה שלמה.

הם צחקו וצחקו ואמרו: "חבל מאוד,

שסבא של סבא של סבא לא השאיר להם הוראות!"

הלל לומד תורה

(עיבוד: יערה ענבר. על פי מסכת יומא לה, ב. מתוך אתר ספר האגדה לילדים)

אמרו על הלל הזקן שבראשית דרכו היה אדם פשוט, ושעמל קשה להרוויח את לחמו. בכל יום ויום היה יוצא לעבודתו ומרוויח מטבע אחד של חצי דינר. במחציתו דאג לעצמו ולמשפחתו, שלא ירעבו חלילה אשתו וילדיו, ובמחציתו שילם לשומר בית המדרש דמי כניסה לשיעור התורה.

פעם אחת הסתובב הלל כל היום כולו ולא מצא אפילו עבודה אחת. הגיע הערב ואין בידו דבר. אף על פי כן צמאה נפשו לשמוע דברי תורה, ובא לנסות את מזלו אצל שומר בית המדרש.

"בבקשה ממך, אדוני", פנה הלל אל השומר העומד בפתח, "לא הצלחתי להרוויח היום אפילו מטבע אחד. אנא, תן לי להיכנס הפעם בלי לשלם. אתה יודע שבכל יום ויום מקפיד אני לשלם, והיום אין בידי".

השומר לא הניח לו להיכנס, והלל נאלץ לסוב על עקביו.

פנה הלל ללכת אולם לבו לא הניח לו להתרחק. הוא רצה כל כך לשמוע דברי חוכמה מפייהם של שמעיה ואבטליון - החכמים המלמדים בבית המדרש פנימה. הלל הרגיש שהוא מוכרח למצוא דרך להאזין להם. אם אין בידו לחם - לפחות תתחמם נפשו באורה של תורה.

נשא הלל את עיניו מעלה, והנה חלון בגגו של בית המדרש. זה הפתח שאליו התפללתי, חשב הלל, והחל לטפס. כשהגיע אל החלון השתטח והצמיד את אוזנו אל הפתח, מקשיב בשקיקה.

אותו יום ערב שבת היה, ערב שבת בחודש טבת, בעיצומו של החורף. בעוד הלל שוכב כך על פתח החלון ומאזין לדברי התורה, גבר הקור וגבר עד שהחל לרדת שלג. הכול מתכנסים כבתיהם, מצטנפים מחמת הצינה והשלג, והלל שקוע כל כולו בסודות הלימוד ואינו מרגיש כלל בקור. חם לו להלל, הוא זורח מבפנים מזיוה של תורה.

בשקט בשקט צונח השלג ונערם עוד ועוד. האדמה מתכסה במרבד לבן, מתכסים ענפי העצים ועלי השיחים, מתכסים גגות הבתים. מתכסה גם גגו של בית המדרש, ואיתו אף הלל מתכסה בלי להרגיש.

הולך הלל וקופא, ובתוך בית המדרש ממשיכים שמעיה ואבטליון בלימודם, מעמיקים בתורה כל הלילה כולו.

זמן רב עובר, ושמעיה ואבטליון תמהים: כיצד זה לא עלה אור השחר? בכל יום הבית מאיר, והיום אפל. אולי היום מעונן כל כך, שהעננים מסתירים כל קרן אור? הציצו מעלה וראו בפתח החלון דמות אדם.

מיד יצאו שמעיה ואבטליון החוצה וטיפסו במהירות על גג בית המדרש. השלג נערם על הגג בגובה של שלוש אמות. התרוצצו השניים וחיפשו, נעו אנה ואנה. היכן הוא אותו אדם

שאת פניו ראו? והנה הר של שלג לפנייהם, ערימה עצומה נחה במקום שבו קבוע החלון. כבהלה עצומה החלו לחפור ולפנות את השלג. לאט לאט נחשף הלל, גופו קפוא ועל פניו חיוך.

ככוחות משותפים הרימו שמעיה ואבטליון את הלל והכניסוהו לבית המדרש פנימה. הם ידעו שאם לא יחממוהו מהר ככל האפשר יהיו חיייו בסכנה של ממש. הם הסירו מעליו את השלג, רחצוהו והושיבוהו כנגד התנור.

שמעיה הביט באבטליון, אבטליון הביט בשמעיה, ופה אחד החליטו להבעיר אש. רק האש תוכל להציל את האדם הזה, וגם אם הדלקתה אסורה בשבת, הרי שפיקוח נפש דוחה את השבת. ואם מותר לחלל את השבת ולהציל אדם מסכנת מוות, מותר ואף ראוי לחלל את השבת בשביל הלל, אשר חירף את נפשו כדי להתקרב אל התורה.

הושיבו שמעיה ואבטליון את הלל מול האש הבערת עד שפקח את עיניו, ומאותו היום היה הלל מיושבי הקבע בבית המדרש. עברו השנים, והוא היה לאחד מגדולי חכמי ישראל בכל הדורות, אך תמיד זכר את אותו לילה קר שבו החלה לבעור בו אש התורה.

פעולה ה' | כוחה של האמת

◀◀ מטרות הפעולה:

1. החניכים ילמדו שעל כל אחד מוטלת האחריות לחפש את האמת.
2. החניכים ילמדו שאם יש משהו שמנחה אותנו - זה מתפרס ומוביל לאורך כל החיים.

◀◀ מבנה הפעולה:

- א. אמת אחת, דרך לחיים - חשיבות הדרך שמנחה אותנו
- ב. הכול תלוי בי - האחריות לחפש אמת מוטלת עליי
- ג. העם דורש צדק חברתי! הצורך באמת דווקא בימינו
- ד. סיכום ומסקנות

◀◀ ציוד:

- פתקים לחניכים הנבחרים
- פתק לכל חניך
- בריסטולי סיכום
- סיפור האוצר

◀◀ מהלך הפעולה:

א. אמת אחת, דרך לחיים - חשיבות הדרך שמנחה אותנו

- משחקים את המשחק "חוקיות הפוכה":

בוחרים את אחד החניכים ומוציאים אותו החוצה. בזמן שהוא לא נמצא, אומרים לכל החניכים שעליהם לבחור חוקיות מסוימת שעל פיה יצטרכו החניכים לענות שאלות שישאל אותם החניך (לדוגמה: תשובות על פי א"ב, כל התשובות מתחילות באות מסוימת, לענות תשובה עם ידיים על הברכיים). מכניסים את החניך שהוצאנו, ואומרים לו שבחרנו חוקיות מסוימת. הוא ישאל שאלות ועל כל שאלה החניכים יענו לו על פי החוקיות הזאת. המטרה שלו לזהות מהי החוקיות.

לחילופין אפשר לשחק את המשחק הבא:

בוחרים את אחד החניכים ונותנים לו משימה (נספח א'): עליך לענות לכל שאלות חבריך בלי להשתמש באותיות נ, י, ר, מ (לדוגמה: מה שלומך? אם התשובה היא "שלומי מצוין", יש לענות: שלומי מצוין).

לאחר מכן מורים לכל החניכים לשאול את החניך הנבחר כל מיני שאלות, והוא צריך לענות עליהם. החניך יענה על השאלות על פי הכלל שנאמר לו.

אחר כך קוראים לעוד חניך ונותנים לו את המשימה הבאה: עליך לענות לשאלות חבריך לפי סדר הא"ב (תשובה ראשונה מתחילה באות א', תשובה שנייה באות ב' וכו').

לאחר המשחק שואלים את החניכים הנבחרים האם הצליחו לגלות את החוקיות (במשחק הראשון), או לחילופין האם הצליחו להבין מתוך התשובות את החוקיות שבה השתמש החניך שיצא ונכנס (במשחק השני)?.

מסבירים: ראינו כאן דוגמה לאיזושהי תורה. הכוונה להוראה, להנחיה, לחוק שמכוון את האדם כיצד לענות - ועל פי זה כל התשובות שלו היו כאלו! לכן היינו יכולים לזהות את החוקיות (וגם אם לא זיהינו - בסוף היינו מזהים...).

שואלים את החניכים: האם אתם יכולים להסיק כיצד דבר זה קשור לחינוך ולכל מה שלמדנו במערך הזה? עונים יחד איתם שכאשר יש לנו עיקרון, אמת שמנחה אותנו - היא מתפרסת לכל החיים שלנו, ומכוונת את האדם שמאמין בה לפעול בכל התחומים.

• כדי להמחיש רעיון זה מפזרים על הרצפה כרטיסיות עם כל מיני נושאים ושואלים את החניכים כיצד הרעיון הזה, כאשר אדם מאמין במשהו ויש לו אמת שעל פיה הוא הולך, משליך על כל תחום בחייו, מתבטא ומתפרט בנושאים הבאים אצל אנשים שמאמינים בכך (נספח ב'). לדוגמה:

עזרה לזולת - להתנדב קבוע, לקום לזקנה באוטובוס, לכבד הורים, לכבד חברים בממתקים.

צער בעלי חיים - לגדל כלב בבית, לא לגרש חתול שמפריע לי, לא לדרוך על גזקים, לאכול אוכל טבעוני (בלי שומן מן החי).

שמירה על איכות הסביבה - לא לזרוק ברחוב שום דבר, להרים אשפה מהרצפה, לא להשתמש בכלים חד-פעמיים.

בריאות - לא לקחת כדורים, לא לשתות קולה ולאכול פיצות וכדומה, לאכול הרבה ירקות ופירות, לעשות כושר.

שמירת מצוות - לשמור שבת, לאכול כשר, לצום בצומות, לבדוק מה ההלכה אומרת לי, להקדיש זמן ללימוד תורה, לא לקלל ולא לרכל.

וכן על זה הדרך.

• מסבירים לחניכים שכאן אנחנו רואים שהאמת שמנחה אותנו מביאה אותנו לידי מעשה.

ב. הכול תלוי בי - האחריות לחפש אמת מוטלת עליי

• מחלקים ומקריאים את הסיפור "האוצר מתחת לגשר" (נספח ג').

• שואלים את החניכים מה הם מבינים שקרה לאותו אדם. אם היה נשאר וקופא על שמריו, האם היה מוצא אוצר?

כך דעותיהם שונות, וטוב שלכל אחד יהיה את הגישה שלו. אך בעניינים מהותיים צריך שתהיה לנו אמת שמנחה אותנו.

נספח א'

עליך לענות לכל
שאלות חבריך בלי
האותיות נ, י, ר, י, מ.

עליך לענות לשאלות
חבריך לפי סדר הא"ב
(תשובה ראשונה
מתחילה באות א',
תשובה שנייה באות ב'
וכו').

מכוונים את הדברים לעניין שלנו, ואומרים שלכל אחד יש אוצר. הבחירה היא בידיי, והאחריות היא עליי האם לחפש אותו או להישאר במקומי, קפוא ואבוד. מה שקרה בסיפור הוא שאותו אדם הבין שבעצם כל מה שחיפש וחלם עליו נמצא ממש מתחת לאף שלו. כך אנחנו - כפי שראינו במשחק החוקיות, על החשיבות הטמונה באמת שתוביל אותי, עכשיו אנחנו מבינים שזה על אחריותנו לחפשה! גם אם אתם כיום צעירים, יש חשיבות עכשיו, בגיל שאתם כבר מתחילים לפתח חשיבה משל עצמכם, לזכור שבאמת חשוב לעצב לעצמי אני מאמין ולפתח אותו. וכמובן שכל זה הוא בתוקף היותנו אנשים מאמינים ובנים לעם היהודי, שהאמת המובילה אותו היא התורה.

ג. העם דורש צדק חברתי! הצורך באמת דווקא בימינו

הערה: חלק זה, והפעולה בכלל, הוא סיכום של המערך כולו. המתודה הבאה נועדה להמחיש בצורה מעניינת את נקודת ריבוי הגישות והדעות שיש בימינו, והעיקר הוא העיבוד של המדריך.

• מחלקים לכל חניך פתק שבו כתובה אמירה או דעה כלשהי (נספח ד'). מבקשים מכל חניך לעמוד ולשכנע בזמן מועט (דקה או פחות, תלוי בכמות החניכים) את מה שכתוב לו בפתק.

לאחר מכן שואלים את החניכים שאלות לגבי המשחק: האם היו כאן דעות סותרות? אם זה היה על במה אמיתית, האם זה היה מבלבל אתכם? מזכירים להם את הפעולות הראשונות במערך, שבהן נתקלנו בדעות אמיתיות שהן שונות משלנו וגרמו לנו לבלבל. שואלים את החניכים: אילו מן המשפטים קשורים לימינו?

• מסכמים את המשחק: כמו שראינו במערך, בימינו יש יותר חופש ביטוי לכל דעה וקבוצה ורעיון. חופש זה נקרא פלורליזם. כל דעה היא לגיטימית, כלומר רשאית להישמע, ואין עליה עוררין. כמובן, דבר זה הוא מצד אחד חיובי, משום שהוא גורם לנו לכבד כל אדם, קבוצה או דעה. אך מצד שני הוא גורם לבלבול.

ממה שלמדנו במערך, כדי למנוע את הבלבול הזה יש ללכת אחרי אמת אחת - עיקרון או אמונה שמנחה אותי ומעצבת את דעותיי, מעשיי, וכו'. כאנשים מאמינים אנו יודעים שהתורה היא האמת של העולם הזה, ולכן כל דבר שאנחנו עושים נובע ממנה.

אומרים לחניכים שבגיל הזה הם מתחילים להיכנס לעולם המבוגרים בחלקו - לשאול, להתעניין - וככל שיגדלו ייחשפו לכך שיש מגוון דעות. דווקא המפגש הזה עם דעות שונות יכול לחזק ולחדד את האמת, אבל כדי שזה יקרה חשוב מאוד שכל אחד ייקח אחריות על חייו ועל עיצובם, ידע לכבד כל אדם אך להישאר דבק בתורה ובאמת שלו.

ד. סיכום ומסקנות

• מפזרים על הרצפה דפים שבהם כתובות כל מיני חוויות ומסקנות שחווינו במערך זה (נספח ה').

עושים סבב בין החניכים, וכל חניך אומר איזה מהדברים שעברנו במערך חידש לו משהו או השפיע עליו. מה הוא למד מהנושא החשוב הזה? מה הוא לוקח איתו הלאה לחיים?

• מסכמים ואומרים שריבוי דעות הוא טוב וחשוב. גם חז"ל אמרו לנו "כשם שפרצופיהם שונים

שחירות
בצוות

אעלה
בכלי
הים

עזרה
לזולת

בראות

שחירה
על
איכות
הסביבה

סיפ/ר: פא/ר אמת

ר' אייזיק מקראקא היה עני מרוד.
לילה אחד חלם ר' אייזיק חלום ובו שמע קול שקורא אליו: "מתחת לגשר של העיר ורשה מזמן לך אוצר".
ר' אייזיק לא התרגש מחלומות וגם לא התרגש מן החלום הזה, אלא שביליל המחרת שוב חלם את אותו חלום עם אותו קול קורא: "מתחת לגשר של העיר ורשה מזמן לך אוצר".
ר' אייזיק קם בבוקר ונמלך עם אשתו על דבר החלום.
אשתו הייתה למודת חלומות. היא ביטלה את דבריו של ר' אייזיק ואמרה: "החלומות שווא ידברו". ר' אייזיק היה שומע לדברי אשתו, אולם עוד באותו לילה שב וחלם את אותו חלום, ושוב בשלישית אותו קול קורא: "אייזיק! מתחת לגשר של ורשה מזמן לך אוצר!".
בבוקר ניעור ר' אייזיק משנתו והחל אורז את מיטלטליו כשפניו לעיר ורשה. שלושה ימים ארכה הדרך עד שבערב היום השלישי הגיע ר' אייזיק אל מתחת לגשר של העיר ורשה, אלא

ששם חיכתה לו אכזבה גדולה. הגשר היה מוקף חיילים - אין יוצא ואין בא.
ר' אייזיק לא ויתר, ובאישון לילה הוא קם והתגנב אל מתחת לגשר והחל לחפור במרץ. הוא חפר וחפר עד שלפתע חש בזרוע הלופתת את צווארו. היה זה קצין שפנה אליו בקשיחות ושאל למעשיו. ר' אייזיק נאלץ לספר לו את כל הסיפור על החלום ועל מסעו בעקבות האוצר שמתחת לגשר.
לשמע דבריו הקצין לא יכול היה להתאפק, פרץ בצחוק ולעג לר' אייזיק ולמעשיו ואמר: "מה?! אם אני הייתי מתרוצץ אחרי כל חלום שהייתי חולם בלילה, לא הייתי פה בכלל, אלא בעיר קרקא בבית של יהודי אחד בשם אייזיק וחופר לו מתחת לתנור שלו בתקווה למצוא אוצר".
למשמע דבריו אלו ר' אייזיק לא אמר מילה, ארז את חפציו וחזר לקראקא.
בהגיעו לביתו החל לחפור מתחת לתנור ומצא שם את האוצר המיוחל.

צריך לפנות יישובים.

אסור לפנות יישובים.

הכי כדאי לקנות ב FOX.

הכי משתלם לקנות ב CASTRO.

במבצע 'צוק איתן' נהרגו באשמת צה"ל יותר מדי אזרחים.

במבצע 'צוק איתן' היה אסור לנו לרחם על תושבי עזה.

הצבע הכי יפה הוא ורוד.

הצבע הכי יפה הוא כחול עמוק.

כאשר הולכים לים כדאי למרוח שלוש פעמים קרם הגנה.

כאשר הולכים לים מספיק למרוח בבית קרם הגנה.

החופש הגדול צריך להיות ארוך יותר.

צריך לקצר את החופש הגדול.

כל חניך שמגיע לתנועת הנוער במשך עשרים שבתות רצוף רשאי לקבל פטור מתשלום למסע.

דמי החבר חשובים מאוד לתנועת הנוער, לכל סוגי החניכים.

צריך לעשות שיהיו שלוש תעודות בשנה.

יש להסתפק בתעודה אחת בשנה.

ילד שנולד בכור למשפחה נעשה בוגר ואחראי יותר.

ילד שנולד אחרון במשפחה נעשה בוגר יותר.

הכי טוב זו משפחה קטנה.

משפחה מרובת ילדים - זה הדבר הנכון.

משחקים
בלי
מטרה

סוס הים

משחק
הפרצופים

צריך שמשהו
ינחה אותי!

מה כתוב בעיתון?
ריבוי דעות
על מבצע
שובו אחים'

הפרסומת
הכי שווה
למוצרים
בסופר

אני שם
על מה
ש"המלך אמר"?!

כתיבת מכתב
תגובה לדעה
מוזרה

מעשה באוצר
פתחת לגשר

משה אמת
ותורתו אמת

משל
מכונת
הכביסה

חוקיות

אחרי פי
אני הולך
בעצימת עיניים?

תרבות זה בידים שלנו!

מפי תרבות / הפלפול / אינן / כיצד פולאים
במחנה כזה?

פעולה א' | אז מהי תרבות, בעצם?

מטרות הפעולה:

1. החניכים ייחשפו למונח "תרבות" על כל צדדיו, למרחב הזמן שהוא תופס בחיינו ולהשפעה הרבה של התרבות עלינו.
2. מתוך ההבנה של הרקע, החניכים יבינו מדוע חשוב כל כך לדבר על נושא זה, ומדוע חיוני ללמוד כיצד להתמודד עמו.

מבנה הפעולה:

- א. אז מהי תרבות בעצם? הגדרת תרבות בשלושה מישורים: פורמלי, אישי וחברתי
- ב. תרבות מסביב לשעון - נפח הזמן שהתרבות תופסת בחיי היומיום שלנו
- ג. אני והתרבות - רמת ההשפעה של התרבות עלינו
- ד. סיכום

ציוד (לפעולה באמצע השבוע):

- בריסטול גדול
- טוש ארטליין

מהלך הפעולה:

א. אז מהי תרבות בעצם? הגדרת תרבות בשלושה מישורים: פורמלי, אישי וחברתי

- פורמלי: מניחים לפני החניכים הגדרות של המונח תרבות לפי מילון אבן שושן החדש (נספח א'). מסבירים להם שמדובר בכמה הגדרות לאותו מונח, ושואלים אותם מהו המונח לדעתם.
- אישי: אומרים לחניכים שכל ההגדרות מתייחסות למונח "תרבות" (אם הם לא גילו זאת כבר בשלב הקודם), ושואלים: מה אומר לכם המונח "תרבות"? (משחק אסוציאציות) אפשר להיעזר בשאלות מנחות כמו: מה זאת תרבות? איפה היא נכנסת בלו"ז שלנו? מהי התרבות שלנו?

הערה: אם הפעולה מתקיימת ביום חול, מציירים שמש שבמרכזה המילה "תרבות" ומבקשים מהחניכים להעלות אסוציאציות מהחיים שלהם בהקשר הזה.

- חברתי: מניחים לפני החניכים כותרות מאתרים שונים (ynet, walla, nana10, הארץ וכו') שנלקחו מתוך הקטגוריה "תרבות" (נספח ב'). ניתן להשתמש בעיתונים נוספים, כמו למשל מוסף תרבות. מבקשים מהחניכים לחלק את הכותרות לתת-קבוצות (נספח ג').

ב. התרבות מסביב לשעון - נפח הזמן שהתרבות תופסת בחיי היומיום שלנו

מחלקים לחניכים דף עם עיגול גדול (נספח ד'), אשר מהווה בעצם פרק זמן של יום שלם (24 שעות). מבקשים מהחניכים לחלק את העוגה פחות או יותר לחלקים הבאים: שינה, לימודים, ארוחות, אחר, באופן הבא: מניחים לפני החניכים גזרות (כמו משולשי פיצה), שעל 8 מהן כתוב "שינה", על 8 נוספות כתוב "לימודים", וכן הלאה גם עם "ארוחות" ו"אחר". מבקשים מכל חניך לבחור שמונה גזרות שירכיבו את העוגה שלו, בהתאמה לאופן שבו שהיום שלו מתחלק במציאות. כל חניך צריך לקחת לפחות גזרה אחת מכל קטגוריה, וכן עליו למלא את כל העיגול, אין גזרות ריקות.

לאחר שכולם סיימו מציגים את כל ה"עוגות" על הרצפה לפנינו, ושואלים את החניכים מה הם עושים בזמן ה"אחר"? בעצם, רוב הנתח הזה הוא המקום שבו התרבות שלנו באה לידי ביטוי.

ג. אני והתרבות - רמת ההשפעה של התרבות עלינו

מבקשים מהחניכים לעמוד בשורה ומקריאים להם חמישה משפטים. כל חניך מתקדם צעד קדימה אם המשפט נכון לגביו, או נשאר במקום אם המשפט לא נכון לגביו. מסמנים עם חפץ כלשהו (שיפוד, זרד וכדומה) לאן כל חניך הגיע. בשלב השני שוב מעמידים את החניכים בשורה (היכן שעמדו מקודם) ומקריאים כמה היגדים הקשורים לפייסבוק, כדוגמה לחלק בלתי נפרד מהתרבות שלנו. גם עכשיו מבקשים מהם להתקדם צעד אחד אם המשפט נכון לגביהם, או לא להתקדם כלל אם המשפט לא נכון. מסמנים את המקום שאליו הגיע כל חניך בשלב זה (נספח ה').

נצפה לכך שהמרחק בין שני הסימונים אצל כל חניך לא יהיה גדול במיוחד. חיי הפייסבוק הם דוגמה לתרבות שאנחנו שקועים בה כל כך עמוק, עד שאנחנו לא שמים לב כמה היא משפיעה עלינו. לדוגמה, הצורך התמידי במשוב חיובי מהחברה, יצירת דמות מושלמת על ידי עיצוב של הקיר (לפני עידן המצלמות הדיגיטליות, היו גם תמונות פחות מוצלחות...), החתירה להגדלת מעגל החברים עד כדי כך שיש לך מאות שאתה אפילו לא מכיר את כולם וכו'.

ד. סיכום

מסכמים: לא משנה איך נגדיר אותה, התרבות תופסת חלק נכבד ביותר מהיומיום שלנו ויש לה השפעה רבה עלינו. תרבות נוגעת למוסיקה שאנחנו שומעים, לסרטים שאנחנו רואים, לחיי החברה שלנו - המציאותיים והממוחשבים למיניהם - ובכלל למרחב הפנאי שלנו. מסיבה זו חשוב כל כך ללמוד אותה, ללמוד כיצד לצרוך אותה ואף כיצד להתמודד עמה, גם בצדדים החיוביים וגם בצדדים השליליים.

פעולה זו מהווה פלטפורמה למערך כולו, שבו נעסוק בהתמודדות עם תרבות היומיום הסובבת אותנו. נוסף לכך ננסה למצוא דרכים לשמור על עצמנו מפני תרבות מזיקה ולפתח בקרב החברה שלנו תרבות חיובית. תרבות חיובית היא תרבות שעולה בקנה אחד עם ערכי היהדות, ערכים שמקורם בתורה שלנו ואנו מתרגמים אותם לחיי היומיום המודרניים.

לכן רצינו קודם כול להבין עד כמה היא משפיעה עלינו, ורק מתוך נקודה זו נוכל להפנים את החשיבות של ההתמודדות עמה ולהבין מתי היא סותרת את הערכים שאנחנו מאמינים בהם ומתי היא הולכת איתם יד ביד.

סך הרישגים בהתפתחותו הרוחנית של אדם או של חברה בהשכלה, במדע, באמנות, בארגון החברה, בדת ובמוסר וכדומה, להבדיל מציביליזציה, המציינת בעיקר את ההישגים הטכניים.

ראשי > מוספים > תירות, תרבות ופנאי

"קו 171"-סיפורה של שכונה

ההצגה מגוללת את סיפורה של שכונת "ג'סי כהן" בעיר חולון, דרך עיניהם של נוסעי האוטובוס החולף בשכונה.

קובי פינקלר, פרסום ראשון: י"ט בתמוז תשע"ד, 17/07/14 16:56

המליצי 2

ראשי > מוספים > תירות, תרבות ופנאי

חתירה על ים המלח

זו לא בדיחה. עם ירידת מפלס הנהרות וסגירתן של פעילויות קיאקים בצפון הארץ - מטיילים רבים החלו פוקדים את צפון ים המלח.

קובי פינקלר, פרסום ראשון: ט' בתמוז תשע"ד, 07/07/14 14:13

המליצי 0

ספר חדש לא.ב. יהושע: בואו לקרוא פרק

נגה, אישה באמצע החיים, היא נגנית נבל שחיה בהולנד ומגיעה לארץ לתקופה בשהות הזמנית שלה כאן היא ממלאת תפקידים של ניצבת בטלוויזיה ובאופרה אך העולם מזמן לה שלל אירועים ודמויות שיגרמו לה להישאר פאסיבית - או להוביל את עלילת חייה. בואו לקרוא פרק מ"ניצבת" באתר "עברית"

ynet | פורסם: 18.07.14, 08:52

Recommend 21

פינת התרבות: מיצג הבמבוק הענק במוזיאון ישראל

מוזיאון ישראל פותח את עונת הקיץ עם המיצג המסקרן Big Bambú: מיצג הבמבוק הענק של האחים סטארן הכולל 10 אלף מקלות במבוק, 80 ק"מ של מיתרי טיפוס ושטח של 500 מ"ר. מאת: נועה הרשקוביץ, מערכת וואלה! 17/06/14 17:10

פנאי

על הקשקש

סיפורי שיער: דנה פרידור ודור רפאלי נפגשים

כוכבת הילדים הלכה לסדר את הפריזורה אצל הספר הקבוע, רק כדי לגלות שגם דור רפאלי לא נותן לאף אחד לגעת לו בשורשים. היה פוטוגי

קור יעקובי פורסם: 22.07.14, 09:00

1 Tweet

2 Recommend

הסרט הישראלי "מיתה טובה" יוקרן בבכורה בפסטיבל ונציה סרטם החדש של שרון מימן וסל גריניס יוקרן בבכורה בינלאומית בפסטיבל ונציה במסגרת התחרות "Venice Days"

תרבות ובידור

entertainment תרבות

רכילות • **טלוויזיה** • **מוזיקה** • **קולנוע** • **ספרים** • **במה** • **אמנות** • **Jump Starter** • **נידאו** • **תרבות בסלולר** • **עברית**

ראשי > מוספים > תיירות, תרבות ופנאי

בשבע המהדורה הדיגיטלית

ביידיש זה לא מצחיק יותר

צמד ליצנים רפואיים מקימים לתחייה את ההומור היהודי הנשכח מהעיירה ומצליחים לא פחות מהמקור.

חיים אקשטיין, פרסום ראשון: ט"ו בתמוז תשע"ד, 13/07/14 01:43

71 המליצי

ירושלים פותחת עונת תרבות נוספת

תמיד חלמתם לראות הופעה של אניה בוקשטיין בזמן שרובוט יצייר דיוקן שלכם? הידד, חלומכם יכול להתגשם ב"נקודת מגע", אירוע פתיחת עונת התרבות בירושלים, שיתקיים במוזיאון ישראל

כלת פרס ישראל לאמנות: מיכל נאמן

פרס ישראל בתחום האמנות הפלסטית יוענק השנה לפרופ' מיכל נאמן - כך החליטה ועדת הפרס בראשות פרופ' פנחס... (04.03.14, 19:45)

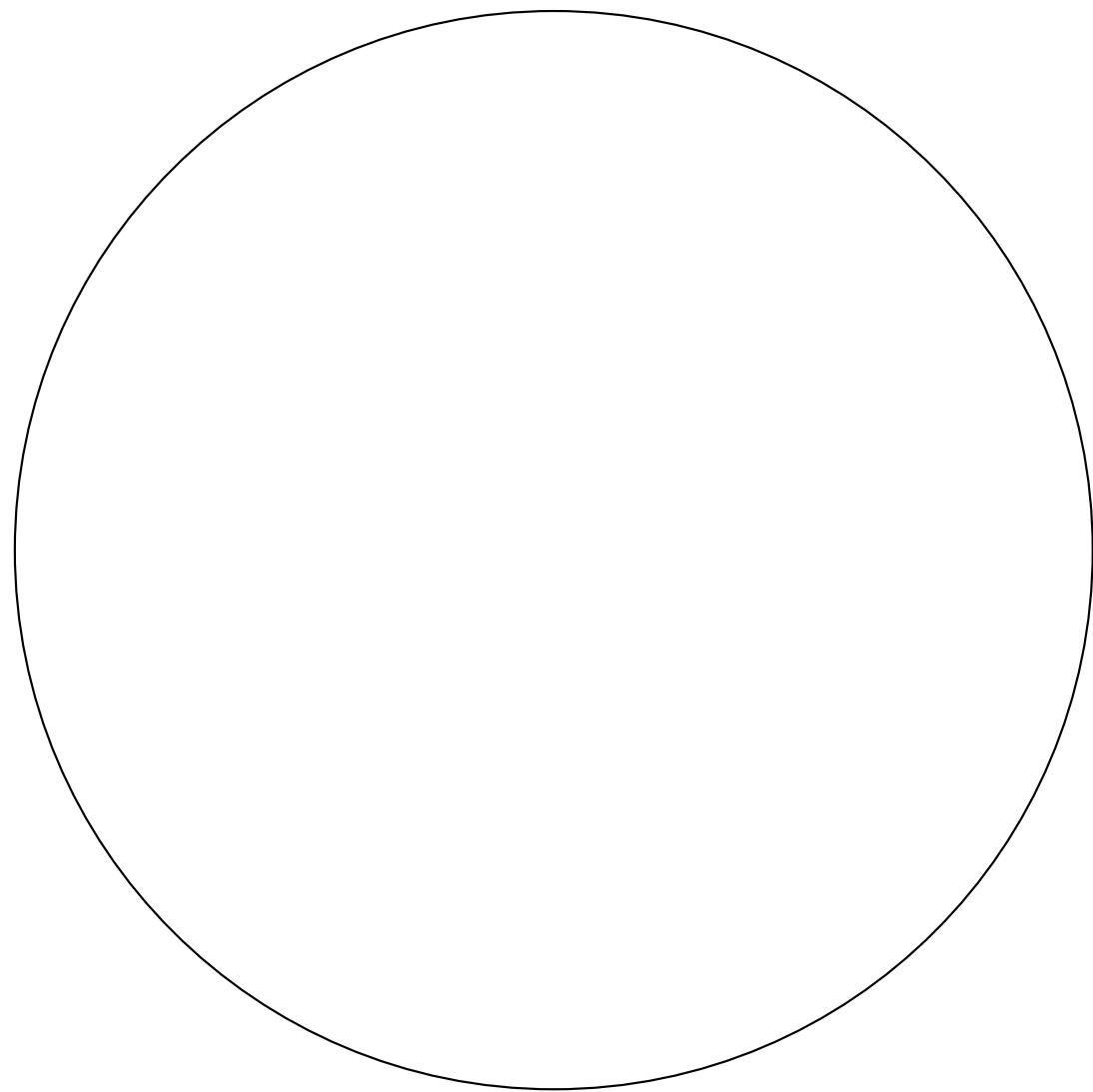

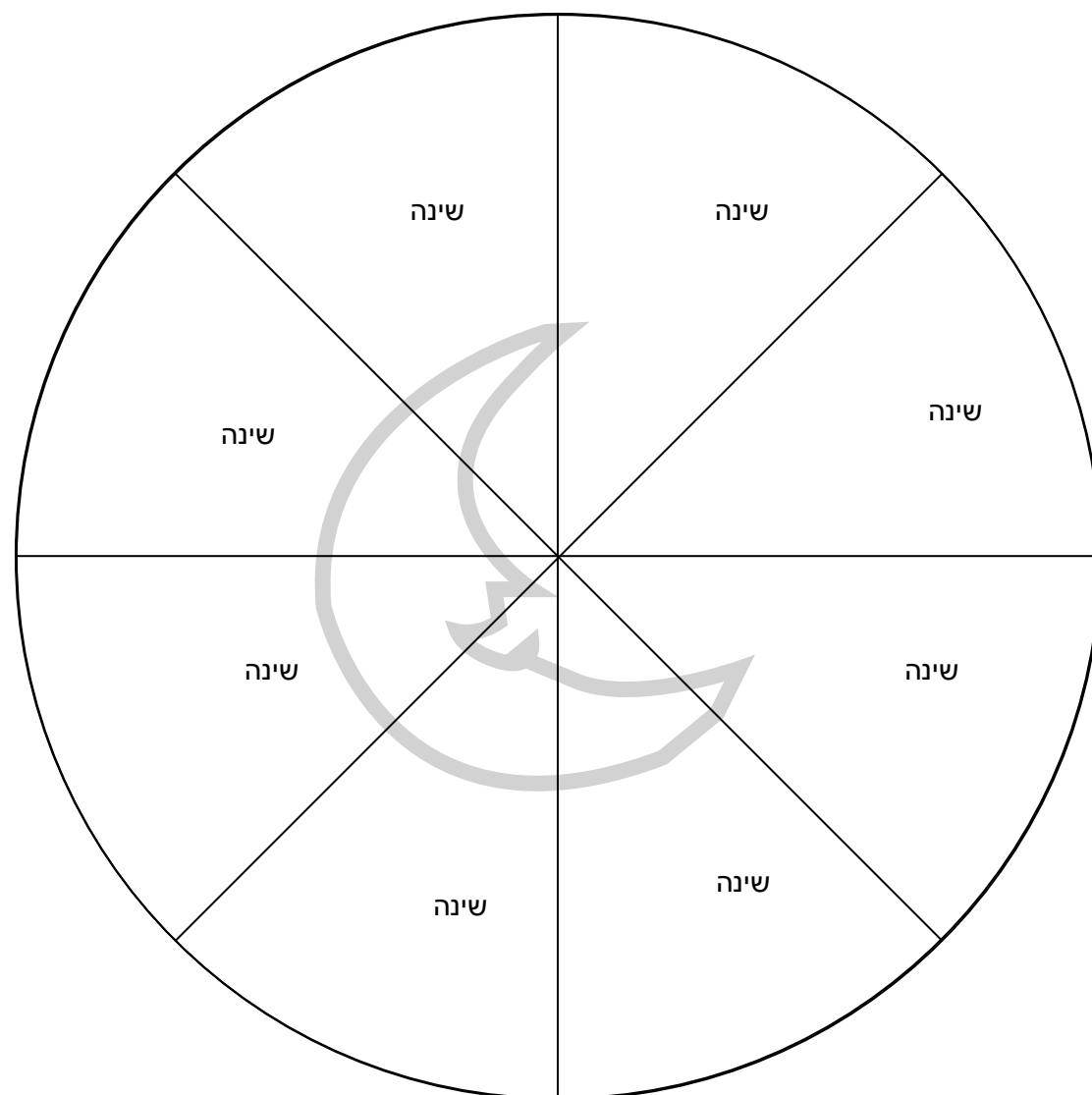
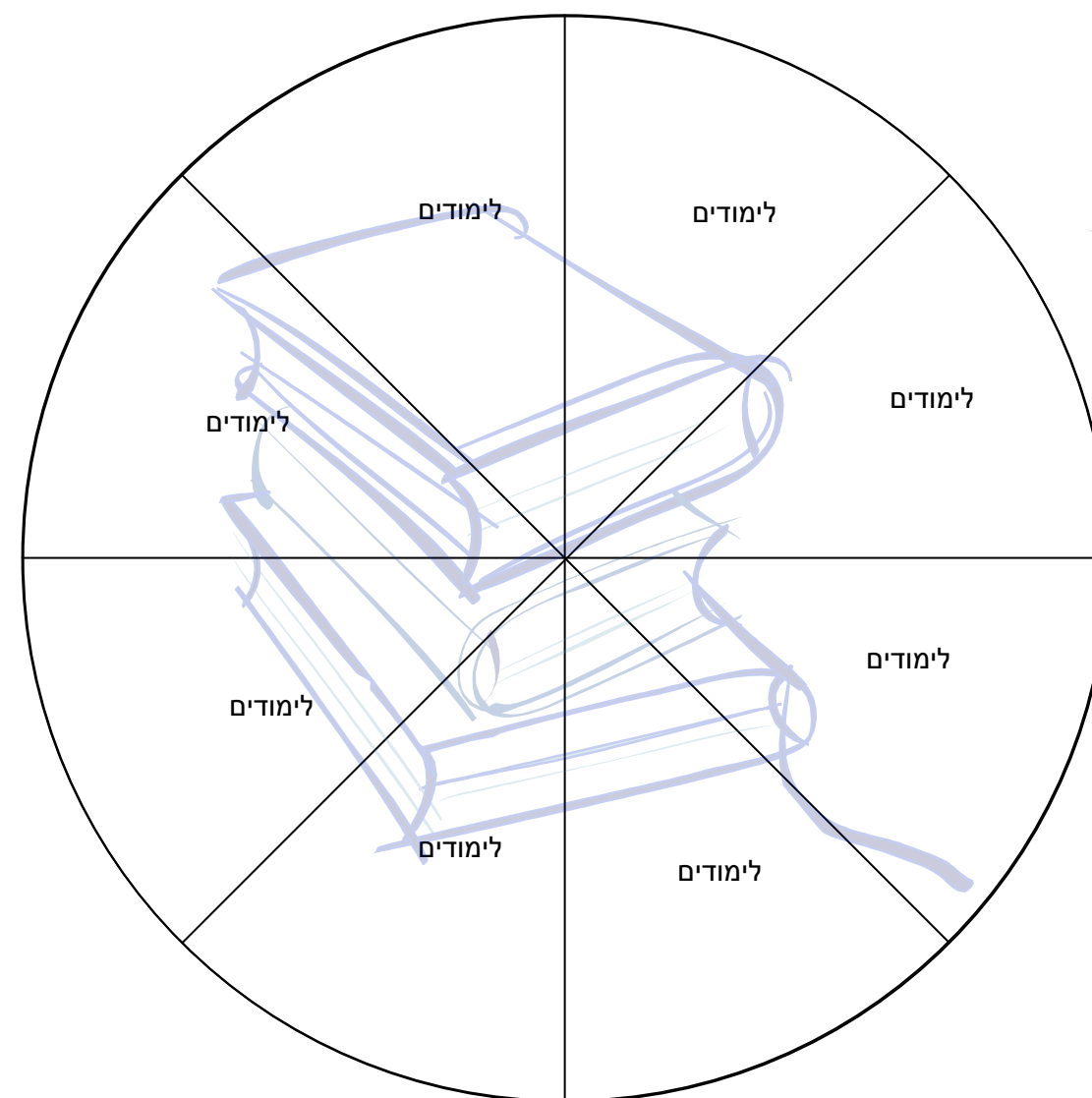

התנהגות, אורח חיים, נימוס ודרך ארץ	ריבוי וגידול, אילוף, טיפוח
השכלה, השתלמות, קניין	פיתוח, קידום, שיפור

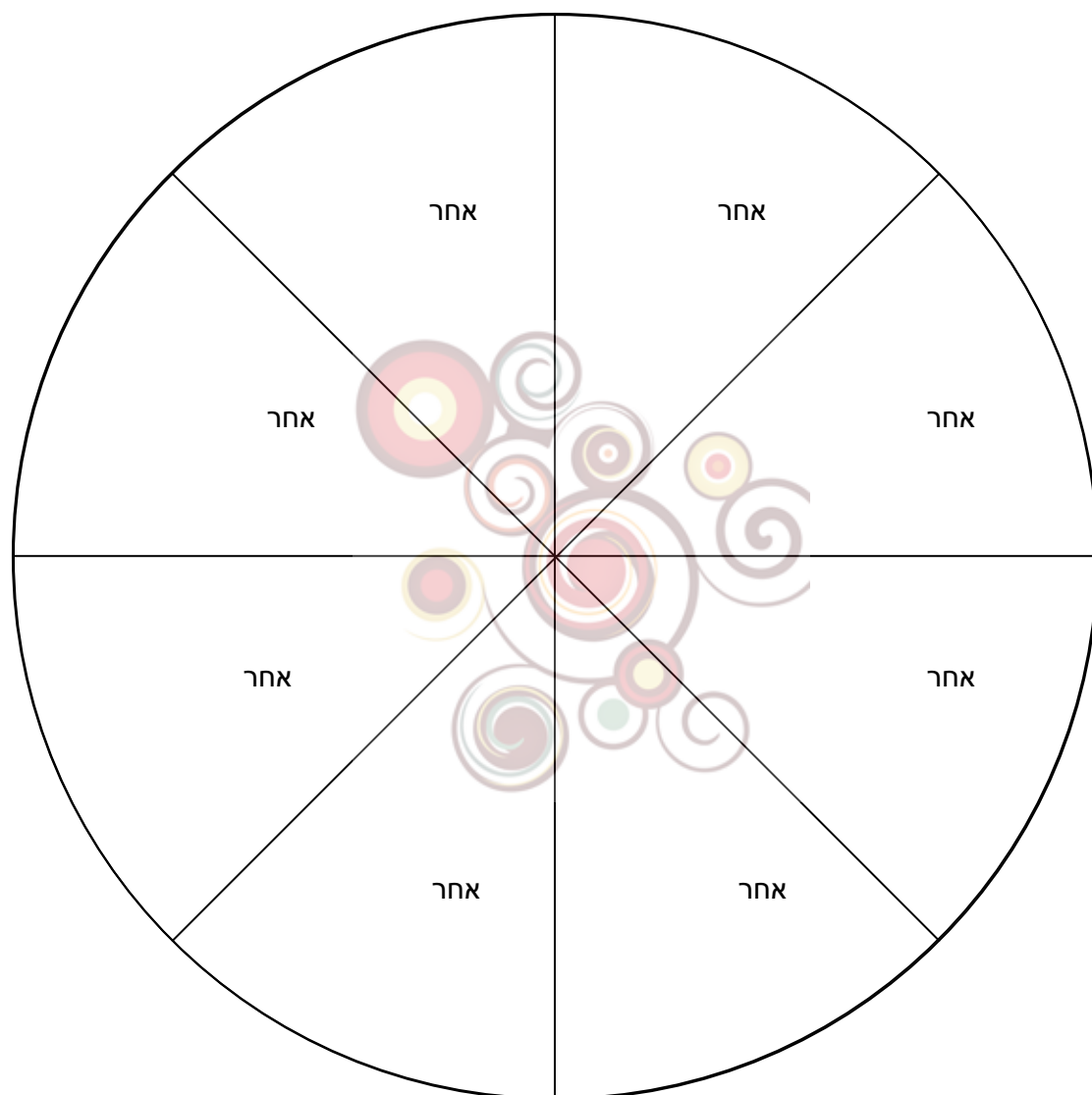
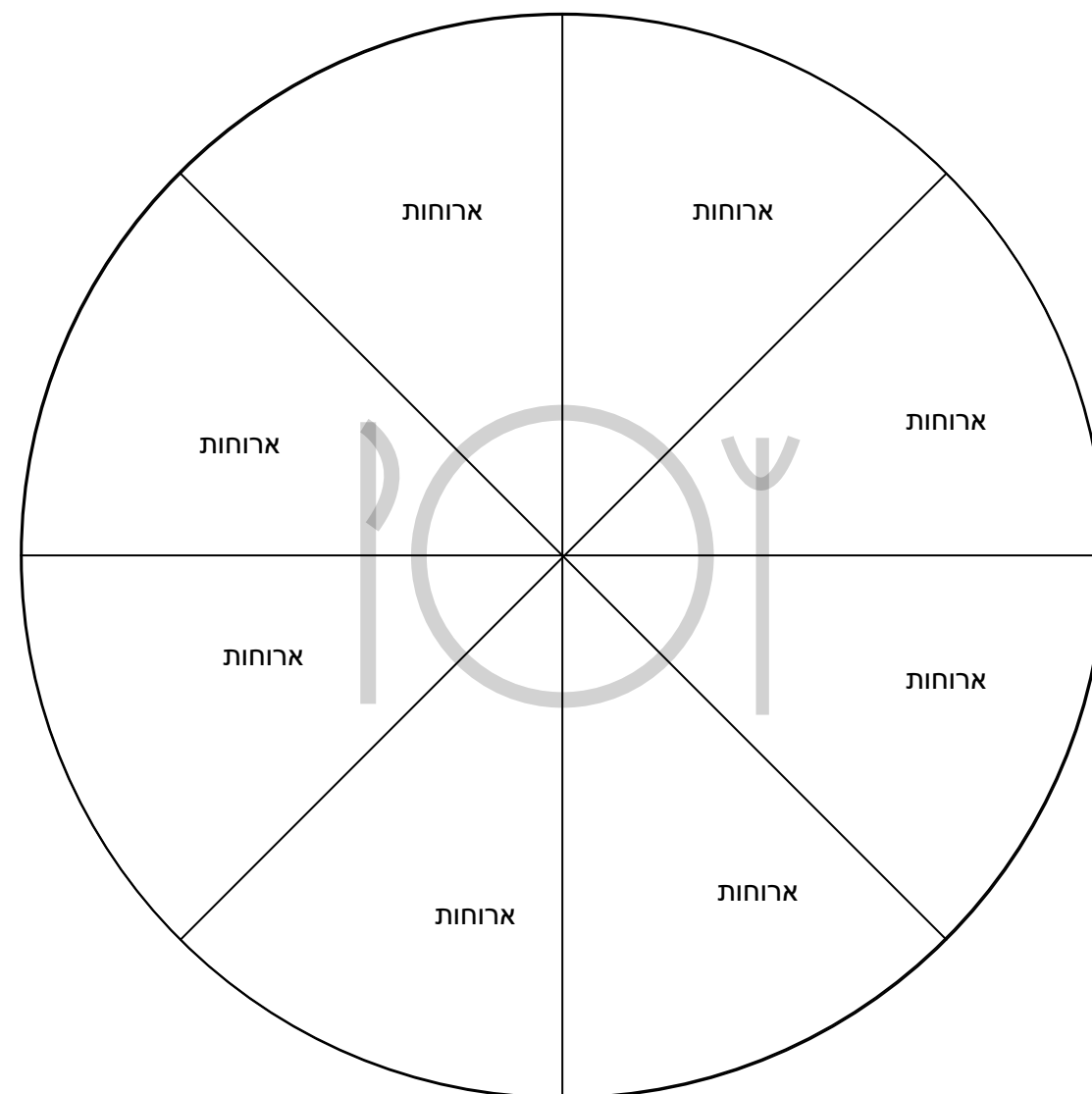
הלו"ז היומי שלי

כמה זמן אני

1. ישן
2. אוכל
3. לומד (בית ספר + מטלות)
4. אחר

פעולה ב' | עד כמה רחוק נלך?

מטרת הפעולה:

החניך יחווה את ההשפעה של התרבות עליו. הפעולה תמחיש את עוצמת ההשפעה ואת העובדה שאנחנו - צורכי התרבות - מושפעים ממנה גם באופן שלילי, בלי שנשים לב לכך.

מבנה הפעולה:

א. איך זה מרגיש להיות מושפע? צפייה ביקורתית בקטעי סרטים

ב. עיבוד החוויה: דיון על כל אחד מהסרטים

ג. סיכום

ציוד:

מחשב נייד, טאבלט או מקרן וידיאו

כלי כתיבה

צילום של נספח א' כמספר החניכים

מהלך הפעולה:

א. איך זה מרגיש להיות מושפע? צפייה ביקורתית בקטעי סרטים

מחלקים לחניכים דף עם שאלות מנחות - שאלה או שתי שאלות מהותיות לכל סרט (נספח א'). צופים ביחד עם החניכים בקטעים קצרים מכמה סרטים, ובין סרט לסרט נותנים להם לענות בכתב על השאלות. בסרט הראשון השאלות לא יופיעו בדף, אלא שואלים אותן בעל פה ואז צופים שוב. בשלושת הקטעים הבאים החניכים יבינו כבר מהי נקודת המבט המצופה מהם, ובין סרטון לסרטון יענו על השאלות.

הערה: יש לראות את הסרטונים בעצמנו לפני הפעולה, ולהסב את תשומת לבם של החניכים לכל מיני סמלים ודברים ברקע, שהם חלק בלתי נפרד מעיצוב נקודת המבט של הצופה. חשוב לשים לב לצבעים, לאופן הצגת הדמויות, למוזיקה ברקע, לקלוז-אפים (כשהמצלמה מתמקדת בפנים של הדמות) ולאמצעים נופסים שנוקטת ההפקה על מנת להאיל את הגיבור ולגרום לנו לאהוב אותו ולתמוך בעמדתו לאורך כל הסרט.

1. **אלאדין:** (מדקה 6:10 עד דקה 10:00)

שואלים את החניכים:

- מי הטוב (הגיבור) ומי הרע בסצנה?

- תארו מבחינה חיצונית את הבחור הטוב ואת הבחור הרע.

- מה עושה הגיבור בסצנה שבה צפינו?

שלב א':

1. זה טוב שיש לי הרבה חברים. כמה שיותר, יותר טוב.

2. חשוב לי שמכריי וחבריי יגיבו לדברים שאני אומר או עושה.

3. אני מרגיש טוב כשחבריי אומרים לי שהם אוהבים את מה שעשיתי או אמרתי.

4. אני לא מראה תמונות לא יפות שלי לאנשים.

5. מעניין אותי לדעת דברים על אנשים שאני לא מכיר מספיק טוב.

שלב ב':

1. יש לי יותר מ 200 חברים בפייסבוק.

2. אני אוהב כשאנשים מגיבים לסטטוסים שאני מפרסם או לתמונות שאני מעלה.

3. אני מתאכזב כשלא עושים לי לייק.

4. אני לא מעלה תמונות לא מוצלחות שלי לפייסבוק.

5. לפעמים אני מוצא את עצמי נכנס לפייסבוק של אנשים כדי לברר עליהם קצת יותר ממה שאני יודע.

צופים שוב ומבקשים מהחניכים לשים לב לדברים שדיברנו עליהם.

2. **שודדי הקאריביים:** (מדקה 8:30 עד דקה 15:30, ואז מדקה 18:40 עד 20:10)

3. **שרק:** (מדקה 22:20 עד דקה 24:30)

4. **דרגון בול Z:** (ביוטיוב: "דרגון בול Z", פרק 81: פאריז נבהל". מדקה 6:00 עד דקה 8:00)

ב. עיבוד החוויה - דיון על כל אחד מהסרטים

מנהלים עם החניכים דיון על כל אחד מהסרטים, ומנסים להצביע על המסר הנסתר בכל סרט ועל התכנים שמחלחלים אלינו, הצופים. מבקשים מהחניכים לשתף את הקבוצה במה שהם כתבו בהתייחס לכל שאלה בנפרד, ואז מפתחים דיון קצר. בסוף המהלך מקבצים את כל המסקנות מכל ארבעת הקטעים:

1. אלאדין

- כיצד לדעתכם יש להגיב למעשי גניבה בחברה מתוקנת?

- מדוע, אם כן, אנחנו אוהבים כל כך את אלאדין? הרי השוטרים מייצגים את הצדק?

אלאדין הוא הטוב והשוטרים הם הרעים. נשים לב לבריונות המוגזמת של השוטרים, לעובדה שיש להם חרבות ופראצופים מאיימים וגסים. אלאדין, לעומת זאת, הוא כחור נאה, קליל, קופצני, חייכן ואהוד על כולם. אמנם בסוף הוא מביא את הלחם לילדים רעבים, אבל בפועל - הוא גנב.

אם צופים בסרט בצורה לא ביקורתית (כמו שרוב הילדים עושים) לא שמים לב בכלל לכך שהדמות שאנחנו אוהבים ומקווים להצלחתה היא לא פחות מאשר דמות פושעת, שמורדת בחוקים ובמוסכמות.

2. שודדי הקאריביים

- כיצד הצליחה ההפקה להציג דמות של שודד ים, פושע, באופן שיגרום לנו לחבב אותו?

- מהי, לדעתכם, ההשפעה של זה עלינו?

בדומה לאלאדין, ג'ק ספארו הוא שודד ים. הוא גונב, הוא מורד בממשל והוא אפילו רוצח בסוף הסרט. אנחנו אוהבים את הדמות שלו כי הוא הגיבור. ברגע שהציגו לנו אותו כגיבור, אנחנו נלך אחריו בעיניים עצומות בלי לשים לב שהגיבור שלנו הוא בעצם לא כל כך גיבור אלא פושע. החוקים, המסד וההתנהלות התקינה נראים כל כך לא חשובים אל מול דמותו המשעשעת והכריזמתית של ג'ק ספארו, וכך אנחנו הולכים שולל.

דמיון נוסף לאלאדין הוא המעשה הטוב של הגיבור פורע החוק. ג'ק ספארו מציל את בתו של המושל מטביעה, וזה בעצם מה שמיישב לנו את המצפון ומנקודה זו והלאה, המעשה הטוב הזה עומד לזכותו. בשורה תחתונה, הגיבור שלנו הוא בעצם פורע חוק שאם היינו פוגשים בחיי היומיום שלנו היינו מייחלים למאסרו בהקדם. אולם אופן הצגתו מטשטש את הגבולות בין טוב לרע, ובסופו של דבר הכלבול הזה משפיע עלינו.

3. שרק

- האם יש דם בסצנות המאבק שראיתם? מדוע?

- כיצד ההתעלמות מתוצרי האלימות (חבלות, דם, הרגים) משפיעה עלינו?

בסצנות האלה ניתן לראות שני אלמנטים משמעותיים: האחד הוא אלימות אסתטית, והשני הוא השימוש במוזיקה כמטשטשת את עוצמת החומרה.

בסצנות רבות בסרטים אנחנו רואים אלימות בלי דם, בלי פצעים, בלי שברים (איך הוא נפל מצוק, התנגש בקורה, נפל על הגב ולא מת?!). באופן זה, אנחנו הצופים פחות מזועזעים מהסצנה האלימה. כמו כן, אלימות לא מצטיירת כדבר נורא כל כך - הוא הרי אפילו לא שבר ציפורן...

השימוש במוזיקה שמחה בסצנות כגון אלו נועד גם הוא לטשטש את חומרת המעשה. מדובר בסצנה אלימה ללא ספק. המטרה היא לגרום לנו לאשר אותה במוח, ואחת הדרכים החזקות היא מוזיקה כיפית, שובבית ושמחה. אנחנו כבר לא חושבים "איזה גרוזע זה שהם הולכים מכות, מישהו עלול להיפגע", אלא יותר "איזה מגניב הוא", "איזו נפילה!" וכדומה.

4. דרגון בול Z

- אם הייתם גננות, מורים או הורים - האם הייתם מראים את הסדרה הזאת לילדים שנמצאים תחת חסותכם? מדוע?

- מה משונה בסצנה האלימה שראינו?

בדומה לשרק, גם כאן ראינו אלימות אסתטית. יש כאן מכות חזקות מאוד, אבל אף אחד לא נפצע. לכל היותר יש וריד בולט. הניסיון להקהות את החושים שלנו ולהציג לנו אלימות באופן מעושה משפיע עלינו וגורם לנו לתפוס דבר שאנחנו יודעים שהוא שלילי, כדבר לא כל כך שלילי. שוב, טשטוש הגבול בין טוב לרע מחלחל אלינו ועשוי להשפיע על מעשינו, אולי בלי שנשים לב.

ג. סיכום

בכל קטעי הסרטים ראינו מהלך דומה - ניסיון לרכז את העוצמה של הסצנות הרעות (אלימות וכדומה) על מנת שאנחנו נוכל לצפות בהן בלי להזדעזע יותר מדי. התוצאה של מהלך זה היא שהגבולות שקיימים אצלנו בין טוב לרע מטשטשים. סצנות בעלות תוכן שלילי בסרטי ילדים עוברות יפוי כך שהאינסטינקט שלנו להזדעזע יושקע, וכך זה עובר אצלנו את המחסום בלי שנרגיש.

אלו סיטואציות שבחיי היומיום - המציאותיים - היינו מחליטים בלי בעיה מה נכון ומה לא. לגנוב - לא נכון. להרביץ ולהכות - לא נכון. אבל ברגע שמשמיעים ברקע מוזיקה כיפית, מארגנים אווירה קלילה ומונעים מאיתנו לראות דם וחבלות, לא רק שהאלימות הופכת ללא שלילית, היא הופכת למשהו שיכול להיות מצחיק וכיף. ואלימות היא דוגמה אחת מני רבות למקרים שבהם ערכים שליליים מעיקרם נכנסים אצלנו בדרך האחורית.

פעולה ג' | על חוויה, ועוד חוויה, ומה שביניהן

מטרת הפעולה:

החניך ילמד כיצד לעבד חוויות, כלומר, כיצד לנחות מעוצמות הרגש המתעוררת בחוויה, לרובד המעשי. כמו כן, יפנים החניך את החשיבות שבאותו עיבוד וילמד למה כדאי לנו לגזור מסקנות מחוויות שאנחנו עוברים ביומיום שלנו.

מבנה הפעולה:

- מה טוב בעיבוד חוויות? על חשיבות העיבוד
- תזכורת מהפעולה הקודמת
- דיון על עיבוד חוויות וסיכום - מה הקשר לתרבות?

ציוד:

- חבל או חוט עבה
- סטופר
- בריסטול גדול
- צבעי גואש או טושים
- מסקינטייפ (לתלייה בסניף)

מהלך הפעולה:

א. מה טוב בעיבוד חוויות? על חשיבות העיבוד

הערה: נשחק משחק ולאחר מכן ניתן לחניכים משימה. אחרי כל אחד משני אלה נכנס את החניכים וננסה לבחון מה עברנו, מה למדנו, מה אנחנו לוקחים הלאה ומה לא. באופן זה נעביר את החניכים תהליך עיבוד החוויה, וננסה להכין ביחד איתם למה זה חשוב כל כך.

1. עיבוד החוויה הקבוצתית במהלך משימה:

- המשימה: מגדירים שטח (לא קטן) בעזרת חבל או חוט עבה, ובתוכו מפזרים מספרים בגודל A4 מ-1 עד 20. מעמידים את החניכים במרחק גדול יחסית מאותו שטח ומסבירים להם את חוקי המשחק: עליהם לבצע את המהלך הבא במינימום זמן, תוך עמידה בשני חוקים בלבד: 1. צריך לגעת בכל המספרים לפי הסדר. 2. אסור שיותר ממישהו אחד יהיה בתוך השטח. מודדים זמן מרגע שיצאו מנקודת ההתחלה עד הרגע שבו חזרו אליה לאחר שדרכו על כל המספרים. לאחר ניסיון ראשון מאפשרים לחניכים לעשות עוד כמה ניסיונות. אם יש הרבה חניכים אפשר לחלק את הקבוצה לשתיים ולעשות תחרות.

איך מסתכלים על זה?

שודדי הקאריביים

1. מי הייתם רוצים שינצל במאבק - ז'ק ספארו או הנצא האלכוז?

2. איזה תפקיד הייתם רוצים שפארו, ז'ק ספארו, יבצע בסרט?

3. מדוע אנחנו אוהבים אותו?

שרק

1. איך גיבוש מטרות מוציאת הדיקט הסצנה שראיתם?

2. כיצד הייתם מגדירים במילה אחת את המטרות הסצנה?

דרגון בול Z

1. איך גיבוש מטרות מוציאת הסצנה שראיתם?

2. מדוע אדעתם לא רואים בסצנה אתגרים, בזווית, דם וכדומה?

2. מדוע אדעתם לא רואים בסצנה אתגרים, בזווית, דם וכדומה?

2. מדוע אדעתם לא רואים בסצנה אתגרים, בזווית, דם וכדומה?

· אם אין מספיק חניכים, אפשר לעשות זאת גם בלי תחרות, אבל עלינו "להרגיש את השטח" ולנסות לדחוף את הקבוצה לתוצאה מסוימת לאחר שניכר שיפור בתוצאות. למשל, אם הם הצליחו לעשות זאת בתוך דקה וחצי, ננסה לעודד אותם לעשות זאת בדקה ועשר שניות.

- עיבוד: שואלים את החניכים: מה גרם לכך ששיפרתם את התוצאה שלכם? מה למדתם לאחר הסבב הראשון שגרם לכך שהתוצאות בהמשך היו טובות יותר? מה עשיתם בסבב הראשון והחלטתם לא לעשותו בהמשך? האם זה עזר? אם הייתם ממשיכים בלי לחשוב, הייתם משתפרים משמעותית? מדוע?

2. עיבוד החוויה הקבוצתית במהלך משחק:

- משחקים "התמנון": מעבירים קו דמיוני ישר באמצע שטח כלשהו המוגדר מראש למשחק. מעמידים את כל הקבוצה בצד אחד, מלבד חניך אחד - "התמנון" - שהוא יצעד לאורך הקו המדומיין בצעדי עקב לצד אגודל. המטרה של הקבוצה היא לעבור מהצד שבו היא נמצאת לצד השני מבלי להיתפס על ידי התמנון. חניך שנתפס מצטרף לתמנון וצועד גם הוא על הגבול, עקב לצד אגודל. המשחק נגמר כשהאחרון נתפס.

מודדים לחניכים זמן, בלי ידיעתם, מרגע תחילת המשחק ועד שהאחרון נתפס. בתום המשחק הראשון אומרים להם כמה זמן זה לקח, ושואלים האם הם מסוגלים לגרום לכך שלתמנון ייקח עוד יותר זמן לתפוס אותם. אם כן - האם הם מעוניינים בזמן כינוס קבוצתי לשם כך? (נותנים להם כמה דקות להתייעץ, בלי שהתמנון ישמע כמובן).

חוזרים על המהלך הזה עוד פעמיים נוספות (משחק, מדידת זמן, הסקת מסקנות). נצפה לכך שהסקת המסקנות תביא לשיפור התוצאות.

- עיבוד: לאחר סיום הסבב השלישי נושיב מושיבים את החניכים ושואלים אותם האם הם מרוצים מהתוצאות שלהם? מה, לדעתם, הוביל לכך? מה היו התוצאות אם לא היינו עושים את שלב הכינוס וההתייעצות בין משחק למשחק?

ב. תזכורת מהפעולה הקודמת

מניחים על הרצפה את שמות הסרטים שצפינו בהם, ומבקשים מכל חניך לבחור אחד ולומר מה הוא למד מהצפייה הביקורתית באותו סרט (נספח א').

ג. דיון על עיבוד חוויות וסיכום - מה הקשר לתרבות?

שואלים את החניכים:

- מה היתרון בכך שחשבנו ודיברנו על הסרטים שראינו?

- האם יש הבדל לדעתכם בין חוויה "מעובדת", שדיברנו עליה, ובין חוויה שאינה "מעובדת"?

- כיצד אפשר לדעתכם להימנע כמה שיותר מהשפעות שליליות שמגיעות מהתרבות שאנחנו צורכים?

מסכמים: היתרון הגדול בחוויה הוא העוצמה שלה. החיסרון שיתרון זה גורר עמו הוא שלא תמיד יש לנו כוח לשבת ולדבר על מה שעברנו, איך הרגשנו ומה למדנו מזה, כי אנחנו לא רוצים להפוך

את החוויה לדיבורים ארוכים ומייגעים.

אף על פי כן, ניסינו להרגיש בפעולה הזו ובקודמתה הן את עוצמת החוויה והן את החשיבות הרבה שבעיבוד שלה. אין דמיון בין חוויה שדיברנו עליה, ראינו מה עברנו והסקנו מסקנות להמשך, ובין חוויה שאחריה לא עשינו זאת. היכולת לעצור רגע ולשאול "מה עשינו פה?" היא זאת שמקנה לנו את הראייה הביקורתית על דברים, היא זו שמפתחת את החשיבה שלנו ובעצם נותנת לנו את הכלים להתמודד עם העולם.

החוכמה שלנו מתבטאת בכך שאנחנו לוקחים את העוצמה הרגשית של החוויה וגוזרים ממנה תובנות חדשות ואף מסקנות מעשיות.

נקודה שנייה שנגזרת מפעולה זו היא ההקשר המתבקש לצריכת התרבות שלנו. נכון, אנחנו צורכים תרבות כל הזמן, חלקה חיובית וחלקה פחות. אולם היכולת שאנחנו יכולים לפתח, להסתכל על התרבות שאנחנו צורכים בעיניים ביקורתיות וכל הזמן לבחון אותה, היא זו שתאפשר לנו לשמור על עצמנו מפני הנזקים שהיא עלולה לגרום לנו.

בתרבות יש לא מעט השפעות שליליות, וכפי שראינו השפעות אלה אינן ישירות אלא מוסוות לעתים בעזרת פטנטים מתוחכמים (אחרת לא היינו קונים את זה), כך שאנחנו כלל לא נשים לב שאנחנו צורכים תרבות גרועה. הדרך היחידה לעקוף את אותם כיסויים היא בעזרת הכלי שזה עתה נחשפנו אליו - עיבוד חוויות.

עלינו להרכיב משקפיים ביקורתיות, ובאופן זה להגן על עצמנו, גם לאחר מעשה, מתרבות שאינה מתאימה לנו.

אלאדין

דרגון בול Z

שודדי
הקאריביים

שרק

פעולה ד' | התרבות שלנו:

קוץ ופרח

מטרת הפעולה:

החניכים יבינו את החשיבות שבבחירת תרבות כלשהי על פני אחרת, מתוך ההיצע התרבותי הרחב העומד לפנינו.

החניכים יתעמתו עם החסרונות והיתרונות של תרבות היומיום שלהם, ויפנימו את החשיבות שבבחירת הצד הטוב בכל תרבות.

מבנה הפעולה:

א. חוויית הבלבול - קשה לעשות בחירה נכונה כשיש כל כך הרבה אפשרויות

ב. תרבות: קוץ ופרח - יתרונות וחסרונות בתרבות היומיום שלנו

ג. למה להפריד בין קוץ ובין פרח? חשיבות חידוד הראייה הביקורתית

ד. תרבות ויהדות - יחס התורה לתרבות

ה. סיכום

ציוד:

פרסים או חטיפים

כתרים מנייר עם סיכה משרדית

כיסוי לעיניים

מהלך הפעולה:

א. חוויית הבלבול - קשה לעשות בחירה נכונה כשיש כל כך הרבה אפשרויות

• משחקים "כלוב הזהב" - משחק טריוויה בדומה לתכנית הטלוויזיה "כלוב הזהב". החניכים מתחלקים לזוגות. חניך אחד יענה על השאלה, ואם ענה נכון החניך השני ירוץ למתחם כלשהו שבו יש כל מיני הפתעות (אפשר לקנות בחנויות 'הכול בדולר' כמה דברים, חטיפים וכדומה). כל זוג בתורו ינסה להרוויח כמה שיותר דברים מתוך "כלוב הזהב" כאשר זמנו מוגבל. כדאי למקם את הכלוב במרחק מה מהקבוצה, ולהגדיר מספר שניות מוקצב (בהתאם למרחק) לבחירת הפרס. המטרה היא ליצור אווירת לחץ לחניך שבחר את הפרס (נספח א').

• שואלים את החניכים:

- איך הרגשתם כשכן הזוג שלכם ענה תשובה נכונה והייתם צריכים לרוץ ל"כלוב הזהב" ולבחור פרס?

- למה בחרתם דווקא בפרסים שבחרתם?

- אם היה לכם יותר זמן, הייתם בוחרים אחרת? מדוע?

• מסכמים: ככל הנראה, אפשר להגדיר את מה שחוו החניכים שבחרו את הפרסים כתחושה של בלבול. ההיצע הרחב בשילוב עם הזמן המוגבל מכניסים אותנו ללחץ - אנחנו רוצים לבחור את הדבר השווה ביותר, הטוב ביותר, אך מרוב דברים אנחנו לא יודעים מה לבחור. באותו אופן, המגוון הרחב של תרבויות שמוצע לנו במדיה ובחברה הסובבת אותנו, עלול להכניס אותנו ללחץ ולבלבול שיובילו לבחירות שגויות.

ב. תרבות: קוץ ופרח - יתרונות וחסרונות בתרבות היומיום שלנו

• מחלקים לכל חניך כתר מנייר, כך שלחצי מהחניכים יש שלט "בעד" ולחצי יש "נגד". המדריך הוא השופט. בכל פעם מעלים נושא אחר וכל חניך יצטרך להביע דעה כפי שכתוב על הכתר שלו. בין נושא לנושא מחליפים בין הכתרים, כך שמי שהיה בעד יהיה עכשיו נגד ולהפך. המדריך יציג את הנושא ולאחר מכן הקבוצות יקבלו שתי דקות להכין את הטענות שלהן. בשלב הבא כל קבוצה תציג את הטענות שלה והמדריך יוכל להפנות שאלה אחת לכל קבוצה. כך נעבור על כמה נושאים ולאחר מכן נעבור לדיון (נספח ב').

הערה: השאלות של המדריך אמורות לאתגר את החניכים ולגרום להם לחדד את הטענה שלהם. כמו כן, חשוב לנו להדגיש שאין תמיד הלכות כתובות שמתייחסות לעניינים האלו. אנחנו חיים את חיינו באורח דתי, המושתת על ההלכה ועל התורה, אך לפעמים בשטחים אפורים כאלה אנחנו מתבלבלים. כדאי להפנות את השאלות לכיוון הזה (אבל איפה כתוב שאסור? האם יש הלכה נגד זה? וכדומה) ואז להתייחס לזה בסיכום (ראו פירוט לעיל).

• מנהלים עם החניכים דיון:

- מדוע חשוב למנות את היתרונות?

- מדוע חשוב לציין גם את החסרונות?

- כיצד ראייה ביקורתית זו עשויה להשפיע על צריכת התרבות שלי?

- מה אפשר לעשות על מנת לשמור על עצמנו כשאנחנו צורכים תרבות מסוימת?

- חשבו, מדוע ההלכה כמעט לא מתייחסת לענייני תרבות (מוזיקה, סרטים, אינטרנט וכו')?

ג. למה להפריד בין קוץ לפרח?

מחלקים לחניכים את הסיפור "כיפה אדומה" וקוראים אותו בתורות, כך שכל חניך מקריא חלק (נספח ג'). שואלים את החניכים מה לדעתם המסר של הסיפור, מתוך הנחה שהם יגידו שהמסר הוא שילדים צריכים להיזהר מלדבר עם אנשים זרים.

מסבירים לחניכים שהמסר המקורי של הסיפור, שהשתנה במהלך השנים והפך למסר המוכר לנו, הוא בעצם שבנות צעירות צריכות להיזהר מגברים לכל יפגעו בהן.

אנחנו לומדים מכך שיש מסרים רבים שמחלחלים לתודעה שלנו, אבל אנחנו לא תמיד מסבים את תשומת לבנו להתעמק בהם. האם אי פעם חשבנו על המסר של כיפה אדומה? האם חשבנו מדוע אין לה שם? ומדוע סיפור ילדים הוא כל כך אליים?

עלינו לבחון את הדברים שנכנסים אלינו למערכת ולבחון אותם מקרוב, לחשוב מה נכון ומה לא, ומתוך כך להחליט מה לקחת מזה ומה לא.

- כיצד התורה מסייעת לנו לבחור את התרבות שלנו?

במטודה זו ישנם שני שלבים. בשלב הראשון, מבקשים מתנדב אחד מהקבוצה. מכסים לו את העיניים היטב, מסובכים אותו במקום כמה פעמים ומבקשים ממנו להגיע ליעד מסוים בקרבת מקום. לאחר כמה דקות מורידים לו את הכיסוי ושואלים אותו אם הגיע אל היעד. בשלב השני מבקשים מתנדב נוסף, ועליו עושים את אותן פעולות כמו בשלב הקודם. ההבדל היחיד הוא שהפעם מבקשים מחניך מתנדב נוסף לכוון אותו. מן הסתם במקרה השני הוא יגיע ליעד הרבה יותר מהר ובקלות, אפילו שעניו מכוסות.

- מעבדים עם החניכים את מה שעברנו: מה היה הקושי בשלב הראשון? ובשלב השני? מדוע בפעם השנייה החניך הגיע למטרה למרות הקושי?

מסבירים לחניכים שמבחינתנו, זוהי מהות התורה - להנחות ולהדריך אותנו בכל אשר נלך. התורה מקנה לנו ערכים ודרך חיים שבעזרתם נוכל לבנות את עולמנו באמצעות בחירות נכונות. בלי הגבולות של התורה, היינו מתבלבלים לחלוטין וייתכן שגם לא היינו מגיעים להישגים שאנחנו רוצים להגיע אליהם. גם בתוך הגבולות של התורה יש המון בחירות לעשות, אך מכיוון שזה מוגבל אנחנו חופשיים הרבה יותר לנוע בתוך גבולות אלו. למשל, אם ניתן לילד לרכוב על אופניים על גג של בניין בלי מעקה, הוא יישאר ברדיוס קטן בהרבה מגודל הגג. אבל אם, לעומת זאת, ניתן לו לרכב על גג עם מעקה, הוא יתפרס על כל השטח. התורה היא המעקה שלנו.

ה. סיכום

- מניחים לפני החניכים שני שלטים ממוספרים שבהם כתובים השלבים בביקורת: 1. מודעות ליתרונות ולחסרונות בתרבות שלנו. 2. בחירה של היתרונות על פני החסרונות (נספח ד'). מפרטים על כל אחד מהם (להלן) ומסבירים שבפעולות הבאות נדון יותר לעומק בשני שלבים אלו.

- מסבירים: התרבות כוללת בתוכה קשת רחבה של דברים, כאשר בצד אחד נמצאים דברים טובים, בונים ומפתחים, ובצד השני יש דברים גרועים שעלולים לפגוע בנו. רמת הצריכה שלנו מוגבלת בזמן ובמשאבים. לכן, כאשר אנחנו צורכים תרבות עלינו לבחור את הטובה ביותר, למצות את האיכות מתוך כלל ההיצע, בדומה למה שעשינו ב"כלוב הזהב" תחת לחץ של זמן.

כל בחירה כוללת בתוכה שני שלבים: הראשון הוא פיתוח המודעות לחסרונות וליתרונות בתרבות הכוללת, והשני הוא בחירה של הטוב על פני הרע תוך הבנה של מה נכון בשבילי ומה בונה אותי.

בעניין הבחירה, חשוב להתייחס לאמירה האמונית. כאמור, אין ספר 'הלכות פייסבוק' כמו שיש 'שמירת שבת כהלכתה' ואחרים. הסיבה לכך היא שהקדמה מציבה בפנינו אתגרים חדשים ועלינו להתמודד איתם בעזרת הכלים שהתורה מקנה לנו. התורה מכתיבה לנו גבולות כלליים של יחס לעצמי, לחברה, למשפחה ועוד. על סמך גבולות אלה עלינו לעשות את הבחירות שלנו במציאות המורכבת של ימינו.

נוכל להתמודד עם הבלבול, טשטוש הערכים והמסרים המעוותים בעזרת חשיבה כללית

יותר - מה "רוח התורה" הייתה אומרת על זה? אילו מבין כל האפשרויות, על פי ערכי היהדות, עליי לבחור? וכן הלאה.

- מחלקים צ'ופר: "זכירת בחיים..." (נספח ה').

נספח א'

שאלות לטריוויה:

- ס מי היה ראש הממשלה הראשון של ישראל? (דוד בן גוריון)
- ס מי היה הנשיא הראשון של ישראל? (חיים וייצמן)
- ס אילו עצים הביאו לארץ כדי לייבש ביצות? (אקליפטוסים)
- ס איזו עיר הכי דרומית בישראל? (אילת)
- ס כיצד נקראה מדינת ישראל בתקופת המנדט הבריטי? (פלשתינה)
- ס באיזו שנה הוקמה מדינת ישראל? (1948)
- ס כיום נשיא ארצות הברית הוא ברק חוסיין אובמה. מי היה הנשיא לפניו? (ג'ורג' בוש הבן)
- ס מאיזו ארץ, חוץ מברית המועצות, הייתה עלייה גדולה לארץ בסביבות שנת 1990? (אתיופיה)
- ס מי הוא ראש ממשלת רוסיה? (ולדימיר פוטין)
- ס כיצד נקראת מערכת ההפעלה ברוב המחשבים האישיים? (windows)
- ס כיצד נקרא הסולם שמודד עוצמת רעידות אדמה? (סולם ריכטר)
- ס מה הם ראשי התיבות צה"ל? (צבא ההגנה לישראל)
- ס מה הם ראשי התיבות מג"ב? (משמר הגבול)
- ס מה הם ראשי התיבות מד"א? (מגן דוד אדום)
- ס מה שם תחנת הרדיו הצבאית שמשדרת בעיקר שירים? (גלגל"צ)
- ס היה מלחין ידוע מאוד שהתחרש. מה שמו? (בטהובן)
- ס היכן נמצא מגדל אייפל? (פריז, צרפת)
- ס היכן נמצא שעון הפיג'ון? (לונדון, אנגליה)

סדרות

פייסבוק

קניות

סרטים

המורה שלי

טיולים בטבע

כדורגל

מוזיקה

זהו סוג של תחביב

1

בקצה יער גדול, בבית קטן, חיה ילדה עם אימא שלה.
עמוק ביער, אחרי דשאים וגבעות, חיה סבתה של הילדה.
מדי שנה סבתא סרגה ברדס אדום רך, שאותו הילדה אהבה מאוד לחבוש, ולכן כולם קראו לה כיפה אדומה.
מדי שבוע סבתא ביקרה אצל כיפה אדומה ואמה. הן סעדו יחד, ואחר כך סבתא מיהרה הביתה. היא תמיד אמרה לפני צאתה: "אני צריכה להיזהר כדי שלא אפגוש בדרך את הזאב הרע".
פעם אחת סבתא לא הגיעה ואימא של כיפה אדומה דאגה מאוד. היא חשבה שסבתא אולי חולה ואמרה: "אאפה לסבתא עוגה יפה, ואת כיפה אדומה תלכי אליה ותביאי לה את העוגה ובקבוק מיץ. אבל לך ישר בשביל, כי ביער גר זאב רע. לכן אל תסטי מהשביל".

2

כיפה אדומה לקחה סל ובו העוגה והמיץ וחבשה את הכיפה האדומה שלה.
היא הלכה בשביל המוביל אל היער הגדול, וחיות סקרניות עקבו אחרי הילדה שהלכה ושרה בשמחה. אבל כשראתה פרחים יפים צומחים בדשא מחוץ לשביל, החליטה לקטוף אותם בשביל סבתא.
היא קטפה פרחים ואחר כך רצה אחרי פרפרים שהתעופפו מעל הדשאים. היא לא הרגישה כלל שהיא מתרחקת מהשביל.

3

כשרצתה כיפה אדומה לחזור לשביל ראתה זאב עומד בדרכה.
הזאב לא נראה לה כל כך רע כפי שסיפרו אימא וסבתא. הוא נראה דווקא נחמד מאוד.
"לאן את הולכת, ילדתי?" שאל הזאב.
"אני הולכת לסבתא שלי, להביא לה עוגה ומיץ", אמרה כיפה אדומה.
"והיכן גרה סבתא שלך?" שאל הזאב.
"הו, שם, בקצה השביל הזה, בבית קטן שלה", ענתה כיפה אדומה.
"אז רוצי מהר לשם, כי כבר מאוחר", אמר הזאב, ובעצמו התחיל ללכת מהר בדרך עוקפת, כדי להגיע לביתה של סבתא עוד לפני כיפה אדומה.

4

הוא הגיע לשם ודפק בדלת.
"מי זה?" נשמע קולה של סבתא.
"זו אני, כיפה אדומה", ענה זאב בקול דקיק, "הבאתי לך עוגה ומיץ".
"אז היכנסי, ילדתי! הדלת פתוחה", אמרה סבתא.
הזאב נכנס לבית. הוא ראה את סבתא שוכבת במיטה, התנפל עליה, פתח את לועו הרחב ובלע את אותה. אחר כך לבש את החלוק ואת מצנפת לילה של סבתא ונשכב במיטה במקומה.
אז נשמעה דפיקה בדלת.
"מי זה?" שאל הזאב בקול רועד, דמוי זה של סבתא.
"זו אני, כיפה אדומה", אמרה כיפה אדומה, "הבאתי לך מיץ ועוגה".
"אז היכנסי ילדתי", ענה הזאב, "הדלת פתוחה".

5

כיפה אדומה נכנסה וראתה את הזאב במיטה.
 "מה קרה לך, סבתא?" שאלה, "מדוע אוזניך גדולות כאלה?"
 "הייתי קצת חולה וזה גרם לאוזניי לגדול", ענה הזאב.
 "ולמה עינייך בולטות כל כך?" שאלה שוב כיפה אדומה.
 "זה מרוב חום שהיה לי", ענה הזאב.
 "אבל למה הפה שלך גדול כזה ויש בו שיניים גדולות כל כך?"
 "זה כדי שאוכל לטרוף אותך", ענה הזאב, קפץ מהמיטה ובלע את כיפה אדומה.
 אחרי הארוחה הדשנה הזאת נשכב הזאב שוב במיטה ונרדם. אבל מתוך שינה הוא התחיל לנחור חזק, עד שקולות הנחירה נשמעו בכל היער.

6

לוקי היערן עבר לא הרחק מביתה של סבתא. "מה קרה לה?" חשב, "למה סבתא נותרת כל כך חזק. אולי היא חולה?" והוא נכנס לבית סבתא כדי לבדוק.
 כשראה את הזאב הרע שוכב במיטה ונוחר, הוציא סכין חדה מכיסו ופתח את בטן הזאב. מהבטן יצאו סבתא וכיפה אדומה, והן בריאות ושלמות.
 לוקי אסף מהר אבנים, מילא בהן את בטן הזאב, בלי להעיר אותו, ותפר את החתך.
 כשהזאב התעורר וראה את לוקי, סבתא וכיפה אדומה, הוא קפץ מהמיטה וברח. הוא רץ עד שהגיע לנהר. הוא היה צמא מאוד ורצה לשתות מים, אך האבנים שבבטנו משכו אותו מהגדה והוא נפל לתוך הנהר. הזרם סחף אותו רחוק רחוק מהיער.
 לא ידוע מה קרה לזאב, אך הוא לא חזר ליער לעולם. כיפה אדומה, סבתא שלה ולוקי היערן אכלו את העוגה ושתו מיץ. כיפה אדומה הבטיחה שבעתיד לא תסטה מהשביל, ושלא תדבר בדרך עם חיות או אנשים שאינה מכירה.

1. מודעות ליתרונות ולהסכנות בתרבות שלנו

2. בחירה של היתרונות על פני החסרונות

נספח ה'

”הַעֲדֹתִי בָּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ
הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ,
הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה, וּבַחֲרָתָּ בְּחַיִּים”

(דברים ל, יט)

פעולה ה' | תרבות כמשקפת ערכים

מטרת הפעולה:

החניך יבין כיצד סדר העדיפויות שלנו בכלל, ובתרבות הפנאי שלנו בפרט, משקף את הערכים שלנו ואת הדברים שחשובים לנו יותר, לעומת דברים אחרים.

מבנה הפעולה:

א. חשיפה לממד נסתר של קבלות החלטות - הממד הערכי

ב. היחס בין סדר עדיפויות לערכים

ג. כיצד תרבות הפנאי שלי משקפת את הערכים שלי?

ד. סיכום

ציוד:

חישוק, או פתקים בשני צבעים וחבילת טופי

כלי כתיבה

מהלך הפעולה:

א. חשיפה לממד נסתר של קבלות החלטות - הממד הערכי

• משחקים "חישוק הקסם": מעמידים את החניכים במעגל ומסבירים את המשימה: עליהם להחזיק את החישוק על אצבעותיהם (כולם עושים צורה של אקדח באצבעות ועליהן מניחים את החישוק) ולהוריד אותו עד לרצפה. חשוב להקפיד על שני חוקים: 1. כולם משתתפים. 2. אסור שייווצר רווח בין אצבע של מישו ובין החישוק. אם זה קרה - מתחילים מההתחלה.

• אם אין חישוק בהישג יד, אפשר לשחק "חזירים קפיטליסטים": מחלקים לכל חניך פתק אדום ופתק ירוק (אפשר לבחור גם צבעים אחרים). כשהמדריך נותן סימן, על כל חניך להרים פתק אחד בלבד. אם כולם מרימים את הירוק, כל אחד מקבל מהמדריך טופי אחד. אם אחד מרים אדום וכל השאר ירוק - הוא מקבל שלושה טופים והשאר לא מקבלים בכלל. אם יותר מחניך אחד הרימו פתק אדום - אף אחד לא מקבל טופי.

• סיכום ביניים: בשני המשחקים הללו אפשר לראות מהלך מחשבתי מסוים שמשפיע על ההחלטות של המשתתפים. ב"חישוק הקסם", יש מטרה אישית ומטרה קבוצתית. האישית היא לא להפסיד את הקבוצה בכך שהאצבע שלי תתנתק מהחישוק, והקבוצתית - להוריד את החישוק למטה. אופן הפעולה שלי מושפע מההתנגשות בין שני ערכים אלה. גם במשחק "חזירים קפיטליסטים" כל מעשה מונע מהחלטה, וכל החלטה מקורה בבחירה ערכית מסוימת, פנימית יותר.

ב. היחס בין סדר עדיפויות לערכים

• מניחים לפני החניכים כרטיסיות עם ערכים שונים מחיי היומיום שאותם החניכים יסדרו לפי סדר חשיבות, מהגבוה לנמוך (נספח א'). בשלב הבא, מניחים לפני החניכים סט נוסף של כרטיסיות, כאשר על כל כרטיסייה כתוב יישום פרקטי של אחד הערכים (נספח ב'). בשלב זה מבקשים מהם לסדר את הכרטיסיות לפי כמה זמן הם היו רוצים להקדיש לכל אחת מאותן פעולות באחר צהריים שגרת, מהגבוה לנמוך (לדוגמה - ערך: עזרה בבית וכיבוד הורים. בפועל: לעזור לאחים בשיעורים).

• ממקמים את שני הסטים זה ליד זה, ממספרים את הערכים ואת הפעולות מהגבוה לנמוך. כעת מחשבים את הפער ביניהם (לדוגמה - עזרה בבית וכיבוד הורים: מקום 1. כמה זמן אתה רוצה להקדיש לעזרה לאחים בשיעורי בית: מקום 4. הפער הוא 3 מקומות).

• דנים עם החניכים: ממה נובע הפער? האם זה לגיטימי שיהיה פער? האם הייתי רוצה שמרחב הפנאי שלי ייראה אחרת וישקף יותר את מה שאני חושב שנכון לעשות?

ג. כיצד תרבות הפנאי שלי משקפת את הערכים שלי?

• חשיבה אישית: מחלקים לכל חניך דף שאותו הוא ימלא וישמור לעצמו. בדף הוא יערוך רשימה של דברים שהוא עושה בזמן הפנוי שלו (כל זמן במהלך היממה שהוא בוחר בו מה לעשות), וכמה אחוזים מהזמן כל אחד מהדברים האלה מקבל. בשלב הבא החניך יכתוב על כל אחד מהדברים האם היה רוצה להקדיש לו יותר זמן או פחות, ומדוע (נספח ג').

ד. סיכום:

לפעמים אנחנו לא שמים לב שהפעולות הכי יומיומיות והכי שגרתיות בעינינו, למעשה משקפות מערכת נסתרת של סדרי עדיפויות שלא תמיד אנחנו מודעים אליה. במשחקים הראשונים ניתן לראות שתהליך קבלות ההחלטות משקף ערך מסוים. אפשר להתווכח אם הוא טוב או רע, אבל הרעיון המרכזי הוא שהחלטות לא מתקבלות באופן שרירותי בדרך כלל. הן מבוססות על מה שאנחנו מאמינים בו ועל מה שאנחנו רואים בו חשיבות רבה יותר, אך לא תמיד הן מתקבלות כשאנחנו ערים לגמרי למערכת השיקולים שמניעה אותנו.

אם כך, כיצד ממלאים את הזמן הפנוי? עניין זה משקף מה חשוב לנו יותר ומה פחות, כתלות בזמן שאנו מקדישים לכל דבר. לדוגמה, אם אני מקדישה חמש שעות בכל חודש למסע קניות - זה יכול לשקף לי משהו על עצמי (שוב, לא בהכרח רע). אם אנחנו חושבים שמשהו מסוים הוא חשוב, עלינו להרחיב את פרק הזמן שאנחנו מקדישים לו בלוח הזמנים היומיומי שלנו. ולמה? כי מבחן המציאות מוכיח: אם אנחנו לא מתעסקים במשהו ולא מקדישים לו זמן במהלך השגרה, סימן שהוא לא מספיק חשוב לנו. ולהפך - אם נחליט שמשהו חשוב לנו, ניישם זאת על ידי הקדשה של זמן רב יותר לאותו עניין.

המעריך שעברנו עסק במילה אחת: תרבות. למדנו מהי תרבות מנקודות מבט שונות, בחנו את הצדדים החיוביים והשליליים שלה ודנו ביכולת שלנו לבחור בין השניים, בחירה המושתתת על ערכי היהדות והתורה שמנחים אותנו. בסוף דיברנו גם על סולם הערכים שלנו כפי שהוא מתבטא בבחירות היומיומיות שלנו - אילו סרטים לראות, מה יהיה תוכן המפגש עם החברים, כיצד אני ממלא את הזמן הפנוי שלי וכו'.

מטרת המעריך הייתה להבהיר שלמעשה התרבות תופסת כמעט את כל נפח הפנאי שלנו. כל הזמן שבו איננו ישנים, אוכלים, לומדים או עסוקים במטלות אחרות, הוא זמן שבו אנחנו בוחרים מה לעשות. זהו זמן התרבות שלנו. לזמן זה יש משמעות כפולה. ראשית, על מנת להתפתח, להתקדם בסולם הערכים ולא לרדת בו, עלינו למלא את נפח הזמן הזה בתרבות טובה, שלא תפגע בנו. במקביל לכך גם התורה שומרת עלינו, וכלל המצוות והחוקים מורים לנו להיות אנשים טובים יותר ומוסריים יותר. במקרה שבו התרבות של היום מתנגשת עם ערכים אלו, עלינו להימנע מלהיחשף אליה ככל האפשר.

שנית, האופן שבו נסדר את הזמן הפנוי שלנו - כמה זמן נקדיש לכל דבר - משקף ישירות את סדרי העדיפויות שלנו, המצביעים על סולם ערכים מסוים. אם אנחנו שואפים לסולם ערכים אחר, ייתכן שעלינו לשנות את ה"ז' היוםי שלנו, את התרבות שאנחנו צורכים או את המינונים שלה. באופן זה נצליח להתקדם בזכות התרבות, להעשיר את עצמנו ולהיות אנשים טובים יותר, וכך להעשיר גם את החברה שלנו.

זמן לעצמי, להתאוורות

למידה והרחבת אופקים (בלי קשר לבית ספר)

שמירה על הבריאות ועל הגוף

לצאת לשחק
כדורסל או לטייל
עם חברים

פעילות גופנית

קריאת ספר

עזרה בבית
וכיבוד הורים

שמירה על קשרים
טובים עם חברים

לצאת עם חברות
לקניון או לטיול

לעזור לאחיי הקטנים
בשיעורי בית

נספח ג'

כמה אחוזים מזמני הפנוי (מתוך 100%) אני מקדיש לכל דבר?	אילו דברים אני נוהג לעשות בזמני הפנוי?	
		1.
		2.
		3.
		4.

כמה אחוזים מזמני הפנוי (מתוך 100%) להקדיש לכל דבר?	מדוע?	כמה אחוזים מזמני הפנוי הייתי רוצה להקדיש לכל דבר? (מתוך 100%)	
			1.
			2.
			3.
			4.

פעולה א' | אינדיבידואליזם: תמונת מצב

מטרת הפעולה:

החניך יכיר את האינדיבידואליזם כמאפיין תרבות בימינו, ואת חלק מביטוייו במציאות החיים.

מבנה הפעולה:

א. האינדיבידואליזם בחיינו

ב. אז מה זה בעצם אינדיבידואליזם?

ג. חשיבות ההתעסקות בעצמי

ציוד:

ערכות עיגולים כמספר החניכים

מהלך הפעולה:

א. האינדיבידואליזם בחיינו

- מחלקים את הקבוצה לשתיים או לשלוש קבוצות. מבקשים מכל קבוצה למיין את המשפטים בכרטיסיות (נספח א') ולאחר מכן להציג את המיין שלה לקבוצה.
- כל חניך מקבל ערכת עיגולים (נספח ב') שתייצג את מעגלי חייו. על החניך לסדר את העיגולים לפי יחס מעגלי החיים לעצמו. חשוב שלאחר ביצוע המשימה החניך יסביר את התרשים שיצר.
- מקיימים דיון על מקומה של החברה ביחס לחיים האישיים. שואלים: מי נמצא במרכז חיי הדמויות המשתקפות בכרטיסיות? אצל כמה מהחניכים האני היה במרכז ואצל כמה החברה הייתה במרכז? היכן נכון למקום את האני ביחס לקבוצה ומדוע? לקראת סוף הדיון שואלים: כיצד לדעתכם תמקם החברה הישראלית את האני ביחס לכלל? מה הם הערכים העומדים בבסיס היחס הקיים בחברה בין האני לקבוצה?
- מפזרים על הרצפה קטעי פרסומות ושירים (נספח ג'). שואלים: אילו מסרים עולים מהם? ואיזו תרבות עלולה להיווצר בעקבות כך? אפשרויות לתשובות שיעלו: חשיבה על עצמי ועל האינטרסים שלי, האני הוא השיקול המרכזי בבחירות בחיים, האדם במרכז ועוד.

ב. אז מה זה בעצם אינדיבידואליזם?

- מציגים לחניכים את ההגדרה של אינדיבידואליזם ממילון ספיר ומויקיפדיה (נספח ד'). קוראים יחד את ההגדרות ומסבירים.
- חשוב לחבר את הפרסומות והשירים מהחלק הקודם להגדרות, ולהראות שהמסרים

העולים מהפרסומות ומהשיר הם בעצם מסרים שיוצרים תרבות של אינדיבידואליזם.

ג. חשיבות ההתעסקות בעצמי

- קוראים יחד עם החניכים את הקטע מתוך יומנו האישי של הוטרניר ד"ר א' טרבליסי (נספח ה').

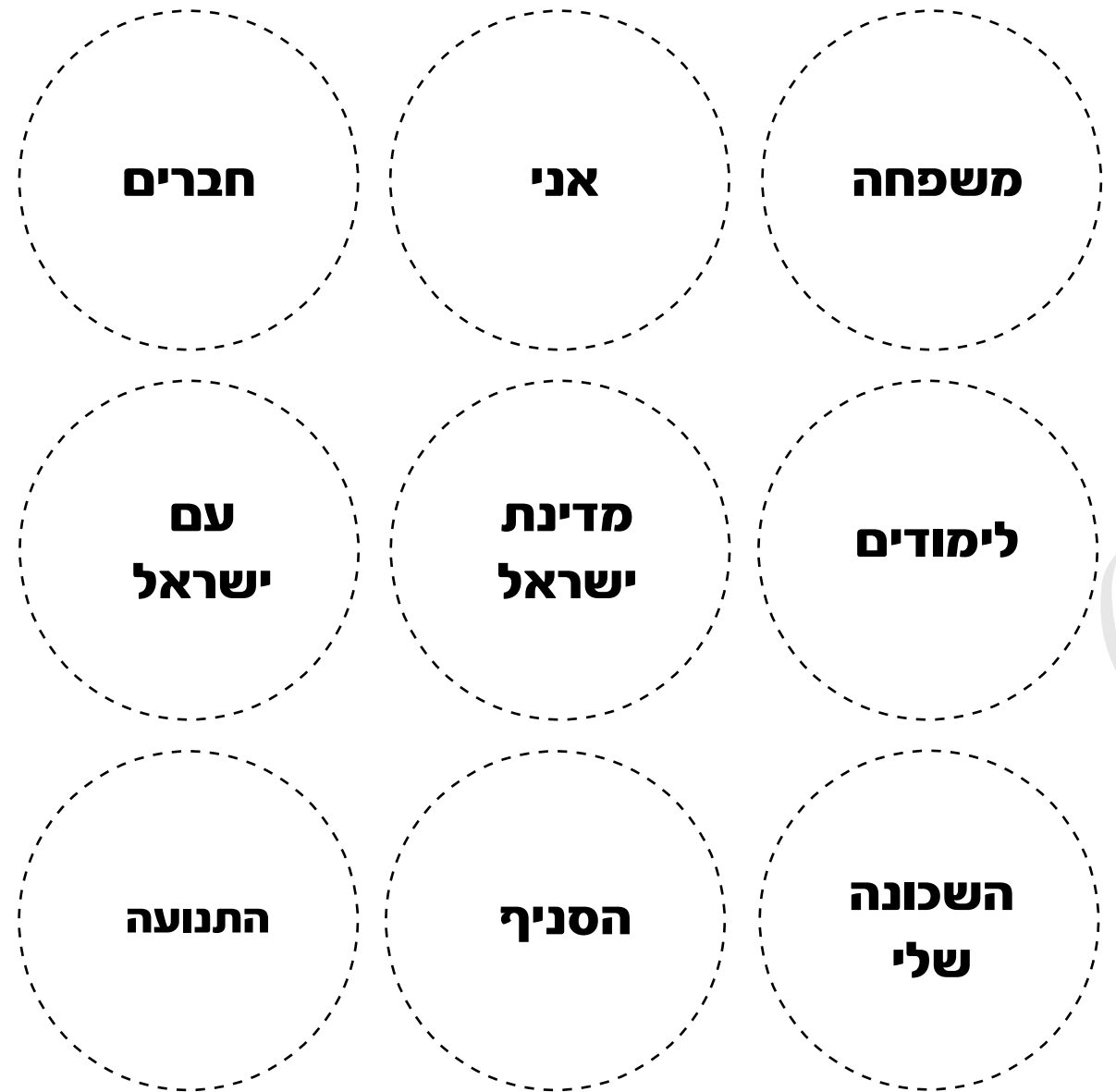
מסכמים: הגדרנו את המושג אינדיבידואליזם, וראינו שבימינו הוא מאפיין תרבות ואפשר לפגוש בו בפרסומות, בשירים ואפילו במחשבות הפרטיות ובהתלבטויות בחיי היומיום שלנו. חשוב לזכור שההתעסקות באני חשובה מאוד וטובה, אך יכולה גם לגרום לתוצאות שליליות ולהפסדים - על כך נדון בהמשך המערכ.

לִי יֵשׁ אֶת הַדַּעַה שְׁלִי, אֲנִי מַסְכִּים אִיתָהּ וְזֶה מִה שֶׁחֲשׂוֹב.	אֲנִי מַתְלַבֵּט אִם לִצְאָתָהּ לְהַתְנַדְּבוֹת אוֹ לְשַׁחֵק כְּדוֹרָגֶל.
יוֹמִיִּים אֲחֵרֵי הַחֲתוּנָה יֵצֵא לְמַלְחָמָה כְּדִי לְהִגֵּן עַל עַם יִשְׂרָאֵל.	חֲסֹר גִּלְגַּל אֲנִי גִלְגַּל.
אֲנִי תַמִּיד שׂוֹאֵל אֶת עַצְמִי הָאֵם מוֹתֵר לְהוֹצִיא כֶּסֶף עַל מוֹתֵרוֹת כֹּאשֶׁר יֵשׁ בְּשִׁכּוֹנָה לִידֵי עֵנִיִּים.	הַדְּבַר הַכִּי חֲשׂוֹב שִׁישׁ לֹאדָם זֶה אֶת עַצְמוֹ.

חֲשׂוֹב שְׂאֲדָם יִפְתָּח קוֹדֵם כּוֹל אֶת כִּישְׁרוֹנוֹתָיו וְיִכּוֹלוּתָיו.	כְּדִי לֹא לְהִפְסִיד אֶלְמֹד לְמַבְחָן בְּמַתְמַטִּיקָה קוֹדֵם כּוֹל לְבַד וְאַחֵר כֵּךְ עִם חֵבֵר שֶׁצָּרִיךְ עֲזָרָה.
הַחַיִּים שְׁלִי מַתְנַהֲלִים לִפְי הִרְצוֹנוֹת וְהַצָּרִים שְׁלִי.	אֲנִי תַמִּיד שׂוֹאֵל אֶת עַצְמִי הָאֵם מוֹתֵר לְהוֹצִיא כֶּסֶף עַל מוֹתֵרוֹת כֹּאשֶׁר יֵשׁ בְּשִׁכּוֹנָה לִידֵי עֵנִיִּים.

תעשי רק מה שאת אוהבת
רק מה שאת חושבת
שיהיה לך טוב
(מתוך השיר 'מה שאת אוהבת', מילים: מאיר גולדברג)

אינדינאליזם

שיטה חברתית

הדוגלת ביצירת תנאים נוחים ליחיד לפתח

את עצמו ולשמור על עצמיותו.

שיטה המעמידה את צורכי היחיד

מעל לצורכי החברה ומוסדותיה.

(מילון ספיר)

אינדיבידואליזם

תפיסה שבה הפרט נתפס כיחידה העומדת בפני

עצמה. הקהילה והכלל הם לא המרכז, אלא האדם

הוא המשמעותי והחשוב. בתפיסה זו כל אדם רואה

את עצמו כבעל ערך והוא קובע מה נכון בשבילו.

(ויקיפדיה)

ב"ר, יום חמישי ט"ו באלול ה'תש"ס

יומני פיקר, לואי!

פיוס בלער 14:30 נכנסו למיטתה לוי אס ובנה יחד עם באנה לרוב סובי.

פאם ביקלה לאבדוק את באנה, ובנה פוסק לנאב או למלכו מתחתו אנה באצור פיוניס.

בדקתי את באנה ובסבתי ארס כצד אטלס בו על מנת לידיא, ובנה טמול פסתיים צוד ביקור במיטתה ארס.

אק בלסימתי אדבר סנה אילי פאלד ואמי: "דוקטור, אני מאוד אובד בילי חיים ותמיד אני מקליב ארס ומנסה

ארבין מה פס מרגילי, אבל יל פדבס ארליס לצוחקים עלילי באל צב".

פמלסט לל פאלד פצה פחציר אותי טמול עליות לנים אחורה, אבבר לבו גלאתי.

בלפיתי ילד תמיד פיתי מסתגב במדלאת ובחובות וצוקב אחי בילי חיים לונים. פיתי מקליב ארס, מנהל מה

פס אומרים, מחסל אס יל ארס סצרים על מנת אטלס בפרס וגם מביא ארס אוב ומס לטמול.

כאס אמרו לי "אתה מתעסק בלטויות", אבל אני ידעתי למלכו מבסנים דוחק אותי אצור בילי חיים ולבאג

ארס. חול מצה אני מודה לעילתי את צב די טוב.

גם את פדורים ליל פיתי צריק אטכר ליל בי רצון אמיתי אלאוד על בילי חיים כבי אצור ארס, וביקלתי מהם

לחלמו אותי אלאודים כבי לאוב אריות וטריני.

פדיק פיתיב לא פלואט, פיא דרלס ממני אונות על דברים וגם אבתמודד עם צאזל לא ארליס, אבל בסוף פאיתי

לאן לרציתי, וכל בוקר בדיק אעבדע אני מרגיל לאני ממל את עצמי ופולס את מה לאני יודע אעלות כט טוב.

חלוב לי מאוד ארביד אילד לרבי אצלי פיוס את פדברים פאלד, אבקל ממני לא יוהר על פיצונות לאו וול פמימול

פצמני לאו - גם אס יגידו או לפוא חולב רק על עצמו וול מה לפוא אובד ויל צוד דברים חלובים חול מצה.

בצמ אני יוצב ארביד את צב אכואס: אין טמ חיים לאתה ממל בפרס את עצמק! אכא עם פכחות לפרס צד

פסוק! תמיד תחלבו על פדצמול לפרס!

אני מקווד אסאק את פאלד בקרוב, וגם אותי, יומני יקי.

פעולה ב' | משחקים אחד על אחד

מטרת הפעולה:

החניכים יחוו את המסרים התרבותיים שהוגדרו בפעולה הקודמת ואת הביטוי שלהם בחיים.

מבנה הפעולה:

א. כמה הוראות לפני שמתחילים

ב. הצעות למשימות

ג. דגשים למדריך

ד. משהו קטן לסיום

ציוד:

פרס לקבוצה המנצחת

ערכת משימה לכל קבוצה (מכתב, מכשיר כתיבה, טושים או צבעים, בלון, שקל אחד, דפים, רשימת המוקדים או מפה)

כלי כתיבה ודפים ריקים

כלי כתיבה ומשובים כמספר החניכים

מהלך הפעולה:

הפעולה היא פעולת אמצע שבוע, משחק מסלול תחרותי עם משימות וכללים קצת אחרים.

• מחלקים את הקבוצה לשתי קבוצות לפחות, כאשר בכל קבוצה יהיו לכל היותר שישה או שבעה חניכים. מספר הקבוצות ייקבע לפי גודל הקבוצה. כל קבוצה מקבלת שם למהלך המשחק. הצעות לשמות: ניצחון, מובילים, משיגים, אלופים.

• מפזרים מעטפות משימה (נספח א') בתשעה מוקדים בקרבת הסניף, בכל מוקד מעטפת משימה אחת בלבד! שימו לב: בקבוצות גדולות, שהתחלקו לארבע קבוצות, אפשר להניח בחלק מהמוקדים שתי מעטפות משימה זהות. הקבוצה המנצחת היא זו שהשיגה יותר מעטפות משימה וביצעה את מספר המשימות הגדול ביותר ביחס לקבוצות האחרות.

• מגדירים פרס לקבוצה המנצחת.

• מבקשים מחניך אחד בכל קבוצה לשמש גם כמתצפת על הנעשה בקבוצה שלו במהלך המשחק. נותנים לו דף ועט, ומסבירים לו שעליו לכתוב את כל הדברים המצחיקים, המעניינים והחשובים שקורים במהלך המשחק בקבוצה שלו, בלי שהחברים שלו ירגישו בכך.

- בתחילת המשחק כל קבוצה מקבלת ערכה ובה מכתב לחברי הקבוצה, מכשיר כתיבה, טושים או צבעים, בלון, שקל אחד ודפים. לכל אלה יש לצרף את רשימת המוקדים שבהם הוחבאו מעטפות המשימה, או מפה שבה הם מצוינים.
- יש לדאוג שבכל קבוצה יהיו מצלמה או פלאפון עם מצלמה.

דגשים למדריך:

• מדגישים לחניכים שהמטרה הגדולה של המשחק היא לנצח! ולכן יש להיאבק על השגת מעטפות המשימה. בקבוצות שבהן יש חשש לאלימות עקב התחרותיות, כדאי להגדיר שאלימות פוסלת את הקבוצה מהמשחק.

• במהלך המשחק חשוב להקשיב לקולות שעולים מהחניכים. ייתכן שיהיו כאלה שידחפו את הקבוצה לרמאות או לביצוע פעולות שיכשילו את הקבוצות האחרות. יש לתת לדברים לקרות, כמובן בתנאי שהם לא פוגעים בצורה מוגזמת. זה יעזור מאוד בניתוח המשחק בפעולה הבאה. חשוב לכתוב את הדברים לעצמכם בסוף הפעולה כדי שלא יישכחו עד שבת.

• כל קבוצה משחקת כאדם יחיד, כאשר הקבוצות המתחרות הן בבחינת האנשים הסובבים אותנו בחיינו. לכן ניתן להשליך מהתנהגות הקבוצות על התנהלות היחיד בעולם מול הסביבה שלו.

• פרס שווה לקבוצה המנצחת יוסיף מאוד לאתגר במשחק ולרצון להשיג יותר ולנצח!

• יש להקפיד על כך שהקבוצות יקראו את המכתב שבערכה לפני שיתחילו את המשחק. אפשר קודם כול לחלק את המכתב, ורק כאשר החניכים יסיימו לקרוא אותו הם יקבלו את הערכה (נספח ב').

• בסיום המשחק כל חניך (אפשר גם באופן קבוצתי) יענה על משוב קצר (נספח ג'). אוספים את המשובים, והם יעזרו בהכנת הפעולה הבאה שהיא עיבוד של המשחק.

חֲסִידָא

עליכם להשיג חטיף לקבוצה.

חֲסִידָא

עליכם לכתוב רשימה של המרכזות
בסניף בשבע השנים האחרונות.

חֲסִידָא

עליכם לחבר המנון לקבוצה וכתבו
אותו יפה על דף.

חֲסִידָא

עליכם לכתוב בעזרת אבנים
"קבוצת ____ הכי טובים
שיש", ולצלם את זה.

חֲסִידָא

עליכם להכין או למצוא אביזר שמייצג
את חברי הקבוצה.

חֲסִידָא

עליכם לפרוט את השקל למטבע של
חצי שקל ועוד חמישה מטבעות של 10
אגורות.

חֲסִידָא

עליכם לכתוב על דף שמונה
מספרי טלפון וכתובות של חניכים
מהקבוצות המתחרות.

חֲסִידָא

עליכם לכתוב חמש עצות איך לנצח
במשחק הזה.

חֲסִידָא

עליכם להצטלם בתמונה קבוצתית.

חֲסִידָא

עליכם להשיג שש חתימות על בלון
מאנשים שאינם חברי הקבוצה.

פעולה ג' | הדרך לפסגה

מטרות הפעולה:

1. החניכים ידונו בהתנהלות המשחק שהיה בפעולה הקודמת וינתחו אותה.
2. החניכים ישליכו בין התנהלותם במשחק להתנהגותם בחיים.

מבנה הפעולה:

- א. כל האמצעים כשרים?!
- ב. משלמים מחיר
- ג. איך מגיעים למימוש עצמי?

ציוד:

אביזרים להצגה (כובע של רופא, עניבה, כדורגל וכדומה)

מהלך הפעולה:

א. כל האמצעים כשרים?!

בעזרת המשובים ובעזרת החניכים ששימשו כמתצפתים, מכינים מראש על דפי A4 משפטים או מקרים מיוחדים שקרו בפעולה הקודמת, כגון: "בואו נחתום במקום אנשים ברחוב", "בואו ניקח את כל המעטפות", "זה לא הוגן להתנהג ככה" וכו'.

• מפזרים את הדפים עם המשפטים או המקרים על הרצפה, ומבקשים מהחניכים לספר חוויות מהמשחק שהיה באמצע השבוע: בזכות מה הקבוצה המנצחת ניצחה? אילו דברים הייתם עושים אחרת כדי לנצח? מה דעתכם על כללי המשחק? מה למדתם מהמשחק? האם קרו דברים שאתם כועסים עליהם? וכדומה.

• חושפים בפני הקבוצה את החניכים שתצפתו, ומבקשים מהם לספר על דברים מיוחדים שהם ראו במהלך המשחק.

שומעים את תגובות הקבוצה לדברי המתצפתים.

• מסכמים את הדיון: ראינו שכדי לנצח כל קבוצה בדרך התנהלות משלה. המשחק היה בעצם מעין משל למשחק החיים שלנו. לכל אחד בחיים יש רצון להצליח, להתקדם, לכבוש מטרות ולהשיג הישגים. אנחנו פוגשים בחיים אנשים שונים, שלכל אחד מהם יש דרך התנהלות, חיוכית או שלילית, שמובילה אותו להצלחה האישית שלו.

• מכירים לקבוצה ארבע דמויות בעזרת הצגה שיציגו חניכים. את המידע על הדמות יקבל החניך בכרטיסייה (נספח א'). כדאי שחניכים יציגו את הדמויות בשילוב אביזר מתאים לדמות (כובע של רופא, עניבה, כדורגל או מדליה וכדומה).

* מכתב לחברי הקבוצה

קבוצת _____, שלום!

אתם יוצאים כרגע למשחק משימות, וכדי לנצח עליכם להיות

הכי טובים.

במהלך המשחק תשחקו כאיש אחד ורק כך תצליחו!

מעטפות המשימה מחכות לכם במספר מוקדים, אבל לא רק

לכם...

התחרות קשה - לכן חשוב טוב איך להגיע לניצחון, ונסו בכל

נוחכם לבצע הכי הרבה משימות

כדי שתוכתרו כקבוצה המנצחת ותזכו בפרס.

הכי חשוב זה לנצח!

בהצלחה, ותיהנו! (=

נספח ג'

* משובים

מ/ל/ג

אז איך היה לנו?

1. בסיום המשחק אני: שמח / עצוב / כועס / מאופק / מאוזבז / אחר: _____

2. אני חושב שהיה משחק: כיפי / מעולה / הוגן / לא פייר / מעצבן / אחר: _____

3. דבר טוב שהיה במשחק: _____

4. דבר לא טוב שהיה במשחק: _____

5. משהו מיוחד שראיתי במהלך המשחק: _____

6. רציתי להגיד ש: _____

לאחר הצגת הדמויות שואלים את החניכים: מהי הדרך שבה בחרה כל אחת מהדמויות על מנת להגיע להצלחה?
מניחים על הרצפה חלק מהתשובות האפשריות (נספח ב'). שואלים: האם כל האמצעים כשרים ומוצדקים על מנת להגיע להצלחה? האם הכול מותר?
חשוב להעלות בדיון שיח על קווים אדומים: מה מוגדר כמאמץ עילאי של האדם להשגת הצלחתו ומתי זה עובר את הגבול (פגיעה זולת, זלזול בחוקים החברתיים או המדיניים, קבלת מעמד שאינו מתאים ליכולותיו של האדם וכו').

ב. משלמים מחיר

- מקריאים לחניכים תגובות של אנשים לארבעת המקרים שהצגנו (נספח ג').
- שואלים את החניכים: מי נפגע מהדרך שבה בחרה הדמות? מניחים על הרצפה את האפשרויות לתשובה (נספח ד'), תוך כדי שהן נאמרות. אפשרויות שלא נאמרו - מציעים בסוף הדיון.
- מחלקים את התשובות לשאלה מי נפגע לשתי קבוצות: האדם עצמו והחברה. את החלוקה עושים גם באופן פיזי על הרצפה בעזרת כותרות (נספח ה'), ומסדרים מתחת לכל כותרת את התשובות המתאימות.
- מסכמים: ראינו שהמחיר של הגעה למימוש עצמי או להצלחה בדרך שלילית עלול להיות מחיר אישי (אישיות קלוקלת - השחתת המידות, דחייה חברתית) ומחיר חברתי (חברה מושחתת, חוסר חסד והתנהגות ראויה בין אדם לחברו, חוסר אמון, פגיעה באחדות).

ג. איך מגיעים למימוש עצמי?

- מסכמים: ראינו שיש אנשים שמשתמשים בדרכים של רמיסה, שקר ואגואיסטיות על מנת להגיע לתפקידי שלטון ולמימוש עצמי. ייתכן שגם אנחנו נגועים בדרכים אלו במהלך המרוץ להצלחה שלנו.
- חשוב שנזכור שלא כל האמצעים מותרים כדי להצליח. יש קווים אדומים שלא עוברים, וחבל שנגיע למצב של פגיעה באחרים ובעצמנו.
- מדגישים שכרור שיש גם אנשים שהדרך שלהם היא חיובית ונכונה בדרכם אל הפסגה, אך בהם נעסוק בהמשך המערך.
- אנשים כמו אלו שעסקנו בהם בפעולה הזאת חיים על פי נורמת האינדיבידואליזם - הם עסוקים בעצמם, ברצונם ובדרכם אל היעד ושוכחים לשים לב לסביבתם ולהשלכות הרחבות של מעשיהם. החשיבה על האני שלהם נמצאת במרכז, כמו שהגדרנו בפעולה הראשונה.
- מעלים בפני החניכים שאלה לחשיבה: איך נגיע למימוש עצמי, להצלחה ולהשגת יעדים בדרך שאינה פוגעת באף אחד?

נספח א'

לאחרונה נחשף כי ד"ר אברהם
בועלפיה, רופא בכיר ומנהל
חדר ניתוח, גנב תשובות למבחן
האחרון והמכריע בלימודי
הרפואה שלו - מבחן שבזכותו
קיבל רישיון לעבוד כרופא.

לראשות עיריית קטמנדו
נבחרה אצ'ו ברוב קולות.
זאת לאחר שתעמולת
הבחירות שלה עסקה
בהכפשת שמותיהם של
שני המתמודדים האחרים
בתקשורת וברשתות
החברתיות.

באליפות הכדורגל הארצית
לתיכונים ניצחה קבוצת
הבוגרים של תיכון מצפון
הארץ. בתחקיר שנעשה לאחר
משחק הגמר התברר כי חברי
הקבוצה שיחדו את שופט
המשחק בסכום כסף גדול
שהשיגו מתרומות ילדי בית
הספר להצלחת הנבחרת.

שקד, בת כיתתי, העפילה לגמר
אולימפיאדת המתמטיקה,
וכמובן קיבלה 100 בבגרות של
חמש יחידות. היא תמיד יושבת
ופותרת תרגילים ואינה מעורבת
בנעשה בכיתה ובחברה.

• "כשגיליתי זאת על הרופא שבידיו מופקד העתיד הבריאותי שלי, שבוע לפני שאני אמור לעבור ניתוח, התמלאתי חרדה. מנקר בי החשש שאולי דווקא המקרה שלי הוא נושא השאלה שהוא לא ידע להשיב עליה במבחן..."

• "אני לא מאמין שאכלתי את השקרים שלה! עכשיו אנחנו נתונים ארבע שנים בידיים של אישה שאי אפשר לסמוך עליה!"

• "אי אפשר להחזיר את הגביע, אבל פתאום אנחנו מבינים שאנחנו המנצחים האמיתיים. הזענו ועבדנו קשה כדי להגיע לתוצאות, אבל הגביע ניתן לרמאים! זוהי בושה לכל ענף הספורט בישראל".

• "איזה כיף לה שהיא כזו טובה! חבל שהיא לא עוזרת לנו קצת כדי שנצליח גם..."

רמאות

גניבה

טקור

רמיסת
האחר

גניבת
דעת
הקהל

חוסר
מוסריות

טבירת
כללים

עבירה
על החוק

התעסקות
בעצמן

אגואיסטיות

התעלמות

זוהי אקראיות

הצופים במשחק

השופט

החולים
בבית
החולים

המוסד
הרפואי
במדינה

הרופא

אצ'ו

אנשי העיר
קטמנדו

המתמודדים
האחרים

ילדי בית הספר

השחקנים
בקבוצה
המנצחת

החברים
בכיתה

שחקני הליגה

מערך השיפוט
של הכדורגל

האדם עצמו

נספח ה'

פעולה ד' | היחיד והיחד -

מערכת יחסים נכונה

מטרות הפעולה:

1. החניכים יכירו את מקומו של היחיד כיחידה בפני עצמה מחד, וכאחד ממרכיבי הקבוצה מאידך.
2. החניכים ייחשפו להדרכה תורנית-הלכתית לשילוב הנכון בין היחיד לכלל.

מבנה הפעולה:

- א. זה מול זה - היחיד והקבוצה
- ב. מה ה' אלוֹקִיךָ דורש מעמך?

מהלך הפעולה:

א. זה מול זה - היחיד והקבוצה

- מחלקים לכל חניך צורה מדף הצורות (נספח א'), ומפזרים על הרצפה את כרטיסיות הדגמים (נספח ב').
 - בקבוצות קטנות אפשר לחלק יותר מצורה אחת לחניך, ובקבוצות גדולות אפשר להגדיל את מספר הצורות בהתאמה להגדלת מספר הדגמים.
 - מבקשים מהחניכים ליצור את הדגמים בעזרת הצורות שבידיהם בזמן מוקצב של כשלוש דקות, תלוי בגודל הקבוצה.
 - מחלקים לארבעה חניכים את המקורות (נספח ג') ומבקשים מכל אחד מהם להקריא את המקור ולומר מהו המסר המובע בו.
 - מבחינים ביחד עם החניכים בשני המסרים העיקריים המובעים במקורות ומדגישים אותם:
1. היחיד הוא מיוחד והוא כיחידה משמעותית בפני עצמה - יש לו ערך, יש לו כוחות מיוחדים רק לו וכו'.
 2. היחיד הוא חלק בלתי נפרד מהקבוצה והם משמשים יחדיו כחטיבה אחת.
- מסבירים לחניכים שאת שני המסרים הללו אפשר לראות גם במשחק הצורות ששיחקו נובתחילת הפעולה. הצורה שקיבל כל חניך היא צורה בפני עצמה (משולש, ריבוע, מלבן, עיגול, כוכב) שאינה זקוקה לשום צורה נוספת על מנת להיחשב כצורה! אך כאשר מתבוננים בכרטיסיות הדגמים רואים תמונה שלמה, שמורכבת מאותן צורות, שחיסרון של חלק אחד יפגע בשלמותה. כך גם במציאות. כשמסתכלים על כל אדם רואים יחידה מיוחדת ונחשבת בפני עצמה (אינדיבידואל), אך כאשר מסתכלים על החברה או העם רואים קבוצה שלמה מחוברת שחיסרון של אחד מהאנשים שמרכיבים אותה פוגע בשלמותה.

החברה

ב. מה ה' אלוֹקִיךָ דורש מעמך?

- מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. לראשונה נותנים את הפסוק "ואהבת לרעך כמוך", ולשנייה את המשנה "אם אין אני לי - מי לי? וכשאני לעצמי - מה אני?" (נספח ד'). מציגים בפני הקבוצה כולה דילמה (נספח ה'), ומבקשים מכל אחת מן הקבוצות לפתור את הדילמה לפי ההנחיה בפסוק או במשנה שקיבלה. שומעים את התשובות ומבקשים הסבר תוך התייחסות לפסוק או למשנה. חוזרים על הפעילות כל פעם עם דילמה חדשה.
- לומדים יחד עם החניכים את ההנחיה שבכל אחד מן המקורות. עדיף להסביר בעל פה לפי ההסבר להלן, ולשלב את הפתרונות שהציעו החניכים לדילמות בהתאמה להסבר.

- "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח):

אדם צריך לאהוב את חברו כפי שהוא אוהב את עצמו, להתייחס לחברו - לאדם מישראל - כשם שהיה רוצה שיתייחסו אליו. כדי שאדם יוכל להעניק לחברו אהבה ויחס כזה הוא חייב לאהוב, להעריך ולהתייחס קודם כול לעצמו! אחרת לא ידע להתנהג בצורה כזו כלפי חברו (על פי שו"ת מתוך עלון 'שלום לעם').

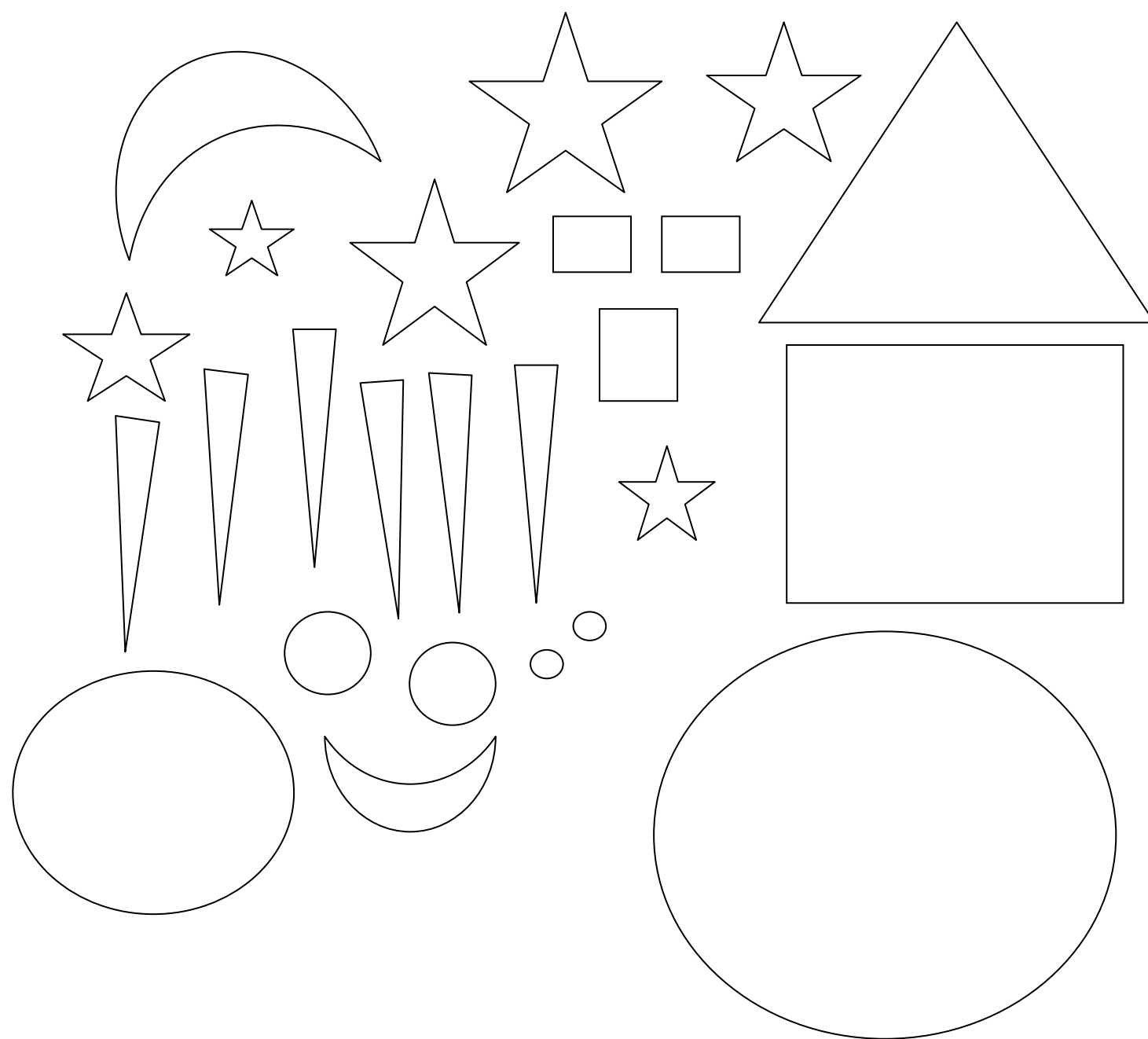
- "אם אין אני לי - מי לי? וכשאני לעצמי - מה אני?" (אבות א, יד):

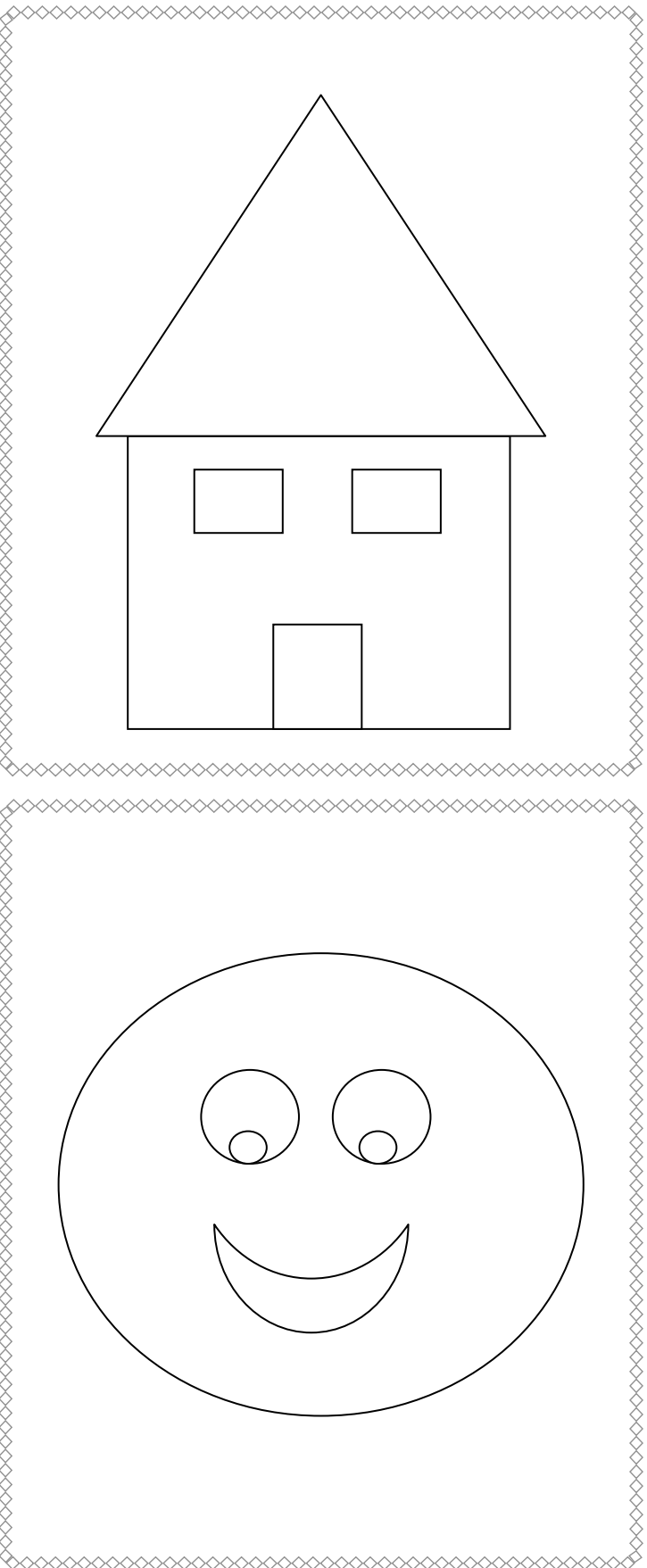
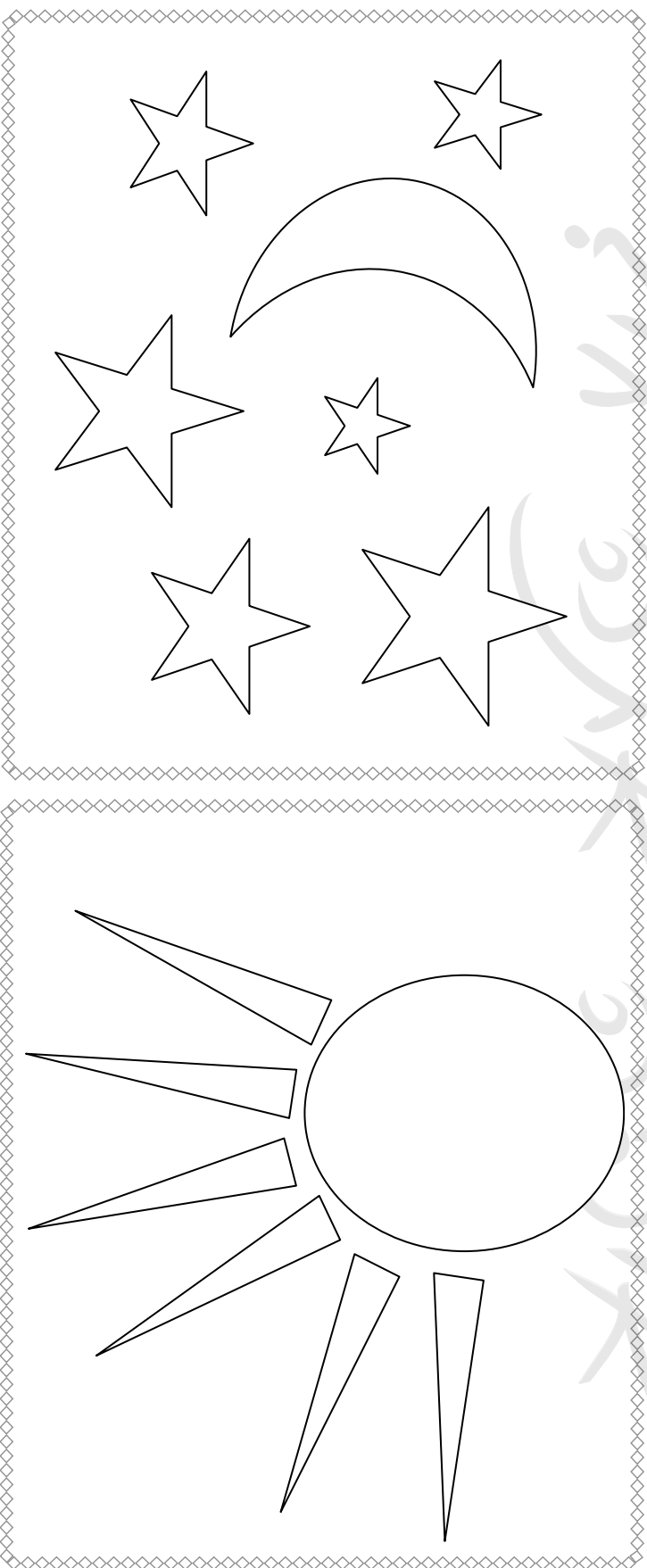
כדי להצליח בחיים ולהשיג הישגים חומריים ורוחניים אדם צריך לעמול קשה! הצלחתו תלויה בו! אך אם אחרי שהשיג והצליח בחיים הוא משתמש בהישגיו רק לעצמו, זה לא שווה - מה הוא?! (על פי פירוש רש"י הירש למסכת אבות).

אפשר להקריא לחניכים את הקטע "אדם בבניית עצמו צריך לעמול" (נספח ו') וגם לחלק אותו כצ'זר.

- מסכמים: ראינו שכל יחיד הוא חשוב ומיוחד בפני עצמו ומצד שני הוא חלק בלתי נפרד מהכלל ושייכותו לקבוצה בעלת משמעות. גם ביהדות ההנחיה היא שילוב של האינדיבידואל - הפרט, היחיד - עם הקבוצה. היחיד מחויב לדאוג לעצמו, לאהוב את עצמו ולעסוק בפיתוח אישיותו, אך לא לשכוח להתייחס כך גם לחברו, ולחלוק את סגולותיו האישיות עם החברה שבה הוא חי.

נספח א'

... כי כולנו, כן כולנו

כולנו רקמה אנושית

אחת חיה

ואם אחד מאיתנו

הולך מעמנו

משהו מת בנו,

ומשהו נשאר איתו

(מוטי המר)

כל אחד ואחד הוא מיוחד

במה ואיך שהוא חושב.

כל אחד הוא מיוחד

באיך ובמה שהוא אוחז.

וכל אחד הוא שונה

במה שהוא מבין כשהוא פועל.

בכל אחד, כן בכל אחד

יש יופי, טוב וגם צל.

אבל בזמן שכל אחד

חורם ממה שהוא חושב,

ואם כל אחד עושה

לא רק מה שהוא מבין ואוחז,

רק שכולם בלב אחד

מפשילים שרועלים ופושטים הידיים,

רק אז היופי הטוב של כולם הוא

פי שבעתיים

”אדם מישראל שרוצה

לזכות לאור אסיתי בחייו,

צריך שיסכים **לשתול את**

עצמו בחור עם ישראל

בכל לבו

ובכל תחושותיו ויכולותיו”

(הראי"ה, לפי אורות ישראל ג, ו)

”כל אחד ואחד

חייב לומר:

בשבילי

נברא העולם”

(סנהדרין ד, ה)

נספח ד'

”ואהבת

לרעך

כמוך”

(ויקרא, יט, יח)

דילמה 1:

יש לי 15 שקלים. תכננתי לקנות בהם ספר שיעזור לי בלימודי הנגינה. בדרך פגשה אותי חברה וסיפרה לי שאוספים כסף כדי לממן לחברה מהכיתה יציאה לטיול השנתי. מה אעשה?

דילמה 2:

סוף סוף הגיע המשחק שהתאמנו לקראתו שבועות רבים, ויש לי תפקיד חשוב בהרכב הקבוצתי. כבר נעלתי את הנעליים החדשות, לקחתי מים ומצלמה ו... טלפון מסבא קטע הכול. הוא מציע לי ללכת איתו עכשיו לקנות את הטאבלט שהבטיח לי כמתנת בר מצווה. מחר הוא טס לחו"ל ויחזור בעוד חצי שנה. במה לבחור?

דילמה 3:

נוח לי ועוזר לי לשבת דווקא במקום הזה בכיתה. למה בכל שנה מחדש צריכה להיות הרגשה לא נעימה מהמורה כשהיא מבקשת ממני לשבת במקום אחר כי לשחר זה יותר טוב? אולי השנה אתעקש על שלי וזהו?

נספח ו'

אדם בבניית עצמו צריך לעמול,
צריך לדאוג לרווחתו והצלחתו בלי לחדול!
להתעסק במימוש כוחותיו ורצונותיו הטובים,
להיות יחיד ומיוחד בין כל האחרים.

אך אם רק לעצמו ידאג, ייתכן שעמל לשווא,
כוחותיו לו ניתנו כדי להשפיע לאחרים -
שיהא שותף בלתי נפרד מאשר אותו סובבים.

אדם צריך להעריך ולאהוב את עצמו,
לחתור להצלחות ולקדם את אישיותו.
באותה מידה להתייחס - כמוך לחברך!
ולא לשכוח שאם הנך לעצמך - מה ערכך?

”אם אין אני לי -

מי לי?

וכשאני לעצמי -

מה אני?”

(אבות א, יד)

פעולה ה' | לקום מחר בבוקר -

מגדירים התנהלות

מטרות הפעולה:

1. החניכים יבחנו את חשיבות ומחויבות הקבוצה כלפי היחיד, ואת חשיבות ומחויבות היחיד כלפי הקבוצה.
2. החניכים יבחנו את השפעתם בקבוצות החברתיות סביבם ואת יחס הקבוצה אליהם.
3. החניכים יגדירו דרך התנהלות קבוצתית ביחסי יחיד וחברה בזיקה למה שנלמד במערך.

מבנה הפעולה:

- א. חובה וזכות
- ב. אני וקבוצות השייכות שלי
- ג. חשבון נפש אישי
- ד. חשבון נפש קבוצתי
- ה. יוצרים אמנה - בונים דרך
- ו. העשרה: סיבוכי החיים

ציוד:

תמונות מצרכים לאפיית עוגה או שחקני כדורגל
ערכות עיגולים כמספר החניכים
חטיף שמורכב מהרבה פריטים כמו במבה, בייגלה, עדשים או שקדי מרק
גיליון בריסטול וטוש

מהלך הפעולה:

1. חובה וזכות

- מחלקים לחמישה חניכים תמונות של מצרכים המשמשים לאפיית עוגה (נספח א') ומבקשים מהם להחליט מה אפשר לעשות בעזרתם.

מחלקים לחמישה חניכים נוספים פתק עם תפקידי המצרכים (נספח ב') ומבקשים מהם להתאים בין התפקיד למוצר.

- מנהלים דיון: מה יקרה אם לא נשתמש בכל המצרכים? האם באמת כולם חשובים?

מסבירים: כל אחד ממרכיבי העוגה הוא מצרך בפני עצמו שיש לו תפקיד ביחס לעוגה. אם

אחד ממרכיבי העוגה לא ימלא את תפקידו היא תיהרס, וכן אם מצרך יפריע למצרך אחר למלא את תפקידו - לא תצא עוגה!
בנוסף לכך ברור שכל אחד מהמצרכים מעדיף להיות חלק מעוגה מאשר להישאר לעולם רק סוכר, שמן וכדומה.

הערה: במיוחד עם בנים אפשר לעשות את הדיון הזה על קבוצת כדורגל במקום מצרכים לעוגה. מחלקים בהתחלה תמונות או שמות של שחקנים, ולאחר מכן את תפקידיהם (קשר, חלוץ, שוער וכו') ושואלים את החניכים: אם אחד היה חסר, האם המשחק היה מצליח? האם יש טעם בשחקן אם הוא לא חלק מקבוצה?

מכאן נסיק לחיינו, שהיחיד מחויב לקבוצה ונדרש למלא את תפקידו בה למען הכלל, וגם הקבוצה מחויבת לתת ליחיד את ההזדמנות לבוא לידי ביטוי ולדאוג לו כפרט. רק כשתנאים אלו מתקיימים מושג השילוב הנכון בין האינדיבידואל-היחיד ובין הקבוצה. נזכור שהשתייכות היחיד לקבוצה מאפשרת לו ביטוי גדול ומשמעותי בעולם - זוהי זכות של היחיד.

- מסדרים את החניכים במעגל גדול בעמידה. החניכים צריכים לספור עד 15 בסדר עולה (או מספר גבוה יותר בקבוצות גדולות) לפי הכללים הבאים:

1. מותר שרק חניך אחד ימנה מספר בכל פעם. אם שני חניכים אמרו יחד מספר כלשהו - חוזרים להתחלה.
2. החניך שמונה את המספר צריך להיכנס לתוך המעגל.
3. יש לבצע את המשימה בתוך עשר-עשרים שניות.

* אפשר להקשות את המשחק על ידי צמצום הזמן - דרישת מהירות.

* לא לגלות! הדרך הטובה והמהירה ביותר לבצע את המשימה היא שכל חניך אחראי על מספר מסוים או כמה מספרים. כך כל אחד יודע בדיוק מה לעשות ומתי ואין התנגשויות ופסילה וכן הביצוע מהיר הרבה יותר!

שימו לב לתהליך שקורה בקבוצה עד שהחניכים מצליחים במשימה.

לאחר המשחק שואלים: מהי הדרך להצליח? מתי היה קשה יותר? מתי פשוט יותר?
מדגישים לחניכים שגם במשימה הזו יש שילוב מנצח של תפקיד היחיד כלפי הקבוצה ומצד שני הביטוי והאפשרות שמעניקה הקבוצה ליחיד.

ב. אני וקבוצות השייכות שלי

- מקריאים את הקטע "חייב האדם לחפש בעצמו איזה כוחות מיוחדים מוטבעים בו..." של הרא"ה קוק (נספח ג'). מבקשים מהחניכים לחשוב (ואם הפעולה באמצע שבוע כדאי לכתוב) ולהגיד לכולם את הכוחות המיוחדים לו. מה הוא מסוגל לתת ולתרום לאחרים שסביבו?
הערה: בקבוצות שבהן יש פוטנציאל לשיח כן ומכובד על שאלות מעין אלו, כדאי וחשוב לעמול כדי לקיים אותו ולא להסתפק בחשיבה עצמית.
- מחלקים שוב לכל חניך את ערכת העיגולים מהפעולה הראשונה, ומבקשים מכל חניך לומר מהי הקבוצה או המעגל בחייו שבהם הוא בא לידי ביטוי בצורה הכי טובה בזיקה לכוחותיו, ומדוע הוא מצליח דווקא בקבוצה זו.

ג. חשבון נפש אישי

• כל חניך יענה על שאלון אישי (נספח ד') וישמור אותו אצלו. בשבת אפשר לסמן את התשובה בעזרת סיכות משרד.

ד. חשבון נפש קבוצתי

• מחלקים לכל חניך בערך 12 יחידות של במבה, בייגלה, עדשים או שקדי מרק ומניחים קערה גדולה במרכז. שואלים שאלות (נספח ה') ומבקשים מהחניכים לענות על כל שאלה בעזרת הפריטים שבידיהם לפי המדרג הבא: אם התשובה לשאלה היא "מאוד" - על החניך להניח שלושה פריטים ממה שבידיו בקערה, אם התשובה לשאלה היא "בערך" - שני פריטים, ואם התשובה לשאלה היא "כלל לא" - פריט אחד.

• בוחנים את מספר הפריטים בקערה ברמה הקבוצתית - האם זה המקום שבו אנו רוצים וצריכים להיות קבוצה, כחברה? במה אנו רוצים ויכולים להשתפר?

ה. יוצרים אמנה - בונים דרך

• מסכמים: ראינו שזו חובה גדולה וזכות גדולה להיות חלק מקבוצה. המשימה היא ליצור מצב שבו כל אינדיבידואל מקבל את מקומו האישי בקבוצה, ומצד שני הוא חלק פעיל ובלתי נפרד מהמערך הכללי.

• בחלק זה המטרה היא ליצור לקבוצה הסכם התנהגותי הנוגע ביחסי היחיד והקבוצה כסיכום למהלך הרעיוני שעברנו. חשוב לכתוב את ההסכם (אם הפעולה מתקיימת בשבת יש להישאר ולכתוב במוצאי שבת) וגם לתלות אותו בסניף על הקיר של הקבוצה או במקום רלוונטי אחר.

ההסכם יתחלק לשני חלקים: 1. הקבוצה למען היחיד - ובו יוחלט על דברים שהקבוצה מקבלת על עצמה כדי לאפשר ליחידים שמרכיבים אותה להביא לידי ביטוי את כישרונותיהם ואישיותם בכבוד. 2. היחיד למען הקבוצה - ובו יוחלט על הנהגות היחיד והשתדלותו למען הקבוצה (לא על כל חניך באופן ספציפי אלא קווים כלליים של התנהגות). הצעה למבנה האמנה מובאת בנספח 1.

שימו לב שמסקנות הלימוד יבואו לידי ביטוי בסעיפי האמנה.

מסבירים לחניכים שכמו שהזכרנו, היחיד מחויב לקבוצה ונדרש למלא את תפקידו בה למען הכלל, וגם הקבוצה מחויבת לתת ליחיד את ההזדמנות לבוא לידי ביטוי ולדאוג לו כפרט. במצב כזה היחיד והקבוצה יוצאים נשכרים.

ו. העשרה: סיבוכי החיים

הערה: חלק זה מיועד רק לקבוצות שבהן נוצרה הבנה טובה מספיק בעניין השילוב הזהיר והמורכב בין יחיד לכלל, ובמידה ויש זמן.

• יש מקרים שבהם אנו נדרשים להכריע בין היחיד לקבוצה או לכלל. מביאים בפני החניכים שני מצבים כאלו (נספח ז'). ניתן לדון במצב עם החניכים ולנסות להבין מדוע במקרה זה נכון להכריע ולבחור ביחיד או בכלל.

נספח א'

קמח

ביצים

סוכר

אבקת אפייה

ייצוב העוגה

נתינת לחות בעוגה

המתקת העוגה

חיבור כל החומרים ויצירת מבנה יציב לעוגה

חייב האדם לחפש בעצמו איזה כוחות מיוחדים מוטבעים בו, ולא ישליך אחרי גזו כל מה שימצא בנפשו הכנה לזה, אלא יעיין ויסתכל להשתמש בהם כראוי. ומכל שכן שלא יעלים עין מכוחות, שכבר בלא עיון מוצא אותם, לבטלם ולהרסם מבלי תת להם מקום ועבודה הגונה וסדורה. כי הכוחות מעשה ד' המה, והם חזקים מאד, ולא יתנו להסיג גבולם, ולא טוב יהיה כשיבואו לפעול בלא מנהיג כספינה בלא קברניטה.

(הראי"ה, מוסר אביך מט)

1. עד כמה אני דואג לעצמי?
א. הרבה
ב. ברמה בינונית
ג. כמעט בכלל לא

2. יש לי יכולת לתת לקבוצה:
א. הרבה
ב. ברמה בינונית
ג. כמעט בכלל לא

3. עד כמה אני מוכן להתאמץ בשביל הקבוצה?
א. הרבה
ב. ברמה בינונית
ג. כמעט בכלל לא

4. אני פעיל במסגרת החברתית בקבוצה:
א. הרבה
ב. ברמה בינונית
ג. כמעט בכלל לא

1. האם הקבוצה מעריכה את הכוחות שיש בי?
2. האם אני משתדל להיות חלק פעיל בקבוצה?
3. האם החניכים מרגישים שהם יכולים לבטא את עצמם, כמו שהם, באווירה הקבוצתית?
4. האם הקבוצה עוזרת ומאפשרת לחניכים לבטא את הכישורונות שלהם?

אנו קבוצת _____

הקבוצה מתחייבת לעשות כלנ"ד למען היחיד:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

כל אחד מאיתנו מתחייב לעשות כלנ"ד למען הקבוצה:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

"שניים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים. אם שותין שניהם מתים, ואם שותה אחד מהן מגיע ליישוב... בא ר' עקיבא ולימד: 'זחי אחיך עמך' - **חיך קודמים לחיי חברך**" (בבא מציעא דף סב ע"א)

כאשר שניים מהלכים בדרך ונותרו רק מעט מים שיש ביכולתם להחיות רק אחד מהם, לימד ר' עקיבא שהאדם שהמים שייכים לו צריך לשתות ולהציל את עצמו.

"ומאחר שייכנס אדם בקשרי המלחמה... ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו, **אלא ימחה זכרם מלבו וייפנה מכל דבר למלחמה**". (רמב"ם, הלכות מלכים ומלחמות ז, יז)

בדברי הרמב"ם אנו מוצאים הנחיה לאדם שיוצא למלחמה למען העם לשכוח את ענייניו האישיים ואפילו את בני ביתו, כדי שיוכל להתרכז במלחמה ולראות רק את טובת הכלל.

ישנם סיפורים רבים המתארים מסירות נפש של חיילים שיצאו למערכה בידיעה שייתכן ויאבדו את חייהם ואת כל היקר להם למען הצלת עם ישראל, ולבסוף נהרגו במלחמה מתוך נתינה אישית גדולה.

טכנולוגיה זהירות, פצצה טכנולוגית!

איך בטכנולוגיה משפיעה עלינו/איך
אנחנו צריכים אותה?

פעולה א' | חיים טכנולוגיים

מטרות הפעולה:

1. החניכים יכירו את המושג "כלי", ויבינו שיש אפשרות להשתמש בכל כלי לחיוב ולשלילה. כך גם בכל מה שקשור לטכנולוגיה.

2. החניכים ייחשפו להתפתחות הטכנולוגית העצומה שיש בימינו ולהשפעתה על חיינו. בהתאם לכך החניכים יבינו שחשוב לבחון האם הם משתמשים בחייהם בטכנולוגיה לחיוב או לשלילה.

מבנה הפעולה:

- מסביב לשעון - המחשת היקף השימוש שעושה כל אחד מאיתנו באמצעים טכנולוגיים
- מלאך או שטן: העלאת הדילמה ביחס לאינטרנט כדוגמה לאמצעי טכנולוגי - טוב או רע?
- לא רק במטבח: היכרות עם המושג כלי
- תרגול וחיידוד ההבחנה בין כלי או אמצעי למטרה
- הידעת? חשיפת נתונים על השפעת הטכנולוגיה על חיינו
- לא הכול שחור ולבן - סיכום היחס המורכב לטכנולוגיה, הסבר קצר של רציונל המערך וקישור לפעולה הבאה

מהלך הפעולה:

א. מסביב לשעון - המחשת היקף השימוש שעושה כל אחד מאיתנו באמצעים טכנולוגיים

- מחלקים לכל חניך שאלון אישי (נספח א') הבוחן את מידת השימוש האישי שלו בטכנולוגיה בשגרת היומיום. בשלב זה עדיין לא מגלים לחניכים את מטרת השאלון.
- לאחר שכל החניכים מסיימים לענות על השאלות, עוברים יחד על כל שאלה. מבקשים מכל החניכים שתשובתם לשאלה 1 כללה אמצעי טכנולוגי כלשהו להרים את ידם, וכן הלאה על כל שאלה. אפשר גם לקצר ולבקש מהחניכים לספור את כל השאלות שהתשובה עליהן כללה מכשיר טכנולוגי כלשהו, ולבדוק זאת בקול רם.

הערה: הסיכום של חלק זה יעשה רק לאחר השלב הבא בפעולה.

ב. מלאך או שטן: העלאת הדילמה ביחס לאינטרנט כדוגמה לאמצעי טכנולוגי - טוב או רע?

- מקריאים את סיפורו של נער שבכל יום בילה שעות רבות בגלישה באינטרנט וניצל אותו כדי לקבל מידע על אחרים, ולעתים אף כדי לפגוע בהם (נספח ב').
- שואלים את החניכים אילו תחושות מעלה בהם הסיפור. האם הם מזדהים איתו, והאם נתקלו בעבר במקרה דומה?

כהמשך לשאלות אלו מעלים לדיון את השאלה העקרונית: האם האינטרנט טוב או רע? סביר להניח שהדעות שיעלו יהיו מגוונות, וכמובן שיהיו כאלה שידעו להבחין ולומר שהאינטרנט הוא רק כלי, ואפשר להשתמש בו לחיוב או לשלילה.

שימו לב שהאינטרנט בשלב זה הוא רק דוגמה לאמצעי טכנולוגי, ובשלב הבא יש לעשות השלכה לאמצעים טכנולוגיים באופן כללי.

ג. לא רק במטבח: היכרות עם המושג כלי

- מסכמים את הדיון, ומתייחסים לשאלון שהחניכים ענו עליו בחלק הראשון: בלי שנרגיש או נבחר בכך, נולדנו בדור שיש בו התפתחות טכנולוגית עצומה בכל התחומים - ברפואה, בחקלאות, באמצעי התקשורת בין אנשים ובכל מה שקשור לתאורה, מוזיקה, בניית בניינים, סלילת כבישים וכו'. כפי שהחניכים בוודאי שמו לב כשענו על השאלון, הטכנולוגיה תופסת מקום מרכזי בחיינו, ויהיה לנו מוזר מאוד שלא להשתמש בה או אפילו להמעיט את השימוש באמצעים הטכנולוגיים. אך יש לזכור שהטכנולוגיה היא כלי.
- עוצרים לרגע ושואלים את החניכים: מהו כלי? לאחר שהם עונים בקצרה, מקריאים את ההגדרה המילונית (נספח ג'). מסכמים שכל אמצעי טכנולוגי הוא כלי או אמצעי, ואפשר להשתמש בו לחיוב או לשלילה. באותה מידה שהנער מהסיפור השתמש באינטרנט לרעה, הוא גם היה יכול לגייס אנשים רבים לארגון התנדבות, או למצוא מידע רב על ההיסטוריה של עם ישראל בשביל להכין עבודה (ולא רק לעשות "העתק הדבק"). בהמשך נתייחס גם לעמל ומיידיות בדורנו) וכדומה.

ד. תרגול וחיידוד ההבחנה בין כלי או אמצעי למטרה

- מפזרים על הרצפה כרטיסיות שעליהן כתובים כלים שונים ומטרות, ומניחים למעלה שתי כותרות: כלי או אמצעי, ומטרה (נספח ד'). מבקשים מהחניכים למיין את כל הכרטיסיות ולהניח אותן בשני טורים - כלים ומטרות.
- לאחר שהחניכים משלימים את המשימה, מדגימים על שניים או שלושה כלים כיצד ניתן להשתמש בהם לחיוב וכיצד ניתן להשתמש בהם לשלילה. לדוגמה: בעזרת סכין אפשר לחתוך אוכל, לבצוע חלה של שבת, להכין כריך עם ממרח לילד רעב וכו', וכמובן שעם סכין אפשר ח"ו גם לרצוח.

ה. הידעת? חשיפת נתונים על השפעת הטכנולוגיה על חיינו

- מפזרים על הרצפה כרטיסיות עם נתונים על מידת הנוכחות של הטכנולוגיה בחיינו ועל השפעתה עלינו (נספח ה').
- שואלים את החניכים האם הם הכירו את הנתונים האלה, והאם הם הפתיעו אותם. האם אלו נתונים טובים ומשמחים, או לא?
- בוחנים יחד עם החניכים היגד או שניים מתוך אלו שפוזרו, ומתייחסים אליהם קצת יותר באריכות, כדי להמחיש עד כמה היחס לטכנולוגיה הוא מורכב. לדוגמה: האם העובדה שלכל כך הרבה ילדים יש פלאפונים מגיל צעיר היא חיובית, או שמא היא פוגעת בחברויות שלהם עם ילדים

אחרים? אפשר להתייחס לכך שבעבר ילדים בילו הרבה יותר זמן אצל חברים, היו חשופים לפחות מידע שלא היה רלוונטי ומתאים לגילם, שמרו על קשר עם ילדים אחרים בתקשורת ישירה (בטלפון או פנים אל פנים) ולא באופן וירטואלי, עשו הרבה יותר פעילות גופנית כי רבצו פחות מול המחשב וכו'. לעומת זאת, בעבר תוחלת החיים הייתה נמוכה ביחס להיום, והייתה תמותה גדולה יותר של תינוקות ויולדות כי הרפואה הייתה פחות מתקדמת. כיום אנשים חיים שנים רבות יותר, ואף מחלימים ממחלות קשות שהטכנולוגיה מצאה להן מרפא.

1. לא הכול שחור ולבן - סיכום היחס המורכב לטכנולוגיה, הסבר קצר של רציונל המערך וקישור לפעולה הבאה

• מסכמים בעל פה את הנקודות המשמעותיות שעלו מהפעולה: ראינו שהטכנולוגיה היא כלי, וכמו כל כלי ניתן להשתמש בה לחיוב ולשלילה, תלוי בבחירת המשתמש.

הטכנולוגיה התפתחה מאוד בשנים האחרונות, והיא נוגעת כמעט בכל תחום בחיי היומיום שלנו. יש לכך השפעות טובות כמו הארכת תוחלת החיים, יכולת לפתח חקלאות משובחת וכו', אך היא גם עלולה להשתלט על חיינו ולהשפיע עלינו באופן שלילי - בהתמכרות לאינטרנט, בחשיפה לתכנים לא ראויים בטלוויזיה, בקשרים וירטואליים רדודים ובעוד דברים נוספים שנתייחס אליהם בהמשך. עלינו לשים לב שאיננו "זורמים" בכל מה שקשור לטכנולוגיה, ולבחון את מיקומה בחיינו, כדי שנוכל לבחור את מידת השפעתה עלינו.

• מסבירים לחניכים שבשלב הבא במערך נחוזה מעט מחוויות הטכנולוגיה, ולאחר מכן נעבד אותן ונבחן אותן באופן שכלי. נלמד גם להשתמש בכלי מסוים שיעזור לנו לבחון דברים שונים בחיים ולהסיק לגביהם מסקנות כדי לחיות נכון יותר. בסופו של דבר נבנה מבט אמוני על היחס הנכון לטכנולוגיה, ונקבל טיפים מעשיים שיסייעו לנו בהתמודדות.

• מחלקים לחניכים שאלוני מעקב שבועיים המתייחסים לשימוש באמצעים טכנולוגיים בחיי היומיום (נספח ו'), ומבקשים מהם למלא אותם במהלך השבוע עד לפעולה הבאה.

נספח א'

עאלון אישי

הקף את התשובה המתאימה ביותר:

1. מה תעשה כשתגיע הביתה רעב ובבית לא יהיה אוכל חם לאכילה?
תבשל אוכל על הגז / תחמם אוכל במיקרוגל / תישאר רעב / אחר: _____
2. מה אתה עושה כשמעמם לך בבית?
שומע מוזיקה / צופה בטלוויזיה / קורא ספר / גולש באינטרנט / משחק בסמארטפון / נפגש עם חבר / הולך לישון / אחר: _____
3. כמה זמן ביום אתה גולש באינטרנט בממוצע?
מקסימום שעה / בין שעה לשלוש שעות / מינימום חמש שעות / אינני גולש באינטרנט / אחר: _____
4. מה אתה עושה כשאתה חש ברע?
מודד חום / הולך לישון / הולך לרופא / מתעלם / אחר: _____
5. האם יש לך פלאפון? אם כן - ממתי?
אין לי / קנו לי השנה / משנה שעברה / משנותיי בבית הספר היסודי / אחר: _____
6. האם יש לך מייל? כמה פעמים ביום אתה בודק אותו?
אין לי מייל / אני בודק אותו פעמיים ביום / לפחות חמש פעמים ביום / כל שעה / אחר: _____
7. כמה חברים יש לך בפייסבוק? וכמה חברים יש לך באמת...?
בערך חמישה חברים קרובים מאוד / בפייסבוק יש לי המון חברים / אין לי פייסבוק / אחר: _____
8. מה אתה עושה כשחם לך?
נכנס להתקלח / מדליק מאוורר / מדליק מזגן / אוכל קרטיב / כלום / אחר: _____
9. איך אתה מתחמם בחורף?
מתכרבל מתחת לפוך / שותה משהו חם / מדליק חימום / אוכל מרק חם / אחר: _____
10. מה אתה עושה כשאתה ממהר להגיע למקום כלשהו?
רץ / נוסע באוטובוס / נוסע במונית / ההורים שלי מקפיצים אותי / הולך ברגל / אחר: _____
11. יש מחר מבחן ואין לך את החומר. מה תעשה?
לא אלמד / אצלם מחבר/ה / אעתיק הכול בכתב ידי / אלך ללמוד עם חבר/ה / אחר: _____
12. כיצד אתה מתעורר בזמן לבית הספר?
מישהו מבני משפחתי מעיר אותי / אני מכוון שעון מעורר / אני תמיד מאחר / אחר: _____
13. מה תעשה אם בגדיך יתלכלכו?
אצא לכבס אותם בנהר / אזרוק אותם לפח / אנקה אותם בעזרת מכונת כביסה / אשפשף את הלכלוכים בכיור / אחר: _____

שלום, שמי רועי ואני תלמיד כיתה ט' בישיבה תיכונית. בכל שבוע, כשאני חוזר הביתה, אני נפגש עם החברה מהשכונה, אבל מהר מאוד נמאס לי ואני חוזר הביתה.

שם, בבית, כל מה שאני רוצה נמצא ממש בכף ידי. כשמתחשק לי לשחק במשהו חדש - מיד יש לפניי מגוון משחקים מאתגרים. כשאני רוצה להכיר אנשים חדשים - יש לי המון אפשרויות להכיר אנשים, אפילו מארצות אחרות. כשמעניין אותי לקרוא משהו חדש - יש לי מאמרים על כל נושא שאני רק חולם עליו: כדורגל, היסטוריה, מפורסמים, חדשות וכו'. כשאני רוצה לברר משהו על חבר שלי - גם אז אני יכול בקלות להשיג עליו מידע. בקיצור, הרבה יותר כיף לי להיות בבית מאשר להיות במקום אחד עם החברה מהשכונה.

אהה, אתם שואלים את עצמכם למה? לא סיפרתי לכם על החבר הכי טוב שלי - המחשב! הוא ידיד נאמן שלא בוגד בי אף פעם, וכל מה שאני רוצה להשיג הוא מיד נותן לי. בעזרת האינטרנט אני יכול להיות רגע אחד ביפן, ומיד לחזור לישראל. אני יכול להיות אסטרונאוט, ומיד אחרי זה אביר. הוא לא מגביל אותי בכלום, ואנחנו יכולים לבלות ביחד שעות. לפעמים ההורים שלי כבר בטוחים שאני ישן, אבל אני נמצא בחדרי בשקט וצולל לעולם הבלתי מוגבל שנפרש לפניי. בבוקר הם לא מבינים למה קשה לי לקום, וגם המורים קצת כועסים כשאני נרדם מולם בשיעורים, אבל זה הסוד שלי. אז שישאר בינינו, סגור?

אני רוצה לספר לכם על משהו שקרה לי ביום ראשון האחרון.

קבעתי לצאת לפיצה עם חברים מהישיבה, כדי לנוח קצת ולנפוש אחרי היום העמוס. הגענו כל החברה לשער, ורק דוד היה חסר. חיכינו וחכינו, התקשרנו אליו לפלאפון והוא לא ענה, אז החלטנו ללכת בלעדיו. כשהגענו למרכז המסחרי ראינו את דוד יושב בפיצה עם חברה אחרים, מכיתה י'.

היינו המומים ולא הבנו למה הוא הבריז לנו ולא אמר

שום דבר, אבל החלטנו להבליג כדי שלא להרוס את האווירה הטובה. עברנו לידם, אמרנו שלום אבל נענינו בשתיקה. ולא רק שהם לא ענו לנו, אחד מהם גם קרא לעברנו: "תראו את אלה, מלשינים ודופקים אותנו ועוד מעמידים פני תמימים. כדאי לכם למצוא מקום אחר. בפיצרייה הזאת אין מקום למלשינים". לא הבנו למה הוא התכוון אבל גם הפעם החלטנו לשתוק.

אחרי מעשה הסתבר לנו שדוד אמר להם שהלשנו לרב שלהם שהם הבריזו מהישיבה, אבל האמת שלא היה לנו שום קשר לזה... הרב הגיע לכיתה שהייתה ריקה, ובאותו הזמן רב אחר שבדיוק היה בסידורים בעיר ראה את כל החברה מכיתה י' עושים קניות באמצע יום הלימודים. איך אנחנו נכנסנו לתמונה אני לא יודע, אבל זה באמת הרתיח אותי. תמיד ניסינו לפתח קשרים טובים עם החברה מכיתה י', ופתאום דוד הורס לנו הכול ברגע אחד! החלטתי שאני כבר אגרום לו להתחרט על כך...

יום שלישי הגיע. חזרתי הביתה לחדר המופלא שלי, ושם חיכה לי חברי הטוב - המחשב. מיד נכנסתי לפייסבוק וחשבתי איך אני יכול להחזיר את כבודי האבוד, וגם קצת לנקום בדוד על כל מה שעשה לנו.

פתחתי משתמש חדש בשם בדוי, והעליתי סטטוס שבו כתבתי שדוד מנסה להרשים את החברה הגדולים, אבל בעצם אין לו חברים בגיל שלו אז אין לו ברירה אלא לחפש מישהו שיסכים להתייחס אליו. הוספתי עוד כמה פרטים עסיסיים - שהמשפחה שלו ענייה, שהוא דיסלקט שלא יודע לקרוא ולכתוב, שהוא גנב ושקרן (וכמובן שהמצאתי איזו דוגמה עסיסית שתוכיח את זה) - ושלחתי לכל החברה.

זה תפס תאוצה, וכל מי שכעס על דוד ניצל את ההזדמנות כדי להמציא עליו עוד פרטים וסיפורים שמשפילים אותו. זה כבר הפך למשחק נחמד שממש נהנינו ממנו, עד שכל החברה מהישיבה ממש עשו חרם על דוד. אבל מה אכפת לי. זה הרי מגיע לו, לא?

כלי:

1. מכשיר שמיועד לביצוע פעולה מסוימת (כלי עבודה, כלי נגינה, כלי אוכל).
 2. דרך להשגת תכלית כלשהי, אמצעי ("יש הטוענים כי חינוך קשוח עשוי להקנות לילדים כלים חשובים להתמודדות עם קשיים").
- (מתוך 'מילוג' - המילון העברי החופשי ברשת)

ביטאון
חדשני

סכין

גזר

וילאון

שמה

נוש
משפחתי

חבליה
אולימפית

זכא

אינוק
ילדים

בית
מקדש

מזון

מטרייה

סיביר

יושר

גמולה

כוסר
אופני

מיצות
טובות

ממשלה

פרנסה

בית
(אה)

ארון

ברית

משכן

מכונות

נרות
שבת

בית
כנסת

מבשר
אמת

"בימחה"

גנונה

מוסיקה

כיבוד
הורים

כלי / אמצעי

גנוסת
נאסר

אימאד
גורה

מטרה

היקרווא

בגי
משפט

בסקר שנערך בארצות הברית התגלה ש-15% מהאמריקאים חושבים שהם מכורים למייל, ובודקים את המייל כמה עשרות פעמים בשעה.

התפתחויות בתחום הרפואה, כמו השתלת איברים ומפרקים, פתיחת כלי דם סתומים ורבות אחרות, מאפשרות חיים ארוכים ואיכותיים יותר.

התפתחויות בתחום התחבורה הביאו לכך שאפשר לעבור בכמה שעות טיסה מרחק רב שבעבר היו עוברים במסע של כמה חודשים בהפלגה ימית.

הטכנולוגיה שקיימת כיום מאפשרת לאדם שמגבלותיו הגופניות אינן מאפשרות לו לדבר - לתקשר עם סביבתו באמצעות מחשב מיוחד, לכתוב ולדבר.

כיום, תוחלת החיים הממוצעת של גברים בישראל היא 79.9 שנים ו-83.6 שנים לנשים. לעומת תחילת המאה ה-20, אז תוחלת החיים העולמית הייתה 50 שנים בממוצע.

באוקטובר 2012 מספר המשתמשים הפעילים בפייסבוק היה יותר ממיליארד.

בישראל היו כמה ניסיונות התאבדות בקרב נערים בעקבות הצקות חוזרות בפייסבוק.

על פי מחקרים שנעשו בשנת 2006, היקף ההתמכרות לאינטרנט עומד על 20% מהאוכלוסייה הבוגרת בעולם המערבי. אצל המכורים נצפו שינויים מוחיים דומים לשינויים שנצפו אצל מכורים לסמים.

40% מבני הנוער שגולשים ברשתות החברתיות באופן יומיומי סבורים שהרשתות באינטרנט בטוחות. זאת על אף שנצפו בארץ מקרים רבים של שימוש בזהות בדויה לצורך פגיעה בקטינים.

נכון לשנת 2014 יש בעולם 176 מיליון מכורים לסמארטפון, שפותחים אפליקציות יותר מ-60 פעמים ביום. רבים מהם סטודנטים ובני נוער.

בסקר שנעשה על האינטרנט, יותר מ-30% מכלל המשיבים אמרו כי הם משתמשים באינטרנט כדי לברוח מהמציאות.

* הנתונים לקוחים מתוך מאמר מאת ד"ר לנטורופתיה איתן לביא, עיתון the marker, אתר מכון דוידסון לחינוך מדעי, אתר חדשות ערוץ 2, אתר חדשות ynet, חיים בעולם טכנולוגי מאת ד"ר ליאת בן-דוד ואתר האינטרנט של גלובס.

1. כמה זמן ביום אתה גולש באינטרנט?

2. ערוך רשימה של כל האמצעים הטכנולוגיים שאתה משתמש בהם ביומיום:

3. כמה חברים יש לך בפייסבוק? עם כמה מהם יש לך קשר אישי בנוסף לחברות בפייסבוק?

4. כמה סטטוסים אתה מעלה בשבוע לפייסבוק?

5. כמה פעמים ביום אתה בודק את המייל שלך?

6. מה תעשה בזמן הפסקת חשמל, וכיצד תרגיש בלי כל אמצעים טכנולוגיים?

7. האם היית רוצה להמעיט את כמות הזמן שאתה משתמש במחשב? מדוע?

8. האם יש משחקים שאתה אוהב במיוחד לשחק בהם במחשב או בפלאפון? מה הם? כמה זמן אתה משחק בהם ביום במוצא?

9. האם היית רוצה לקנות סמארטפון משוכלל? כמה כסף אתה מוכן להשקיע בזה?

10. האם תענה לשיחת טלפון מהורך בזמן צפייה בסרט מותח? למה?

11. לאחר צפייה בתכנית או בסרט אהובים, נסה לכתוב את תחושותיך בזמן הצפייה (מתח, התרגשות, חוסר שליטה / שמחה וכו'):

פעולה ב' | גירוי חושים

מטרת הפעולה:

החניכים יחוו חוויות שונות הממחישות את השפעת הטכנולוגיה עלינו. בהמשך המערך חוויה זו תהווה בסיס לעיבוד ולבירור הסוגיות העולות ממנה.

מבנה הפעולה:

- מרוץ ללא הפסקה - חוויית קצב ההתרחשות המהיר בעולם כיום
- איזו מין שלוה... הסחות הדעת הרבות שיוצרים האמצעים הטכנולוגיים
- לשקר יש רגליים - המידע הכוזב שמופץ ברשת ובהודעות וואטסאפ
- ידידו הטוב ביותר של האדם - קשרים וחברויות בימינו
- סוגרים מעגל: עיבוד וקישור לפעולה הבאה

מהלך הפעולה:

מסבירים לחניכים כי בפעולה זו ננסה לחוות את השפעת הטכנולוגיה עלינו בתחומים שונים. רק לאחר סיום כל החוויות נשב יחדיו להעלאת תחושות ותובנות בעקבות החוויות.

* הערות למדריך:

א. לאורך הפעולה מפורטים עקרונות בנושא השפעת הטכנולוגיה. ההערות הללו מיועדות למדריך, כדי לתת לו תמונה מלאה על הדברים. יש לזכור שמטרת הפעולה היא החוויה, ולכן לא נרחיב בדברים אלו מול החניכים, אלא המטרה היא שהדברים יעלו מהם בהמשך.

ב. לאחר כל חוויה נותנים לחניכים מקום להעלות תחושות ומחשבות (עיבוד רגשי קצר) על פי שאלות מנחות. כתבו לעצמכם את דברי החניכים, כי נשתמש בהם בתחילת הפעולה הבאה.

א. מרוץ ללא הפסקה - חוויית קצב ההתרחשות המהיר בעולם כיום

* בשלב זה ממחישים לחניכים את קצב ההתרחשות המהיר בעולם כיום, בעקבות התפתחות הטכנולוגיה, אשר יוצר תחושה תמידית של מרוץ וצורך למצוא כל הזמן ריגוש חדש, לפני שהספקנו לחוות עד הסוף את הריגוש הקודם. דבר זה מרגיל אותנו גם לחוסר נכונות לעמול, כי אנחנו מתרגלים להשיג הכול ומיד.

לדוגמה:

עוד לפני שהספקנו ליהנות מאייפון 3 או מגלקסי 2 כבר השיקו דגם מתקדם יותר, ואנחנו מרגישים צורך לקנות גם אותו בהקדם ולהישאר עדכניים. כמובן, עד שנקנה את הדגם החדש כבר ישיקו דגם מתקדם יותר...

כך גם לגבי צילום תמונות - התרגלנו בדור האחרון לצלם כל דבר כל הזמן. לכאורה, מה רע? כך נשאר לנו מזכרת. אבל שימו לב שפעמים רבות אנחנו עסוקים בצילום במקום ליהנות מהחווייה ולהיות נוכחים עד הסוף במפגש המשפחתי, במנגל עם החברים וכדומה.

דוגמה נוספת היא כשאנחנו מקבלים משימה לכתוב עבודה. אנחנו מזדרזים לפתוח את האינטרנט ולמצוא חומרים בויקיפדיה ובאתרים שונים. גם זה לכאורה טוב, מה רע בכך שהכול נגיש? אמנם לא רע, אבל האם אנחנו עדיין מוכנים לעמול ולהתאמץ כדי להשיג תוצאות, או שמא "העתק-הדבק" הוא המאמץ המקסימלי בשבילנו?

- מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיסיית משימה (נספח א'), ולאחר זמן קצר מאוד, לפני שהחניכים יספיקו למלא את המשימה עד תומה, נותנים להם כבר את המשימה הבאה, עד לסיום כל המשימות (בכל פעם נותנים משימה זהה לשתי הקבוצות).
- שואלים את החניכים: איך הרגשתם כשלא יכולתם לסיים את המשימות? האם זה פגע במוטיבציה שלכם למילוי המשימות הבאות? יש סיטואציות בחיי היומיום שבהן אתם מרגישים תחושות דומות?

ב. איזו מין שלוה... הסחות הדעת הרבות שיוצרים האמצעים הטכנולוגיים

* בשלב זה ממחישים לחניכים את הסחות הדעת הרבות שיוצרים האמצעים הטכנולוגיים. גם כאשר אנחנו ניגשים למילוי משימה חשובה, כל רגע אנחנו שומעים צלצול אחר - של מייל, וואטסאפ, הודעת טקסט וכו' - וזה פוגע מאוד באיכות העבודה שלנו באותו זמן. אפילו נהג שנוסע בכביש נתקל פעמים רבות במסכי ענק שעליהם מוקרנות פרסומות מושכות ומעניינות, בעוד הוא אמור להתרכז בנסיעה. מסע קניות בקניון מאופיין בכך שכל הזמן יש ברקע מוזיקה בקולי קולות ושדרנים שמפרסמים חנויות, בלי טיפת שלוה. האם נכון להתרגל לחיות כך? לא בהכרח.

• מבקשים מאחד החניכים להקריא לכל הקבוצה מאמר בנושא התפתחות כלי הרכב (נספח ב'). מחלקים לשאר החניכים פתקי משימה קטנים (נספח ג') שיצטרכו למלא תוך כדי ההקראה. כך למעשה יוצרים הסחות דעת רבות, שלא יאפשרו לקורא להתרכז בקריאה ולהבין עד הסוף את תוכן המאמר.

• כשהחניך מסיים את הקראת המאמר, שואלים אותו שאלות תוכן על מה שקרא (נספח ד'). סביר להניח שהוא לא יצליח לענות בצורה מיטבית, כי לא היה מרוכז במהלך הקריאה.

שואלים את החניך: איך הרגשת במהלך הקריאה? לחוץ, מעוצבן, שליו? למה? איך הרגשת כשלא הצלחת לענות על השאלות? האם זה באשמתך? מדוע?

שואלים את שאר החניכים: באילו סיטואציות בחיים אתם מרגישים תחושה דומה?

ג. לשקר יש רגליים - המידע הכוזב שמופץ ברשת ובהודעות וואטסאפ

* בשלב זה מעוררים את החניכים למידע הכוזב שמופץ ברשת ובהודעות וואטסאפ שונות. זה המקום גם להתייחס לכך שברשתות החברתיות ניתן להסתתר מאחורי זהויות בדויות כדי לפגוע באחרים, ולנו כגולשים אין יכולת לבדוק אם מי שאנחנו מתכתבים איתו הוא אדם מסוכן שרוצה לפגוע בנו או לא, ולכן יש לפעול בזהירות בהקשרים האלה.

• מקריאים לחניכים כמה כתבות שממחישות את גודל הנזקים שנגרמו בעקבות הפצת מדע כוזב ברשת ובהודעות שרשרת (נספח ה'). אפשר לבחור חלק מהכתבות, או לחלק את החניכים לכמה קבוצות ולהעביר ביניהם את הכתבות השונות.

מסבירים לחניכים שבדברים מעין אלו צריך לזכור שיש בידינו כוח רב שיכול להועיל, כמו בקשות לתפילה וכדומה, אך חלילה גם לפגוע.

• שואלים את החניכים: האם גם אתם נתקלתם בהודעות כאלה? העברתם הלאה או לא העברתם? מדוע? אילו תחושות דברים כאלה יוצרים בקרב האנשים שההודעות עוסקות בהם? חשבתם פעם על הנזקים שהודעות כאלה גורמות? האם יש לדעתכם מה לעשות נגד התופעה?

• מומלץ להראות לחניכים את הסרטון הקצר "חרדים נעים להכיר" שיוני לביא העלה ליוטיוב וממחיש את הנקודה מזווית אחרת. סרטון נוסף, מזווית מעט שונה, הוא "מנקים אחריו את הרשת UNDO".

ד. ידידו הטוב ביותר של האדם - קשרים וחברויות בימינו

* בשלב זה החניכים יזהו שהרשתות החברתיות אינן יכולות להוות תחליף לקשר ישיר, פנים אל פנים, עם חבר או חברה, ויבינו שקשה ליצור קשרי אמת עמוקים דרך רשתות אלו.

• בוחרים שני חניכים ומושיבים אותם כשיש ביניהם מחיצה אטומה (קיר, סדין וכדומה), ומבקשים מהם לפתח שיחה עמוקה (כרטיסיות מנחות לשיחה בנספח ו'). אם יש אפשרות, כדאי שכמה שיותר חניכים יחוו את המשימה. אפשר אולי להציב כמה עמדות כאלה או לעשות כמה סבבים, כששאר חברי הקבוצה צופים ורואים מה קורה בשיחה.

לאחר סיום השיחה, שואלים את החניכים איך הם הרגישו במהלך המשימה. האם המחיצה הפריעה? האם יש סיטואציות אחרות בחיים שהם מרגישים בהן תחושה דומה? מה מפריע בכך שאיננו רואים את בן השיח שלנו?

* מטרת מתודה זו היא להמחיש לחניכים שקשה להגיע לשיחה עמוקה כאשר לא נמצאים פנים אל פנים. כאשר מתכתבים דרך האינטרנט או בפלאפונים, אמנם נוצרת תחושה של קשר, אך מכיוון שאין לנו יכולת להביט אל בן השיח שלנו ואנחנו לא רואים את הבעות הפנים שלו, ואף לא שומעים את הטון שבו נאמרים הדברים - במובן מסוים השיח נתקע ונשאר במקום רדוד ושטחי.

זה המקום להזכיר שישנו מושג של "חברות בפייסבוק", אך האם כל מי שמוגדר חבר בפייסבוק הוא אכן חבר שיכול להיות בשבילי אוזן קשבת?

• מציגים בפני החניכים צילום של דף פייסבוק (נספח ז'), שעליו אפשר לשאול: כמה חברים רשומים לאותו אדם בפייסבוק? וכמה מתוכם יזמין לחתונה? מדוע? מה זה אומר על הקשרים שלנו דרך הפייסבוק או דרך רשתות חברתיות אחרות?

• כחלק מהחווייה מומלץ מאוד להראות לחניכים את הסרטון "Disconnect and Enjoy" ביוטיוב.

שואלים את החניכים: אילו תחושות העלה בכם הסרט? האם הרגשתם פעם תחושת החמצה

דומה לזו שבסרט? כיצד אתם מרגישים כלפי החברים שלכם בפייסבוק? האם אתם מרגישים לעתים שצריך להשקיע יותר בחברויות? כיצד?

סרטונים נוספים שמחדדים את הנקודה ואפשר לפתח עליהם בקלות דיון משמעותי הם הסרטונים "משפחה מכורה" ו"ארוחה משפחתית" שהעלה יוני לביא (אם אתם מתקשים למצוא, ראו בערוץ שלו ביוטיוב - YoniLaviChannel).

5. סוגרים מעגל: עיבוד וקישור לפעולה הבאה

* מטרת שלב זה היא לשמוע מהחניכים מעט מן התחושות שעלו בהם בזמן החוויות השונות, כפתח לפעולת ההמשך שבה נעבד את הדברים.

אמנם כבר התייחסנו במהלך הפעולה לכל חוויה בנפרד, אך כעת ניתן זמן נוסף לחניכים להעלות דברים שהרגישו או חשבו לאחר הפעולה כולה.

• שואלים את החניכים: האם התחדש לכם משהו? האם נותרתם עם שאלות בלי תשובה? אילו תחושות כלליות העלו כל החוויות? האם חשבתם על דברים אלו בעבר?

במקרים שבהם הקשר לטכנולוגיה פחות ברור, כמו בסעיף "מרוץ ללא הפסקה", מסבירים לחניכים את הקשר. אפשר כמובן להשתמש בפירוט למדריך בכל סעיף וסעיף. סביר להניח שחלק מהדברים יעלו גם מהחניכים.

* תזכורת: כתבו לעצמכם את דברי החניכים, כי תצטרכו להשתמש בהם בתחילת הפעולה הבאה.

• מכיוון שהמערך כולל בתוכו פרטים רבים, וברצוננו לעזור לחניכים לעקוב אחרי הנושאים ולשמור על רצף, מכינים מראש לוח קיר גדול שילווה את הקבוצה לאורך המערך, בעיקר בפעולות ב'-ד'. הלוח יכלול את התחומים השונים שנתייחס אליהם בהקשר לטכנולוגיה (הצעה למבנה הלוח בנספח ח'). כעת חושפים אותו בפני החניכים.

נספח א'

הסתובבו בסניף ושאלו ארבעים אנשים כמה זמן בממוצע ביום הם גולשים באינטרנט.	הכינו רשימה של שלושים זמרים שאתם מאזנים באותו ב.
הכינו שורה של כמה שיותר תפוצים אישיים שלכם, וסדרו אותם לפי תאריכי הלידה של בעלי התפוצים.	כתבו שלושים וחמישה שמות של שירים שעוסקים בקיץ.
כתבו מעיתונים את המעון התעוזה.	הכינו רשימה של ארבעים תענוגים מהסניף, לפי סדר הא"ב.

287

שירי/את "יונתן הקטן" לאורך כל הקראת המאמר.	בכל תחילת משפט. צעק/י "אללה".	כשהקריין מזכיר "מכבי אש", הסתובב/י סביבו ועשה/י קולות של סירנה.	בכל פעם שהקריין אומר את המילה "מכונת", העבר/ העביר את ידך מול פרוצופו [כמו מכונת נוסעת] והשמע קולות של מכונת.
הסתובב/י בין כל החנוכים וספר/י להם מה עשית בשבוע האחרון.	בכל פעם שהקריין עוצר מעט, כדי להתחיל פסקה חדשה או לשאוף אוויר וכדומה, הסתובב/י באמצע המעגל וקרא/י כתרנוגלות.	בכל פעם שהקריין מזכיר רכיב של מכונת [מענע, גלגלים וכו'], צעק/י ליד אוזנו את הרכיב שהזכיר.	בכל פעם שהקריין אומר את המילה "מענע", מחא/י לו כפיים ליד האוזן.

מאת: טל בן דוד

רכב שנוסע בכוחות עצמו היה חלום עתיק של האנושות. המכונת הראשונה הונעה על ידי מנוע קיטור, בשנת 1769. רכב זה היה מיועד לשני נוסעים, נע במהירות שני מייל לשעה והתקדם מרחק של מאות מטרים. שנים מאוחר יותר המציאו את מנוע הבעירה הפנימי אשר קידם את פיתוח המכונת באופן משמעותי.

החלקים העיקריים במכונית הם:

המנוע - המהווה מקור אנרגיה מכאנית. סוג המנוע ותכונותיו, מיקום המנוע במכונת, משפיעים על מבנה המכונת ועל צורתה ההנדסית.

המימסרה - אשר מחברת בין המנוע לגלגלים, מעבירה את מומנט הסיבוב מהמנוע לאופני ההסעה.

השילדה - תושבת ומסגרת המכונית
התומכת בכל חלקי המכונית ונושאת את

המרכב הוא עוד חלק עיקרי במכונית, המיועד למיקום המטענים והנוסעים. באוטובוסים ישנו מרכב גדול לנוסעים ולנהג, ובמשאיות ישנו מרכב מיוחד למטען ותא נפרד לנהג.

נהיגת כלי רכב ממונע אינה עוד עניין של חובבנות, כפי שהיה הדבר בעת שהופיעו בדרכים המכוניות הראשונות הנהג, ובעיקר הנהג המקצועי שנהיגה היא תעסוקתו ומקצועו, ממלא תפקיד חשוב במערכת התחבורה - בהפעלת משאיות, אוטובוסים וכלי רכב מסוגים שונים.

המכונית היא כלי יעיל מאוד ורב ערך בחיי החברה בימינו. המכונית החדשה נעשית פשוטה יותר וקלה יותר לנהיגה. המכונית החדשה היא מוצר מסובך, המורכב ממספר רב של מערכות ומכללים שמשתנה בין סוגי המכוניות הרבות.

אך דווקא בגלל עוצמתה, מהירות תנועתה ויכולתה לשאת מטענים ולהסיע נוסעים - כשמחזיקים בה בידיים בלתי מאומנות היא עלולה להפוך לכלי משחית שהורס רכוש וקוטל חיי אדם.

(מתוך האתר Articles.co.il)

1. הגדר מה היא מכונית, על פי המאמר.
2. איזה מנוע יש בדרך כלל במכוניות?
3. באיזו שנה יוצרה המכונית הראשונה, וכיצד היא הונעה (סוג מנוע)?
4. מהי מימסרה?
5. איזה סוג של אנרגיה מייצר המנוע?
6. מהו החלק שאליו מחוברים כל חלקי המכונית?
7. מה מאפיין את המכונית החדשה?

politics פוליטי-מדיני

צבא וביטחון • מדיני • המערכת הפוליטית • הרשות הפלסטינית • טורים ופרשנות

משפחות גילו שבניהן נהרגו – בווטסאפ

שמועות רבות נפוצו מהלילה ברשתות חברתיות על מותם של חיילים ברצועת עזה. חייל שגויס לאזור הרצועה בצו 8 גילה כך שאחיו נהרג בפעולה. בהודעה אחרת מיהח להספיד קצין שרק נפצע

איתי בלומנסל | פורסם: 20.07.14, 21:15

Recommend 6.5k

הרצון העז לדעת ולשתף במידע בזמן אמת גובה מחיר כבד ממשפחות החיילים הפועלים במבצע "צוק איתן": "בני המשפחה קיבלו את ההודעה על מות יקירם בהודעת ווטסאפ", סיפר קרוב משפחה של חייל מגולני, אחד מ-13 החיילים שנהרגו הלילה והבוקר ברצועת עזה.

"אחיו היה באותה השעה בשטחי כינוס ליד הרצועה, לשם הגיע בצו שמונה. פתאום התחילו לשאול אותו מה קרה, וככה הוא גילה. בסוף הגיעו נציגים מהצבא והודיעו לו שאחיו נהרג בקרבות, ולקחו אותו הביתה. הפצת ההודעות האלה היא אכזרית, מקוממת, וחייבים למצוא ולחקור את מי שהפיץ את זה", הוסיף.

החל משעות הבוקר המוקדמות היום (ראשון) החלו לצוץ שמועות ברשתות החברתיות ובווטסאפ על מותם של חיילי צה"ל בקרבות הלילה. בני משפחתו של הרוג נוסף גילו על מותו דרך הודעה שקיבלו בווטסאפ

חדל קשקשת

כוח גולני נכנס לרצועה הלילה

בצהריים, דקות רבות לפני שהתבשרו על מות יקירם מאת גורם רשמי.

באחת ההודעות שהופצו נכתבו שמותיהם של החללים. השמות החלו להתפשט ברשתות החברתיות כאש בשדה קוצים. לאחת מההודעות שהופצו צורפה תמונה של נגמ"ש חרוך שבו, לפי הנטען, מצאו החיילים את מותם. להודעה נוספת צורפה תמונה של ארונות קבורה כדי לרמוז על המאורעות בלילה.

בהודעה אחרת נכתב שמו של קצין בחטיבת גולני שנכתב כי נהרג, אולם למעשה הוא אושפז במצב קשה בבית החולים. "בניגוד להודעות הוא לא נהרג אלא סובל מפגיעת ראש", כתב חבר המשפחה לתושבי היישוב שבו מתגורר הלוחם. "מצבו משתפר. אנו מבקשים להתפלל עליו ולא להרוג אותו".

היום הותר לפרסום כי 13 לוחמי צה"ל מחטיבת גולני נהרגו הלילה והבוקר בפעילות ברצועת עזה. בשעה 1:05 נהרגו שבעה חיילי צה"ל כשנגמ"ש עלה באש בעקבות פיצוץ מטען. 25 דקות לאחר מכן אירעה היתקלות בין שני חיילים למחבלים. לוחם גולני נהרג בתקרית. ההיתקלות השלישית אירעה בשעה 5:45, אז נהרגו שני לוחמים בחילופי אש עם מחבלים. בשעה 8:50 נהרגו שלושה לוחמים של גדוד הסיור של גולני. הלוחמים היו בתוך בניין שעלה באש. בפעילות נפצעו כמה חיילים, והם הועברו לבתי החולים סורוקה בבאר שבע, שיבא בתל השומר ובילינסון בפתח תקווה. ■

החשש לחטיפת הנערים: הרשתות הוצפו בשמועות על "מבצע חילוץ"

עוד לפני ההודעה הרשמית של צה"ל על החיפושים אחר שלושת הנעדרים, מיד שרובו התברר ככוזב - הופץ ברשתות החברתיות ובאפליקציית וואטסאפ, והשמועות הגיעו גם לחיילים. "בהתחלה חשבנו שחילצו אותם כי זה מה שרץ, וזו הייתה נראית הודעה רשמית ואמיתית, אבל אז התברר שעבדו על כולנו", סיפר החיילים

מתן חצרוני, כתב חדשות 2 באינטרנט | חדשות 2 | פורסם 18:55 13/06/14 | עודכן 19:05 13/06/14

פרשת החשש לחטיפה הסעירה את הרשת: בשעות הצהריים הותר לפרסום כי במהלך שעות הלילה (ה') אבד הקשר עם שלושה נערים באזור גוש עציון, וכוחות הביטחון החלו בסריקות. כבר משעות הבוקר הופצו שמועות רבות ברשתות החברתיות ובאפליקציית "וואטסאפ", בהם גם דיווחי שווא על מבצעי חילוץ - שהוגדרו כלא נכונים.

בקבוצות וואטסאפ רבות אף הופצה הודעה מזויפת בשם דובר צה"ל, שבה נטען כי צה"ל והשב"כ חילצו את הנערים - מידע שהתברר ככוזב. בהודעה, שכללה שגיאות כתיב רבות והתבררה כמוטעית ומטעה, נכתב כי מספר מחבלים נהרגו במבצע. אזרחים רבים קיבלו באופן מפתיע את ההודעה, אך דובר צה"ל הבהיר כי השמועות שגויות.

להלן ההודעה שהופצה - ואנו מדגישים כי מדובר בהודעה שקרית: "הותר לפרסום - במבצע משולב של השב"כ וצה"ל יחידות מסתערבים וכוחות ימ"מ. הגיע אחד מהדרמות הגדולות בעשור האחרון אל סיומה. שני נערים, תושבי השומרון. תלמידי ישיבה בכפר עציון נחטפו אתמול על ידי ארגון הג'יאד האיסלמי".

עוד נכתב בהודעה הכוזבת כי "שני הבחורים תוך כדי החטיפה הספיקו להתקשר לחמ"ל של אוגדת יו"ש ולדווח על החטיפה. צוות ימ"מ הוקפץ אל עבר השערה של מקום החטיפה. תוך כדי שיחידות

במבצע משולב של השב"כ וצה"ל יחידות מסתערבים וכוחות ימ"מ. הגיע אחד מהדרמות הגדולות בעשור האחרון אל סיומה. שני נערים, תושבי השומרון. תלמידי ישיבה בכפר עציון נחטפו אתמול על ידי ארגון הג'יאד האיסלמי. שני הבחורים תוך כדי החטיפה הספיקו להתקשר לחמ"ל של אוגדת יו"ש ולדווח על החטיפה. צוות ימ"מ הוקפץ אל עבר השערה של מקום החטיפה. תוך כדי שיחידות צה"ל מובחרות. יוצרות הסחה בכפר אחר. צוות ימ"מ פרץ לבית בכפר עוורתא ששם נחטפו. לפי איכוני סלולאר. ולפי מידע מודעיני שהגיע לשב"כ. שני הנערים חולצו בשלום

המשך

צה"ליות מובחרות. יוצרות הסחה בכפר אחר. צוות ימ"מ פרץ לבית בכפר עוורתא ששם נחטפו. לפי איכוני סלולאר. ולפי מידע מודעיני שהגיע לשב"כ. שני הנערים חולצו בשלום. 5 מחבלים נהרגו. 2 מחבלים נפצעו אחד קשה והשני קל. המבצע הסתיים בהצלחה, אין נפגעים לכוחותינו.

"מפריעים לצה"ל לעשות את העבודה שלו"

ד', לוחם בצה"ל, סיפר לחדשות 2 Online: "אנחנו החיילים ניזונים מקבוצות וואטסאפ, ובהתחלה חשבנו שחילצו אותם כי זה מה שרץ, וזו הייתה נראית הודעה רשמית ואמיתית, אבל אז התברר שעבדו על כולנו והתבאסנו. לא ברור למה אנשים מפיצים דברים שקריים ולא נכונים, במיוחד כשמדובר באירועים רגישים כל כך".

מנהל אחת מקבוצות הוואטסאפ כתב לחברים שהפיצו שמועות: "תפסיקו כבר להפיץ שקרים, אתם מפריעים לצה"ל לעשות את העבודה שלו - זה לא הגיוני. צריך להפסיק את זה כאן".

"כבר משעות הבוקר הופצו בקבוצות ברשת הוואטסאפ שמות של הצעירים לכאורה, ותיאור החשש שהם נחטפו", סיפרה ע', תושבת ירושלים, בשיחה עם חדשות 2 Online. "התחלנו מיד להתפלל ולקרוא תהילים בקבוצה, בתקווה שמצבם יהיה טוב".

"הבנו שהמצב מסוכן ואנחנו מקווים שימצאו אותם בהקדם בעזרת השם", הוסיפה ע', שהדגישה כי רבים לא האמינו לדיווחים וחיכו להודעה בתקשורת הישראלית. "חיכינו לפרטים, וקיוונו שהם יפורסמו לפני כניסת השבת"

דובר צה"ל: "לשמועות אין שום שחר"

"אני לא מבינה למה אני מקבלת את כל המידעים

האלה בפייסבוק ובוואטסאפ ולא מגורמי צבא רשמיים או משטרה - זה אבסורד", סיפרה לחדשות 2 Online ג', שהוצפה בהודעות בסמארטפון שלה. למרות איסור הפרסום בתקשורת בשעות הבוקר, ברשתות החברתיות שיתפו רבים את הדיווחים החלקיים בתקשורת הפלסטינית וחלקם האשימו את שחרור האסירים במסגרת הפעימות המדיניות במהלך השנה.

גם בקרב חיילים רבים נפוצה השמועה על מבצע החילוץ, שהתבסס על שמועות מפה לפה. דובר צה"ל, תא"ל מוטי אלמוז, דחה את השמועות והבהיר: "אנחנו מדברים באחריות ולשמועות אין שום שחר ואני מבקש מכולם לנהוג באחריות". ■

"כבר באו לספר לאבא שלי"

אחיו של חייל גולני ששמו השתרבב לרשימות החללים שפורסמו בוואטסאפ מספר על היום הקשה שעברה המשפחה.

שלמה פיוטרקובסקי, פרסום ראשון: כ"ג בתמוז תשע"ד, 08:14 21/07/14

משה עמר, שהשמועות בוואטסאפ לאורך יום אתמול היו שאחיו נפל יחד עם 13 לוחמי גולני, סיפר הבוקר (שני) על שעות החרדה הארוכות עד שהתברר כי אחיו בחיים.

דובר צה"ל

אילוסטציה

בראיון לגלי צה"ל סיפר עמר כי "בבוקר התחילו הודעות בוואטסאפ על התקלות בגדוד שאחי משרת בו, עם הרוגים. אין לנו שום מידע ובתקשורת לא מפורסם כלום".

לדבריו, "בהודעות הראשונות היה כתוב שהייתה היתקלות בכוח שבו הוא היה. בהמשך הבנו שבוודאי

יש הרוגים, בשלב זה לא ידענו אם הוא קשור. שעה לאחר מכן פורסמה גם כן בוואטסאפ הודעה שגם היא בגדר שמועה על ההיתקלות, ובתוכם גם הודעה עם רשימת ההרוגים כביכול ובתוכה גם השם של אחי".

"זה שוק שאין כמוהו, התחלתי לחשוב אולי יש עוד מישהו בגדוד עם אותו שם, אבל זה היה נראה לא סביר", סיפר האח. האח ציין כי "אימא שלי בכלל לא ידעה מזה, וכך גם שני אחים שלי. מאז שקיבלנו את הידיעה על כך שהוא מת כביכול, הייתה התקהלות מחוץ לבית, היו הודעות מהמועצה האזורית, הקימו חמ"ל ביישוב. אימא הייתה בעבודה ולא יודעת כלום, אבל אבא היה בבית וכבר מישהו בא לבשר לו". האח הוסיף כי "זה התחיל מהודעות בוואטסאפ, אבל הבנתי שגורמים במועצה האזורית ובקהילה קיבלו את המידע ממקורות הרבה יותר מהימנים ומבחינתם זה היה ודאי. אבא לא קיבל את זה וטען כי עד שהוא לא מקבל הודעה רשמית מהצבא הוא לא מאמין".

מאוחר יותר התברר לבני המשפחה כי שם האח הסתנן להודעות לאחר השתרבב בטעות למסמך צבאי פנימי שיצא בשעות הבוקר, וכלל מידע שעדיין לא היה בדוק.

"התקשרתי לאנשים שאני מכיר מהגדוד. בסופו של דבר עירבתי עוד גורם צבאי, שהשיג קצינת נפגעים שאמרה לנו בוודאות שהוא לא נמצא בשום רשימה והוא עדיין בלחימה, בריא ושלם. היום הזה שעברנו היה קשה. זה לא היה מהאוויר, הוא באמת היה בכוח הזה", מדגיש האח.

יום אתמול היה יום קשה למשפחה, ולא רק לבני המשפחה שידעו והכירו את גל השמועות. "גם כשסיפרנו לאימא לאחר מכן, למרות שהקדמנו ואמרנו לה שהכול בסדר, עדיין היה הלם. עיקר העניין היה החומרה וההשלכות של כל הפרסומים".

איזה אירוע מרגש חווית לאחרונה?

מה את/ה הכי אוהב/ת במשפחה שלך?

האם את/ה מפחד/ת ממה? ממה?

ספרי לי על רגעים שהצלחת להתמודד עם הפחד הזה.

מה הן המעלות שלך? ומה הם החסרונות?

האם את/ה מכיר/ה אנשים שנפצעו או נהרגו בפיגועים או במלחמות?

האם היה אירוע עצוב שאירע לך לאחרונה?

מה הכי משמח אותך?

מה הן השאיפות שלך לעתיד?

נספח ו'

פעולה ג' | מדברים על זה

מטרות הפעולה:

1. החניכים יכחנו בשכל את החוויות שחוו בפעולה הקודמת.
2. החניכים יבינו שגם בנושא הטכנולוגיה יש בידיהם בחירה כיצד להתמודד, ושכדי לבחור נכון יש צורך בבחינה שכלית.
3. החניכים יכירו את כלי העיבוד, ויבינו את חשיבות השימוש בו בחיי היומיום.

מבנה הפעולה:

- א. איפה היינו? קישור לפעולה הקודמת ותזכורת
- ב. קפה דילמה: דיון בחוויות שנחו בפעולה הקודמת ובחינתן באופן שכלי
- ג. סוגרים מעגל: העלאת התובנות במליאה וסיכום
- ד. מעבדים או מאבדים? הצגת רציונל העיבוד והבנת חשיבות השימוש בו

מהלך הפעולה:

א. איפה היינו? קישור לפעולה הקודמת ותזכורת

* תזכורת: בפעולה הקודמת החניכים חוו תחומים שונים הקשורים לטכנולוגיה וממחישים את השפעתה עלינו. בסיום החוויה החניכים שיתפו בתחושותיהם ובמחשבותיהם, והמדריך התבקש לכתוב לעצמו משפטים שנאמרו על ידי החניכים.

• לפני הפעולה הנוכחית, פעולת העיבוד, כותבים על כרטיסיות מגוון משפטים מתוך אלו שאמרו החניכים, ובתחילת הפעולה מניחים את הכרטיסיות לעיני החניכים ומקריאים כל אחת מהן.

אומרים לחניכים שאלה משפטים שהם בעצמם אמרו בפעולה הקודמת, ומזכירים בקצרה את החוויות שהיו בפעולה הקודמת. בשלב זה לא מרחיבים את הדיבור על מה שהחניכים אמרו וחוו בפעולה הקודמת, אלא רק מציגים את הדברים.

• מקריאים לחניכים כמה סיטואציות (נספח א'), ושואלים על כל סיטואציה האם היא משפיעה עלינו ועד כמה. המטרה היא להמחיש לחניכים שיש דברים שאנחנו נתקלים בהם בחיינו ואין להם השפעה עלינו, אך יש כאלה שמשפיעים עלינו בצורה מעטה או מרובה. לכן יש לבחון את השפעתם עלינו, כדי שהיא תהיה חיובית ותבנה בתוכנו דברים טובים ולא חלילה תקלקל.

• אומרים לחניכים שבפעולה זו נדון בהרחבה בכל אחד מהדברים שחווינו בפעולה הקודמת וננסה לחשוב על הדברים יחד באופן שכלי.

ב. קפה דילמה: דיון בחוויות שנחוו בפעולה הקודמת ובחינתן באופן שכלי

- מחלקים את החניכים לכמה קבוצות. לכל קבוצה נותנים כרטיסייה עם דילמה הקשורה לנושא הטכנולוגיה ושאלות מנחות בסופה (נספח ב'). מחליטים מראש כמה זמן בערך יוקדש לכל כרטיסייה, ומעבירים את הכרטיסיות השונות בין הקבוצות, כך שכל חניך יתמודד בסך הכול עם שתיים או שלוש דילמות (בהתאם לשיקול דעתכם).

הערה: במקומות שבהם לא מתאימה פעילות בקבוצות קטנות, אפשר להעלות את הדילמות בפורום הקבוצתי ולנהל דיון לפי השאלות המנחות. כמו כן אפשר להעלות את הדילמה הראשונה בפורום הקבוצתי, ואת האחרות להשאיר לדיון בקבוצות קטנות.

ג. סוגרים מעגל: העלאת התובנות במליאה וסיכום

- לאחר סבב העברת הכרטיסיות בין הקבוצות מבקשים מכל קבוצה קטנה להציג בפני כולם את הדילמה שמופיעה בכרטיסייה שלפניה, ואת המחשבות והתובנות שעלו בדיון הקבוצתי. אפשר לשמוע גם את הקבוצה הנוספת שהתמודדה עם אותה דילמה, ולתת מקום אף לדעות ותחושות של חניכים אחרים, שלא התמודדו עם אותה דילמה בפורום הקבוצתי. כך עושים סבב בין כל הקבוצות, עד שכל החניכים שומעים את כל הדילמות שהועלו בכרטיסיות.

הערה: סבב כזה יכול להיות מעניין מאוד ומפרה, אך גם ארוך ומייגע. לכן חשוב כאן שיקול הדעת של המדריך, שידע לנתב נכון את הדיון - להרחיב היכן שצריך וגם לקצר ולהמשיך הלאה בשעת הצורך.

ד. מעבדים או מאבדים? הצגת רציונל העיבוד והבנת חשיבות השימוש בו

- מסכמים: אנחנו כל הזמן חווים חוויות, מרגישים, שומעים, רואים ומתקדמים בתחומים שונים. כך גם בתחום הטכנולוגיה שמקיף אותנו ומשיק לתחומים רבים בחיינו. אך חשוב לעצור, להסתכל על המציאות, להתבונן ולא "לזרום". כי אנחנו יכולים להיות מושפעים עמוקות ממה שסובב אותנו בלי לשים לב כלל, ואיננו רוצים לחיות כדג שנסחף במים לפי השפעת הרוח והזרם בלי שליטה. אנחנו יצורים בעלי דעת ובעלי יכולת בחירה, וכדי להתקדם בחיים ולהתפתח לכיוונים טובים עלינו לבחון את הדברים בשכל.

תהליך זה נקרא עיבוד. כשם שמדען נחשף לתופעה מסוימת ואז הוא בוחן אותה ומעיין בה היטב, ורק לאחר מכן הוא יכול להגיע לתובנות ומסקנות עם השלכות מעשיות, כך גם בעיבוד האישי שלנו בחיי היומיום יש כמה שלבים (כרטיסיות עם שמות השלבים להנחה במרכז המעגל בנספח ג').

כדוגמה נשתמש בתופעת הודעות השרשרת ברשתות החברתיות. אפשר לבקש מהחניכים לומר מה עושים ככל שלב בנוגע לתופעה זו. אפשר לבחור תופעה אחרת הקשורה לטכנולוגיה. כמובן, עליה להדגים לחניכים את רעיון העיבוד:

א. היחשפות לתופעה - לדוגמה: ישנן המון הודעות שרשרת שמכילות עובדות קריטיות שאינן נכונות, מופצות במהירות הבזק וגורמות לנזקים.

ב. בדיקת יחסי לתופעה ומידת ההשפעה שלה עליי - בדיקה היכן התופעה פוגשת אותי באופן אישי וכיצד היא משפיעה עליי. האם גם אני מקבלת המון הודעות כאלה ומעבירה

אותן הלאה בעיניים עצומות? האם אני מאמינה לכל הודעת שרשרת שמגיעה אליי? האם אין לי כלל קשר לתופעה? או שאולי כבר פיתחתי הסתכלות ביקורתית כלפי העניין? וכדומה.

ג. חשיבה ועיון - האם התופעה טובה או לא? מהיכן היא נובעת (חטטנות יתר, רצון לדעת הכול ומיד, תום לב, פריצות, חוסר הבנה של ההשלכות של הודעות כאלה או משהו אחר)?

ד. הסקת מסקנות והשלכות מעשיות - כיצד אני מתמודדת עם התופעה? כיצד אני יכולה להימנע מכחילה? כיצד אתמודד מבחינה נפשית עם התשוקה לדעת הכול ומיד? גם אם התופעה אינה קשורה אליי - מה ניתן לעשות כדי למזער אותה? כיצד אני נשמרת ממנה? וכו'.

ה. יישום והתמודדות בשטח - על פי המסקנות שהסקתי.

נספח א'

- 1.עברתי ליד מישוהו ברחוב.
- 2.פגשתי חבר/ה שלא ראיתי שנים.
- 3.כלב נשך אותי.
- 4.החלטתי להתחתן עם בחיר/ת לבי.
- 5.קנו לי פלאפון חדש.
- 6.ראיתי פרסומת של מעדן חדש ומגרה.
- 7.אימא שלי חיבקה אותי כשחזרתי מבית הספר.
- 8.נבחרתי לתפקיד ראשי בהצגה / נבחרתי לנבחרת הכדורסל של בית הספר.

נספח ב'

למי ילי ואני בבימה ח'. בלבד קיבלנו מטלה מסכמת במקצוע עברית בבית הספר, וברקזיבו אנו חודש ארבעין אותה ואפיקל. המטלה מלמדת כי רציון אלף יגיע לתיכונים לאנחנו מחנכים ארתקאל איפס אלפס פבאד, ולכן זריק ארלקיז בה.

פמורה פמדיר אנו את לבי בעבודתה, בסביב פים צלינו למצוא חומרים, טמז זריק ארתה וכו'. אנחנו חייבים אגלת אסטייה, למצוא סטרים מתאימים, אסכס וארתה - בלי ארלטמל במקורות מפאינרית.

אינוי ימיל ארבעין בבע עבודות, מלום לבדיק בל אנו מחפס באינטרנט עבודות מוכנות על פנושא שצליי ארתה צליי. במקרה פטום אני קורא טמז מתאימים בנושא, צולש "פעתק-פדבק", אסצמנים צורח מוט ומאקל.

נראד אי לטמ פפס אציל בך, אק אלקיז יותר בלינוי פניסוחים. לא מתאים אי אעבוד בך קלס! בלבי מר פמציאו את פאינטרנט אס לא בלבי דברים באלד? ארתה ולקרא סטרים ואס אסכס את פתק אלפס צו עבודת מייצגת שצלו פצס. פיום יל אנו חיים קאים ואנו מקצרים תפליכים! טמו לצריק!

שאלות לדיון:

1. האם נתקלת בעבר בדילמה דומה? כיצד התמודדת איתה?
2. כיצד את/ה מכין/ה עבודות עיוניות בדרך כלל?
3. מה דעתך על האמירה שבעבר עמלו קשה, וכיום יש לנו חיים קלים בזכות האינטרנט וכדומה? האם לדעתך זה נכון? האם זה טוב או לא?
4. האם קיצור תהליכים הוא דבר חיובי?
5. מה היית עושה במקום ישי?

למי ילי ואני בת 14. אני מאוד אוהבת לארגן סדיליות חברתיות בבימה ובסניף, ואני עסוקה בכך פבבה בחיי פיומיום ללי.

בבר מפיקל ללי מאקל פבימה מבית פסכר פסלאפון מתמיל אצלל בקולות לונים - ליחות פודלות מיליס, וואטסאפ וכו'. אני אחראית על פסורים פסניסי, ואת בלפקובצב ללנו לקוחה על צממה לארגן בחופס פתעבות קבועה במועדון לל קליסי, אני אחראית מומן אס על צה.

פלבוץ חאקנו אפורים ללי 25 לנות נילואיו, ואקנו איוץ ממל אדול צס חברים ומלסחה - ופכאל בפתמרה. באיוץ פחל ופפורים ללי באמת מאוד פוסתמו, למחז ופתיגלו. פליב פתקדס, ילבנו אכאל, פקינו סרטון לפכנו ופיו אס מלחקים, אכל בל פצמן פראל ללי פיה במקומות אחרים. יל אי צוד בל בך פבבה דברים לארגן ארתעבות לאמורה אפיות מחז, וכל פצמן פסלאפון ללי מצלל. פחברות מחפלות אותי אס פמדריבה ופמירצת ופיית חייבת אענותל אס בל פיום פלכתי פצדכ כדי לאוכל אדבר בנות בתק בל פויל לפיה במסיבה לל פוויי.

למתי אב לאימא ללי בל פצמן מסתכלת צליי, ופתיגלי לל פפתוסקות פצאת בדידים אחרים בצמן פמסיבה ללפס לא מלמחת אותה במיוחד, אכל אין מר אעלות - צה חלוב! במקציאות לל פיום אי אפסר ארתתק ואפילו ארגן, בל פצמן מחפלים אותי ואני חייבת אפיות צמיןפ!

בלב מסיום אימא ללי ביקרש לאכבה את פסלאפון ואצטרף אל בלם אמסיבה, אכל איך אפסר אעלות צאת צה פלט בלתי אפסרי!

שאלות לדיון:

1. האם נתקלת בעבר בדילמה דומה? כיצד התמודדת איתה?
2. אילו תחושות נוצרות לדעתך עקב עומס הצלצולים, ההודעות, השיחות, המיילים, הסטטוסים החדשים בפייסבוק וכו'?
3. האם את/ה מרגישה מחויבות להיות זמין/ה כל הזמן באמצעי התקשורת השונים - ברשתות חברתיות באינטרנט ובפלאפון? מדוע?
4. האם לדעתך נכון לפעמים להתנתק לזמן מסוים מכל אמצעי התקשורת (אינטרנט ופלאפונים)? מדוע?
5. מה היית עושה במקום טלי? מדוע?

למי דוד ואין תלמיד כתיב י"א. כות את בתקוסה אחוצה, עמוס בהגיונות אבא ב"ב את מסתרי. את מלתא אפלקיץ בכתבי, ואין גם מסבס מה לצדיק, כך לפענכ אבגיונות מבחיותי פיא חציה על חומי לבד אמדתי די ברינות. בחבר'ה מפכית מבלמים את פסיכומים שלי אסני כל מבחין, ואין נותן אפס בלמחב, כדי ללחחות עוד מילכו ידווח ממך לפלקיות.

פלנר קיר לפחסותי פריב מליצתי פיסטוריה עקב מחלתי של אמי, ואסילו לטאריק פבגרות פתקב ממל לא פיית בלנינים. את רוב החומי לא פכתי, וגם לא פיו אי סיכומים בדרק בלא. פחלתי אפיצרי היבא, חבר טוב שלי לגם יודע אסבס לא רי, וביקלתי ממנו פפודער אצלם את פסיכומים לאו. ידעתי לל או סיכומים, ופוא אף נתן אותם אומר אחי, אך פוא לא פגיב אפודעתי...

לוחתי לוב פודער, כתיב או בפייסבוק ולוחתי מייל, אך לא פיית לום תאגב. בדי פתחתי אפיקל סקור, פיי את תמיד פראלון למסייץ או בלעית פצוק, וכלת בלאני עקוק או - פוא מתעלם ממני. בנוסף אב צאת מילכו פאלפ בפייסבוק סטטוס לבו לא: "איך צפ יכול אפיות ללוד פחלן אין סיכומים פפיסטוריה?".

באותם רגעים פרגלתי מנוצל. לא רק לאני עוצר אכלאס, פס גם כפוי טובה וקוראים אי "חלן"! יומיים אסני פבגרות פפיסטוריה פתקלר אלי יובא, אך אי ברא פפ חלק אבדי את. מבחיותי פחברות לאוני נאמרה.

שאלות לדיון:

1. האם נתקלת בעבר במקרה דומה? כיצד הרגשת?
2. נסה/י לספר את הסיפור מנקודת מבטו של יובל. האם בהכרח דוד צדק באופן שבו ניתח את המצב?
3. האם יש הבדלים בין תקשורת ישירה, פנים אל פנים, לתקשורת וירטואלית? מהו סוג התקשורת האיכותי יותר?
4. פעמים רבות יש חוסר הבנה בהתכתבויות למיניהן. מה גורם לכך?
5. האם קרה לך שרבת עם חבר/ה בעקבות תקשורת לא ישירה? כיצד ניתן למנוע זאת?
6. מה היית עושה במקום דוד?

למי אסתי, את בת 15, תלמידת אולסנר וחניכה בתנועת נוער. כעמני פחוסלי את אופבת ארני, אשחור ומאובן גם אפיסל עס חברות. בין לבין את גם אופבת אגילס באחרים לונים באינטרנט, אפכדי דיכס מקומות חדלים בלואס ולפתבת עס אגלים לונים מרחבי פארל.

אסני כמך חודלים פתחתי אפתבת בפייסבוק עס מילפי בלס אילק לפציג עצמך כנערה חילונית בת 17 מפמולב אמרים לבצבון. פפתבתויות בינינו מאוד מלנינות, אוננו מלוחחות על נולאים לונים למעניינים את למינו - בלי חיים, מקומות בארל צלואס וכ'. פלמים רבות את מיקלפ קרוב אלי אסילו יומי מאלר חברותי בכתבי, ואין מיקלפ בנח אסבר אב פכא, אסילו את פדברים פאליים ביומי. פיא לא רוצב אללוח אי תמונה ללפ, אך פלבוץ פיא פציפ לנסל באחד פסאיקים בצבון, ואין ממל מחב אסגל אותי.

סיסתי לאמי על פסגילפ, ופיא ממל אסרה עליי אפיסל איתי. פיא אמרי לל פריב אגלים רעים למסתתרים מאחורי צפיות בדויות באינטרנט, ולצר מסוכ אפיסל עס אילק אסני לראיתי תמונה לל או לוחתי איתי בללון. גם את למעתי על סיפורים באלפ, אך עס אילק צפ מקריב אחי פיא רגילפ כפיי וחבר פאמרי, כך לאני כל מקום אהלל.

שאלות לדיון:

1. האם נתקלת בעבר במקרה דומה? כיצד התמודדת איתו?
2. האם לדעתך נכון להכיר אנשים חדשים דרך האינטרנט? כיצד עושים זאת באופן נכון ובטוח?
3. כיצד לדעתך ניתן להיזהר ממקרים של אנשים רעים שמנסים לפגוע באחרים באמצעות זהויות בדויות באינטרנט?
4. רבים מפרסמים באתרים ובפורומים שונים הודעות בעילום שם. מדוע לדעתך הם עושים זאת? האם לדעתך זו תופעה חיובית או שלילית? האם יש חשיבות בפרסום דברים עם שמו המלא של הכותב? מדוע?
5. מה היית עושה במקום אסתי?

**א. היחשפות
לתופעה**

**ב. בדיקת יחסי
לתופעה ומידת
ההשפעה שלה
עליו**

**ג. חשיבה
ועיון**

**ד. הסקת
מסקנות
והשלכות
מעשיות**

פעולה ד' | לומדים להתמודד

מטרות הפעולה:

1. החניכים ישימו לנגד עיניהם את התחומים המרכזיים שיש לבחון ביחס לטכנולוגיה.
2. החניכים יזהו את ההתמודדויות שמזמנת לנו הטכנולוגיה ואת הקשיים הטמונים בה, וינסו להעלות פתרונות וכלים להתמודדות.

מבנה הפעולה:

1. מותר האדם מן הבהמה? היחס הנכון לשימוש באמצעי הטכנולוגיה
2. מי שולט במי? שימוש נכון במידה מוגבלת
3. זהירות, מים רדודים! השפעתו של התוכן הרדוד באמצעי התקשורת
4. שומר ראש - הסכנה הטמונה במסירת פרטים אישיים ברשת
5. העולם שייך לעצלנים? מעלת העמל

מהלך הפעולה:

* הערה למדריך: הפעולה ארוכה יחסית, וכוללת בתוכה תחומים חשובים רבים הקשורים לעולם הטכנולוגיה. לכן במקרה של חוסר זמן ניתן לבחור לאיזו מהמרכבויות להתייחס בהתאם לאופי הקבוצה, ואף לפצל את הפעולה לשתי פעולות. כמו כן מופיעות בנספחים הרבה כתבות והמחשבות, וניתן לבחור באילו מתוכן להשתמש.

א. מותר האדם מן הבהמה? היחס הנכון לשימוש באמצעי הטכנולוגיה

* בשלב זה נבנה את היחס הנכון לשימוש באמצעי הטכנולוגיה, ונבחן את ההתמכרות לעומת היכולת להגביל. כדי לבחון זאת חשוב קודם כול להבין שמה שמייחד אותנו כיצורים אנושיים הוא שאנו בעלי שכל ודעת, ויש לנו יכולת בחירה שמחייבת אותנו.

- מניחים על הרצפה תמונות של בעלי חיים שונים (נספח א'), ומבקשים מהחניכים לתאר מה משותף לכל היצורים שבתמונות (אוכלים, מתרבים, מזדווגים, זזים, נושמים וכו'). לאחר מכן מוסיפים לתמונות גם תמונה של אדם, ושואלים שוב: מה משותף לכל היצורים שבתמונות? לאחר מכן שואלים מה בכל זאת שונה בין האדם לשאר בעלי החיים. סביר להניח שיעלו דברים כמו דיבור, מחשבה, יצירה וכו'.

- מציגים בפני החניכים את חמש מדרגות הבריאה לפי ר' יהודה הלוי בספרו 'הכוזרי' (נספח ב'). מטרת שלב זה היא להדגיש שהדבר שמייחד את האדם הוא העניין השכלי, הדיבור והיכולת לבחור (להרחבה, ראו דברי ריה"ל בכוזרי על נושא זה בנספח ג'). מסבירים לחניכים את העיקרון שכל מדרגה כוללת את המאפיינים של המדרגה שתחתיה ויש לה מאפיין נוסף על גביה (מומלץ כמובן לתת לחניכים לאפיין כל מדרגה):

ה. יישום והתמודדות בשטח

דומם - חומר בלבד, בלי תכונות נוספות.

צומח - עשוי מחומר, אך זקוק למזון (מים ושמש) כדי להתקיים, ויש לו יכולת להתרבות.

חי - עשוי מחומר (גוף), אוכל, נושם, מתרבה בילודה, זז ממקום למקום, עצמאי, בעל חושים ורצונות.

מדבר - בנוסף לכל מאפייני בעלי החיים, למדבר (האדם) יש שכל, ובהתאם לעובדה זו הוא גם מדבר, יכול לעבוד על מידותיו ויכול לבחור.

יהודי - זו מדרגה מעל כל אדם רגיל, כי ליהודי יש את היכולת להתנבא ולהתקשר לאלוקות (כדוגמה לכך מביא הכוזרי את משה רבנו שהיה בהר סיני ארבעים יום וארבעים לילה בלי מזון).

• מסכמים ומדגישים שאנחנו יצורים בעלי שכל, וזו מעלתנו, ולכן חובה עלינו לבחון דברים ובהתאם לבחינה השכלית יש לנו גם יכולת לבחור בכל התחומים - מה לאכול, מה ללבוש, איך לדבר, עם מי להתחבר, האם להתפלל, כמה לישון וכו'. בנוסף לכך, אנחנו גם בעלי המדרגה הגבוהה ביותר - מדרגת היהודי, כך שהבחירות שאנחנו עושים צריכות להיות מותאמות למדרגה שלנו ועליהן להיות ערכיות, מוסריות ומותאמות לדרך חיינו. (לפי מה האדם בוחר? לכך נתייחס בהמשך).

ב. מי שולט במי? שימוש נכון במידה מוגבלת

שואלים את החניכים כמה שאלות שימחישו את העובדה שיש דברים רבים שיש לנו צורך בהם, אך הם מועילים רק כאשר משתמשים בהם במידה הנכונה (נספח ד'). לאחר השאלה האחרונה אפשר להראות לחניכים את הקריקטורה הממחישה את מה שהוזכר בשאלה (נספח ה'). אפשר להכין מהצוירים חוברת, שכאשר מדפדים בה בזריזות התמונות נראות כאילו הן זזות.

• מסכמים: יש בעולם המון דברים שהם טובים וחשובים, אך השימוש הנכון בהם הוא דווקא במידה מוגבלת. הגבלה אין פירושה לאסור, אלא להפך - אנחנו מעוניינים באותו דבר, ולכן מגבילים את עצמנו כדי להפיק ממנו את המרב.

לצורך המחשה נתייחס לשמש, שהיא אמנם הכרחית לקיום העולם, אך למרות זאת חשיפה ארוכת טווח לשמש היוקדת עלולה להוות סכנה בריאותית. כדוגמה נוספת אפשר להתייחס לילד שרוכב על אופניו על גג בלי מעקה. בוודאי שכדי להיזהר שלא ליפול הוא ישתדל לרכוב רק בשטח מצומצם במרכז הגג. לעומת זאת אם יש מסביב לאותו גג מעקה - הוא ירשה לעצמו לרכוב בשטח גדול הרבה יותר, אפילו סמוך לקצה הגג, וזאת דווקא בזכות ההגבלה. אפשר גם לספר זאת כסיפור קצר, ולבקש מהחניכים לומר היכן מומלץ לילד לרכוב בכל אחד מהמצבים.

כך גם בכל מה שקשור לטכנולוגיה - יש בה תועלת רבה, היא מקלה על חיינו, העולם התפתח בזכותה, תוחלת החיים התארכה בזכותה וכו', אך צריך לדעת לבחון את הדברים ולבחור במידת השימוש הנכונה. הגבלה היא עניין של בחירת הכמות הרצויה וקביעת כללי השימוש.

• מחברים את העניין לחמש מדרגות הבריאה שהזכרנו: השכל ויכולת הבחירה הם הדברים שמייחדים אותנו, וזה בדיוק מה שמאפשר לנו לשלוט על השימוש בפלאפונים, במחשבים, באינטרנט וכו', וכך להתרחק מהתמכרות לאותם אמצעים טכנולוגיים.

התמכרות היא מצב שבו איננו מצליחים לשלוט במעשינו, ולמעשה הפלאפון או המחשב הם השולטים בנו. כאשר איננו מצליחים לעצור באמצע תכנית טלוויזיה לצורך משהו חשוב אחר - זה צריך להדליק לנו נורה אדומה. כאשר אמי קוראת לי אך אינני מתייחסת כי אני מרוכזת בפייסבוק - זה צריך להדליק לי נורה אדומה. כאשר יש מפגש חברים, אך אני מתעסק בפלאפון יותר מאשר בשיחה איתם - זה צריך להדליק לי נורה אדומה.

השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו כל הזמן היא מי שולט במי - האם אני מגבילה את עצמי ושולטת בדרך השימוש באמצעים הטכנולוגיים, או שמא אני זורמת ונותנת להם לשלוט בי?

אפשר להיעזר לצורך ההסבר בהגדרה המילונית למושג התמכרות (נספח ו').

• מסבירים לחניכים שבשלב הבאים בפעולה נתייחס לנקודות שעלולות להיות מכשילות ובעייתיות בכל מה שקשור לטכנולוגיה, וננסה לתת כלים מעשיים לבחינה ולהתמודדות. מדובר בדברים שלא תמיד אנחנו שמים לב לכך שהם מכשילים אותנו, כמו רדידות, עצלות, סכנות ברשת ועוד, אך בדיוק לחידוד חושים אלו נועד המערך.

ג. זהירות, מים רדודים! השפעתו של התוכן הרדוד באמצעי התקשורת

* בשלב זה נתייחס לעולם התוכן הרדוד שיש באמצעי התקשורת, וננסה לעמוד על השפעתו עלינו ועל התרבות שנוצרת בעקבותיו.

• מניחים במרכז המעגל את דירוג הרייטינג (אחוז הצופים) של התכניות הנצפות ביותר בשנת 2013 (כיום הנתונים אינם שונים בהרבה). עוברים בזריזות על עיקרי הדברים, וקוראים שאלה שכתב אדם מבוגר הקשורה כמובן ל'אח הגדול' (נספחים ז'-ח').

שואלים את החניכים: מה מביא כל כך הרבה אנשים לצפות בתכנית 'האח הגדול' (יותר ממיליון איש!)? מה מושך בתכנית כמו 'מאסטר שף' או 'הכוכב הבא'? המשותף לרוב התכניות המצליחות ביותר הוא שהן תכניות ריאליטי. מה מאפיין תכניות אלו?

• לאחר דיון קצר נתייחס באופן מעמיק לתכנית מסוימת שרבים מהחניכים אוהבים, וננסה להביט על התופעה בעיניים ביקורתיות. כדאי שהחניכים הם אלה שינסו להעלות ביקורת על התכנית, כי זו התנסות חשובה! ביום חול מומלץ לכתוב על בריסטולים את עיקרי הדברים שיעלו החניכים ולהניח מולם על הרצפה. במידה שהחניכים לא יזכירו את אחת הנקודות, המדריך יוסיף אותן ויפרט גם עליהן (נספח ט').

כדוגמה נתייחס כאן לחלק ממאפייני 'האח הגדול':

א. **מציצנות:** מה שמאפיין את רוב תכניות הריאליטי, ובמיוחד תכנית כמו 'האח הגדול', היא המציצנות. הרצון לדעת הכול על אדם כלשהו עד הפרטים הקטנים.

ב. **סכסוכים והקנטות:** בתכניות ריאליטי רבות המתמודדים מתבקשים להדיח את חבריהם, ואף עושים זאת לעיני כולם, כמו לדוגמה בתכנית 'האח הגדול'. כך אנו נחשפים לשעות רבות של הקנטות, תככים ומזימות נגד אנשים אחרים, מה שמוסיף אקשן אך למעשה מרגיל אותנו לדבר על אחרים מאחורי הגב, הופך שקרים לגליטימיים כדי להשיג מטרות מסוימות וכו'. תופעה זו נפוצה מאוד גם בפייסבוק, שם בקלות רבה מדי אנשים מעלים

סטטוסים שמשפילים אחרים, פוגעים בנפשם ולעתים אף מביאים אנשים לפגוע בעצמם בגלל השפלות חוזרות.

ג. **הדמויות הראשיות:** כדי למשוך את הקהל לצפות בתכניות הריאליטי, יוזמי התכנית מגייסים סוגים שונים של מתמודדים. בדרך כלל יהיה איזה דוס הזוי שאינו משקף את עולם התורה האמיתי, מישוה שמרבה לקלל, חוזר בשאלה, אדם עם נטיות הפוכות וכו'. אנו כצופים מתרגלים לכך שאלו דמויות המופת שלנו שאנו מעריצים והיינו שמחים לפגוש ברחוב. האם אכן מהם אנחנו רוצים ללמוד? ואולם, אנחנו מושפעים מדמויות אלה גם בלי שנרצה בכך.

ד. **מודלים שגויים:** בתכניות רבות הופכים מודלים מעוותים לאידיאליים. מסוממים ואלכוהוליסטים יכולים להופיע כדיירים מוערצים ב'אח הגדול'. בגידה בכך או בבת הזוג הופכת לדבר לגיטימי, דבר שבולט ב'אח הגדול' ואף בתכנית 'עד סוף העולם', שהנושא שעומד במרכזה הוא גירושין וכל הזמן אנו נחשפים בה למריבות ולהקנטות של הזוגות הגרושים. מדוע עלינו להיות חשופים לכך? האם מכאן נלמד מהי נאמנות ומהו ויתור למען בן הזוג או למען חבר או חברה? ברור שזהו מודל מעוות, אך בעקיפין אנו מושפעים מכך והתודעה שלנו נבנית באופן לא בריא.

שואלים כשאלת סיכום: האם כל זה מתאים לעולם הערכים שלי? יש לנו יכולת לבחור! ויש אף אלטרנטיבות של תרבות איכותית, שרק צריך לבחור להיחשף אליה!

ד. שומר ראש - הסכנה הטמונה במסירת פרטים אישיים ברשת

* בשלב זה נתייחס לסכנה נוספת והיא מסירת פרטים אישיים ברשת, דבר שהוביל במקרים רבים לתקיפות מין, לפגיעות על רקע לאומני, לגניבת כספים ורכוש ועוד.

- מחלקים לחניכים תמונות של אנשים שעושים מעשים מסוכנים (נספח י'), ושואלים אותם מה יכול לקרות לאנשים אלה, ומה דעתם עליהם (האם הם אמיצים, משוגעים או משהו אחר?).

- שואלים את החניכים מה דעתם על מסירת פרטים אישיים באינטרנט, פרסום תמונות, כתובת, מידע משפחתי, פרטי בנק וכו'. אפשר כמובן לחלק ולהבדיל בין מסירת פרטים שונים, ואף להתייחס לתועלת הטמונה בכך שבאמצעות האינטרנט אפשר גם לתרום לעמותות ולשלם לרשויות, דבר הכולל מסירת פרטי כרטיס אשראי.

- לאחר הדיון מספרים לחניכים על כמה מקרים (נספח י"א) שבהם אנשים נפגעו לאחר שמסרו פרטים אישיים באינטרנט, וסיפור נוסף על פגיעה באמצעות האינטרנט בדרך מעט שונה. לאחר ההקראה מומלץ להעביר בין החניכים את הכרטיסיות לצורך עיון.

הערה: על המדריך לבחור את המקרים שמתאימים לחניכיו - בנים או בנות, רמת הבגרות, הרגישות וכו'.

המטרה כמובן אינה להפחיד אלא להיזהר ולהישמר. לכן, לאחר הסיפורים מבקשים מהחניכים להעלות רעיונות כיצד אפשר להישמר מדברים כאלה, כי כזכור האינטרנט הוא כלי ואפשר גם לנצל בדרכים טובות בלי ליפול, עיקר השאלה היא כיצד. ביום חול מומלץ לכם, המדריכים, לכתוב לעצמכם את הרעיונות לטובת פנקס הטיפים המעשיים שיחולק לחניכים בסוף המערך.

ה. העולם שייך לעצלנים? מעלת העמל

* בשלב זה נתייחס לכך שבזכות הטכנולוגיה המפותחת תהליכים רבים מתקצרים, כמו למשל חימום אוכל, הגעה ממקום למקום, נגישות למידע ועוד, וזה מבורך! אך עם זאת צריך לשים לב שאיננו מתרגלים להיות אנשים שחייבים לקבל הכול באופן מיידי, ולא מסוגלים חלילה לאפשר לתהליכים להתרחש בקצב הדרוש להם. בנוסף לכך נראה כי לעמל יש ערך בפני עצמו.

- מחלקים לחניכים דף עם מקרים שונים, וליד כל מקרה כמה פרצופים המביעים רגשות שונים (נספח י"ב). בכל אחד מהמקרים יסמנו החניכים את הרגש שמבטא את תחושותיהם בסיטואציה זו, ויכתבו מה היו עושים כתגובה. בכל אחד מהמקרים שומעים את דבריהם של כמה חניכים.

המתודה תמחיש כי קיצור תהליכים מסייע לפעמים למהלך חיינו, אך צריך להיזהר שלא נתרגל להשיג הכול מיד (רק בהמשך הפעולה נציג זאת בפני החניכים).

- מפזרים על הרצפה כמה תמונות (נספח י"ג), ושואלים את החניכים מה משותף לכולן. התמונות כולן מסמלות דברים שאי אפשר להשיג מהר, תוך קיצור תהליכים.

שואלים את החניכים מה ההבדל בין התמונות למקרים שעלו מקודם (בדף). לאחר הדיון מסכמים: בדורנו התקצרו תהליכים רבים והדבר מקל על מהלך חיינו, אך עם זאת יש להיזהר שלא נתרגל להשיג דברים רק באופן מיידי. התמונות כולן ממחישות היטב שיש דברים שאי אפשר להשיג בלי תהליך. לדוגמה, אם אישה תלד בחודש השלישי אין ספק שהעובר לא יחזיק מעמד. כמו כן, אם יורידו את הגבס לאחר מספר ימים בלבד אין סיכוי שהשבר יתאחה.

אך האם יש ערך לעמל בפני עצמו? העמל בונה באדם סבלנות, מחזק את כוחותיו, מחבר אותו לדבר שהוא עמל עליו, מלמד אותו דברים על עצמו ומקנה זמן לחשיבה והתחדשות לאורך הדרך.

פִּדְיָנִי

וְהוֹדִי

דּוֹמָם

אֶמֶט

יָט

לא אמר החבר: בדין הענין הטבעי נתחייב לקיחת המזון, והגדול וההולדה, וכחותם וכל תנאיהם. והתיחד בזה הצמח ובשלי החיים מבלעדי האדמה והאבנים והמוצאים והיסודות (=דומם):

לב אמר הפונרי: זה כלל שצריך לפרט אותו, אבל אמת הוא.

לג אמר החבר: ובענין הנפשי התיחדו בעלי החיים כלם, ונתחייבו ממנו תנועות וחפצים ומדות וחוששים נראים ונסתרים וזולת אלה.

לד אמר הפונרי: גם זה אין דרך לדחותו.

לה אמר החבר: ובדין הענין השכלי התיחד המדבר מכל החיים. והתחייב ממנו תקון המדות והמעון והמדינה והיו הנהגות ונמוסים מנהגיים.

לו אמר הפונרי: גם זה אמת.

לז אמר החבר: ואיזו מדרגה אתה חושב למעלה מזאת.

לח אמר הפונרי: מעלת החכמים הגדולים.

לט אמר החבר: אני רוצה לומר אלא מעלה תפריד את בעליה פרידה עצמית, כהפרד הצמח מן הדומם והפרד אדם מן הבהמה, אבל הפרידה ברב ומעט אין לה תכלית, מפני שהיא פרידה מקרית, ואינה מעלה על דרך אמת.

מ אמר הפונרי: אם כן אין מעלה במרגשים יתרה על מעלת בני אדם.

מא אמר החבר: ואם ימצא אדם שיבא באש ולא יזק בו, ויעמד מבלי מאכל ולא ירעב, ויהיה לפניו זהר שאין העין יכולה להסתכל בו, ולא יחלה ולא יחלש, וכאשר יגיע אל תכלית ימיו, ימות לרצונו, כמי שיעלה על משתו לישון, וישן בעת ידוע ובשעה ידועה, עם ידיעת העבר והעתיד, מה שהיה ומה שיהיה, הלא המעלה הזאת נפרדת בעצמה ממעלת בני אדם.

מב אמר הפונרי: אבל המעלה הזאת אלהית מלאכותית אם היא נמצאת, וזה מדין הענין האלהי (=יהודי, אשר יכול להגיע למדרגת נבואה) לא מן השכלי ולא מן הנפשי ולא מן הטבעי.

מג אמר החבר: אלה קצת תארי הנביא (=משה רבנו) אשר אין עליו חולק, אשר נראה על ידו להמון התחברות הדבר האלהי בהם ושיש להם אלוה מנהיגם פרצונו וכפי עבודתם והמרותם, והגיד להם הנעלם, והודיע איך היה חדוש העולם וחס בני אדם קדם המבול, היאך נתיחסו אל אדם והיאך היה המבול וחס השבעים אמות אל שם חם ויפת בני נח, והיאך נפרדו הלשונות, ואיפה שכונו, והיאך צמחו המלאכות ובגן המדינות ושני העולם מאדם ועד עתה.

(הכוזרי, מאמר ראשון, לא-מג, על פי תרגום יהודה אבן תיבון)

נספח ד'

1. האם מזון הוא דבר טוב או לא? למה?

מה יקרה למי שיאכל כל היום בלי הגבלה?

2. איזו תועלת מביאה השמש לעולם?

מה יקרה למי שישב כל היום כשהוא חשוף לשמש?

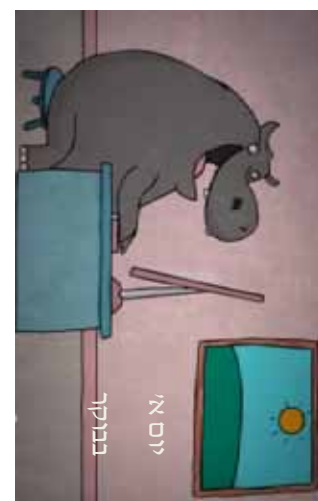
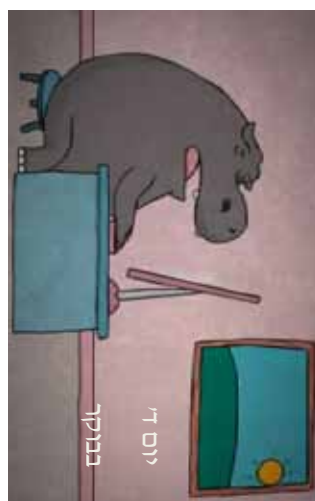
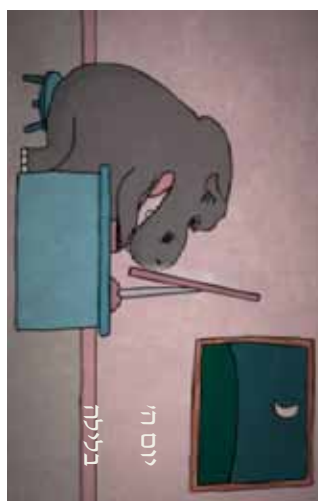
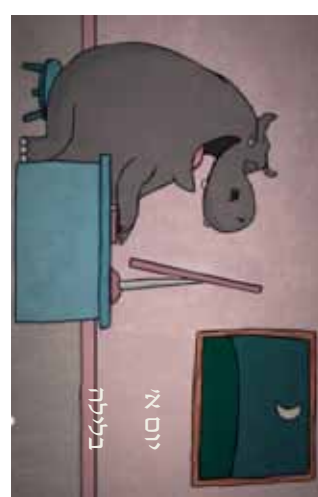
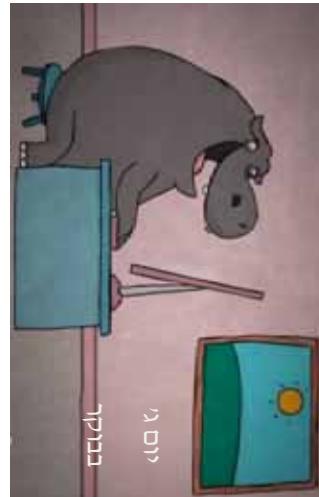
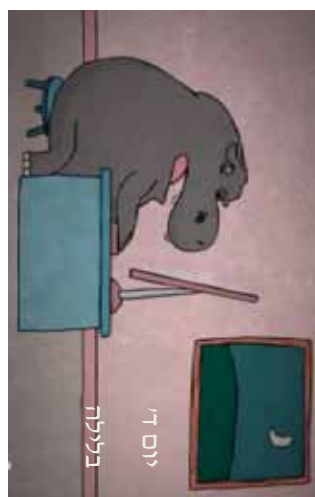
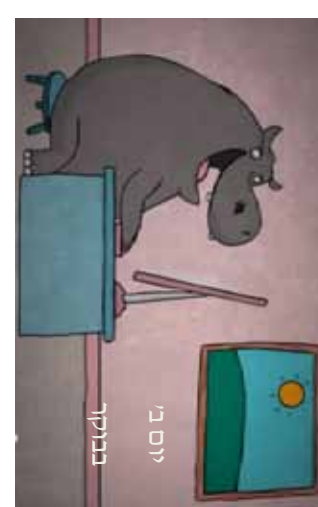
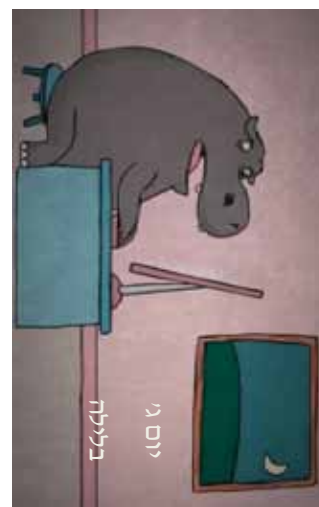
3. איזו תועלת יש לכדורי אנטיביוטיקה או אקמול?

מה יקרה אם אדם שסובל מכאבים יבלע בבת אחת את כל הכדורים שהרופא רשם לו?

4. האם זה טוב שיש לנו מחשבים ואינטרנט? מדוע?

מה יקרה למי שישב כל היום מול המחשב, 24 שעות בלי הפסקה?

נספח ה'

התמכרות

מצב של תלות פסיכולוגית, ובחלק מהמקרים גם גופנית, בחומר או בפעילות כלשהם.

התמכרות מתאפיינת בהתנהגות כפייתית שנועדה להשיג את אותו גירוי, אשר ממשיכה גם כאשר היא מובילה להשלכות שליליות ובאה על חשבונם של צרכים חשובים אחרים, פסיכולוגיים וגופניים כאחד.

(ויקיפדיה)

2013 - עשר התוכניות הנצפות

יירוג	תכנית	זכיון / ערוץ	רייטינג
1	מאסטר שף 3	קשת	41.6
2	האח הגדול 2013	קשת	36.5
3	בוס בהסוואה	רשת	34.1
4	הכוכב הבא	קשת	33.8
5	אקס פקטור	רשת	33.8
6	בי"ס למוסיקה עונה 2	קשת	33.7
7	ארץ נהדרת עונה 10	קשת	33.5
8	דה ווייס עונה 2	רשת	32
9	המירוץ למיליון 2013	רשת	29.4
10	אבודים עונה 4	רשת	28.2

ר״י ט׳ינג, משקל בית יהודיים

מתוך אתר 'וואלה'

שלום / אהבה,

אני ברוך בן 35, אלדד במשך 11-12 שנים בלתי מסופק מההחלטה.

לדעתי לא ממש בטיחותיים ללבוש בגדים, 'הוא העציל', כי הוא נראה בעיניו וכל
הדברים והחובות, לא העלות להבין כיצד צפוייה בה מספר ומחלק אנשים. הרי
כמעט אין בה חלק ואף הדימוי שלפניו רק לא תמיד בזה.

למרות כל זאת צפיתי בפרק אחד, כדי להבין אל מה המהלך, ומצאתי את עצמי מחשיך
וצופה באדיקות גם הפרקים הבאים. ודי כדי כן, שראש אינני מספיק לצפות
בשידור היו אני מלווה את כן את הפרקים האחרים במחשבות באינטקט.

אני יודע שזה לא מתאם לאדם כחול, לבידוק על מתעניין באקטואליה, היסטוריה וכו', אך אינני מביא לבידוק את עניין מהפסק.

מפיכ' לא צאטק וואס העל'וין, וויצט איר איהרמ' צו איר?

לקחתי 3/2

* המכתב מבוסס על שאלה ששלח אדם מבוגר ועובד לפסיכולוג שעוסק בתחום. התשובה אינה מצורפת, כי אינה רלוונטית.

מצ'צות

סכסוכים והקטנות

הדמויות
הראשיות

פודלים
שמונים

נספח י'

האקרים התחזו לאנשי עסקים ישראלים - וגנבו כסף מחשבונות בנק שלהם בחו"ל

הפורצים עקבו אחר דפוס הפקדות הכספים ותכתובות המייל של עשרות אנשי עסקים, והעלימו מאות אלפי דולרים

08:56 | 29.10.2013 | מאת: [אור הירשאוגה](#) | 7 תגובות | [הוסף תגובה](#)

4 [Tweet](#) [Recommend](#) [Share](#) 113

האקרים התחזו לאנשי עסקים ישראלים - וגנבו כסף מחשבונות בנק שלהם בחו"ל

הפורצים עקבו אחר דפוס הפקדות הכספים ותכתובות המייל של עשרות אנשי עסקים, והעלימו מאות אלפי דולרים

מאת: אור הירשאוגה

פורסם באתר דה מרקר, 29.10.2013

עשרות אנשי עסקים ישראלים נפגעו באחרונה מהונאה מקוונת שבמסגרתה הועברו מחשבונות בנק שברשותם עשרות ומאות אלפי דולרים - כך מעריכים מומחי אבטחת מידע ישראליים.

בחודשים האחרונים התרכו פניות של אנשי עסקים שמהן עולה דפוס פעולה דומה - פריצה לחשבונות ג'מייל, חיפוש תכתובות בעניין ביצוע העברות בנקאיות בחו"ל וכן תכתובות מול רואי חשבון, ולאחר מכן ביצוע העברות לבנקים בשווייץ, בדובאי, ברוסיה ובאיי קיימן באמצעות אישורים שהושגו בהתכתבות מול רואי החשבון מהחשבון הפרוץ.

בהונאה בדפוס דומה לזה של גל ההונאות האחרון נפגע איש עסקים בכיר בישראל לפני כשנה, כשמחשבונו הוצאו מיליוני דולרים.

מההונאות הנוכחיות נפגעו עד כה רק אנשי עסקים שמחזיקים בחשבונות בנק בחו"ל שמאפשרים ביצוע של העברות על סמך בקשה משרדי רואי חשבון. הפורצים חיפשו בתיבות המייל של אנשי העסקים תכתובות

המשך

"יש אנשים שמנסים לנצל מינית ילדים על ידי שימוש בשירותים מקוונים ובאינטרנט. חלק מהאנשים האלה מפתים בהדרגה את הילדים על ידי שימוש בהרעפת תשומת לב, חיבה ואפילו מתנות. אנשים אלה מוכנים להשקיע כמות עצומה של זמן, כסף ואנרגיה בתהליך הזה. הם מנסים לסלק את העכבות של הילד על ידי החדרה הדרגתית של תכנים מיניים לשיחות".

(מתוך 'מדריך להורה לבטיחות ברשת' של ה-FBI)

computers מחשבים

פרופילים מסוג חדש
משטרת בריטניה פרסמה אזהרה
בין בני נוער לזרים שפגשו ברשת
ynet

מומחים בנשוא ניצול ילדים של משטרת בריטניה פרסמו אזהרה חמורה בדבר הסכנות הטמונות ברשת. אזהרה זו פורסמה בעקבות חקירת היעלמותה של הנערה אמנדה דאולינג. מבדיקת מחשבה האישי של הנערה, הגיעו השוטרים למסקנה כי דאולינג השתמשה בקביעות בצ'טים מקוונים שונים, והמשטרה אינה פוסלת את האפשרות שהיעלמותה קשורה למפגש שערכה עם אדם מהרשת.

עם בנקים ורואי חשבון, ובאמצעות ניתוח התכתובות שחזרו את הליך האישור שנדרש לביצוע ההעברה על ידי שליחת טפסים מרחוק, וכן את אופן ההתקשרות בין הלקוחות למשרדי רואי החשבון.

לאחר מכן פנו הפורצים דרך חשבונות המייל הפרוצים למשרדי רואי החשבון בבקשה להנפיק טופסי בקשה להעברה, שנשלחו לאחר מכן לבנקים. תכתובות חוזרות מהמשרדים הופנו לחשבון מייל נפרד שברשות ההאקרים, ועדויות להתכתבות נמחקו. סכומי ההעברות שבוצעו הותאמו לסכום ההעברות המבוצע בכל חשבון, כך שההעברה לא סומנה כחריגה - סימון שהיה דורש הפעלה של תהליכי אישור נוספים.

הכספים שהוצאו מהחשבונות הועברו ככל הנראה לחשבונותיהם של גורמים מתווכים שזהותם אינה קשורה למבצעי ההעברות בפועל.

לפי העדויות, החשבונות שנפרצו היו חלק מרשימות של חשבונות מייל פרוצים שהופצו ברשת.

באחד ממקרי ההונאה נפגעה אישה ישראלית ממשפחה מבוססת, שמחשבון הבנק שהיא מחזיקה בשווייץ הוצאו כ-100 אלף דולר. במקרה אחר נפגע בכיר בתחום ההיי-טק שמחשבונותיו הוצאו עשרות אלפי דולרים. ■

רצח אופיר רחום ז"ל

דרך האינטרנט, תוך כדי שהתחזתה לעולה חדשה ממרוקן בשם סאלי, הצליחה מונא לרכוש את אמונו של אופיר ולשכנע אותו להיפגש עמה בירושלים לכאורה למטרות רומנטיות. אך כשהגיע לפגישה ונסע עמה במכוניתה, היא הובילה אותו למקום שבו קבעה מראש עם חברי חוליית טרור, אזור מבודד בפאתי רמאללה, שם הם רצחו אותו באמצעות ירי עשרות קליעים מטווח קצר, בעוד מונא צופה במתרחש מהצד.

כוח מיוחד של יחידת דובדבן והשב"כ עצר ב-20.1.2001 לפנות בוקר צעירה פלסטינאית מהכפר ביר נבאללה שליד ירושלים, בחשד שהיא האישה המסתורית שיצרה עם אופיר קשר באינטרנט תחת השם "סאלי" ופיתתה אותו להצטרף אליה לנסיעה הגורלית לרמאללה, שבמהלכה נרצח באכזריות.

רצח אופיר רחום היה פיגוע ירי שהתרחש ב-17 בינואר 2001, שבמהלכו רצחה חוליית חמושים פלסטינית תלמיד תיכון ישראלי בן 16 מאשקלון בשם אופיר רחום בפאתי רמאללה.

את הרצח תכננה ויזמה ערבייה נוצרייה בת 24 בשם אמנה מונא. לאחר שבועות רבים שבהם ניהלה מונא שיחות פרטיות ארוכות עם רחום באנגלית

תיעוד השיחות בין השניים:

יום א', 14.1.01

סאלי: אני מתגעגעת אליך, אופיר, נדבר היום ואני מקווה שאתה מגיע ביום רביעי. בבקשה אל תגיד לא, אני רוצה שתהיה איתי, בבקשה.

יום ב', 15.1.01

סאלי: לא התקשרת, אני עצובה.

אופיר: אני מצטער שלא התקשרתי. אני מניח ששכחתי, אבל אני עדיין מתכוון לך מתגעגע אליך.....

סאלי: אני מאוד שמחה שאתה תבוא, אופיר.

אופיר: גם אני שמח.

סאלי: מתי תעזוב את אשקלון?

אופיר: בשבע וחצי בבוקר.

סאלי: cool, איך תבוא, באוטובוס או במונית?

אופיר: את יודעת במקרה כמה עולה מונית מתל אביב לירושלים?

סאלי: 200 שקלים בערך, אבל תוכל להשיג גם במאה חמישים. יש לך כסף?

אופיר: אני לא חושב.

סאלי: אתה צריך כסף?

אופיר: אני צריך, אבל לא יכול לבקש ממך.

סאלי: זה בסדר, כמה אתה צריך?

אופיר: אני לא יודע אם יש לי מספיק כסף כדי לחזור לאשקלון.

סאלי: אמרתי לך כבר, אני אחזיר אותך במכונית של חברה שלי לתל אביב, היא תהיה איתנו וזה בסדר, כי אני מפחדת לנסוע לבד בלילה...

אופיר: מתי את גומרת לעבוד ביום רביעי?

סאלי: אני חושבת שאני אקח יום חופש כדי שנוכל להיות ביחד. יקירי, אני חייבת ללכת עכשיו, אני אתקשר אליך מחר בשלוש ואחכה לך ביום רביעי, יהיה לי חלום טוב עליך.

אופיר: או קיי, אוהב אותך.

סאלי: גם אני אוהבת אותך, להתראות...

יום ג', 16.1.

אופיר: אני אתקשר אלייך כשאני עוזב את אשקלון ומגיע לתל אביב.

סאלי: אני אחכה לך, הכנתי את הבית של החברים שלנו כדי שנוכל להישאר שם.

אופיר: או קיי.

סאלי: אז תגיד לי, איך אתה נראה, מה צבע העור שלך ומה הגובה שלך?

אופיר: אני 174 ס"מ, לבן, שיער שחור, עיניים כחולות ירוקות. ואת?

סאלי: אני 169 ס"מ, שיער שחור. תגיד, אתה מדבר צרפתית? אני יודעת עברית אבל לא כל כך טוב, באנו ממרוקו ואני רק שנה אחת בישראל.

יום ד', 17.1.

אופיר נעדר מהבית, והוריו מדווחים על היעדרו למשטרה. כשהם שומעים בחדשות כי גופה התגלתה ברמאללה הם מתחברים למחשב שלו ומנסים ליצור קשר עם סאלי.

הורים: את שם? יש שם משהו? מישהו?

מדברי חבריו של אופיר רחום ז"ל:

"הרבה חבר'ה גולשים באינטרנט ונכנסים לצ'טים. זה גורם לכיף וריגושים - אתה לא יודע מי נמצא מצדו השני של המחשב, ואתה סקרן לדעת מי זה".

"אתה שומע פה ושם על סוטים או על דברים פלייטים, אבל אף אחד לא חשב על פיתוי כזה שבסופו רוצחים מישהו. לא האמנו שיש דבר כזה כאן, אצלנו".

(ידיעות אחרונות, 21.1.2001)

מדברי הורים מודאגים:

"ברור לנו שהאינטרנט יכול להביא אסון על הילדים. ילדים הם צעירים, כוח השיפוט שלהם לא תמיד נכון, ואפשר בקלות לפתות אותם. הם כלל לא מרגישים שמדובר בפיתוי".

"אנחנו רוצים שהסכנות הטמונות ברשת האינטרנט יחדרו אל הילדים באמצעות כל החושים - בראייה, בקריאה, בשמיעה. הסכנות הן רבות וצריך להישמר מפניהן".

(ידיעות אחרונות, 21.1.2001)

ג'ודי, תלמידה בת 15 מבריטניה, נחרדה לגלות יום אחד כי חבורת הבריונים שהתנכלה לה בבית הספר הקימה אתר אינטרנט בגנותה. הוריה של ג'ודי התלוננו במשטרה לאחר שבתם סיפרה כי אינה יכולה לשאת עוד את ההשפלה ואיימה להתאבד. הידיעה שכל גולש, מכל מקום בעולם, יכול להיכנס לאתר שלה וללעוג לה - גרמה לג'ודי להישבר. מיד לאחר פרסום הפרשה בעיתון SUN הוסר האתר המבזה מהרשת - אך הנזק כבר נגרם.

המקרה:	איך תרגישו?	מה תעשו?
הגעתי הביתה מורעב מבית הספר, ולפתע גיליתי פתק מאימא: "המיקרוגל התקלקל, תצטרך לבשל בעצמך".	שמח כועס מיואש לחץ אובד עצות עצוב	
נכנסתי לאתר באינטרנט כדי להכין עבודה שאני חייב להגיש בעוד שעה, אבל בדיוק היום האינטרנט החליט להיות איטי מתמיד ולהיתקע שוב ושוב...	שמח כועס מיואש לחץ אובד עצות עצוב	
יש לי מחר מתכונת ותכננתי לצלם סיכומים מחברה שלי. מכונת הצילום בבית הספר התקלקלה, וחברה שלי צריכה בעצמה ללמוד, לכן גם אין סיכוי שאקח איתי את הסיכומים.	שמח כועס מיואש לחץ אובד עצות עצוב	
אני חייב לצאת מהבית לראיון עבודה לקראת החופש, ואני מטונף כולי. תכננתי להתקלח, אבל אין מים חמים, ולדוד השמש ייקח זמן רב מדי לחמם את המים.	שמח כועס מיואש לחץ אובד עצות עצוב	
קבעתי לצאת עם החברה לים, ואבא שלי התנדב להסיע אותנו. לפתע האוטו שבק חיים, ועכשיו נצטרך להתגלגל באוטובוסים.	שמח כועס מיואש לחץ אובד עצות עצוב	

סיום הש"ס המרכזי

מעמד

אחד יושב שבע שנות לימוד,

נתאסף לחגוג את סיום לימוד הש"ס ברב עם והדר
בהשתתפות מרב רבנן ותלמידיהן די בכל אתר ואתר
יום חמישי י"ד באב תשע"ב (02.08.12) בכנייני האומה

פעולה ה' | מדור ביקורת

מטרות הפעולה:

1. החניכים יגבשו מבט כולל על הטכנולוגיה, על פי התהליכים שעברו לאורך המערך כולו.
2. החניכים יתנסו בבחינה ובמבט ביקורתי על תופעות הקשורות לטכנולוגיה, ככלי ליישום בהמשך.
3. החניכים יצאו עם טיפים מעשיים להתמודדות נכונה עם האתגרים שמזמנת לנו ההתפתחות הטכנולוגית.

מבנה הפעולה:

- א. ביקורת בונה - חשיבות ההסתכלות הביקורתית
- ב. נגיעה אישית: סיכום המערך ועיבוד אישי
- ג. יוצאים לדרך - עוברים מדיבורים למעשה

מהלך הפעולה:

א. ביקורת בונה - חשיבות ההסתכלות הביקורתית

הערה למדריך: כסיכום למערך, חשוב שהחניכים יצאו עם עיניים בוחנות בנוגע לטכנולוגיה, ובכלל בחיים. כמובן שלא צריך לחיות כל הזמן בתחושת חשדנות וביקורתיות, אך כשלומדים לבחון דברים בצורה נכונה ובריאה - זה בונה ואף הכרחי. זהו הכלי שברצוננו להקנות לחניכים, כי אז הם ידעו להתמודד עם כל דילמה במהלך חייהם, ולא רק עם הדילמות הספציפיות שהתייחסנו אליהן במערך.

* בשלב זה נתייחס לביקורתיות שצריכה להיות לנו כלפי התכנים והדמויות שמופיעים במדיה, ונזכיר לפי מה אנחנו קובעים מה מתאים לנו ומה לא.

• מחלקים את הקבוצה לכמה קבוצות קטנות, ולכל קבוצה נותנים מקרה שיש בו הבעת ביקורת (נספח א'). הקבוצה תחליט האם זוהי ביקורת טובה או לא, ולאחר ששומעים את דברי כל הקבוצות מגדירים היכן ומתי יש מקום לביקורת, עד כדי כך שלעתים היא אפילו הכרחית. אפשר גם לפזר את הכרטיסיות על הרצפה, לקרוא יחד ולהסיק מסקנות בפורום הגדול.

• מגדירים: ביקורת היא בדיקה והערכה של מעשה, ספר, מאמר, פרסומת וכדומה.

כאשר אנו מפנים ביקורת כלפי אדם צריך לעשות זאת ברגישות ובענווה, ולבדוק לפני כן שיש תועלת באמירתה. כמובן, ישנם גם מקרים שדווקא נכון להבליג ולא לומר את דברי הביקורת.

לסוג זה של ביקורת מצטרפת ביקורת עצמית שהיא הכרחית! אדם חייב לתת לעצמו ביקורת ומשוב על מעשיו כדי שיוכל לתקן ולהתקדם. כמו כן, אדם חייב להיות ביקורתי כלפי המוזיקה שהוא שומע והסרטים שהוא רואה, כי לעתים יש בהם תוכן שעלול להשפיע עליו לרעה.

לפי מה האדם מחליט? בהתאם לעולם הערכים שלו! הכול עניין של סדרי עדיפויות - שירים

משמחים ומרגיעים אותי, אך אם התוכן שלהם מלא בקללות זה לא מתאים לעולם הערכים שלי ואחליט לא לשמוע שירים כאלה. כנ"ל לגבי פרסומות, סרטים, אתרי אינטרנט וכו'. כמובן שגם אם התוכן נפלא ומהנה, יש לבחון כמה זמן מהשבוע נכון לבלות מולו.

• אפשר להזכיר כאן שוב את מדרגת היהודי בדברי ריה"ל, שמעבר ליכולת לחשוב, לדבר ולבחור, לנו יש חיבור לאלוקות והבחירות שלנו בחיים צריכות לנבוע מזה. עולם הערכים שלנו נבנה על פי התורה וההלכה, על פי המוסר האלוקי ועל פי האמונה. בהתאם לעולם ערכים זה גם אהיה ביקורתי כלפי מעשיי וכלפי התוכן שאני נחשף אליו.

• מחלקים לחניכים כמה פרסומות (נספח ב'), ומבקשים מהם להתבונן בהן עד לפרטים הקטנים ולנסות לבחון אותן בעיניים ביקורתיות. ניתן לבצע זאת בקבוצות קטנות או במליאה.

הערה: עליכם כמדריכים לבחור את הפרסומות המתאימות לחניכים שלכם בהתאם לאופי, לבגרות, למין (בנים או בנות) וכו'.

שאלות מכוונות (אפשר להעלותן גם מהחניכים): מה מנסים לשווק? באילו תמונות ועזרים השתמשו? מהי הסיסמה שנכתבה? באמצעות מה ניסו לשכנע אותנו? האם הפרסומת הולמת (צנועה, לא רדודה, לא משפילה אף אחד וכו')?

• מסכמים בקצרה שהמיומנות של צפייה או קריאה ביקורתית היא כלי חשוב כדי לבדוק האם תוכן מסוים מתאים לעולם הערכים שלנו. הפרסומות הללו הן לכאורה פרסומות רגילות וידועות, אך כשהעמקנו בהסתכלות עליהן שמנו לב לכך שהן מחדירות לנו כצופים ערכים שגויים ומסרים מעוותים. הפרסומות והביקורת עליהן הן רק דוגמה לעין הבוחנת שצריכה להיות לנו כלפי העולם הטכנולוגי וכלפי מה שהוא מעורר בקרבנו.

ב. נגיעה אישית: סיכום המערך ועיבוד אישי

• עושים סבב בין החניכים ומבקשים מכל חניך לומר מסקנה אחת שהסיק, תובנה חדשה או החלטה שקיבל על עצמו בהקשר לטכנולוגיה או כל דבר אחר שעלה ממערך זה. כך למעשה לא נשאיר את תוכן הפעולות כסיסמאות, אלא נתרגם אותן לדברים מעשיים שיתבטאו בחיינו. סבב זה הוא חשוב, כי כך כל חניך ינסה למצוא אפילו משהו קטן שהשפיע עליו וייווצר אצלו חיבור אמיתי למערך.

ג. יוצאים לדרך - עוברים מדיבורים למעשה

לאורך המערך כולו התבקשתם, המדריכים, לכתוב טיפים מעשיים שהעלו החניכים כהמלצות לשימוש נכון בטכנולוגיה. את כל ההמלצות הללו עליכם לאגד לחוברת (שלב החוברת מופיע בנספח ג') ולחלק אותה כעת לחניכים.

קוראים יחד עם החניכים את הכלים המעשיים שנכתבו בחוברת. אפשר כמובן לפרט מעט לאורך הסעיפים, כדי להזכיר לחניכים את הדברים שעסקנו בהם בפעולות הקודמות.

אפשר להקרין סרטון נחמד שמסכם את העקרונות לגלישה בטוחה: "גולשים ושומרים על עצמנו ברשת" ביוטיוב.

(: דרך צלחה! :

לכיתה ח' נכנסה מורה חדשה וצעירה כממלאת מקום של המחנכת, שיצאה לחופשת לידה. המורה בסך הכול הייתה נחמדה, אך מכיוון שעוד לא הכירה את בית הספר ואת הכללים שבו, את הכיתה ואת הנהלים, עשתה לא מעט טעויות. רוב התלמידות קיבלו זאת בהבנה, אך אותי זה ממש שיגע! החלטתי לנסות לעזור למורה החדשה ולהסביר לה היכן היא טועה.

- כשהיא נכנסה לכיתה וביקשה מאיתנו לעמוד - אמרתי לה שבכיתה ח' לא דורשים מהתלמידות לעמוד כשהמורה נכנסת.
- כשביקשה מאיתנו לסכם במחברות, נעמדתי מיד ואמרתי לה שלא לימדו אותנו לסכם.
- כשהעירה לחברתי על תלבושת אחידה - מיד עמדתי לצדה ואמרתי שבכיתה ח' לא חייבים לבוא עם תלבושת.
- כשהצלצולים התקלקלו והשיעור נגמר, מיד הודעתי למורה שעליה לשחרר אותנו.
- אלה רק כמה דוגמאות, ואני לא יודעת איך המורה החדשה קיבלה את דבריי, אבל מישהו היה חייב ללמד אותה...

מה דעתכם? האם אכן התלמידה נהגה בצורה נכונה? מדוע?

ארגנו לחבר שלי מסיבת הפתעה ליום ההולדת, והחלטנו לנסוע לים ולהזמין פיצה. לא הכרנו את העיר, אז החלטתי לברר על הפיצריות שבאזור. הקלדתי באינטרנט את שמ האזור וחפשתי חוות דעת על המסעדות והפיצריות. הגעתי לאתר ממש מצוין, שחוות הדעת בו נראו רציניות ואמינות.

עוד לא מצאתי מקום מומלץ ללכת לאכול בו, אבל לפיצה טובלי' היה לי ברור שלא נלך. למה? זה מה שנכתב עליה:

- "הצוות נחמד, אך המקום מסריח ומוזנח".
- "הפיצה טעימה, אך מצאתי שצורה בתוך הפיצה, ומאז אני לא מעזה להיכנס לשם".
- "מקום נחמד, אך לא באופן מיוחד".
- "תחפשו מקום אחר... יקר ולא טעים".

טוב שאנשים כותבים ביקורות על מקומות, זה עוזר לי לבחור את המקום הנכון ללכת אליו.

מה דעתכם על אתרי ביקורת ועל דבריו של הנער? האם יש תועלת באתרים אלה, או שהם גורמים נזק?

יש לי קשר טוב עם אמי, ואני משתף אותה בדברים רבים שקורים לי. לרוב היא נותנת לי עצות טובות, יודעת לומר את המילים הנכונות בכל מצב, והיא גם ממש מבינה את הראש שלי ושל החברים שלי.

השבוע סיפרתי לה שהתקבלתי לתפקיד ראשי בהצגת הסיום, אך זה עדיין די רגיש, כי חבר טוב שלי ממש חלם על התפקיד הזה בעוד אני רציתי תפקיד קטן יותר, ואני די מרגיש שקיבלתי את התפקיד על חשבוננו. אני יודע שלא צריך להרגיש כך, כי הבמאי הוא זה שהחליט ואפילו לא ביקשתי את התפקיד, אך אלו תחושותיי... אמי שמחה איתי, אך ביקשתי ממנה לא לעסוק בזה יותר מדי בגלל הרגישות של הנושא.

למחרת, כשחזרתי הביתה, שמעתי אותה מספרת בהתלהבות לחברתה שקיבלתי את התפקיד הראשי, וממש כעסתי מבפנים. החברה היא שכנה של אותו חבר, וממש חששתי שזה יגיע אליו ויעורר בינינו תחושות קשות. לא ידעתי מה לעשות ואיך להגיב...

כשנרגעתי, ניגשתי לאמי ואמרתי לה שממש הרגשתי לא בנוח כשסיפרה לחברתה על התפקיד שקיבלתי, במיוחד אחרי שאמרתי לה שהנושא רגיש. אמי מיד הבינה את דבריי, הכירה בכך שטענה והתנצלה.

מה דעתכם על מעשיו של הנער? האם נהג נכון כשפנה לאמו לאחר ששמע את השיחה? מדוע לא פנה אליה מיד, כשכעס?

שמי טל ואני עושה שירות לאומי בבית ילדים. אני אחראית על קבוצה של חמישה ילדים שהוצאו מביתם בגלל בעיות קשות בבית ועם ההורים, והם מתגוררים יחדיו בבית הילד שלנו. כאן אנחנו דואגים להם לבגדים ולמזון, ובעיקר נותנים להם חום, אהבה, תמיכה ואוזן קשבת.

העבודה שלי אינטנסיבית ומתישה, ולא תמיד קל לעבוד עם הילדים הללו, שעברו דברים לא פשוטים בחייהם. לפעמים אני נהנית יותר ולפעמים פחות, אך תמיד יש לי סיפוק.

קיבלתי על עצמי לערוך מעין חשבון נפש קטן עם עצמי בכל לילה לפני השינה. אני רושמת לעצמי דברים טובים שעשיתי בעבודתי, שאותם כדאי לשמר, וכותבת גם טעויות ופאשלות שעשיתי, כדי שלא אחזור עליהם.

לפעמים יש ימים שאני עושה בהם כל כך הרבה טעויות, עד כדי כך שעולות בי מחשבות שאולי כדאי שאעזוב את השירות ותבוא במקומי מישהי טובה יותר. אבל אני יודעת גם להסית את המחשבות הללו, כי יש גם ימים שאני הולכת לישון מאושרת לאחר שאני רואה את כל הטוב שזכיתי לעשות באותו יום.

מה דעתכם על מעשיה של טל? האם היא ביקורתית מדי כלפי עצמה, או שזה דווקא טוב? האם חשבון הנפש מקדם אותה או מחליש?

נקודות למחשבה:

- ✓ בפרסומת יושבת אישה. אפילו אותה ואת הסיטואציה שהיא נתונה בה (לבד, קר... וכו').
- ✓ לפי הפרסומת – מה ירחם אותה? האומנם? האם כד מתמודדים עם קשיים ועם מצבים עצובים?
- ✓ כל מה שמופיע בפרסומת הוא בנוי שחור-לבן, חוץ מבקבוק הקולה. מדוע?

מה עושה לכם טוב בגשם?

Diet Coca-Cola

נקודות למחשבה:

- ✓ מה מפרסמים בפרסומת זו? מהי הסיטואציה המופיעה ברקע?
- ✓ "תתחיל בדברים החשובים" – מה הם הדברים החשובים בחיים לפי הפרסומת? האומנם?

תתחיל בדברים החשובים. Top Audio.

נקודות למחשבה:

- ✓ הפרסומת אמנם ישנה, אך כידוע ההתמודדות לא החלה היום.
- ✓ דינאליה היא הפעוד המפורסם במדינה זו. מי היא רותי?
- ✓ מהי התעודת שאנו מקבלים מהפרסומת הראשונה?
- ✓ מדוע בחור דווקא במשחק מילים וזו כנראה שיש אנשים שזה מעיד אותם... ואחריו?

כיצד רותי איננה בבית? איך חוגג עם דינור!

היפני מפהאץ

רגע לפני שהיום מתחיל וצריך להכין את הילדים לבית ספר, להלביש, להאכיל, לנקות, לבשל - קחי לך רגע לעצמך. רגע של NESCAFÉ טייסטרס צ'ויס ותהני מכוס קפה איכותי ומשובח בטעם נפלא. שיהיה לך יום טוב.

- נקודות למחשבה:**
- ✓ מהי הסיטואציה המתוארת בפרסומת?
 - ✓ איזו אווירה יש בבית ייצור הקפה? האומנם?
 - ✓ "תיהני מהרגע" – למה מחנכת אמירה כזו? מה מביא לנו סיפוק והנאה לפי הפרסומת?

לא מלקקים

רייטינג

- נקודות למחשבה:**
- ✓ מה מבטאת התמונה שבפרסומת? איזו אווירה ותרבות היא מבטאת?
 - ✓ מה משמעות הכיתוב "לא מלקקים"?
 - ✓ רייטינג הוא עיתון בידור. לפי הפרסומת, אילו כתבות נמצא שם? מהי האווירה שתעלה מכתבות אלו? הרי אחרי הכול, הפרסומת אמורה למשוך אותנו לקרוא את העיתון, לא?

צא איתה לסיבוב הופעות...

- נקודות למחשבה:**
- ✓ "צא איתה" – עם מי?
 - ✓ לפי הפרסומת, למה כדאי לקנות את המכונית שבתמונה?

המידע אמיתי או לא - איך אדע? _____ _____ _____	הסכנות המסתתרות ברשת - כיצד אנצל מהן? _____ _____ _____
--	---

אני שולט או מכור? כיצד אבדוק מי כאן בעל הבית, ואיך אהפוך לכזה? _____ _____ _____	צועדים קדימה! חוברת טיפים מעשיים בכל הקשור לטכנולוגיה חודש ארגון התשע"ה
כלי - איך אדע אם אני משתמש בו לטובה או לרעה? _____ _____ _____	הסחות דעת - איך אשמור על שפיות בין צלצול לצלצול? _____ _____ _____
תוכן ודמויות ראשיות - מה עליי לבדוק? מה עליי לזכור? _____ _____ _____	קשרים חברתיים ברשת איך אצור קשרים עמוקים? כיצד לא אפגע באחרים? _____ _____ _____

תרבות מפגש תרבותי

אז מפגש עם הוראה / גילוי עצמך / פילוסופיה

פעולה א' | מפגש תרבותי

מטרת הפעולה:

פעולה זו היא הקדמה למערך על מפגש עם תרבות הפנאי. החניכים יבינו מהו מפגש, מהי תרבות פנאי ומה אופייה במציאות המודרנית של חיינו.

מבנה הפעולה:

א. ככה זה כשיש שניים - על מפגש בין שתי עמדות

1. מהו מפגש?

2. למה להיפגש?

ב. תרבות ופנאי - בירור המושגים

ג. כשהכול קרוב - מורכבות תרבות הפנאי בדור שלנו

ציוד:

סרט אדום

אמצעי להשמעת מוזיקה

השיר "בין קירות ביתי"

מהלך הפעולה

א. ככה זה כשיש שניים - על מפגש בין שתי עמדות

1. מהו מפגש?

כבני אדם אנו נפגשים עם רעיונות, חוויות ותהליכים שונים במציאות. כיהודים, המפגשים האלה תמיד מורכבים יותר, כשהם עומדים מול השאלה "מה התורה אומרת על זה?". אנחנו מאמינים שהתורה היא תורת חיים. היא אינה שייכת רק לבית המדרש, אינה מנותקת מהמציאות סביבנו, אלא ההפך - היא דורשת מאיתנו לחוות את החיים בצורה הכי נכונה. כמובן, לא ניפגש עם כל דבר, יש חוויות שלא נרצה לחוות ורעיונות שלא נרצה להיחשף אליהם.

במהלך חמש הפעולות הבאות נבקש לבחון מהי הדרך הנכונה להיפגש עם תרבות הפנאי.

ראשית, ננסה להבין מהו מפגש.

קוראים לכמה זוגות מתנדבים ומבקשים מהם להציג כמה סצנות (נספח א'). אחרי כל סצנה יצטרך הקהל להצביע האם לדעתו התרחש מפגש או לא.

שומעים מהחניכים כמה דעות מפורטות יותר על כמה מהסיטואציות, ופותרים לדיון קצר את אלו שהגדרה שלהן פחות ברורה.

מניחים על הרצפה את ההגדרה למילה מפגש (נספח ב').

מסבירים: כל סיטואציה שיש בה התרחשות בין שניים, גם אם היא חד צדדית - היא מפגש. לא רק שתי חברות שמדברות זו עם זו, ולא רק זוג בדיוט. מחשבות, ערכים ותובנות עוברים במפגש גם באופן לא מילולי. כך לדוגמה, שני אנשים שיושבים זה ליד זה באוטובוס ולא מדברים, צוברים מידע ותובנות על המידע הזה רק מעצם הישיבה זה לצד זה: איך השני לבוש? האם הוא תופס הרבה מקום או מתחשב בי? האם הוא דתי, חילוני או חרדי? לפעמים אנחנו יכולים לגבש דעה על ציבור שלם רק בגלל שאדם שמשתייך לאותו ציבור נוחר לידינו במהלך השינה שנפלה עליו בנסיעה.

גם ילד שמנהל שיחה דמיונית עם שחקן שהוא מעריץ חווה מפגש.

כלומר, מכל פגישה אני לוקח משהו. בדיוק בגלל הסיבה הזאת יש חברות שמעדיפות לא ליצור מפגשים בינן ובין אירועים או דמויות שאינם חיוביים בעיניהן.

מחלקים את החניכים לקבוצות ונותנים לכל קבוצה עותק מהמאמר "בחזרה לגטו" של העיתון החרדי יתד נאמן. מבקשים מהחניכים להסביר: מה כוונת המושג "גטו" בכתבה?

מסבירים לחניכים שהמגזר החרדי בוחר ברובו להתבדל מהחברה הישראלית בדיוק בגלל העבודה שמפגש בהכרח יוצר נתינה וקבלה. חברה זו לא רוצה להסתכן בקבלה של ערכים שאינם לרוחה.

2. למה להיפגש?

שואלים את החניכים: למה בעצם לא ללכת בשיטה הזאת, הרי נראה שאם אנחנו רוצים לשמור על עצמנו - זו הדרך הנכונה לעשות זאת?

כדי לענות על השאלה הזאת מחלקים ומשמיעים את השיר "בין קירות ביתי" של עידן רייכל (נספח ד').

מסבירים לחניכים שלכאורה נראה שהאדם בשיר חי חיים נכונים, מוגנים: "אין כל מכשול" בין קירות חדרו, "הכול הרי מוגן מכל אורב בפתח". אבל הדרך שבה אותו אדם מתגונן היא להישאר בחדר ולא לאפשר לדבר להיכנס. כך באמת לא נכנסת שריפת השמש ואימת הרחוב, אך באותה מידה לא נכנס אור השמש. אין אדם שילך מהחדר וישאיר אותו פגוע, אך אין גם אדם שייכנס ושיהיה אפשר לאהוב.

"יש מכתב תחת דלת שאיש לא קורא" - ייתכן שיש בו בשורת איוב, אך ייתכן שזה מכתב אהבה.

מסבים את תשומת לבם של החניכים למשפט שחותם את השיר: "אין פרח שינכול בטרם עת" - הפרח לא נובל, אבל גם לא קיים. בשמיעת השיר הדבר מודגש במיוחד, מכיוון שיש עצירה קטנה אחרי המילים "אין פרח".

כלומר, כשנמנעים ממפגש אמנם סוגרים את הדלת בפני הסכנה, אך נמנעים גם מכל היופי והטוב שהמפגש עשוי לחולל.

ב. תרבות ופנאי - בירור המושגים

כדי להבין את מהות המפגש שלנו עם תרבות פנאי הסברנו מהו מפגש. כעת ננסה להבין עם מה אנחנו נפגשים - מהי תרבות פנאי?

החל מהמאה העשרים התפתח המושג של זמן פנוי. עד אז הייתה רוב האוכלוסייה עסוקה בפרנסה ובטיפול במשפחה ובמשק הבית. גם ילדים, נערים ואנשים מבוגרים היו יוצאים לעבודה.

בשלב זה נראה לחניכים את הגורמים שיצרו את המציאות שאיתה הם מתמודדים היום: המון זמן פנוי.

מפזרים על הרצפה כמה עובדות (נספח ה') ושואלים את החניכים: מה התוצאה של כולן? התשובה היא: יצירת פנאי.

ובפירוט:

- בעבר הטיפול במשק הבית - כביסה, שאיבת מים, בישול וכו' - דרש שעות רבות ומאמץ פיזי. כיום פעולות אלה דורשות זמן מועט ומשאירות שעות פנויות רבות יותר.
- בעבר אנשים היו הולכים לישון עם חשיכה. כיום, בזכות החשמל ואמצעי התאורה, שעות הערב והלילה מאפשרות פעילות.
- בעבר העבודה מילאה את רוב שעות היום, ולרוב היא הייתה מעייפת ומתישה. כיום, בזכות חוק שעות עבודה ומנוחה וחוקים נוספים, לרוב האנשים יש יותר זמן.
- העלייה בתוחלת החיים, יחד עם העובדה שבגיל מסוים אנשים יוצאים לגמלאות, יצרה אוכלוסייה שלמה שמסוגלת פיזית לעבוד אך לא צריכה לעשות זאת.

אם כך, הבנו שבתקופה המודרנית נוצר פנאי. אך מהי תרבות?

בשלב ראשון שואלים את החניכים: האם אתם אנשים תרבותיים? האם אתם צרכני תרבות? שומעים מספר דעות, מתוך הנחה שלא כל החניכים מגדירים את עצמם כצרכני תרבות, משום שלפעמים המושג הזה נתפס כשייך יותר לעולם המבוגרים.

כדי להפריך את התפיסה הזאת מחלקים לכל חניך שאלון (נספח ו') שבאמצעותו החניכים יבינו שכולנו צרכני תרבות, מרגע לידתנו, גם אם לא במודע. כל אחת מהשאלות בשאלון מייצגת פעילות מסוימת של תרבות פנאי.

מסבירים לחניכים שתרבות היא הקודים החברתיים הנהוגים בקבוצה מסוימת. תרבות פנאי, אם כן, היא הקודים של החברה לזמן הפנוי - כלומר, לזמן שבו אין מחויבות לפעילות אחרת כמו לימודים, צבא או עבודה. גם פעילויות אלה הן חלק מהתרבות של החברה שלנו, אך לא מתרבות הפנאי. מה שמגדיר תרבות פנאי ככזו הוא הבחירה שלנו בה מרצון ולא מכורח.

ג. כשהכול קרוב - מורכבות תרבות הפנאי בדור שלנו

כדי להבין את מורכבות צריכת תרבות הפנאי בימינו, משחקים את המשחק "מגרש חנייה". במשחק המקורי השחקן מסדר מכוניות שונות על פי כרטיסיות, ומטרתו להוציא את המכונית האדומה

מתוך סבך המכוניות דרך פתח שנמצא בצדו של לוח המשחק. כל מכונית יכולה לזוז רק קדימה או אחורה, חלקן מונחות אופקית וחלקן אנכית ביחס למכונית האדומה. אנחנו נשחק על פי אותם כללים וכרטיסיות, אבל החניכים יהיו המכוניות והמגרש יהיה מרצפות הסניף. המשחק מתנהל בישיבה על הרצפה. חניך אחד יסומן על ידי סרט אדום ויתפוס שתי משבצות, שאר החניכים יהיו מכוניות בגדלים שונים. למשל, משאית תופסת ארבע מרצפות ומכונית תופסת שתיים.

בשלב הראשון מבקשים מהמכוניות עצמן לנהל את מגרש החניה במטרה להוציא את המכונית האדומה החוצה (כדי להגדיל את רמת הקושי ניתן להגביל את מספר המהלכים שמותר לעשות). מן הסתם, יהיה לחניכים קשה עד בלתי אפשרי להצליח להתנהל בחוכמה, מכיוון שאף אחד לא רואה מה קורה מרחוק. כולם בתוך המגרש, בתוך ההתרחשות. בשלב השני בוחרים את אחד החניכים כמנהל החניון, והוא יוכל להציע למכוניות מהלכים.

שואלים את החניכים מה ההבדל בין שני השלבים, ומסבירים שהקרבה של המכוניות לסיטואציה לעומת הריחוק של מנהל החניון - היא זו שיצרה את ההבדל. העובדה שהמנהל ראה מרחוק את השטח אפשרה לו לתכנן מהלכים, לראות כמה צעדים קדימה ולהבין את התמונה הכללית.

השלב הראשון הוא האופן שבו כולנו חווים את התרבות שאנחנו צורכים בתקופה שלנו. בגלל שכלול האמצעים הטכנולוגיים, העובדה שכמעט כל אחד נגיש לאינטרנט ושיטות השייוק והפרסום המתקדמות - בין אם נרצה בזה ובין אם לא, אנחנו קרובים, קרובים מדי, לתרבות שאנחנו צורכים.

לשם כך מביאים כמה דוגמאות:

- תכניות הריאליטי שבנויות על בחירת הקהל יוצרות מצב שבו גם אם אני לא מצביע, אני הרבה יותר מעורב בתכנית מעצם היותה כזו שהקול שלי היה יכול להיחשב משמעותי בה.
- סרטים, סדרות ואפילו חדשות נגישות אלינו באופן תמידי, מתי שנרצה, בכף ידנו.
- פרסומות ענק ברחובות או פרסומות שמיועדות לאנשים ספציפיים על ידי חישוב הצרכים שלהם על פי האתרים שהם גולשים אליהם או מערך הקניות שלהם.
- המהירות שבה מופץ המידע - כל אופנה שידוען מחדש וכל אמירה של איש רוח כזה או אחר יוצרת כותרות בשניות ומגיעה לכל בית.

אלו רק כמה דוגמאות שבאות להמחיש את העובדה שהתרבות שאנחנו צורכים קרובה אלינו מאוד. היא נגישה, חווייתית, מגיעה לציבור רחב במהירות ומכניסה אותנו לתוכה. בתוך מציאות כזאת קשה מאוד להיות "מנהל החניון".

שואלים את החניכים: מה לדעתכם המחיר של מציאות כזו?

מסבירים לחניכים שבחודש הזה אנחנו הולכים להיכנס לעומק למפגש שלנו עם תרבות הפנאי. בתחילת הפעולה ראינו שבכל מפגש אנחנו לוקחים, לומדים, מעבירים משהו לעצמנו. ננסה להבין יחד מה הם הדברים שאנחנו לוקחים לעצמנו מתרבות הפנאי? האם אנחנו רוצים את כולם? האם יש לנו שליטה על הסינון? אילו כלים יכולים לעזור לנו במפגש הזה, כדי שנצליח להרחיק אותנו ממנו מבחינה תודעתית? האם קיימת תרבות פנאי יהודית? האם יש לנו יכולת ליצור תרבות כזאת? כל זאת ועוד - בפעולות הבאות.

אתה ילד שמדבר לפוסטר
של שחקן כדורגל שהוא
מעריץ.

אתם זוג בדייט ראשון
על ספסל בגינה.

אתן שתי חברות
שרואות זו את זו
ברחוב אחרי הרבה
זמן שלא התראיתן.

אתם אנשים שיושבים
זה ליד זה באוטובוס
ולא מחליפים מילה
במשך כל הנסיעה
(תהיו יצירתיים עם
מבטים, דחיפות,
תפיסת מקום...).

אתם מורה ותלמיד -
המורה נותנת שיחת
נזיפה לתלמיד שהבריז
משיעור, לתלמיד לא
כל כך אכפת.

אתם שני אנשים
שיושבים זה ליד זה
באוטובוס ונוצרת
ביניכם שיחת נימוסים.
אחד מכם צרפתי
שלא יודע עברית כל
כך טוב.

אחד מכם הוא החתן
שבא לכסות את הכלה
ההיסטרית רגע לפני
החופה.

מגע פיזי או רוחני עם דבר שהוא היצוני לאדם עצמו.

חוזרים לגטו

הרב ישראל פרידמן, סגן העורך של העיתון החרדי 'יתד נאמן'

כ"ט באייר תשע"ד

...אנחנו צריכים להודות לממשלה ולבית המשפט על שקרעו סופית את המסכה מעל פני החברה הישראלית. עלינו להודות לזוממי הרע שהגביהו את החומות ובנו גדר הפרדה בין העם היהודי לבין העם הישראלי. לצערנו, החומות האלה הונמכו מעט במשך השנים האחרונות. הגדרות, בין העם היהודי לישראלי, נפגעו בשולי המחנה. רוח "אשר קרך" הצליחה לנשב מבין חרכי תריסינו. אחוז קטן אבל כמות אנשים מסוימת, כרעו תחת הנטל. יחד עם אלה שנאלצו לעזוב לפרנסתם עקב קושי כלכלי לקיים את משפחתם, זלגו אחריהם גם כאלה שאחזתם בקרנות התורה לא הייתה איתנה דייה והם חיפשו חיי רווחה. אבל מסכת ההתנכלויות וההצקות ללומדי תורה, הפגיעות האנטי דתיות בכל ערכי היהדות ויריית החיצים שנועדה לצוד את ציפור הנפש של היהדות החרדית, גרמה לא רק נהירה חזרה אל ה"גטו", אלא ההכרה שהיהדות החרדית צריכה להתנתק ולהתארגן

מחדש, חדרה עמוק לתודעה. נדיבי עם שהפנימו את המצב הנורא, ייחלצו חושים. מגמת השוליים של "השתלבות" וגיוס למסגרות צבאיות ואזרחיות, צברה תאוצה משמעותית. אחוז המתגייסים, המתנדבים והפונים ללימודים שאין רוח חכמים נוחה מהם ירד, קטן בהרבה - וטוב שכך. במציאות, הם עצמם, כמו ידיהם, קלקלו את התהליך שהם זממו להיות הקטליזטור שלו.

תודה להם על רוע מעשיהם! כי עכשיו חוזרים ל"גטו", המקום הטבעי הראוי לבני תורה. עכשיו כולם בני ישיבה! מי שעזב, מתחרט. גם אלה שנכנעו לאילוצי פרנסה, עשו פניית פרסה. מי ששירת בעבר, היום לא היה הולך. תודה לממשלה ולבית המשפט על שעזרו גם לפריפריה של החרדיות להתכנס ולהתבדל...

בין קירות ביתי

עידן רייכל

כאן בין כל קירות ביתי	כאן בין כל קירות ביתי
הכול סגור ואין איש מפריע	הכול סגור ואין איש מפריע
אל מול שתיקת קירות ביתי	אל מול שתיקת קירות ביתי
אין רחש שייכנס	אין רחש שייכנס
כאן בין כל קצוות ביתי אין כל מכשול	כאן בין כל קצוות ביתי יש זיכרון
בכל שבילי החדר	מכתב תחת דלת
אין שמש שישרוף	ואין קול אשר קורא
ואין גם צל אשר יחשיך	ואין לו כל עונה
ואין משב סופה	ואין משב סופה...
ואין גשם שישטוף	ואין גשם שישטוף
ואין גם צוהר שיבהיל	ואין כאב שיישאר
ואין דבר אשר ישרוף את כל קירות ביתי	כי כל קירות ביתי
הכול הרי מוגן	הם לוכן מנחם
מכל אורב בפתח	ואין כתמים של דם וחבלות
בין כל קירות ביתי	שריטות בלב
אין אף אחד אשר ילך	הכול הרי נכתב מראש
	אתה יודע
	בין כל קירות ביתי
	אין פרח שינבול בטרם עת

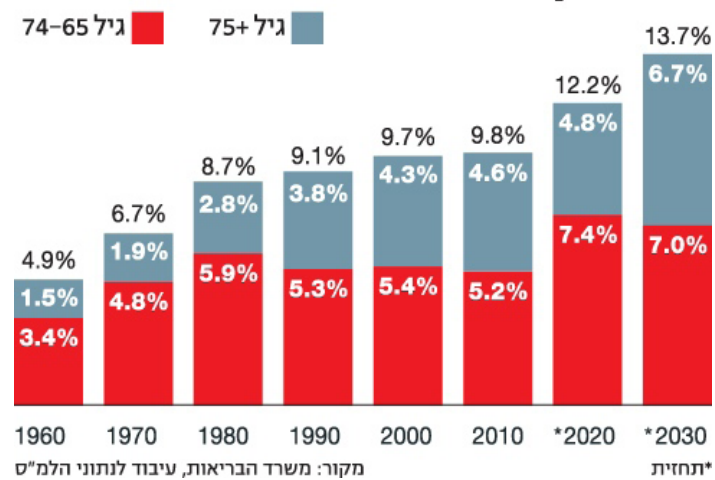

חוק שעות עבודה ומנוחה הוא חוק הקובע את הזמנים שבהם מותר למעסיק להעביד את העובד, את זכות העובד למנוחה שבועית, ואת הגמול שיש לשלם בעד עבודה נוספת.

חוק שעות עבודה ומנוחה התשי"א-1951 קובע בסעיף 3 כי שבוע עבודה לא יעלה על ארבעים וחמש שעות עבודה.

שיעור הקשישים בישראל

שאלון תרבותי

כמה פרסומות את/ה רואה או שומע ביום?

כמה סרטים/סדרות את/ה רואה בחודש?

כמה ספרים את/ה קורא בחודש?

האם את/ה משתמש/ת בווטסאפ?

האם את/ה בעל/ת חשבון פייסבוק?

האם את/ה לובש/ת מותגים?

האם את/ה יוצר/ת או שומע/ת מוזיקה?

האם את/ה משתתף בחוג ציור או דרמה?

פעולה ב' | שעת סיפור

מטרת הפעולה:

החניכים יחוו חוויות תרבות מתחומים שונים (מוזיקה, ספרות, קולנוע, אמנות, אופנה) ובאמצעותן יבינו שמאחורי כל יצירה תרבותית ישנה אמירה בעלת ערכים מסוימים. תובנה זו תשמש אותנו בהמשך המערך כדי להבין שיש צורך בעיבוד ובהחלטה מודעת כדי להיפגש עם תרבות פנאי בצורה נכונה. בפעולה זו נסתפק בעיבוד ראשוני של החוויה.

מבנה הפעולה:

הערה: יש שתי דרכים להעביר את הפעולה: לפי מספר החניכים ובהתאם ליכולת ההעברה - בסבב של תחנות מתחלפות או מול קבוצה אחת. בהתאם לכך, סדר התחנות אינו משמעותי.

א. איסוף רגשות:

1. מוזיקה - ארץ חדשה
2. אמנות - הצעקה
3. קולנוע - שלגיה
4. ספרות - העץ הנדיב
5. אופנה - ג'ינס

ב. כוונת המשורר (סבב נוסף)

ציוד:

- כיסאות, כריות, מחצלות, שטיחים, פופים
- אמצעי להשמעת מוזיקה + השיר "דרך חדשה"
- אמצעי להקרנת וידיאו (מחשב + מקרן + רמקולים)
- ארבעה בריסטולים וטושים
- כלי כתיבה
- הספר "העץ הנדיב"
- מכנסיים או חצאית מג'ינס

מהלך הפעולה:

ארגון מרחב הפעולה: כדי שהפעולה תשיג את מטרתה בצורה הטובה ביותר עלינו לדאוג למרחב ולתפאורה מתאימים שייצרו את האווירה שאנו רוצים להשיג. בשלב הראשון החניכים לא צריכים לדעת שאנחנו עומדים להיות ביקורתיים במהלך הפעולה, ולכן מספרים להם שכחלק מהמערך שלנו על מפגש עם תרבות, הם עומדים להיכנס לחדר ובו תחנות שונות של תרבות פנאי. החדר מחולק לחמש תחנות, כשבכל תחנה יהיה תלוי בריסטול גדול וטוש.

- בתחנת המוזיקה יהיו כיסאות מסודרים במעגל, דפים עם מילות השיר וכלי כתיבה מונחים על כל כיסא ואמצעי להשמעת מוזיקה במרכז.
- בתחנת הקולנוע יהיו שורות של כיסאות או כריות לישיבה מול מסך, עם ברקו, מחשב ורמקולים.
- בתחנת הספרות יהיו כיסאות לישיבה במעגל או שטיח. עותק אחד של הסיפור ימצא ברשותנו.
- בתחנת האמנות הישיבה תהיה בשורות מול ציור, שכרגע יהיה מכוסה.
- בתחנת האופנה מעצבים שביל וסביבו יעמדו החניכים (כמו בתצוגת אופנה).

א. איסוף רגשות

מסבירים לחניכים שבכל תחנה הם יחוו סוג מסוים של תרבות, כשהשאלה המנחה שתלווה אותנו לאורך התחנות היא: מה התחושה שלי בעקבות המפגש?

1. מוזיקה: ארץ חדשה (שלמה ארצי)

החניכים יושבים על הכיסאות המסודרים במעגל ואנחנו משמיעים את השיר "ארץ חדשה" של שלמה ארצי (נספח א'). מבקשים מכל חניך לסמן את המשפטים שנגעו בו או שנשמעו לו עוצמתיים. בסוף השיר שומעים את התחושות של החניכים. נצפה לשמוע רגשות כמו התלהבות, "בא לי ללכת להופעה" וכדומה, שכן הלחן של המילים מלהיב. כותבים את התגובות על הבריסטול.

2. אמנות: הצעקה (אדוארד מונק)

כשהחניכים יושבים מסירים את הכיסוי מעל התמונה (נספח ב'). שואלים את החניכים מיד: אילו תחושות עולות בכם כשאתם רואים את הציור?

כעת מבקשים מהם להתבונן זמן רב יותר בתמונה. מקדישים לכך דקה או שתיים, ושואלים האם תחושתו של מישהו השתנתה - התעצמה או נחלשה? כותבים את התחושות שעלו על הבריסטול.

3. קולנוע: שלגיה (וולט דיסני)

מקרינים קטע קצר מתוך הסרט שלגיה (ביוטיוב "שלגיה ושבעת הגמדים" (דובר עברית)), דקה 7:42 עד 11:27, מתוך הנחה שהם מכירים את הסיפור המלא (ואם לא - זה הזמן לדבר עם ההורים שלהם...).

מבקשים מהחניכים להיזכר בעצמם כשהיו קטנים - מה חשבתם על שלגיה? על המלכה? על הגמדים והנסיך? על הסיפור בכלל? כותבים את התחושות שהם מעלים על בריסטול.

4. ספרות: "העץ הנדיב" מאת סילברסטיין

מקריאים לחניכים את הסיפור. אוספים תחושות, וממקדים את השאלה בעץ ובילד בנפרד: מה אתם מרגישים כלפי העץ ומה אתם מרגישים כלפי הילד?

5. אופנה: ג'ינס

ממקמים במרכז השביל מכנסיים או חצאית מג'ינס (אם רוצים להיות ממש יצירתיים, המדריך ילבש בעצמו את הג'ינס ויצעד על המסלול). כותבים על בריסטול מה האסוציאציות הראשונות של החניכים כשהם רואים מישהו לבוש בג'ינס.

ב. כוונת המשורר

כעת אוספים את החניכים ומסבירים שמאחורי כל יצירה עומדת כוונה. המשפט הזה אינו נאמר כביקורת שלילית, אלא כתיאור מצב. הרי את היצירה יצר אמן, אדם. לכל אדם, ובייחוד לאמן, יש עולם רגשי, תודעתי והשקפתי מלא ועשיר. היצירות שלו מעבירות את העולם הזה, בדרך כלל במודע.

כדי לראות זאת עוברים תחנה אחרי תחנה ומרכיבים כעת משקפיים אחרות, לא משקפיים של תחושות אלא של ניסיון להבין מה הייתה כוונת המשורר - מה המסר שניסה האמן להעביר לנו באמצעים האמנותיים שעמדו לרשותו.

1. מוזיקה: דרך חדשה

מנגינת השיר קצבית, קלילה, מלהיבה. שואלים את החניכים: איך היא יוצרת אווירה כזו? שימוש בהקדמת השיר בתופים ובגיטרה חשמלית, הספירה של שלמה ארצי ("אחת, שתיים, שלוש, ארבע") לקראת השלב הבא בשיר - ואז כניסתם של כלי הנשיפה. אנחנו רוצים להיסחף עם השיר, לצעוק אותו. ואולם, אם נתבונן במילים, אולי ירד לנו קצת החשק (ואולי יעלה - תלוי בהשקפתנו...).

שואלים: איזה משפט חוזר בבית הפותח והסוגר? "יש לנו ארץ - למה עוד אחת?", כלומר יש כאן סיפור על אפשרות לארץ נוספת, חדשה. החדשה תמיד מלהיבה יותר, תמיד צעירה יותר.

למה האב והבן מחפשים ארץ חדשה? מבקשים מהחניכים למצוא את הסיבות: "חלב בשפע זה לא אומר ניסים" - אולי ברמיזה ל"ארץ זבת חלב ודבש", "גן העדן" שעליו חלמו יהודים לאורך אלפיים שנה "לא קיים", "אבי ישן זקן ומסתגר" - הדור שעמו צעד האב כבר ישן וזקן, עכשיו הזמן ללכת עם הבן - קדימה, אל ארץ חדשה. מהארץ הנוכחית האב והבן בורחים "במנוסה". כך גורם המשורר לכולנו להיסחף אחרי נטישת ארצנו הישנה.

2. אמנות: הצעקה

התחושות שמן הסתם עלו בסבב הראשון קשות. ואכן, הצייר משתמש באמצעים אמנותיים רבים כדי ליצור תחושה של אובדן וכאוס. מפנים את החניכים לנקודות הבאות ושואלים אותם למשמעות שניסה להשיג האמן לדעתם:

• הגשר נראה מוטה כלפי מטה בחלק הקדמי של התמונה, כאילו הקרקע נשמטת מתחת גליו של האדם הזועק (חוסר אונים, תחושה של אובדן, של ירידה לתהום).

• המציאות עצמה, כמו גם הדמות, מפותלת, מצוירת בצבעים עזים (המציאות משקפת את הנפש של האדם).

• הדמות הזועקת יכולה להיראות כגולגולת אך גם כעוצר (זוהי תחושה שמלווה את האדם מלידתו ועד מותו). קשה לומר אם הדמות היא גבר או אישה (כל אדם יכול למצוא את עצמו בתמונה).

מספרים לחניכים שישנן פרשנויות רבות ושונות לתמונה זו. ייתכן שהיא באה לבטא את האובדן האישי של האמן, שאמו ואחותו מתו, אך ייתכן גם שהיא מסמלת את הבדידות של האדם בעולם המודרני - התקופה שבה הצייר חי. את תחושת הבדידות מעצימות שתי הדמויות שהולכות על הגשר בביטחון. הגשר תחתיהן ישר, ונראה שהן לא שמות לב למה שמתחולל סביבן ואינן רואות את הזוועה שחוזה הדמות המרכזית.

אין כאן מסרים סמויים - ברור לכולנו שהציור מעביר תחושות קשות. ציור זה הוא דוגמה מובהקת לדרך שבה אמן יכול לבטא תחושות והשקפות באמצעים חזותיים.

3. קולנוע: שלגיה

מפנים את תשומת לבם של החניכים לכך שהיופי עומד במרכז העניין של כל אחת מהדמויות הסובבות את שלגיה: המלכה רוצה להרוג אותה כי היא יפה ממנה (אפילו כשהיא כבר לא בממלכה שלה), הגמדים עצובים מכך שהיא מתה כי הם לא יוכלו ליהנות יותר מהיופי של פניה (גם במפגש של הגמדים עם שלגיה, שלא הקרנו, הם נותנים בה אמון בגלל שהיא יפה) וכמובן שהנסיך מתאהב בה ממבט ראשון - כי היא יפה.

המסר שעובר דרך הסרט הוא שיופי הוא הגורם לכל מה שאנחנו רואים מסביבנו - מלחמות, ידידות, חתונות.

מתבוננים יחד עם החניכים בתחושות שהם העלו על הבריסטול - מן הסתם כולם התאהבו בשלגיה כשהיו קטנים. שואלים: איזו תפיסה של נישואים יש לילד שגדל על ספרים כאלה? איזו תפיסה של ידידות? ואיזו תפיסה מתפתחת אצלו כלפי אנשים לא יפים? ומה קורה אם הוא עצמו מרגיש לא יפה...?

המסרים האלה לאו דווקא גלויים למי שמסתכל על הסרט ומרגיש - כפי שאפשר לראות אולי מהתחושות שכתובות על הבריסטול - תמימות, הקלה בזכות הסוף הטוב והזדהות עם שלגיה.

אפשר לנתח את היופי של שלגיה עצמה - רזה, לבנה, גבוהה. להצגתה של שלגיה באופן הזה יש כוח לעצב אידיאל של יופי שעומד בניגוד לאדם כהה, נמוך או שמן.

4. ספרות: העץ הנדיב

במבט ראשון על הסיפור יש כאן סמל לנתינה אינסופית. הרבה פעמים בפעולות בכיתה ג' מביאים את הספר כשרוצים לדבר על אהבה, נתינה וערכים נחמדים שכאלה. אבל במבט

שני - ואת זה אולי נוכל למצוא גם בתחושות שכתבנו על הבריסטול - יש כאן סיפור על ניצול מתמשך. הילד ממשיך לקחת מהעץ עוד ועוד חלקים ממנו בלי תמורה, עד שהוא גודע כמעט את כולו.

את המסר הזה אפשר לראות גם בתמונות: התמונה הראשונה המציגה את העץ מראה אותו כמעט בלי צמרת. היה מספיק מקום לכל העץ בדף, אבל הסופר - שהוא גם המאייר - מראה לנו את העץ הקטוע כבר מתחילתו. הציורים של העץ מבליטים את הידיים שלו - הענפים - שנותנים, מגנים, מחבקים. ואילו אצל הילד בולטות הרגליים - הבועטות, הרצות, המסתלקות.

כאן המקום לספר לחניכים שבאנגלית, שפת המקור של הספר, העץ הוא נקבה (she). העובדה הזאת מכניסה אותנו לרובד נוסף של משמעויות שהסופר רצה להעביר, על יחסי הכוחות בין גברים לנשים או אולי בין ילדים לאימהות.

5. אופנה: ג'ינס

מסבירים לחניכים את ההיסטוריה של הג'ינס: מכנסי הג'ינס הראשונים עוצבו בשביל פועלים, ומטרתם הייתה ליצור בגד עמיד שלא ייקרע במהלך העבודה הפיזית הקשה שלהם. לכן נבחר אריג עבה ותפירה אלכסונית (גם הניטים עוצבו כדי למנוע קריעה של הבגד).

שואלים את החניכים: עם מה הפך הבגד מזוהה לאור העובדה שמלחים, פועלים, בוקרים וחוואים לבשו אותו? תשובה: עם גבריות, עבודה פיזית וחוזק.

באמצע המאה העשרים, כששחקן קולנוע מפורסם שזוהה עם מרדנות ועצמאיות לבש מכנסי ג'ינס בסרט שכיכב בו, בני נוער רבים נהו אחרי הבגד. מדוע לדעתכם? תשובה: כי השחקן קישר בין הבגד - הגברי, החזק - ובין מרד הנעורים. כך בגד שיוצר מסיבות פרקטיות לחלוטין הפך עם השנים לסמל המייצג ערכים מסוימים.

מסבירים לחניכים שהג'ינס הוא רק דוגמה. כל אופנה מושפעת מערכי התקופה ומשפיעה עליהם, וכמעט כל מהפכה בעולם זוהתה עם אופנה מסוימת.

לסיכום הפעולה מסבירים לחניכים שחווינו יחד את הדרך שבה אמן מעביר מסר או השקפה דרך היצירה שלו. לקראת הפעולה הבאה מעלים את השאלה: אם כך, מה זה דורש ממני כמי שצורך תרבות?

ארץ חדשה | מילים ולחן: שלמה ארצי

גשם כבר יורד וזה חורף
 תל אביב חסומה וגם חיפה.
 שב ילד שב,
 אני אומר לך שב
 ושנינו נוסעים בדרכי עפר.
 מביט מבעד לזגוגית,
 יש לנו ארץ למה עוד אחת,
 בחוץ שקיעה של יום שני,
 וערבים מתפללים כי איזה חג.
 חבר למן מסע כזה בחורף מסתכל ב'.
 רגליו קצרות אבל ראשו חכם
 שנינו במנוסה, הכול פה זז, אומר לי
 אתה גם אבא, אתה גם בן אדם.
 מביט מבעד לזגוגית,
 עיניים יש לו רגישות, כן כן.
 מוזר איך האויב הזר
 נראה לו אנושי וגם פוחד.

יש לי אישה, זאת אימא שלך
 ניסע, ניסע, אולי נגיע עד מחר,
 אם לא נאט, לא נביט, לא נשים לב לפרטים,
 לא נגיע לארץ חדשה
 לא נגיע, נגיע, נגיע לארץ חדשה.

שתי ככשים עולות על אם הדרך
 לא נדרוס אותן, אנחנו לא דורסים.
 שב ילד, שב.
 אני אומר לך שב.
 חלב בשפע זה לא אומר ניסים,
 שולף מצלמה של כיס,
 חושב שגן העדן מדויק

מכחיש שקר לו
 ומצלם כדי שנזכור מה שהיה.
 קראתי בעיתון על אחת בת מאה,
 שכל חייה עשתה מעשים טובים.
 שב ילד, שב.
 אני אומר לך שב.
 לא כל האנשים נולדו רעים.
 מזמן, היא מתה די מזמן
 אביך הוא ימות גם יום אחד.
 לא, גן העדן לא קיים,
 אולי קיימת ארץ חדשה.

גשם כבר יורד וזה חורף
 פעם זה הכול היה ורוד,
 שב ילד, שב למה להתרפק
 משהו חורק בזיכרון.
 מביט מבעד לשלטים,
 עיניים יש כדי להסתכל.
 תגיד שואל אותי האם,
 האם יתנו לנו בכלל להיכנס.
 חברים למן מסע כזה בחורף כבר חסר לי,
 אבי ישן, זקן ומסתגר.
 איתו הלכתי דרך העיניים שכבר אין לי
 עכשיו ילדי שלי איתי הולך.
 מביט מבעד לזגוגית,
 יש לנו ארץ - למה עוד אחת?
 בחוץ שקיעה של יום שני,
 כפנים אני והוא כמו איש אחד.

פעולה ג' | להפגש נכון

◀◀ מטרת הפעולה:

החניכים ילמדו על עיבוד ככלי למפגש נכון עם תרבות הפנאי.

◀◀ מבנה הפעולה:

א. כוח התרבות - עוצמת ההשפעה של התרבות בקודש ובחול

ב. כוח הבחירה: כלים לעיבוד - על עמדה נפשית של בחירה ועיבוד

1. מודעות

2. הבחנה בין תרבות גבוהה לתרבות נמוכה:

מורכבות

מוסריות

קודש

3. ביקורת עצמית

ג. סיכום: עיבוד משכלל - על מטרתו של העיבוד

◀◀ ציוד:

מטפחת

כמות קטנה ממאכלים שונים לניסוי הטעימות

אמצעי להשמעת מוזיקה

השיר "עוגה עוגה"

השיר "עוד יום"

כלי כתיבה

דפים

שתי שקיות חלב

◀◀ מהלך הפעולה:

א. כוח התרבות

בשתי הפעולות הקדומות ראינו שתי נקודות משמעותיות לגבי תרבות הפנאי שאנחנו צורכים:

1. היא קרובה אלינו - אנחנו חווים אותה מבפנים, עם כל החושים. 2. תרבות הפנאי, כמו כל

תרבות, מייצגת ערכים שהאמן שיצר אותה מאמין בהם. מעלים בפני החניכים את השאלה שבה סיימנו את הפעולה הקודמת: מה זה דורש מאיתנו?

שומעים כמה תשובות ומסבירים שבפעולה הזאת נרצה לתת לעצמנו כלים למפגש נכון עם תרבות הפנאי. אמנם זה נשמע קצת מוגזם, הרי כל אחד יכול להתמודד עם ציור שהוא רואה, לא? אז לא. לתרבות יש כוח השפעה רציני. אחד האנשים שלימדו אותנו את האמת הזו הוא ר' נחמן מברסלב, כפי שמספר ר' נתן בהקדמה ל"סיפורי מעשיות" - קובץ של סיפורים שסיפר רבו לחסידיו. מחלקים את הקטע (נספח א') ומקריאים.

מסבירים: הסיפור, על האווירה שהוא יוצר, העולם שהוא מכניס אותנו לתוכו, יכול להביא אותנו למקומות רוחניים שהדרכים הרגילות לא מגיעות אליהם. הוא יכול לעורר נרדמים מנמנום.

להבדיל מר' נחמן, גם רן שריג מתייחס לכוחה של תרבות לעצב דעת קהל. מספרים לחניכים ששריג הוא תסריטאי של סדרה ישראלית קומית שנקראת "רמזור". באחד הפרקים התייחסה הסדרה לזוג גרוש, תוך שהיא מקצינה את העוול שנעשה לגבר ואת האכזריות של האישה. הפרק יצר סערה ברשתות החברתיות. קוראים יחד את התגובה ששלח אחד הצופים בסדרה לשריג ואת תשובתו (נספח ב').

מסבירים: רן שריג אומר כאן באופן ברור - הסדרה הקומית הזאת היא הדרך שלי להעביר מסרים שחשובים לי.

ב. כוח הבחירה - כלים לעיבוד

אם כן, הבנו את כוח ההשפעה הגדול של התרבות עלינו. מה צריכה להיות העמדה הנפשית שלנו מול העובדה הזו?

המשנה במסכת אבות מפרטת על ארבעה סוגים של תלמידים. מחלקים את המשנה (נספח ג') ומסבירים: התלמיד הראשון כמו ספוג - סופג את הטוב ואת הרע שבלימוד שאיתו הוא נפגש. זאת בעצם העמדה הרגילה שלנו, מצב ניטרלי. אם אנחנו לא עושים מאמץ מסוים, אנחנו קולטים וסופגים אל תוכנו כל מה שאנחנו נפגשים איתו. אבל לפעמים אנחנו אפילו כמו משמרת. משמרת היא סוג של מסננת שמעבירה דרכה את היין וקולטת את השמרים - החלק הרע שביין. כי לעתים הרע כל כך בולט והטוב פחות דומיננטי, ואז לא נצליח להשיג את הטוב אלא רק את הרע. לפעמים אנחנו משפך - לא נותנים לחוויה בכלל להגיע אלינו, ואז מפסידים את הטוב והרע גם יחד. מה שאנחנו שואפים להיות הוא נפה - שמעבירה דרכה את הקמח (החלק הפחות טוב) וקולטת את הסולת (שהוא עבה יותר ולכן נחשב טוב יותר). איך עושים את זה? נפה עושה תהליך של בירור, תהליך של סינון.

התפקיד שלנו במפגש עם תרבות הפנאי הוא לבחור בה - להחליט האם אני רוצה את המפגש הזה, ועד כמה קרוב אני רוצה להיות לתרבות שאני צורך.

בפעולה זו נפגוש כמה דרכים ליצור את הבחירה הזאת - שלוש דרכים לעבד צריכת תרבות פנאי. לעבד - כלומר, לא לקבל אותה כפי שהיא אלא לבדוק, לברור, להפעיל מחשבה.

1. מודעות

אחד הכלים שעומדים לרשותנו לשם כך הוא המודעות. עצם העובדה שאני מגיע למפגש לא בצורה עיוורת, אלא מתוך מודעות לכך שלצד השני יש מסר להעביר לי, תעזור לי לדעת מה אני צורך.

כדי להדגים זאת מבקשים מתנדב אמיץ למבחן טעימה עיוורת. מכסים את עיניו במטפחת ונותנים לו לטעום כמה סוגים של קולה, כשעליו לנחש איזו חברה מייצרת כל משקה. הניסוי לכאורה מוכר, אך אחרי שלוש או ארבע טעימות נינוחות נותנים לו לטעום מיץ עגבניות או כל משקה מפתיע ולא נעים אחר.

כעת מבקשים מתנדב נוסף. נצפה לאחת משתי התגובות: או שכמות המתנדבים תרד, או שמתנדבים נוספים ירצו להשתתף במשחק, אך נוכל לשים לב לכך שהם טועמים באופן זהיר יותר כל משקה שאנחנו מגישים להם.

שואלים את החניכים: מדוע היה הבדל בין הסבב הראשון לשני? מכיוון שבסבב השני החניכים ידעו למה לצפות. המתנדב לא ידע איזה משקה יוגש לו, אבל כבר ידע שהוא לא יטעם רק קולה. כלומר, כשאני מודע למפגש שאני הולך לקראתו, גם אם אני לא בקיא בתוכן המפגש לפרטיו, יש לי יותר כוח לבחור איך הוא יתנהל (ובמקרה של מבחן הטעימות - בזהירות).

זאת הייתה המטרה של הפעולה הקודמת - ליצור מודעות. לפני כל מפגש כזה כדאי לברר: מי היוצר? מהו העולם הערכי שלו? גם אם בחרתי לצרוך תרבות שהיא של יוצר שהעולם שלו אינו תואם את ערכי העולם שלי - אעשה זאת בצורה נכונה יותר.

מניחים על הרצפה שלט עם המילה "מודעות" (נספח ד').

2. הבחנה בין תרבות גבוהה לתרבות נמוכה

כלי נוסף שיעזור לנו להיפגש בצורה נכונה יותר עם התרבות שאנחנו צורכים הוא ההבחנה בין תרבות גבוהה לנמוכה.

מה הם הקריטריונים לתרבות גבוהה? נקדים ונאמר שלא כל קריטריון כאן עומד בפני עצמו. כלומר, ייתכן שלפי אחד הקריטריונים המוצר שאני צורך (שיר, ספר וכו') נחשב לתרבות נמוכה, אך בגלל ששאר הקריטריונים משמעותיים לי יותר אבחר לצרוך אותו.

מניחים על הרצפה שלט עם המילים "תרבות גבוהה" (נספח ה').

i. מורכבות

מתחת לשלט שהנחנו מניחים שלט נוסף עם המילה "מורכבות" (נספח ו'). כדי להבין את המושג משמיעים את שיר הילדים "עוגה, עוגה, עוגה". מנסים להבין יחד עם החניכים למה השיר הזה לכל הדעות אינו מורכב. את התשובות שמעלים החניכים כותבים על שלטים ומניחים על הרצפה. נבקש להגיע למסקנות הבאות: המילים של השיר חוזרות על עצמן, השיר בנוי ממספר אקורדים מועט, השיר בנוי מבית ("עוגה, עוגה, עוגה, במעגל נחוגה, נסתובבה כל היום עד אשר נמצא מקום") ופזמון ("לשבת, לקום") אחד, אין הפתעות בשיר - אנחנו יודעים לצפות את המילה הבאה ואת הצליל הבא.

מתוך המסקנות האלה נוכל להבין שיצירה - ובמקרה שלנו יצירה מוזיקלית - מורכבת היא בעלת רבדים רבים - בתוכן, בצלילים. היא לא חוזרת על עצמה, יש בה "שכירות" (צליל שנראה לא במקום, מעבר לסולם אחר) והיא בנויה מחלקים רבים. כדוגמה הפוכה נוכל להשמיע את השיר "עוד יום" של מתי כספי - בבית האחרון נשמע עלייה מוזיקלית, למילים יש משמעות כפולה ("משקעים, שינוי זרימה ורוחות תזזית" הם משל לנפש, ולא רק התחזית ליום הבא) ועוד.

מסבירים לחניכים שמורכבות היצירה לא באה לידי ביטוי רק במוזיקה. כך גם בסרטים (כמה זוויות צילום, עלילה מפתיעה) בספרים (האם הדמויות מתפתחות במהלך העלילה, או שלכל דמות יש תפקיד שלא משתנה - המצחיק, הרשע, הטוב?), באמנות וכו'. בכל אלה נחפש מורכבות: רבדים רבים, שינויים, הפתעות, התפתחות, שכירות.

ii. מוסריות

מחלקים לחניכים את הכתבה על תערוכת "הגוף" (נספח ז'). בתערוכה זו, שהגיעה לישראל, הוצגו גופות ואיברי אדם משומרים במצבים שונים של בריאות וחולי. לדוגמה, נערכה בתערוכה השוואה בין ריאות של אדם בריא לריאות של אדם מעשן. בתערוכה הוצגו גם עופרים בשלבים שונים של ההיריון ועוד. בתחתית הכתבה מצורפות מספר תגובות של אנשים לכתבה. מבקשים מהחניכים שלנו להוסיף את התגובה שלהם, ולאחר מכן שומעים חלק מהן.

שואלים: מדוע התערוכה הזאת כל כך מזעזעת? מכיוון שנעשה כאן שימוש בגופות אדם לשם מיצג. התערוכה מתיימרת לגרום לאנשים להיות מודעים יותר לבריאות, אך עושה זאת תוך זלזול מוחלט בגוף האדם. ייתכן שכמה חניכים יטענו שהחשיבות למודעות לבריאות עולה על הזלזול בגופות.

כעת מספרים לחניכים שבתחקיר שנעשה התברר שאין למארגני התערוכה אף מסמך המאמת את טענתם שכל הגופות המוצגות בתערוכה הן של אנשים שתרמו את גופם למדע, והועלתה הטענה כי אלו גופות של סינים שהוצאו להורג ולאחר מכן נמכרו בשוק השחור. שואלים: האם מישהו מכם היה מסכים ללכת לתערוכה כזאת?

מספרים לחניכים שההצלחה המסחרית של התערוכה הייתה אדירה. איך זה יכול להיות? שומעים את דעות החניכים ומסבירים: התערוכה נתנה תירוץ של תרבותיות, בריאות ומדע לאנשים שהיו מעוניינים לראות אותה. אם נתייחס אליה רק מבעד למדד של הקריטריון הקודם - היא בהחלט נחשבת למורכבת. אם כן, מדוע לא נסכים לפגוש אותה? מה המשותף לכל הטיעונים שעלו כאן?

מניחים על הרצפה את הכותרת "מוסריות" (נספח ה'). מסבירים לחניכים שקריטריון המוסריות עוזר לנו לא להתבלבל. גם כשאנחנו פוגשים תרבות שנראית מתוחכמת, גבוהה, מורכבת - אם היא לא מוסרית אנחנו לא פוגשים אותה. אי אפשר לצאת ממפגש כזה בלי לשרוט את העדינות שלנו.

מניחים על הרצפה מתחת לשלט הקודם את המילה "מוסריות" (נספח ח').

iii. קודש

מניחים על הרצפה את השלט "קודש" (נספח ט'), ואומרים לחניכים שההגדרה "קודש" מתחלקת מבחינתנו לשניים: הלכה ואווירה.

מסבירים שקריטריון ההלכה הוא לכאורה הפשוט ביותר - אני לא צורך תרבות שאסורה הלכתית. אך דווקא כאן אנחנו נכנסים לשאלה קשה, לתחום אפור, כשאנחנו נוגעים במוצר תרבותי שקשה לומר חד משמעית אם הוא מותר הלכתית או לא. שואלים את החניכים

אם יש להם דוגמאות למוצרים כאלה, ונותנים כמה משלנו: סרט צנוע אבל אלים, הופעה שהקהל שמגיע אליה מתנהג בצורה לא צנועה (לבוש, קללות). כאן נכנס קריטריון האווירה - האם האווירה של המפגש היא כזו שאני רוצה להיפגש איתה? מדגשים שהתשובה שכל אחד יענה לעצמו היא שונה, אך היא דורשת כנות ואומץ. וזו הנקודה שמובילה אותנו אל הכלי השלישי לעיבוד.

3. ביקורת עצמית

הכלי השלישי שעייבד מחייב הוא ביקורת עצמית. כדי להסביר זאת מחלקים לחניכים דפים ואמצעי כתיבה ומבקשים מהם לכתוב שתי תכונות חיוביות שקיימות באדם שיושב לידם. לאחר מכן מבקשים מהם לכתוב שתי תכונות חיוביות שקיימות בהם.

שואלים: מה היה לכם קשה יותר לכתוב? מן הסתם לרוב החניכים קשה יותר לבחון את עצמם מאשר את חבריהם. המשימה קשה גם כשמדובר בהתבוננות בחסרונות שלנו (יותר או פחות - תלוי באיזה אדם מדובר...), אבל התבוננות עצמית היא אחד הכלים החיוניים ביותר במפגש. אחרי שבחרתי לצרוך מוצר תרבותי כלשהו, אני צריך להיות מספיק כן עם עצמי ולבדוק האם זה עשה לי טוב או רע. איך נדע? מחלקים את החניכים לקבוצות ומבקשים מכל קבוצה לחבר חמש שאלות לרפלקציה - התבוננות עצמית לאחר מעשה. שומעים את השאלות השונות ומציעים כמה משלנו, אם הן לא עלו:

- האם בתום המפגש אני עצוב או שמח? יש להדגיש שמדובר כאן על עצב שאינו קשור לתוכן המוצר. לדוגמה: אחרי שראיתי סרט שואה מן הסתם אהיה עצוב, אך נכון היה לראות את הסרט.

- האם המפגש חספס או עידן אותי?

- האם המפגש ממשיך להיות משמעותי לי לאחר זמן?

- האם המפגש מתאים לסולם הערכים שלי?

מניחים על הרצפה את השלט "ביקורת עצמית" (נספח י'), ומסבירים לחניכים שעל הרצפה פרושים כעת שלבים שעוזרים לנו לעבד את המפגש שלנו עם התרבות.

4. סיכום: עיבוד משכלל

מתוך המהלך שעברנו בפעולה זו נחשפנו לתהליך של עיבוד. העיבוד הוא כלי שמשמש אותנו בכל מפגש עם כל תוכן, לא רק עם תרבות.

כדי להמחיש זאת מחלקים את הקבוצה לשתיים. נותנים לכל קבוצה שקית חלב, דף ועט. עורכים תחרות קצובה בזמן, שבה כל קבוצה צריכה לגשת לכתוב כמה שיותר רעיונות של אנשים בסניף לדברים שאפשר לעשות עם המוצר שקיבלו (כולל החלב עצמו) - לדוגמה: גבינה, שוקו וכו', השקית - לדוגמה: לאגור בה זבל, להפוך אותו לכובע וכו'. בתום התחרות קוראים את הרעיונות השונים ומכריזים על הקבוצה המנצחת. כעת שואלים את החניכים: מה המשותף לכל הרעיונות שלכם? בכולם שקית החלב הייתה צריכה לעבור תהליך מסוים

של עיבוד. משמעות העיבוד היא שימוש בחומר הגלם כדי ליצור ממנו משהו אחר, מפותח יותר.

כדי להפיק את המרב מהמפגשים שאנחנו חווים, עלינו לעבד אותם. במקרה שלנו - תרבות הפנאי היא חומר הגלם. שימוש בחומר הגלם כפי שהוא אינו מקדם אותנו. העיבוד שלו - כלומר החשיבה, הבקרה, הבחירה, הביקורת - הוא שישכלל אותנו.

חשוב להדגיש שפעמים רבות עיבוד או סינון נתפסים בעינינו כצנזורה מגבילה או ארכאית, אך המתודה הזאת ממחישה לנו שהעיבוד משכלל את חומר הגלם, דווקא מכיוון שאין הסתפקות בחומר הגלם כפי שהוא.

באותו הזמן שהתחיל רבנו, זכרוננו לברכה, לעסוק בספורי מעשיות אמר בפרוש בזה הלשון: הנני אתחיל לספר מעשיות, וכונות דבריו ה'ה, כמו שאומר מאחר שאינו מוסיף לכם לשוב אל השם יתברך על ידי התורות והשיחות הקדושות וכיצא בזה מה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבנו אל השם יתברך באמת לאמתו ומאחר שאינו מוסיף כל אלה על כן הוא מתחיל לעסוק בספורי מעשיות.

(ר' נתן מנמירוב בהקדמה לסיפורי מעשיות של ר' נחמן)

שמי פולק

רן, שאפו על הכתיבה ב'רמזור' ועל העלאת העוול העצום שנעשה לגברים בהליך הגירושין אל פני השטח. בדרך האחורית של ההומור אתה מכניס לכל סלון ישראל את המחאה שלנו.

Like - Comment - April 25 at 7:00am

9 people like this.

Ran Sarig

שמי, תודה. נעצבתי עמוקות מהסיפור המחריד והמטריד של אלון זולף שלא ידעתי עליו עד ההפניה שלך. לדעת שהמסר מחלחל ומובן, גם אם הוא מובלע בקומדיה מסחרית בלב הפריים של ערוץ 2, מחניף וחשוב לי שאתם במיוחד מרגישים את זה.

See Translation

May 18 at 4:54pm · Like · 8

ארבע מדות ביושבים לפני חכמים: ספוג, ומשפך, משמרת, ונפה.

ספוג - שהוא סופג את הכול.

משפך - שמכניס בזו ומוציא בזו.

משמרת - שמוציאה את היין וקולטת את השמרים.

ונפה - שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת.

(אבות ה, טו)

מודעות

יו טפסז

תרבות גבוהה

יו טפסז

מורכבות

יו טפסז

איך נראה סרטן ריאות? תערוכת הגופות מגיעה לתל אביב

בתערוכה המצליחה מוצגות גופות אדם ששומרו בשיטה ייחודית. באגף המחלות תזרקו את הסיגריות ובחלל מיוחד יוצגו עוברים בכל שלבי ההיריון

לירון שמם | 19.5.12 | mako

אתם חושבים שאתם יודעים משהו על הגוף שלכם? ביקור בתערוכת "הגוף" שתיפתח כאן בשבוע הבא יגרום לכם לחשוב שוב, ולא רק על האיברים הפנימיים שלכם, אלא גם על הנזקים שאנחנו גורמים להם במהלך החיים.

תערוכת גופות. זה אולי נשמע לכם מוכר, אבל "הגוף", bodies, היא לא אותה תערוכה שהוצגה בחיפה לפני שנתיים. "יש כיום שלוש תערוכות שונות שמסתובבות בעולם", מסביר שוקי גור, מנכ"ל גלים הפקות' המביאה את התערוכה לישראל, "כולן מציגות את גוף האדם, אבל מתמקדות בדברים אחרים. מדובר בווריאציות שונות שנותנות הצצה לגוף האנושי. 'עולמות הגוף' שהוצגה בעבר בישראל היא יותר ויזואלית, שם הגופות הועמדו למשל באמצע משחק פוקר. 'הגוף' לעומתה מתמקדת בצד המדעי. הפעם מדובר בתערוכה שהדגש בה הוא על המבנה האנטומי של הגוף, כולל הסברים מדעיים. הידע הנרכש הוא הרבה יותר גדול".

התערוכה הוצגה לראשונה בשנת 2010 ומאז מסתובבת ברחבי העולם וזוכה להצלחה אדירה. מה שמייחד את bodies יותר מהכול הוא אגף מצמרר המוקדש לנזקי הגוף, בין אם נגרמו ממחלות ובין אם מבחירות שגויות שלנו - כמו עישון. "אפשר לראות תוצאות אמיתיות של נזקי שתיית אלכוהול, אכילת יתר, מחלות לב, מחלות מעיים, תוספתן שהתפוצץ, סרטן ריאות, גידולים במוח, נזקי שבץ ועוד. לא במקרה אנחנו מקבלים המון פניות מגופים שונים ומסגרות טיפוליות שרוצות להביא קבוצות של נרקומנים או אלכוהוליסטים, כי התערוכה הזאת פשוט גורמת לך להבין מה אתה עושה לגוף שלך. זו המניעה הטובה ביותר. יש לזה אפקט דרמטי". ליד המיצג של סרטן הריאות ניצב מכל פרספקט שקוף שלתוכו מוזמנים המבקרים להשליך את חפיסת הסיגריות שלהם. "גם אני זרקתי את שלי", אומר גור.

אבל הדבר המדהים מכול בתערוכת "הגוף" הוא חלל מיוחד המוקדש לחודשי ההיריון. זהו חלל מופרד משאר חדרי התערוכה, ובכניסה אליו מופיע שלט המתריע את המבקרים מפני המיצגים הממתנים לו בפנים: עוברים. "אפשר לראות את התפתחות העובר האנושי מגיל ארבעה שבועות ועד גיל שמונה חודשים", מסביר

המשך

מפיק התערוכה. החלל כולל תשעה עוברים בסך הכול, והביקור מספק הצצה ייחודית לכל שלבי התפתחות האדם כפי שלא נראו מעולם.

הטכניקה בכל התערוכות זהה ונקראת פלסטיזציה. פיתח אותה המומחה הגרמני לאנטומיה גונתר פון האגנס בשנת 1977. "האגנס הצליח לעשות את מה שהפרעונים ניסו ללא הצלחה - וזה לחנוט גופה ולשמר אותה לנצח", אומר גור. בשלב הראשון מונעים את תהליך הריקבון על ידי הזרקת פורמלין לגוף, דרך העורקים, לצורך חיסול הבקטריות. בשלב השני מתרחש תהליך של הוצאת הנוזלים ורקמות השומן. השלב האחרון הוא מיצוב הגוף בפזיזציה הרצויה. התהליך כולו אורך כשנה.

למרות הביקורות, מצפים המפיקים של תערוכת "הגוף", שתוצג במתחם התחנה בתל אביב, לכמות גדולה של מבקרים. "יש מסביב קצת רעש, אבל אנחנו לא מרגישים את זה בשטח ובטח שלא בקופות", אומר גור, "התערוכה עושה שימוש בגופות מקוריות של אנשים שעברו תהליך שימור, וכך הפכו למיצג מוזיאוני המאפשר לנו להציץ לתוך המכונה הנפלאה הנקראת אדם. כולם תרמו את הגופות מרצון. יש אתרים בעולם המרכזים רשימות של אלפי בני אדם שביקשו לתרום את גופם לתערוכות כאלה, ביניהם גם ישראלים". בהפקה העולמית של התערוכה כבר רגילים לביקורת שהיא בוודאי לא המצאה ישראלית והתגובה מנוסחת בהתאם: "אנחנו לא נוקטים שום עמדה, התערוכה פתוחה לכולם ואנחנו מאמינים בזכותו של כל אדם להחליט אם לבוא לבקר בתערוכה או לא." □

תגובות (40 תגובות ב-32 דיונים)	
הוסף תגובה	פתח הכל
32 ■ אינסנס!!	אהאהההה 21/05/12 16:39
31 ■ nora veayom' mamash mahrid	mevohelet 21/05/12 15:06
30 ■ רק חבל שלא שאלו את העוברים	אמא 20/05/12 23:59
29 ■ מדהים!!!	מישהו 20/05/12 18:12
28 ■ מה זאת אומרת לא מכבד את האנשים האלה?	... 20/05/12 15:32
27 ■ ואי מדהים!!!!!!	ריטה 20/05/12 15:18
26 ■ כמה עולה כרטיס ואיפה קונים?	הדר 20/05/12 15:15
25 ■ מה עם פרטים?? איפה מתי וכמה??	שירן 20/05/12 14:49
24 ■ משהתערוכה הייתה בחיפה חודשים רבים לא אמרו עליה כלום!	מדינת תל אביב - נמאסתם!! 20/05/12 14:34

מוסריות

קודש

ביקורת עצמית

פעולה ד' | תרבות יהודית

מטרת הפעולה:

החניכים יבינו את היחס היהודי-ישראלי לתרבות.

מבנה הפעולה:

א. קודש וחול - על ההשקעה בתרבות כחלק מהחזרה לארץ ישראל

1. האידיאל ושברו

2. סכנה! הפיכת חולשות לאידיאלים

ב. חיובי אך לא קדוש - על תרבות חיובית שאינה קדושה

ג. יוצרים תרבות יהודית - ביטויים לחזרה אל התרבות

ציוד:

כיסא

מהלך הפעולה:

א. קודש וחול - על ההשקעה בתרבות כחלק מהחזרה לארץ ישראל

1. האידיאל ושברו

כשחרב בית המקדש, בטלה היכולת של עם ישראל לקשר בין ארץ לשמים, בין קודש לחול. יציאתנו לגלות לוותה בהסתגרות בעולם ההלכתי, בפחד מפני השקעה בתחומים שאינם קדושים. בדורנו, כשאנו זוכים לחזור לארץ ישראל ולהיות שותפים לתהליך הגאולה, אנו מחדשים גם את הקשר שלנו עם עולם החול. אין זה אומר שאנחנו כבר מסוגלים לשלב בין הקודש לחול, הדרך לשם עוד רחוקה. אז מה כן? אנחנו יכולים להכיר מחדש את החול, מתוך מטרה לשלב בינו ובין הקודש בעתיד.

מסבירים לחניכים שכדי לשלב בין שני תחומים, דבר ראשון צריך להכיר כל אחד מהם. לשם כך מבקשים משני מתנדבים לבצע משימה משותפת: להעביר כיסא מקצה אחד של החדר לקצה השני. הם חייבים לגעת בכיסא יחד, ואסור רק לחניך אחד להעביר את הכיסא בשום שלב. בטרם ייגשו למשימה נותנים לכל חניך כרטיס ובו אופן ביצוע המשימה שהוא מחויב לו (נספח א'): חניך אחד מזיז את הכיסא רק לצד ימין, והחניך השני מזיז את הכיסא רק קדימה. מובן שאסור להם לספר זה לזה על מה שכתוב בכרטיסייה שלהם.

נותנים לחניכים להסתבך זמן מה עם ביצוע המשימה. בשלב מסוים הם יבינו זה את אופן הפעולה של זה, ואז יצטרכו לחשוב כיצד הם יכולים לבצע את המשימה יחד: ללכת באלכסון, לעמוד כשאחד מאחורי הכיסא והשני משמאלו וכדומה.

מסכמים את המשימה: כדי להצליח לשלב בין דרכי הפעולה של שני המתנדבים, ראשית לכול היה עליהם להבין ולהכיר אותן. רק לאחר מכן, בשלב השני, הם היו יכולים לשלב ביניהן. כך גם עם ישראל - כדי שנצליח לשלב בין הקודש לחול, ראשית עלינו להכיר כל אחד מהתחומים. מתוך כך עלינו להכיר את החול בטהרתו, ביופיו - ולא בצורתו הזולה ולצערנו היותר נגישה.

לסיכום חלק זה של הפעולה מחלקים לחניכים את הקטע של הרב וינברג (נספח ב').

2. סכנה! הפיכת חולשות לאידיאלים

כעת, לאחר שהבנו את המגמה והכיוון, נבקש לעמוד על הסכנה שבדילוג על שלבים.

לפעמים דווקא בתחום הזה של שילוב בין קודש לחול אנחנו נוטים להפוך את החולשות שלנו לאידיאלים. לדוגמה: אנחנו מתירים לעצמנו לראות סרטים בעייתיים, לקרוא ספרים נמוכים או ללכת להופעה גסה בתואנה שזהו "חול" שאנחנו "מקדשים". אך מתוך ההבנה שלדרגה הזאת של שילוב קודש לחול עם ישראל טרם הגיע - אין מקום לתירוצים כאלה.

כדי להעביר זאת לחניכים נמחיש את התופעה הכללית של הפיכת חולשות לאידיאלים. מבקשים שלושה זוגות של מתנדבים. כל זוג יקבל תופעה (נספח ג'), האחד יצטרך להציג אותה באור שלילי, כחולשה, והשני יצטרך להציג אותה כאידיאל. הקהל יצטרך להכריע את הדעה של מי הוא מקבל (כמובן שלא נספר לחניכים את העיקרון של המשחק...).

בעקבות המתודה מסבירים לחניכים שכמעט כל חולשה אפשר להצדיק. נדרשת מאיתנו כנות כדי לא לדלג על שלבים, ולא לרמות את עצמנו ולחשוב שאנחנו נמצאים בדרגה שעדיין איננה שלנו.

ב. חיובי אך לא קדוש

אם כך, ראינו שתרבות, כחלק מעולם החול, היא תחום שיש להכיר בצורה נכונה, וראינו את הסכנה שבכך. בפעולות הקודמות נחשפנו לקריטריונים שונים שעוזרים לנו לבחור את המוצרים התרבותיים שאנחנו צורכים, כשהקריטריון הפשוט ביותר הוא הקודש - אם המוצר שאני צורך הוא מתחום הקודש (שיר קודש, ספר תורני) באופן פשוט המוצר לא יזיק לי, גם אם לא יתרום לי. אך האם יכולה להיות יצירה תרבותית שאיננה קדושה ובכל זאת היא חיובית?

כדי לבדוק מה חושבים החניכים שלנו מבקשים מהם לעמוד. תולים בקצה אחד של החדר את המילה "חיובי" ובקצה השני את המילה "שלילי" (נספח ד'). מרימים בכל פעם שלט אחר שעליו כתוב מוצר או פעילות תרבותית (נספח ה'). החניכים צריכים "להצביע ברגליים" - האם הדבר חיובי או שלילי לדעתם?

מחלקים לחניכים את דברי הרב ליכטנשטיין, מתוך ספרו של הרב סבתו מבקשי פניך (נספח ו'). הרב מסביר שגם תרבות שגויה יוצרים יכולה לתרום לי כאדם, לפתח את הצדדים המוסריים שבי, לעדן את הנפש שלי. מדגישים שאת המשפטים הללו אמר הרב לאחר סייגים רבים - דרישה של כנות של אדם עם עצמו: למה אני פונה לתרבות שאיננה תורנית? האם אני לא יכול למצוא את הערכים הללו בתרבות היהודית? ובנוסף לכך, מובן שהרב לא מתייחס לתכניות ריאליטי או לשירים מסוימים של ריהאנה...

ג. יוצרים תרבות יהודית

כעת נחשוף בפני החניכים את תופעת החזרה אל התרבות היהודית, מתוך תקווה שהיקף התופעה יעורר אותם ליצור בעצמם.

פורשים על רצפת החדר כתבות, סמלים ותמונות שונות (נספח ז'). שואלים: מה המשותף לכולם? כולם משקפים מגמה של חזרה אל היצירה היהודית. מעלים שאלה פתוחה: האם יש כאן בחדר משהו שרואה את עצמו משולב במגמה הזאת?

נספח א'

מנצח א':
אנחנו יוצרים תרבות יהודית, אנחנו יוצרים תרבות יהודית.

מנצח ב':
אנחנו יוצרים תרבות יהודית, אנחנו יוצרים תרבות יהודית.

נספח ב'

צורת חיינו בגולה שונה היא תכלית השינוי מזו שבעבר, בשבתנו איש תחת גפנו ותחת תאנתו. חיינו אז לא היו רק חופשיים במשמעותם המדינית, אלא גם שלמים ותמימים עם עצמם. אין רפיון ואין קרע בין הצד המוחשי ובין הצד הרוחני שבחיים. חיי חול וחיי קודש שבדת התלכדו לחטיבה אחת יחידה ומיוחדת, אלה ואלה דברי אלוקים חיים...

מי שעבד את שדהו להנאתו או שנהנה סתם מן החיים, לא פסק עם זה ביחד לעבוד את ה', ותלמיד חכם שהתמכר ללמוד תורה לא פרש מן הציבור והחיים. התגלתה והתגשמה באומה הישראלית אז תורת אמת, תורת האחדות...

ואולם מיום שגלינו מארצנו... נפגמה התאמה זו בנשמת ישראל... התלמיד-חכם מרגיש את עצמו שלם עם התורה ועם יראת שמים רק כל זמן שישב בבית המדרש... אבל כשהוא נהנה בהנאת חיים... הוא חש ירידה בנפש וירידה לעולם שפל.

(הרב יחיאל יעקב וינברג, 'לפרקים', עמ' 78)

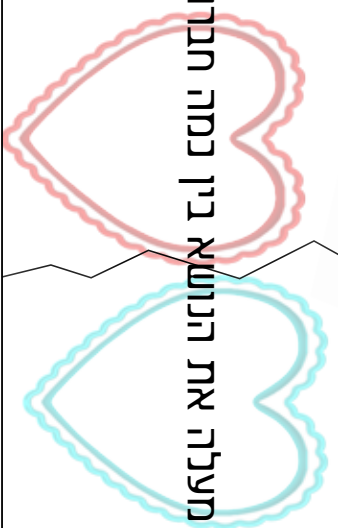

מקרה א'

כל המשפחה שלך בדיאטה. אחותך הקטנה קנתה לעצמה חטיף "פסק זמן" שיהיה בשבילך. פרס לאחר שבוצעו קשים של תזונה בריאה. באישון לילה, אכלת את הפרס שלה.

מקרה ב'

תלמידה בניתה שלך מסכסכת באופן קבוע בין שתי בנות. את מעלה את הנושא בין כמה חברות ואתן מדברות על ההתנהגות הנוראית שלה.

מקרה ג'

אימא שלך ביקשה ממך לערוך שולחן שצתיים לפני שבת. אחת עייף ממש מכל ההכנות, והחליטה במקום זה ללכת לישון לפני נניסת השבת.

תיוכ

שילוי

שֶׁנֶהְיָא מִן הַיָּד הַזֹּאת

שֶׁנֶהְיָא מִן הַיָּד הַזֹּאת

שֶׁנֶהְיָא מִן הַיָּד הַזֹּאת

שֶׁנֶהְיָא מִן הַיָּד הַזֹּאת

שֶׁנֶהְיָא מִן הַיָּד הַזֹּאת

שֶׁנֶהְיָא מִן הַיָּד הַזֹּאת

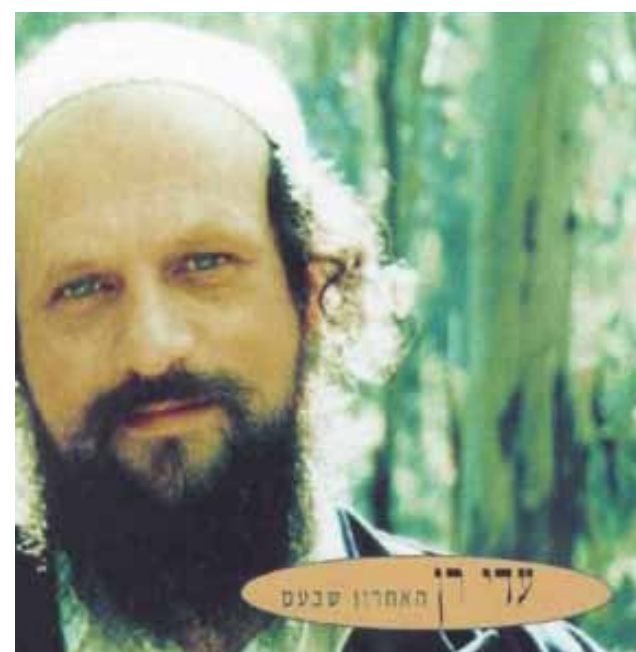
זכרון / ניחן

נספח ו'

יש אנשים, גויים, ששליחותם בהיסטוריה היא שליחות של יצירה. יצירה ספרותית, יצירה מוסרית. אנשים שאתה רואה בהם גדלות, גדלות הנפש, גדלות מוסרית. איך אפשר שלא להתפעל מסמואל ג'ונסון? אדם שהתחיל ברפש הלונדוני, והגיע לרמה של גמילות חסדים, שהלואי ואני הייתי מגיע אליה. וכי עליו להתעלם מכך רק בגלל שהוא היה גוי?... איזה שגב, איזו יראת שמים והתמסרות משתקפים בשורה הנפלאה החותמת את הסונטה של מילטון על עיוורונו! מדוע עליו להתעלם מכך?

(דברי הרב ליכטנשטיין, מתוך 'מבקשי פניך' לרב חיים סבתו, עמ' 85)

נספח ח'

פעולה ה' | תרבות - העמדה הנפשית

מטרת הפעולה:

1. החניכים יבינו שהנפש שלנו מעורבת בתהליך של צריכת תרבות.
2. החניכים ירצו לדייק את העמדה הנפשית שממנה הם צורכים תרבות.

מבנה הפעולה:

- א. סבתא עייפה - העמדה הנפשית שגורמת לנו לא לעבד
- ב. איפה הבעיה? איפה אני? הבעייתיות בחוסר הבחירה
- ג. מה הפתרון?

ציוד:

- דפים ריקים וטושים
- כלי כתיבה ודף לכל חניך

מהלך הפעולה:

הקדמה: במהלך החודש האחרון עסקנו רבות במפגש היהודי עם התרבות. דיברנו על מהי תרבות פנאי, הבנו שמאחורי כל תרבות יש ערכים ואג'נדה, למדנו על תהליך העיבוד שעוזר לנו לשכלל את המפגש ולהגיע אליו כמוביל ולא כמובל, ועסקנו באמירת היהדות על הנושא. בסיומו של המערך נבקש להציב במרכז הדיון שלנו לא את התרבות עצמה, אלא את הנפש שצורכת ויוצרת תרבות.

א. סבתא עייפה - העמדה הנפשית שגורמת לנו לא לעבד

מבקשים משני מתנדבים בעלי כושר משחק להציג על פי כרטיסייה שנותנים להם מראש שתי דמויות (נספח א'). שואלים את החניכים האם הם מזדהים עם אחת הדמויות או הסיטואציות. לאחר מכן שואלים האם הם רואים קשר בין שתי הדמויות.

מסבירים: לכאורה, רוני ואסף הפוכים. אך אם נשים לב לדרך שבה הם צורכים את התרבות שלהם, נראה שאותם מאפיינים חוזרים על עצמם. שואלים: מה גורם לרוני ולאסף להתיישב בלי חשבון מול הפייסבוק או מול הטלוויזיה? כותבים את תשובות החניכים על שלטים ומניחים על הרצפה (בשבת אפשר להכין מראש). נצפה לתשובות הבאות (לא כולן חופפות לשתי הדמויות): עייפות, חוסר רצון לחשוב, בריחה, שעמום, חוסר רצון או כוח ליזום.

שואלים את החניכים: מבין הדמויות הבאות - תינוק, ילד, נער, מבוגר או זקן (נספח ב'), את מי לדעתכם הרגשות האלו הכי מאפיינים?

מראים לחניכים שאף על פי שרבים מאיתנו, בני הנוער, מזדהים עם הרגשות ועם הסיטואציה - אלו רגשות שמאפיינים עמדה נפשית של סבתא עייפה - בודדה, משועממת, חסרת כוח או יכולת ליזום פעילות, מוצאת את עצמה כל היום מול הטלוויזיה - האם כך אנחנו רוצים לחיות?

למעשה, כמצבים האלה אנחנו לא בוחרים לצרוך תרבות, אלא מוותרים לעצמנו ולכן צורכים אותה, ואז כל הדברים היפים שאמרנו על עיבוד, מפגש מושכל ובחירה אינם יכולים להתקיים.

ב. איפה הבעיה? איפה אני? הבעייתיות בחוסר הבחירה

שואלים את החניכים: האם אתם רואים בכך בעיה? מה בעצם בעייתי בכך שרוני, שכל היום מתנדבת ועושה מעשים טובים, לא חושבת על התרבות שהיא צורכת במשך שעות ביום? מן הסתם זו שאלה שהחניכים עצמם יעלו, ואולי גם אנחנו המדריכים מתלבטים בה.

מספרים לחניכים על ירון, שהוא מדריך כושר, צמחוני ומתנדב ב'תנו לחיות לחיות'. הוא מאמין בלב שלם שאדם צריך לאכול ולעשות את מה שטוב לגוף שלו ולנפש שלו - וחושב שבגלל זה כולם צריכים להיות צמחוניים ולהקפיד על מזון בריא. למרות זאת הוא לא כופה את דעתו אלא מנסה להסביר אותה. חמש פעמים בשבוע הוא יוצא למקום כלשהו בארץ ונותן הרצאות על צמחונות. בזמן שנותר לו הוא מטפל בבעלי חיים עזובים ועוזר בהתנדבות לילדים בעלי משקל עודף לחזור לכושר.

מבקשים מכל חניך לכתוב לעצמו על דף מה הוא חושב על ירון. מדגישים שהשאלה היא לא מה אני חושב על האידיאלים של ירון, אלא על המעשים והאישיות שלו.

שומעים מהחניכים כמה הערכות ושואלים: מה הייתם חושבים על ירון אם היינו מספרים לכם שפעם בשבוע, כשהוא חוזר מסבב הרצאות על צמחונות ברחבי הארץ, הוא כל כך עייף וכל כך רעב, שהוא מטגן לעצמו ארבע או חמש נקניקיות על מחבת או מזמין לעצמו שווארמה בלאפה - פשוט כי זה האוכל הכי זמין שיש לו?

הבעיה הראשונה היא הנזק שהוא עושה לגוף שלו כשהוא אוכל נקניקיות מטוגנות או שווארמה באמצע הלילה. אך הבעיה המרכזית היא שירון לא נאמן לערכים שלו. בגלל העייפות, חוסר הכוח וחוסר החשיבה הוא מתנתק ממה שהוא. כמובן שהעובדה הזאת לא הופכת אותו לאדם רע או לשקרן או הופכת את כל אורך חייו למיותר. אך היא כן יוצרת זיוף באישיות שלו.

מסבירים לחניכים שההתנתקות מעצמנו כשאנחנו לא בוחרים היא הבעיה המרכזית באותה עמדה נפשית של סבתא עייפה - התנתקות מהאנרגיות שלנו, מהיזמה, מהדמיון, והתנתקות מהערכים שמנחים את הבחירות שלנו בדרך כלל, במקרה שאנחנו צורכים תרבות שבזמן פחות עייף היינו מוותרים עליה.

כאן חשוב להדגיש כי מנקודת המבט של הנפש, צריכת אותו מוצר תרבותי יכולה להיחשב לנכונה ולבעייתית. כדי להסביר זאת מבקשים מהחניכים למיין רשימת פעילויות תרבותיות לחיוביות ובעייתיות, על פי העיקרון שלמדנו עד כה (נספח ג').

מסבירים לחניכים שיש פעילויות תרבותיות שונות שאינן במובהק חיוביות או שליליות, וההגדרה שלהן תהיה תלויה בעמדה הנפשית שלי כצורך של אותה פעילות. כך לדוגמה, לצפות במספר קטעי סטנד-אפ ביוטיוב זה בסדר גמור אם הדבר נעשה כהפסקה קצרה ומוגדרת בזמן. אך אם

הצפייה הופכת להיות מרכז היום שלי, או אם התחלתי לצפות בקטעים האלה מבלי שהתכוונתי, פשוט כי נגררתי לכך מתוך קטע אחר - יש כאן בעייתיות. גם קריאה של כל מוספי העיתון של שבת יכולה להיעשות מתוך שעמום וחוסר כוח ליזום פעילות יעילה, אך יכולה להיעשות מתוך רצון לדעת, לחשוב ולהיחשף למגוון של דעות וכתבות. כמו בכל שלב אחר במפגש שלנו עם תרבות - גם כאן חשובה הכנות שלי מול עצמי.

ג. מה הפתרון?

מחלקים את החניכים לכמה קבוצות ומבקשים מהם לחשוב יחד על פתרון: איך לא נכנסים, או איך יוצאים, מעמדה נפשית של סבתא עייפה בכל הקשור למפגש שלנו עם תרבות?

אוספים את ההצעות השונות. אפשר להוסיף משל עצמנו, אך חשוב לזכור שבדרך כלל החניכים שלנו יודעים לפתור הכי טוב לעצמם את השאלות.

פתרונות לדוגמה: להכין לעצמי מראש פעילויות לזמנים בהם אני עייף, כמו ספרים קלילים אבל איכותיים; לארגן לעצמי לו"ז לזמנים שמועדים לבטלה כמו חופשות וכדומה; וכפי שכבר אמרנו: להשתמש במודעות וביקורת עצמית, ובסוף השבוע לבחון את עצמי ולבדוק - מה היה המרכז שלי השבוע?

נספח א'

את רוני, מדריכה פעילה בסניף. רוב היום את נמצאת עם החניכות, וכעל - את מתנדבת בכל מקום שרק אפשר.

בחצות, כשכבר נגמר לך הכוח, אין לך ממש חשק ללכת לישון. אז את נכנסת לאינטרנט ורואה את האודישנים של תכנית הריאליטי האחרונה שלא ראית בגלל התנדבות בבית אבות.

את מבטיחה לעצמך לראות שני אודישנים וזהו, אבל איכשהו את תמיד מוצאת את עצמך רואה שתי תכניות ברצף עד שתזייס לפנות בוקר.

נספח ב'

תינוק

נער

ילד

מבוגר

זקן

נספח ג'

קריאת כל עיתוני סוף השבוע

צפייה בקטעי סטנד אפ ביוטיוב

יציאה לטיול

צפייה בסרט

התנדבות עם ילדים חולים

בילוי עם חברות

חגיגת מסיבת יום הולדת לחבר

קריאת ספר

משחק כדורסל

הליכה להופעה של להקה חסידיית

פיסול

פעולה א' | מי צריך אמת?

מטרת הפעולה:

החניכים יבררו את הצורך בחיפוש אמת.

מבנה הפעולה:

- לימוד מושג הדוגמה - קבלת דעה מבלי לאמת אותה
- הכרה כי האדם נבדל מן הבהמה ביכולת המחשבה שלו וכי עליו להשתמש ביכולת זו

מהלך הפעולה:

א. לימוד מושג הדוגמה - קבלת דעה מבלי לאמת אותה

משחקים עם החניכים "הרצל אמר": המדריך או חניך אומרים "הרצל אמר..." ומציינים פעולה כלשהי שהחניכים צריכים לעשות (לעמוד, להרים ידיים, ללכת לקצה החדר, לצעוק בקול רם וכו').

אפשרות נוספת: משחקים "מינה, שמאלה, קדימה, אחורה" - המדריך נותן הוראות ומבצע אותן, אך כולם פועלים לפי חוקיות שנקבעת מראש. למשל: לעשות מה שהמדריך אומר ועושה, לעשות מה שהמדריך אומר אבל הפוך ממה שהוא עושה, לעשות לאט את מה שהמדריך אומר וכדומה.

מקריאים לחניכים קטע מהספר 'היצור החברתי' מאת אליוט ארונסון, המתאר את הניסוי של מילגרם (נספח א'). אפשר גם להראות סרטון ויטויב שמתאר את הניסוי: "הניסוי של מילגרם חשמל"

לפני הצגת תוצאות המחקר שואלים את החניכים: כמה משתתפים לדעתכם המשיכו בניסוי? איך אתם הייתם פועלים במצב זה?

מסיימים את הקראת תוצאות המחקר (נספח ב').

מציגים לפני החניכים הגדרה כתובה למונח "דוגמה" (נספח ג').

מסבירים לחניכים את ההגדרה, ואומרים שגם במשחק ששיחקו החניכים ביצעו את הפעולות בלי להקדיש מחשבה לשאלה מדוע הם עושים אותן.

ב. הכרה כי האדם נבדל מן הבהמה ביכולת המחשבה שלו וכי עליו להשתמש ביכולת זו

מנהלים עם החניכים דיון על סיפור הניסוי. שואלים: מדוע לדעתכם אנשים מתנהגים כך? האם האנשים לא הבינו שהם עושים דבר רע? מה גורם לאדם לקבל הוראה מסוימת מבלי שיברר אותה?

בתום הדיון מגיעים למסקנה: היינו מצפים ממשתתפי הניסוי שלא יקבלו את הוראות עורך

הניסוי כמו שהן, ישאלו את עצמם האם באמת נכון לעשות זאת ויפסיקו להשתתף בניסוי ברגע שהם מבינים שהדבר חורג מגבולות ההיגיון והמוסר.

ישנם מצבים שבהם אנחנו מקבלים דעות או מחשבות בלי בירור או לימוד מעמיק אלא בגלל גורמים אחרים, כמו מוסכמה חברתית, אדם בעל סמכות, עצלות וכדומה. גם במצבים אלה האדם אינו יכול לברוח מאחריות, ועליו להשתמש ביכולת שנתן לו הקב"ה כדי לברר ולבחון את מעשיו.

לומדים עם החניכים את המקורות שבנספח ד'. מנסים להבין ביחד עם החניכים מה מייחד את האדם על פי המקורות האלה? איך היהדות תופסת את ההבדלים בין האדם לבהמה? מה זה דורש מהאדם?

מסכמים: כבני אדם יש לנו היכולת לחקור, לברר ולהבין. יכולת זו ניתנה לנו על ידי הקב"ה, ומוטלת עלינו החובה לנסות ולאמת את הדעות והאמונות שלנו. יש בחיים מצבים שבהם אנחנו כן מקבלים את דעתם של אנשים גדולים מאיתנו מבלי להבין אותה, אך כמובן נשאף להבין מדוע חכמינו הגיעו למסקנות אלו.

מבהירים לחניכים שבפעולה זו אין אנו אומרים שיש לערער על דעות אלו, אלא שצריך לנסות להבין אותן ולא לקבל אותן כמו שהם.

אדם שעושה דברים מתוך הבנה ממצה יותר את הפוטנציאל שלו מאשר אדם שעושה את הדברים כמצוות אנשים מלומדה.

תארו לעצמכם את התמונה הבאה: אנשים מתנדבים להשתתף בניסוי. נאמר להם כי הניסוי הוא מחקר על אודות השפעת העונש על הזיכרון, אולם זהו שקר. למעשה זהו מחקר על מידת הצייתנות של בני אדם לסמכות.

בכל שלב של הניסוי משתתפים שני אנשים: האחד בתפקיד של מורה, והשני בתפקיד של לומד. המורה מקבל הוראה להציג ללומד סדרה של גירויים. הלומד, אשר קשור לכיסא חשמלי בחדר נפרד, צריך להיענות בהתאם לכל גירוי על ידי לחיצת אחד מארבעה כפתורים שלפניו. היענותו זו מפעילה את אחד האורות שלפני המורה. כדי לעזור בתהליך הלימוד נאמר למורה שהוא חייב לתת להם חשמלי בעוצמה גדלה והולכת בכל פעם שהלומד משיב תשובה בלתי-נכונה או בכל פעם שאינו משיב כלל.

למעשה, הלומד המסכן הוא שותפו של עורך הניסוי ואינו קשור בחוטי חשמל, אבל המורה - שהוא משתתף אמיתי - סבור באמת ובתמים כי הקורבן שבחדר השני אכן מחובר בחוטים לחשמל. בכל פעם שהקורבן אינו משיב תשובה נכונה, חייב המורה להגביר את עוצמת החשמל וללחוץ על מתג ההלם.

עוצמת החשמל בגנרטור היא מ-15 וולט עד 450 וולט. כשמגיעים לעוצמה של 75 וולט, מתחיל הלומד לרטון ולהיאנח. ב-150 וולט הוא מבקש שיניחו לו להשתחרר מהניסוי. ב-180 וולט הוא צועק שאינו יכול לעמוד בכאבים. המחוג עובר הלאה ומראה על תווית שמציינת בבירור "הלם חזק", ומתחיל להתקרב לנקודה המסומנת במילים "סכנה: הלם חמור".

ככל שההלם הולך ומחמיר, הקורבן, במקום לענות, מקיש על הקיר ומתחנן שיניחו לו לצאת מהחדר. אולם זו כמובן איננה התשובה הנכונה, והמשתתף בתפקיד המורה מקבל הוראות להגביר את העוצמה וללחוץ על מתג ההלם שוב ושוב.

שלבם אחרים לאחר מכן מוצג גירוי הלמידה בפני הקורבן, אולם מן החדר עולה רק דממה המבשרת רע. כמובן, זו אינה תשובה נכונה, וכך, שוב, נותן עורך הניסוי הוראה למשתתף בתפקיד המורה להגביר את העוצמה וללחוץ על מתג ההלם.

המשתתפים בניסוי זה היו אנשי עסקים, אנשי מקצוע, מנהלים, אנשי משרד ופועלים.
(על פי 'היצור החברתי' מאת אליוט ארונסון)

הפסיכיאטרים ציפו כי המשתתפים יפסיקו בגובה של 150 וולט - בפעם הראשונה שמבקש הקורבן להניח לו. אותם פסיכיאטרים ציפו גם שרק ארבעה אחוזים מהמשתתפים ימשיכו לזעזע את הקורבן גם לאחר שיסרב לענות (300 וולט), ושפחות מאחוז אחד יפעיל את מתג ההלם החזק ביותר.

כיצד הגיבו המשתתפים, כשהם באמת נתונים במצב זה?

הרוב הגדול של המשתתפים, יותר מ-62 אחוזים, המשיכו לשלח גלי הלם עד לסופו המוחלט של הניסוי, אף על פי שאחדים מהם נזקקו לדרבון של עורך הניסוי.

מסקנות הניסוי הן עגומות ומעוררות מחשבה: אחוז מדהים של אנשים יהיה מוכן לגרום כאב לזולת מתוך צייתנות לסמכות.

(על פי 'היצור החברתי' מאת אליוט ארונסון)

דוגמה

הנחה או אמונה שאין לערער עליה.

הדוגמה נחשבת כבעלת סמכות שלא ניתן לערער עליה

ואינה זקוקה להוכחה לוגית או אחרת.

פעולה ב' | הרבה אמת?!

מטרת הפעולה:

החניכים ילמדו על היחס לאמת ולריבוי דעות בעבר ובהווה, בתרבות הכללית וביהדות.

מבנה הפעולה:

א. שתי גישות ביחס לאמת: אמת מוחלטת (מודרניזם) וריבוי דעות (פוסט-מודרניזם)

ב. נקיטת עמדה

ג. לימוד גישות אלו בראי היהדות

מהלך הפעולה:

* הערה למדריך: בפעולה הבאה נכיר את הגישות השונות ביחס לריבוי הדעות. גם בתרבות הכללית וגם בתוך המקורות היהודיים קיימות גישות מנוגדות. בפעולה זו אנו רק מציפים את הנושא בלי לתת עדיין פתרון או להכריע בין שתי הגישות. בפעולות הבאות נתייחס לסתירות אלו וניישב אותן.

א. שתי גישות ביחס לאמת: אמת מוחלטת (מודרניזם) וריבוי דעות (פוסט-מודרניזם)

משחקים "הרואים והבונים":

בונים מבעוד מועד דגם גדול ומרשים מכיסאות, בלונים, קרשים או ספסלים וכדומה, במקום שהחניכים לא רואים.

מחלקים את החניכים לשתי קבוצות: "הרואים" ו"הבונים". קבוצת הרואים היא היחידה שמותר לה לראות את הדגם שהמדריך בנה מראש. קבוצת הבונים מקבלת את חומרי הגלם שמהם נבנה הדגם, במרחק מן הדגם המקורי ומקבוצת הרואים. על קבוצת הרואים להסביר לקבוצת הבונים כיצד לבנות את הדגם, באמצעות צעקות או תנועות ידיים אך מבלי להתקרב אליהם.

כפועל נותנים לרואים ולבונים דפים עם הנחיות שונות, מבלי שהקבוצה האחרת תדע על כך (נספח א'). ההנחיה לקבוצת הרואים היא לתאר ולהסביר לקבוצת הבונים כיצד לבנות דגם זהה לדגם הקיים, וההנחיה לקבוצת הבונים היא לבנות דגם כראות עיניהם.

הערה למדריך: בתוכנות שעולות ממשחק זה נשתמש בשלב הסיכום של הפעולה. כעת נעבור ללמוד מה הן ההגדרות לאמונה בריבוי דעות (פלורליזם, פוסט-מודרניזם) ולאמונה באמת אחת.

מניחים בפני החניכים שני שלטים שבהם מופיעות ההגדרות לאמת מוחלטת ולריבוי דעות (נספח ב').

לאחר שמסבירים את שתי ההגדרות, מניחים כל הגדרה בצד אחר של החדר ומחלקים לחניכים פתקים עם משפטים שונים (נספח ג'). כל משפט מתאים לאחת משתי ההגדרות: אמונה באמת אחת (מודרניזם) או ריבוי דעות (פוסט-מודרניזם). על החניכים להחליט יחד

נפש כל בשר היא צורתו שנתן לו האל, והדעת היתרה המצויה בנפשו של אדם היא צורת האדם השלם בדעתו. ועל צורה זו נאמר בתורה "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו), כלומר שתהיה לו צורה היודעת ומשגת הדעות...

ואינה הנפש המצויה לכל נפש חיה, שבה אוכל ושותה ומוליד ומרגיש ומהרהר. אלא הדעה - שהיא צורת הנפש, ופעמים רבות תיקרא זו הצורה נפש ורוח.

(רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה פרק ד)

רבי יהושע בר נחמיה בשם רבי חנינא בר יצחק, ורבנן בשם רבי אליעזר:

ברא בו ד' בריות מלמעלן וד' מלמטן (= ארבע תכונות כמו בהמה וארבע תכונות כמו מלאכי השרת).

אוכל ושותה כבהמה, פרה ורבה כבהמה, מטיל גללים כבהמה ומת כבהמה.

מלמעלה: עומד כמלאכי השרת, מדבר ומבין ורואה כמלאכי השרת.

(מדרש בראשית רבה, פרשה ה, פסקה יא)

לאיזו הגדרה מתאים המשפט ולהניח את הפתק בצד של ההגדרה המתאימה.

ב. נקיטת עמדה

* הערה למדריך: עד שלב זה החניכים הכירו את ההגדרות השונות ולמדו לסווג לפיהן משפטים שונים. כעת עליהם לחשוב מה העמדה שלהם ביחס לשתי הגישות הללו.

מגדירים שני צדדים בחדר: צד אחד "מזדהה" והשני "לא מזדהה". בכל פעם לוקחים פתק מכל הגדרה ומקריאים אותו בקול. על כל חניך לבחור האם הוא מזדהה עם המשפט או לא ולהיעמד במקום המתאים.

ביחס לכל פתק, בעוד החניכים עומדים, מבקשים מנציג אחד שיסביר מדוע נעמד במקום שבחר. כאן יש לעורר את החניכים לדיון על היתרונות והחסרונות של כל גישה.

ג. לימוד גישות אלו בראי היהדות

מחלקים לחניכים את קטעי הלימוד שבנספח ד'.

קוראים יחד איתם את הרמב"ם, ושואלים: על פי מה מגדיר הרמב"ם את הקשר לכלל וליהדות? איזו גישה הוא מחזק משתי הגישות שדיברנו עליהן?

מסבירים: על פי הרמב"ם שלושה עשר עיקרי האמונה הם אמת מוחלטת שאי אפשר לערער עליה. מי שמאמין בהם נכלל ביהדות ומי שלא הוא בכלל אפיקורס ומצווה לשנוא אותו.

קוראים את המקור ממסכת עירובין, ושואלים: איזו אמת גדולה יותר - של בית הלל או של בית שמאי? האם ההכרעה ש"הלכה כבית הלל" נותנת תוקף מיוחד לאמת שלהם? על פי מה אתם מסיקים זאת? מדוע הלכה כבית הלל? באיזו גישה מצדד מקור זה?

מסבירים: על פי המקור גם דעת בית שמאי וגם דעת בית הלל - שתיהן דברי אלוקים חיים ויש להן מקום. בפועל נקבעה ההלכה כבית הלל, אך לא משום שהם החזיקו באמת, אלא משום תכונת הענווה שבהם.

מסקמים: בפעולה זו למדנו על שתי גישות הנוגעות ליחס לאמת אחת מוחלטת. גישת המודרניזם מאמינה שישנה אמת אחת שכולנו מחויבים לה וניתן לשכנע אחרים להאמין בה. הגישה הפוסט-מודרנית טוענת שיש הרבה אמיתות ולכל אחד האמת שלו, ולכן אין אמת אחת מוחלטת ואמת אחת לא עולה על אמת אחרת.

במשחק, קבוצת "הרואים" סימלה את גישת המודרניזם. קבוצה זו האמינה באפשרות אחת לבניית דגם וידעה מה היא רוצה להשיג, הייתה להם דרך. כתוצאה מכך הם גם היו יכולים לדרוש מקבוצת הבונים לבנות את הדגם לפי הדרך שהכירו.

לעומתה, קבוצת "הבונים" סימלה את גישת הפוסט-מודרניזם. לשיטתם אפשר היה לבנות את הדגם על פי אפשרויות מגוונות ושונות שעולות על דעתם והם אינם מחויבים למודל אחד. קבוצה זו לא דגלה בדרך מסוימת, ועל כן גם לא הייתה מחויבת להקשיב להוראותיהם של הרואים.

לכל גישה יש יתרונות וחסרונות. חלקם כבר עלו מהחניכים כאשר נקטו עמדת הזדהות בשלב

הקראת המשפטים. ראינו שמחד הפוסטמודרניזם מגן על חירותו של האדם, מכיוון שהוא מבטל את הכפייה של אמת אחת. יש כמה אמיתות, ולכולן זכות קיום. מאידך, באמונה באמת אחת (מודרניזם) ישנו סולם ערכים ברור שאפשר ללכת לפיו.

יחד עם זאת, תפיסת המודרניזם עלולה למנוע מהאדם חשיבה עצמאית ולהוביל למעשים הרסניים. המשפט "אנחנו חייבים לשים קץ לרעיון שזה חלק מזכויות האזרח של כל אחד ואחד לומר מה שהוא רוצה" שמסווג לגישה המודרנית, נאמר על ידי היטלר שהוביל למעשי זוועה בשואה בשם האמת שהאמין בה. מנגד, בתפיסה הפוסט-מודרנית הכול קביל ונכון, וכך כל אחד רשאי לעשות מה שהוא שרוצה וחושב לנכון. מצב זה עלול לתת זכות קיום גם לדעות הרסניות. לחילופין, מצב שבו אין אמת ברורה עלול לגרום תחושת ריקנות וחוסר מוטיבציה לבחור באמת כלשהי.

גם ביהדות אפשר למצוא את הגישות השונות.

בתחום ההלכתי קיימת הכרעה ברורה. נכון ולא נכון, מותר ואסור - כולם מחויבים לכך. בתחום האמונה, היו שהעמידו אמת אחת שכולם מחויבים לה. לדוגמה, הרמב"ם קובע את שלושה עשר עיקרי האמונה שהם המגדירים מי הוא יהודי. שימו לב ששלושה עשר עיקרים אלה אינם באים לידי ביטוי בהכרח במעשה מסוים, אלא כולם נמצאים בתחום האמוני-מחשבתי, כמו למשל אמונה בביאת המשיח, אמונה בהשגחה ואמונה בתורה מן השמים.

בנוסף לכך, הרמב"ם מלמד אותנו שאם אנו יודעים מהו הדבר הנכון לעשות - איננו יכולים לשתוק אם אנחנו רואים מישהו שנוהג אחרת. אי אפשר להתעלם ממצב כזה, ומחובתנו להוכיח אותו. כלומר, הרמב"ם לא מקבל את הטיעון שלכל אחד האמת שלו (להרחבה אפשר ללמוד את מצוות תוכחה בספר המצוות לרמב"ם - מצוות עשה רלט).

מנגד, יש ביהדות ביטויים שמתארים דווקא אפשרות לקבלת מגוון של דעות, לדוגמה: "שבעים פנים לתורה", "אלו ואלו דברי אלוקים חיים" ועוד.

הוראות אקבוצה ה"רואים":

עליכם אגאר אג הדגם במדויק אקבוצה השנייה, על מנת שיוכלו אבנוג דגם צהה אקור.
רק אכס מוגר אראוג אג הדגם המקורי, והקבוצה השנייה אינה יכולה אראוג אוגו.
אסור אכס אהקרג א קבוצה הבונים, ואסור אכס אקצור אבנייה באופן ממש.
גוכלו אהיעצר בצקוק וצסימני ידיים על מנת אגאר אקבוצה הבונים איך עליהם אבנוג אג הדגם.

בהצלחה!

הוראות אקבוצה ה"בונים":

קיבלתם אוסף של מומרי גלם שאפשר אבנוג באמצעות מבנה כלשהו.
הקדישו דקה של משעה כדי אכנן מה אגם רוצים אבנוג, ורק אאגר מכן הגליון צנייה.
אאגר שהגליתם אבנוג אל גנשש אג הגוכניג המקוריג, גס אס במהלך המשק גשמעו הוראוג מקבוצה אארג.

בהצלחה!

אמת פוחלצת (מודרניזם) -

החשיבה המודרנית מאמינה באמת אחת

המחייבת את כולם, וכולם נאמנים ומחויבים

לאותו רעיון מרכזי.

רובו דעות (פוסט-מודרניזם) -

החשיבה הפוסט-מודרנית מתנערת מן האמת המוחלטת, ובמקומה יש אמת יחסית שתלויה במוסכמות אישיות או חברתיות. לפיכך, אין אמת אחת. הכול נכון ותלוי בעמדת האדם שאומר אותה. במצב של פוסט-מודרניזם, התרבות הופכת למערכת של אפשרויות וסגנונות רבים שאינם מחייבים את הכלל.

נספח ג'

העולם מתחלק לאמת ושקר, נכון ולא נכון.

כולנו מחויבים לאידיאולוגיה המגדולה.

אני עושה מה שאני מאמין בו
והוא נכון בשבילי.

**אנשים שונים באים מעולמות שונים
ומרגישים שונה.**

**כשם שפרופוסייהם שונים כך
דעותיהם שונות.**

האמת שלי דוחפת אותי קדימה.

”שבעים פנים לתורה”.

”אלו ואלו דברי אלוקים חיים”.

**”אנחנו חייבים לשים קץ לרעיון שזה חלק
מדכיות האזרח של כל אחד ואחד לומר מה
שהוא רוצה”.**

כשאני אומר אמת זו האמת שלי.

”הוכח תוכיח את עמיתך.”

”לא תסור מן הדבר אשר יגידו
לך ימין ושמאל.”

יש רק דרך אחת להגיע ליעד, כל שאר הדרכים מרחיקות אותנו ממנו.

נספח ד'

היסוד השלושה עשר תחיית המתים, וכבר בארנוה.
וכאשר יאמין האדם אלה היסודות כולם, ונתגרר
בה אמונתו בהם, הוא נכנס בכלל ישראל ומצוה
לאנהגו ולרחם עליו ולנהוג עמו בכל מה שצוה
השם יתברך, איש לחבירו מן האהבה והאחרונה...
וכשנתקלקל לאדם יסוד מאלה היסודות הרי יצא
מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורס וקוצץ
בנטיעות ומצווה לשונאן ולאבדו, ועליו נאמר
”הלא משנאך ה' אשנא”.

(רמב"ם, הקדמה לפרק "חלק", מסכת סנהדרין)

אמר רב אבא אמר שמואל: שלוש שנים נחלקו
בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו,
והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה:
”אלו ואלו דברי אלוקים חיים הן, והלכה כבית
הלל”.

וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, מפני
מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנחזין
ועלובין היו (שומעים חרפתם ואינם מגיבים)
ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד, אלא
שמקדימים דברי בית שמאי לדבריהן.

מסכת עירובין יג, ב

פעולה ג' | איפה האמת שלי?

פעולת אמצע השבוע

מטרת הפעולה:

החניכים יחוו מציאות של ריבוי דעות וקושי להסכים על אמת מוחלטת, וידונו על כך בקבוצה.

מבנה הפעולה:

- הצגת דילמה שבה החניכים צריכים לשכנע את האחרים לקבל את דעתם
- הבנה כי ישנו קושי לשכנע אחרים בדעת, מכיוון שכל אחד בא מרקע שונה ומעולם חוויות אחר
- ניתוח: האם קיימת אמת שמחייבת את כולם?

מהלך הפעולה:

א. הצגת דילמה שבה החניכים צריכים לשכנע את האחרים לקבל את דעתם

משחקים משחק בשלושה שלבים:

- מחלקים לכל חניך דף עם רשימה של אישים. מתוכם עליו לבחור לכדו חמישה שלדעתו הכי חשוב שהחניכים בסניף ילמדו וייחשפו אליהם, ולדרג אותם לפי סדר חשיבותם. (נספח א').
 - לאחר שכולם סיימו לבחור, עורכים הדמיה של ישיבת צוות ההדרכה בסניף. המדריך ייצג את המרכזת והחניכים יהיו המדריכים. מטרת הישיבה: לבחור מתוך רשימת האישים שחולקו עשר דמויות שמוסכמות על כולם פה אחד כעשרת הדמויות המשמעותיות ביותר בעם ישראל, שעליהן ילמדו החניכים בחודש ארגון. על הרשימה המוסכמת לכלול דמויות ממגוון תחומים.
 - משימה זו מוגבלת בזמן של שבע דקות. במידה וצוות ההדרכה המאולתר לא הגיע להסכמה של עשר דמויות בלבד בזמן המוקצב - החניכים לא עמדו במשימה. במקרה כזה נותנים להם תוספת זמן של שלוש דקות כדי להגיע לרשימה מוסכמת.
3. לאחר שהתגבשה רשימה של עשר דמויות, מבקשים מהחניכים להגיע להסכמה משותפת על דירוג הדמויות על פי סדר חשיבותן במערך ההדרכה לחודש ארגון. גם כאן מקציבים חמש דקות.

* הערה למדריך: אנו מצפים שהחניכים יתקשו להגיע להסכמה. מכיוון שכל אחד בחר את חמש הדמויות החשובות בעיניו, סביר להניח שירצה לשכנע את האחרים בקבוצה לקבל את דעתו. כדי שהמשחק ישיג את מטרתו, על המדריך בתפקידו כמרכזת לדרבן את החניכים-מדריכים לחשוב על מהלך חינוכי לסניף ועל בחירת דמויות שיהוו מערך חינוכי משמעותי. יחד עם זאת, על המרכזת רק לרכז את תהליך הבחירה ולא להתערב בתוכן הדברים.

ב. הבנה שיש קושי לשכנע אחרים בדעת, מכיוון שכל אחד בא מרקע שונה ומעולם חוויות אחר

מספרים לחניכים את הסיפור "ברוזה! ארנב!" מאת איימי קראוס רוזנטל וטום ליכטנהלר, תוך הצגת התמונות (נספח ב').

מסכמים: הסיפור ממחיש כי לכל צד יש זווית מבט שונה על אותה מציאות. כל צד מגיע מרקע ומעולם חוויות שונה שעיצב את דעתו. העובדה שכל צד מגיע ממקום אחר ומחזיק בדעה אחרת, מקשה מאוד על היכולת לשכנע את האחר לשנות את עמדתו.

ג. ניתוח: האם קיימת אמת שמחייבת את כולם?

מנהלים עם החניכים דיון על פי השאלות הבאות:

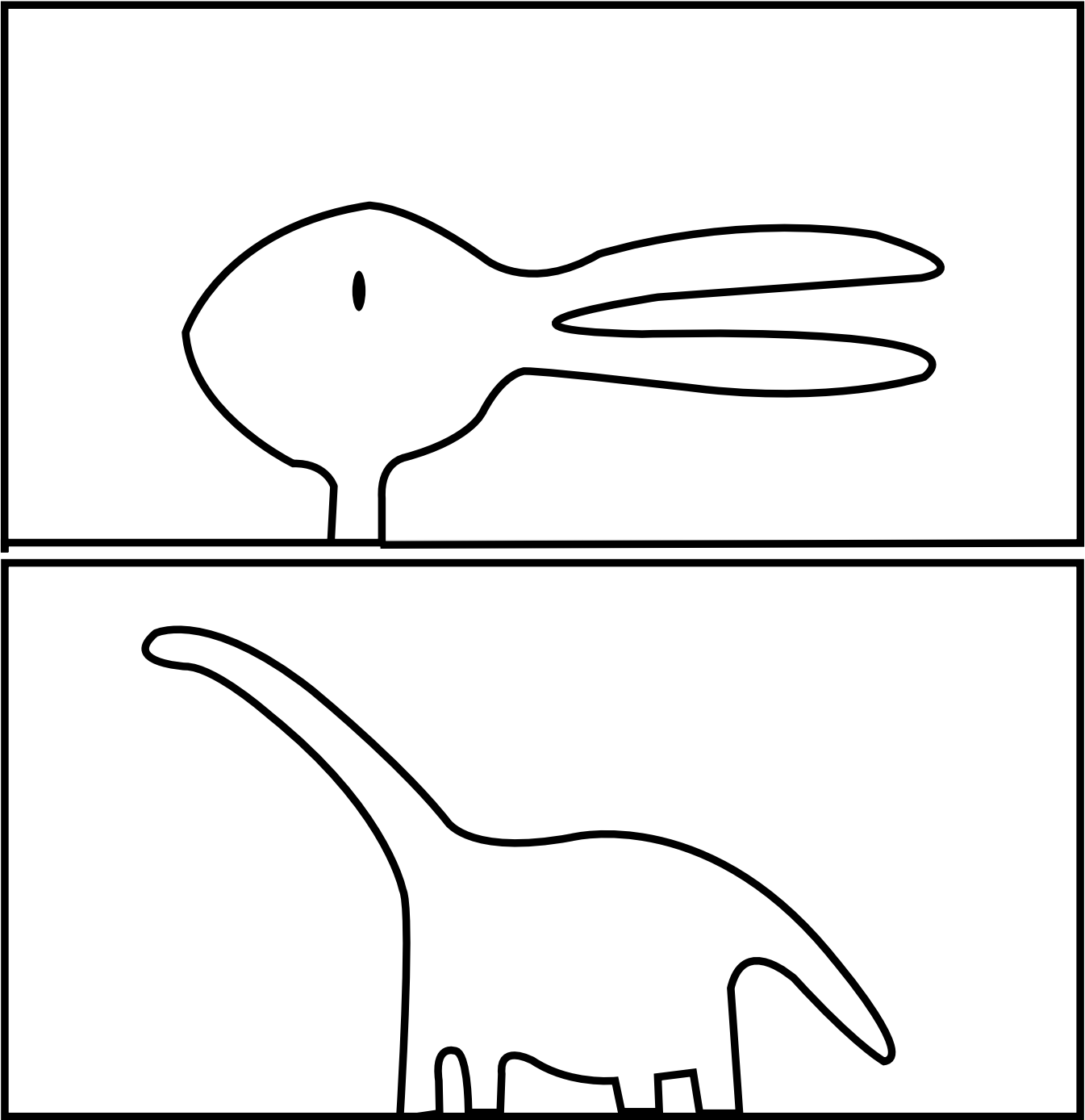
- האם אפשר לשכנע אדם אחר באמת שלי? מהי נקודת המוצא שממנה אתה יוצא?
- האם אפשר לומר שישנה אמת אחת? האם היא מחייבת את כולם? מדוע?
- האם ההכרעה בסופו של הדיון היא הסכמה על האמת, או ההבנה שיש להגיע לעמק השווה? מה המחיר שנשלם בבחירה בכל אחת מהאפשרויות?

מסכמים: בחיים אנחנו נתקלים במצבים רבים שבהם אנחנו בטוחים שאנחנו יודעים מהי האמת ומהו הדבר הנכון, אבל אז אנחנו מגלים לצדנו אדם נוסף שמשוכנע כי דעתו היא האמת. נראה שההבדלים בינינו, החוויות והלימוד של כל אחד הובילו לדעות שונות, וקשה לשכנע מישהו אחר במה שאני מאמין בו, מאחר שהוא מאמין באמת שלו. כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות. לכן, לפעמים אנחנו מגיעים להכרעות שלא בהכרח משקפות את האמת המוחלטת, אלא נובעות מן הרצון לאפשר את החיים ביחד.

משה רבנו	משה רבנו	משה רבנו	משה רבנו	משה רבנו
יוסי בניון	יוסי בניון	יוסי בניון	יוסי בניון	יוסי בניון
פרופ' ישראל אומן	פרופ' ישראל אומן	פרופ' ישראל אומן	פרופ' ישראל אומן	פרופ' ישראל אומן
הרב קוק	הרב קוק	הרב קוק	הרב קוק	הרב קוק
דפני ליף	דפני ליף	דפני ליף	דפני ליף	דפני ליף
אלברט איינשטיין	אלברט איינשטיין	אלברט איינשטיין	אלברט איינשטיין	אלברט איינשטיין
נעמי שמר	נעמי שמר	נעמי שמר	נעמי שמר	נעמי שמר
נפתלי בנט	נפתלי בנט	נפתלי בנט	נפתלי בנט	נפתלי בנט
עמיר בניון	עמיר בניון	עמיר בניון	עמיר בניון	עמיר בניון
עידן רייכל	עידן רייכל	עידן רייכל	עידן רייכל	עידן רייכל
לב לכייב	לב לכייב	לב לכייב	לב לכייב	לב לכייב
יונתן רזאל	יונתן רזאל	יונתן רזאל	יונתן רזאל	יונתן רזאל
הבעל שם טוב	הבעל שם טוב	הבעל שם טוב	הבעל שם טוב	הבעל שם טוב
רמי לוי	רמי לוי	רמי לוי	רמי לוי	רמי לוי
שרית חדד	שרית חדד	שרית חדד	שרית חדד	שרית חדד
מנחם בגין	מנחם בגין	מנחם בגין	מנחם בגין	מנחם בגין
נינט טייב	נינט טייב	נינט טייב	נינט טייב	נינט טייב
יוני נתניהו	יוני נתניהו	יוני נתניהו	יוני נתניהו	יוני נתניהו
דוד בן גוריון	דוד בן גוריון	דוד בן גוריון	דוד בן גוריון	דוד בן גוריון
שי צוברי	שי צוברי	שי צוברי	שי צוברי	שי צוברי
רועי קליין	רועי קליין	רועי קליין	רועי קליין	רועי קליין
חנה סנש	חנה סנש	חנה סנש	חנה סנש	חנה סנש
נחמה לייבוויץ'	נחמה לייבוויץ'	נחמה לייבוויץ'	נחמה לייבוויץ'	נחמה לייבוויץ'
מרים פרץ	מרים פרץ	מרים פרץ	מרים פרץ	מרים פרץ
ציפי חוטובלי	ציפי חוטובלי	ציפי חוטובלי	ציפי חוטובלי	ציפי חוטובלי
דין דין אביב	דין דין אביב	דין דין אביב	דין דין אביב	דין דין אביב
אמונה אלון	אמונה אלון	אמונה אלון	אמונה אלון	אמונה אלון
יצחק רבין	יצחק רבין	יצחק רבין	יצחק רבין	יצחק רבין
משה איבגי	משה איבגי	משה איבגי	משה איבגי	משה איבגי
בר כוכבא	בר כוכבא	בר כוכבא	בר כוכבא	בר כוכבא
הרצל	הרצל	הרצל	הרצל	הרצל
אריק איינשטיין	אריק איינשטיין	אריק איינשטיין	אריק איינשטיין	אריק איינשטיין
יהושע בן נון	יהושע בן נון	יהושע בן נון	יהושע בן נון	יהושע בן נון
הרמב"ם	הרמב"ם	הרמב"ם	הרמב"ם	הרמב"ם
ר' אריה ליון	ר' אריה ליון	ר' אריה ליון	ר' אריה ליון	ר' אריה ליון
רבי נחמן מברסלב	רבי נחמן מברסלב	רבי נחמן מברסלב	רבי נחמן מברסלב	רבי נחמן מברסלב
הרב אבינר	הרב אבינר	הרב אבינר	הרב אבינר	הרב אבינר
הרב עובדיה יוסף	הרב עובדיה יוסף	הרב עובדיה יוסף	הרב עובדיה יוסף	הרב עובדיה יוסף
אריק זאבי	אריק זאבי	אריק זאבי	אריק זאבי	אריק זאבי
זוהר ארגוב	זוהר ארגוב	זוהר ארגוב	זוהר ארגוב	זוהר ארגוב
בנימין נתניהו	בנימין נתניהו	בנימין נתניהו	בנימין נתניהו	בנימין נתניהו
רחל אמנו	רחל אמנו	רחל אמנו	רחל אמנו	רחל אמנו

* למדריך: התמונות בנספח הן הבסיס לסיפור. אפשר לעצב כל תמונה בצורה קצת שונה, כאן המקום לפתח את היצירות שלכם...

פעולה ד' | משחקים במחבואים

מטרת הפעולה:

החניכים יכירו בכך שיש אמת אחת, ושכדי למצוא אותה יש ללקט אותה מבין הדעות הרבות.

מבנה הפעולה:

א. הכרה כי האמת לא נמצאת תמיד במקום אחד ולכן חלק מחיפוש האמת כולל חשיפה למגוון דעות

ב. הבנה כי האמת השלמה תתקבל דווקא מתוך איסוף נקודות האמת בדעות השונות

מהלך הפעולה:

א. הכרה כי האמת לא נמצאת תמיד במקום אחד ולכן חלק מחיפוש האמת כולל חשיפה למגוון דעות

מפזרים תמונות של דמויות שונות (נספח א'), ומבקשים מכל חניך לומר משהו שהוא לומד מכל אחת מהן. אפשרות נוספת: מבקשים מכל חניך לבחור תמונה אחת ולומר מה הוא לומד ממנה. אם יש תמונות שלא נבחרו, שואלים את החניכים מדוע זה קרה.

מחלקים את החניכים לקבוצות, כך שבכל קבוצה יהיו ארבעה חניכים. מכינים מראש קלפים שעל כל אחד מהם כתוב ערך מסוים (נספח ב'). כל קבוצה תקבל את כל הקלפים (יש לצלם את הקלפים כמספר הקבוצות המשחקות), וכל הקבוצות בעצם משחקות אותו משחק במקביל.

שלב ראשון: כל קבוצה יושבת במעגל וכל אחד בקבוצה מקבל ארבעה קלפים. השחקן הראשון לוקח קלף אחד מהקופה וצריך "לזרוק" קלף אחד ליושב לימינו, כאשר המטרה היא להשאיר בידיו את ארבעת הקלפים עם הערכים החשובים ביותר לדעתו. השחקן השני יכול לבחור אם לקבל את הקלף או לקחת חדש מהקופה, וכך הלאה. לאחר שנגמרת החפיסה בקופה, כל אחד נשאר עם ארבעת הערכים החשובים לו.

שלב שני: כל משתתף צריך לוותר על שלושה קלפים ולהישאר רק עם קלף אחד, שלדעתו הוא הערך החשוב ביותר.

שלב שלישי: כל מעגל צריך להחליט ביחד על קלף אחד מבין הארבעה של כולם, שהוא הערך החשוב ביותר לדעתם כקבוצה.

שלב רביעי: נציג מכל מעגל מציג בפני כל החניכים מהו הקלף שנבחר בקבוצתו כערך החשוב ביותר ואת הנימוקים לכך.

הערה למדריך: אנו מצפים שכל קבוצה תבחר בערך אחר. נציג מכל קבוצה יציג את הערך שבחרה הקבוצה ויסביר מה היו השיקולים שהובילו לבחירתו. כל קבוצה בחרה בערך אחר משום שחשבה על שיקולים אחרים. בשלב זה אנחנו לא רוצים לעודד את המחלוקת בין הקבוצות, אלא דווקא להראות שבכל בחירה יש צד של אמת.

ברווז! ארנב!

היי, תראה! הנה ברווז!

זה לא ברווז. זה ארנב!

מה פתאום?! רואים שזה ברווז!

זה ללא ספק ארנב!

תראה, הנה המקור שלו.

מה פתאום?! אלה האוזניים שלו, טיפשו.

זה ברווז. הוא מתכוון לנגוס בלחם.

זה ארנב. הוא מתכוון לאכול גזר.

חכה רגע, אתה שומע? אלה קולות של ברווז. ("גע גע")

משונה מאוד. אני שומע קולות של ארנב. ("צצצ...")

עכשיו הברווז שוחה בכיפה.

מה פתאום?! הארנב מסתתר בעשב.

אתה רואה? הוא עף.

עף? הוא קופץ!

תראה, לברווז נורא חם, הוא שוחה.

לא, לארנב נורא חם, הוא מצנן את האוזניים.

הנה, תביט בברווז דרך המשקפת שלי.

מצטער, זה עדיין ארנב.

בוא הנה, ברווזי חמוד!

בוא הנה, ארנבון מתוק!

יופי, עכשיו הברחת אותו.

אני לא הברחתי אותו, אתה הברחת אותו.

אתה יודע מה? אולי אתה צודק. אולי זה באמת היה ארנב.

בעצם, עכשיו אני חושב שאולי זה באמת היה ברווז.

טוב, אז מה אתה מציע שנעשה עכשיו?

לא יודע. מה אתה מציע?

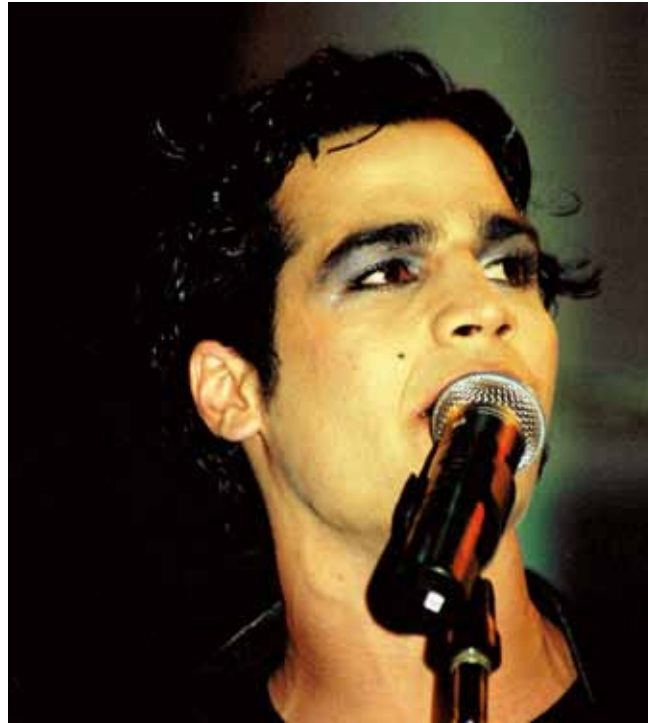
היי, תראה! הנה דוב נמלים.

זה לא דוב נמלים. זה דינוזאור!

שלומי שבת

אביב גפן

הרב דוד לאו, הרב הראשי לישראל

ברק אובמה, נשיא ארצות הברית

קוראים לחניכים סיפור מתוך הספר 'כל האמת' מאת אפרים סידון ודני קרמן (נספח ד').

דנים עם החניכים בשאלות הבאות:

- האם הייתה תשובה נכונה במשחק? מה הקריטריון לאמת?
- איך אפשר לגלות נקודת אמת בכל אחת מהדמויות? מה זה מעיד עלינו אם אנחנו לא מצליחים למצוא?
- בכנות, האם הסיפור שינה לכם את נקודת המבט על המכשפה? למה גורמת הצגת זווית (או אמת) אחרת?

מסבירים: במשחק, כל קבוצה התחשבה בשיקולים אחרים שהובילו אותה למסקנה שונה. לדוגמה: כאשר קבוצה א' הגיעה למסקנה שהערך החשוב ביותר הוא עזרה לזולת, אין זה אומר שהמסקנה שאלה הגיעה קבוצה ב' - שהערך החשוב ביותר הוא תפילה - איננה נכונה. שתי המסקנות נכונות, אך לפעמים מגיעים למסקנות שונות כי מתחשבים בערכים שונים או שפועלים מתוך חוויות שונות.

בסיפור שקראנו, ראינו שלכל אגדה יש כמה נקודות מבט, תלוי בזווית המתבונן, ברקע שלו ובעולם החוויות שלו. מגיל צעיר שוכנענו מי הוא הצד הטוב ומי הוא הצד הרע באגדה, אולם ניתן לראות שבכל סיפור יכולה להיות גרסה נוספת שעשויה גם היא להיות צודקת.

ב. הבנה כי האמת השלמה תתקבל דווקא מתוך איסוף נקודות האמת בדעות השונות

מחלקים את הקבוצה למעגלי לימוד. כל מעגל יקבל את המקורות המופיעים בנספח ג' וילמד אותם. מומלץ לעבור בין המעגלים ולכוון את החניכים בלימוד.

אוספים את החניכים ומסכמים את הלימוד: במקורות אלו אנו מגלים גישה חדשה ביחס לאמת. ישנה אמת אחת, אך היא אינה נמצאת אצל אדם יחיד או אצל קבוצה אחת אלא מפוזרת בקבוצות שונות. הדרך להגיע אל האמת היא לאסוף את נקודות האמת המפוזרות בין הקבוצות.

מסכמים: האמת מתחלקת בין קבוצות שונות, כאשר בכל אחת מהן יש חלק אמת וחלק שקר. בכל דרך ושיטה מעורב חלק מהאמת האלוקית עם שאר דברים. מי שרוצה להשיג את האמת האלוקית בשלמותה צריך להסתובב בין כל הקבוצות ולברור מתוכן את כל חלקי האמת.

האמת השלמה תתקבל דווקא כאשר נתחשב בכלל הדעות. אדם שהצליח לשלב בתוכו גם את ערך העזרה לזולת וגם את ערך התפילה ולתת לשניהם משקל בחייו, הוא האדם שקרוב יותר אל האמת.

לעתים קרובות אנו מוצאים את עצמנו מתווכחים על דעות שונות, אך האמת היא שבכל דעה יש בסיס של אמת. עלינו לנסות ולברר את נקודות האמת שבכל דעה, ולאסוף את כולן יחד לכדי אמת מורכבת יותר ושלמה יותר.

אהבת הארץ	זריזות
כשטות	ויתור
יראת שמים	תמימות
יושר	אחדות
תחומה לקהילה	צדק חברתי

ראובן ריבלין, נשיא המדינה

הרב שלמה גורן

נספח ב' יש לצלם כמספר הקבוצות ולגזור לקלפים

הסתפקות במועט	שמירת הלשון
התנדבות	אדיבות
שמחה	ענווה

מבנה / איורים

הכנסת אורחים	שמירה על איכות הסביבה
כבוד הורים	צניעות
תפילה	חריצות
אחריות על הכלל	מסירות נפש
רעות	לימוד תורה

התגברות על היצר	אכפתיות
משמעת עצמית	שאפתנות
צדקה	אמונת חכמים
אמונה	נימוס
שותפות	גמילות חסדים

מורה / תורה

נאמנות	הארת פנים
סבלנות	שוויון
ראויות הטוב	נועם הליכות
האיות	סובלנות
שיתוף פעולה	הכרת תודה

עזרה לזולת	שלום
רחמנות	טוהר המידות

נספח ג'

יש טועים שחושבים, שהשלום העולמי לא יבנה כי-אם על ידי צביון אחד בדיעות ותכונות, ואם כן כשרואים תלמידי חכמים חוקרים בחכמה ודעת תורה, ועל ידי המחקר מתרבים הצדדים והשיטות, חושבים שבזה הם גורמים למחלוקת והפך השלום. ובאמת אינו כן, כי השלום האמתי אי אפשר שיבוא לעולם כי-אם דוקא על ידי הערך של רבוי השלום. הרבוי של השלום הוא, שיתראו כל הצדדים וכל

השיטות, ויתבררו איך כולם יש להם מקום, כל אחד לפי ערכו, מקומו וענינו. ואדרבא גם הענינים הנראים כמיותרים או כסותרים, יראו כשמתגלה אמתת החכמה לכל צדדיה, שרק על ידי קיבוץ כל החלקים וכל הפרטים, וכל הדעות הנראות שונות, וכל המקצעות החלוקים, דוקא על ידם יראה אור האמת והצדק, ודעת ד' יראתו ואהבתו, ואור תורת אמת.

(הרב קוק, עולת ראיה)

מה זה "ריבוי שלום" לפי הרב קוק ומהי חשיבותו?
מה התנאים לשלום בין השיטות? באיזה אופן הם יכולים לחיות ביחד?

אחד מסימני הגאולה הוא "והאמת תהא נעדרת". למה הכוונה במילים אלה, שבימות המשיח לא תהיה אמת? גם הגמרא (סנהדרין צז.) דנה בפסוק זה:

"מאי 'ותהי האמת נעדרת'? אמרי דבי רב: מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה.

משמעות הביטוי "נעשית עדרים עדרים" היא שהאמת מתחלקת בין מפלגות שונות, כאשר בכל אחת מהן יש חלק אמת וחלק שקר.

בכל דרך ושיטה מעורב חלק מהאמת האלוקית עם שאר דברים. מי שרוצה להשיג את האמת האלוקית בשלמותה צריך להסתובב בין כל המפלגות וללקט מתוכן את כל חלקי האמת. בלבול זה גורם לכך שכל חלקי האומה יזדקקו זה לזה. זהו היסוד של אהבת הזולת. כל אדם הדורש את האמת האלוקית יהיה מוכרח להקשיב לזולתו (שהרי חלק מהאמת נמצא אצלו), ובאופן זה תרבה האהבה בין חלקי האומה, כיוון שכל אחד זקוק לאחר על מנת להשיג את האמת.

(הרב אורי שרקי, על בסיס דברי הרב קוק)

מה צריכה כל תנועה לעשות לפי דעתו של הרב שרקי? מדוע?

כל האמת על... עמי ותמי

אפרים סידון

שאלה:

זה יפה ונאה לשקר לילדים?

זה יפה לרמות קטנים חמודים?

כמובן שלא!

אך במשך דורות על גבי דורות,

הורים סבים דודים ודודות,

כשהם מספרים לכם אגדות,

הם לא תמיד מדייקים בעובדות.

והופכים - עד כמה שזה מוזר -

את הטיפש לחכם, את הטוב לאכזר,

את היפה למכוערת

ואת הרשע לרחמן,

את הערמומית לישרת דרך

ואת הבוגד לנאמן.

לכן קמנו אנו, ילדים יקרים,

לקרוא בקול גדול: "די לשקרים!"

שמעו אותנו, את המכשפות והעורבים,

הדובים, האחיות החורגות והזאבים,

והחליטו אתם, ילדים חביבים,

מי **הרעים** ומי **הטובים**.

אז נתחיל?

ולי קוראים מכשפה

ולי קוראים **מכשפה - איך אתם מעזים?**

ולי קוראים מכשפה - **אתם ממש מרגיזים!**

תגידו, איפה שגיתי? תגידו, איפה טעיתי?

את הכול - למען עמי ותמי עשיתי.

אחרי האהבה ותשומת הלב והדאגות,

אחרי כל המסטיקים והסוכריות והעוגות,

אחרי כל הממתקים שעמי ותמי נשנשו -

לי קוראים מכשפה? תתביישו!

כן כן, תתביישו! גם אתם ההורים,

ותגידו בקול: **אנחנו מצטערים.**

טוב, אני יודעת, אתם לא אשמים,

כי זה הרי מה שסיפרו לכם באגדה.

שהוריהם של עמי ותמי היו מאוד עניים ולא נשאר להם אוכל בבית. ואז ההורים לקחו את ילדיהם הרעבים אל תוך היער המפחיד (אמאל'ה...), עזבו את הקטנים ומיהרו לחזור לביתם, ועמי ותמי נשארו ביער לבדם. (אימאל'ההה...)

חרדים ופחדים פסעו הילדים, מותשים מרעב ומקור - ופתאום, מה הם רואים למולם? בית שבנוי כולו מממתקים. כן, הבית בנוי משוקולדים, מסטיקים, עוגיות, פיצוחים ומה לא.

ובעוד עמי ותמי מסתערים על הבית וזוללים בכל פה, יצאה אישה זקנה ואמרה: "שלום ילדים וברוכים הבאים. היכנסו פנימה, שם חם ונעים, התנור דולק, תוכלו לאכול ולנוח".

"בוא ניכנס", אמרה תמי, ועמי הסכים מיד - כי הם לא ידעו שהזקנה הייתה מכשפה. (אמאל'ההההההההההההההההההה...)

הם נכנסו, המשיכו ואכלו דובשניות ופודינג וניל ופיסטוקים וחיטיפים - ומרוב עייפות מיד נרדמו. לרגע זה חיכתה המכשפה. כשהבחינה שהשניים ישנים היא מיהרה, גררה את עמי אל תוך כלוב ברזל גדול וסגרה אותו בתוכו. מתברר כי אותה מכשפה התכוונה לאכול את עמי אחרי שישמין. לפטם אותו עד שיהיה שמן ורך - ואז לצלות אותו בתנור ולזלול אותו לארוחת צהריים. (אמרתי כבר אמאל'ה?)

וכך היה. כלומר, עמי היה סגור בכלוב, והמכשפה האכילה אותו עוד ועוד ממתקים ובדקה כל יום כמה הוא משמין. אבל יום אחד כשהמכשפה נרדמה בכורסה, גנבה תמי את מפתח הכלוב ומיהרה לשחרר את

אחיה. וכדי שהמכשפה לא תרדוף אחריהם ולא תכלא שוב את עמי, הם השליכו אותה לתנור בוער (אין אמאל'ה, מגיע לה!). אחר כך לקחו את כל הכסף ודברי הערך של המכשפה ויצאו מבית הממתקים חזרה אל בית הוריהם.

הם שבו לביתם וההורים השמחים מכרו את חפצי הערך, קנו מזון והפכו לעשירים. והם חיים כולם באושר - ומה שהכי נחמד, ההורים הבטיחו שלא ישאירו אותם שוב ביער.

זה מה שסיפרו לכם, אבל תשמעו כעת

את כל האמת ואך ורק את האמת.

אני שנתתי בית חם לעמי הרעב ולתמי העייפה -

אני מכשפה?

הוריהם נטשו אותם בלב היער השחור,

עזבו אותם לנפשם ואל ביתם מיהרו לחזור,

עמי רעד מקור ותמי כמעט התעלפה -

ואני מכשפה?!

להם, זאת אומרת להורים,

אף אחד לא קורה אכזריים או רעים.

ואני שנתתי את כל הממתקים ואת כל הפיצוחים,

כן, כן, כי תמי התעקשה שהיא רוצה גם מלוחים,

והייתם צריכים לראות איך את הבוטנים היא טרפה -

אני מכשפה?

אז נכון שהכנסתי את עמי לכלוב,

אבל זה לא היה בגלל מה שכתוב.

למה אני צריכה לאכול ילד רזה ועלוב

כשיש לי צ'יפס ושוקולד ומוס וכל טוב?

אז למה הכנסתי אותו? משתי סיבות:

1. כי הוא היה הורס לי את כל הבית,

אם לא הייתי עושה שום דבר.

הוא לעס את הווילונות המצופים סוכר,

הוא זלל את הדלת העשויה פצפוצים

ובלע שלושה כיסאות בנויים ממצופים.

שלושה ברזים ממרשמלו הוא בלע מיד

ואכל את הארובה שנבנתה משוקולד.

אמרתי לו: "עמי, תעשה לי טובה, ברעפי הבמבה אל תיגע".

אז הוא אכל אותם ואת הגג שהיה עשוי פרוסות עוגה.

תיקנתי את האמבטיה, אבל הוא כרסם אותה שוב ושוב.

ואז אמרתי: עד כאן! ושמתי אותו בכלוב.

פעולה ה' | ארגז כלים

◀◀ מטרת הפעולה:

החניכים ירכשו כלים לבירור נקודות האמת.

◀◀ מבנה הפעולה:

א. הצגת הצורך ברכישת יכולת ההבחנה בין נקודות אמת לנקודות שאינן אמת

ב. הכרת ארבעת הכלים: תורה, מסורת והתבוננות בדרכי חכמינו, מוסר טבעי, כלליות

◀◀ מהלך הפעולה:

הערה למדריך: בפעולות הקודמות ראינו שכדי להגיע לאמת השלמה עלינו לחפש במקומות רבים מכיוון שהאמת מפוזרת (עדרים עדרים, על פי הרב קוק). השאלה שנרצה לברר בפעולה זו, אם כן, היא כיצד לברור את האמת. מה הם הקריטריונים למציאת האמת ולליקוטה?

א. הצגת הצורך ברכישת יכולת ההבחנה בין נקודות אמת לנקודות שאינן אמת

משחקים "אמת ושקר": מבקשים מכמה חניכים לספר כל אחד בתורו שני סיפורים, אחד אמיתי ואחד שקרי. על הקבוצה לנחש איזה מן הסיפורים הוא אמת ואיזה שקר.

מסבירים לחניכים שהמשחק ממחיש את המציאות שבה עלינו להכריע בין נכון ללא נכון ובין אמת לשקר. כעת יהיה עלינו לברר: על פי מה אנחנו מכריעים? מה מנחה אותנו בהבנה מהי אמת ומהו שקר?

ב. הכרת ארבעת הכלים

א. תורה

מקריאים לחניכים את הסיפור "מעשה בבן מלך" (נספח א'), בלי הנמשל. לאחר מכן מנסים להבין עם החניכים את הסיפור ואת הנמשל ביחד. שואלים את החניכים: למה בן המלך התגעגע במיוחד? מה התוכנה שעודדה את בן המלך? מה הם המלך וכתב ידו? מה היחס ביניהם?

מסבירים: הכלי המרכזי העומד לרשותנו הוא התורה. הקב"ה הוא מייצג את האמת בעולמנו, הוא הדבר הטוב שאליו אנו שואפים. ככל שנתקרב יותר לקב"ה כך נהיה יותר קרובים לאמת. המפגש החזק ביותר שהיה לנו עם הקב"ה הוא מתן תורה. התורה היא גילוי עמוק יותר של העקרונות של הקב"ה, ולכן כאשר אגלה סתירה בין עיקרון שלמדתי מהתורה ובין עיקרון ממקור אחר - אעדיף את העיקרון שמופיע בתורה.

ב. מסורת והתבוננות בדרכי חכמינו

מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, לכל קבוצה נותנים רשימת שאלות (נספח ב'). מנחים

עובדה, בתמי לא נגעתי, כי היא הייתה בסדר. נכון, היא אכלה לי כמה תמונות שהיו בחדר, בידיות של הדלת היא הייתה נותנת ביס, פעם אפילו זללה את התריס.

ואכלה חצי ניאגרה שהייתה עשויה ריבת חלב - אבל לא עשתה נזקים גדולים כמו אחיה השובב. בקיצור, כלאתי את עמי בכלוב, כי אחרת, תוך חודש הייתי בלי בית נשאר.

2. כשראיתי לראשונה את עמי, התחלתי מאוד לחשוש -

הוא היה בן שמונה ושקל כמו ילד בן שלוש.

בקושי 15 קילו, מי היה מאמין,

ואמרתי לו: "עמילה, אתה צריך להשמין.

לא רק לאכול המון מתוק ומלוח,

גם אסור לך להתרוצץ, אתה צריך לנוח".

ככה אמרתי לו, כי עמי כל היום רץ,

כל היום טיפס ודילג וקפץ.

ואת כל מה שהוא אכל הוא איבד בהתרוצצויות.

היה מתנדנד על הנברשת שהייתה עשויה מסוכריות,

היה מדלג על המיטה העשויה מג'לי,

עולה ויורד, יורד ועולה.

"די כבר עמילה",

צעקתי לו חצי בוכה,

"תשב קצת במקום, אתה צריך מנוחה".

אבל הוא לא הקשיב לי,

לא שמע, לא הבין,

אז סגרתי אותו בכלוב

כדי שישמין.

אחר כך הייתי משחררת אותו - זו הייתה התכנית.

אבל לאכול אותו?! איכס, אני בכלל צמחונית.

בקיצור, האכלתי אותם, טיפלתי בהם, הענקתי להם אהבה וחום -

ולי קוראים מכשפה עד היום.

תתביישו!

אמרתי כבר פעם שתתביישו?

(מתוך הספר 'כל האמת', אפרים סידון ודני קרמן)

את החניכים לצאת ולהיעזר בחניכים ובמדריכים ותיקים יותר בסניף, או בכלל באנשים מבוגרים. הקבוצה שתחזור עם מרב התשובות בזמן קצוב - היא הקבוצה המנצחת. ממחישים לחניכים כלי זה באמצעות הדוגמה הבאה מתורת הרב קוק.

שואלים את החניכים בתחילה כיצד הם תופסים את החילוניות. סביר להניח שהיחס שלהם לחילוניות יהיה חיובי, ולכן ננסה לאתגר אותם ולעמת אותם מול דעה זו. כאשר משהו יזכיר את הרב קוק או אדם חכם אחר, נסביר את תפיסתו של הרב בנושא זה:

הרב קוק מצא נקודות אמת גם במקומות שבהם לא ציפינו למצוא אותן. יחסו של הרב קוק לתנועת החילון בימי תחילת הציונות יכול ללמד אותנו על דרך התמודדות וזווית ראייה שרלוונטיים גם בימינו. לכאורה החילוניות יכולה להיתפס כדבר שאין בו ממש, אך הרב קוק בחר לחפש גם בתנועת החילון את נקודת האמת שבה, שממנה ניתן ללמוד. הרב קוק בחר שלא להסתכל רק על הרובד הנגלה של תנועת החילון, ולדעתו תנועת זו בשורשה היא דרישה לקרבת אלוקים גדולה יותר. לאחר שאנשים אלו לא הסתפקו בדתיות שהייתה קיימת בימים שלקראת קום המדינה, הם לא ויתרו והסתפקו רק בקיים כי אם רצו למצוא יהדות מבוררת ואמיתית יותר. הפועל היוצא של דרישה זו היה בזמניהם התחלנות, אך הרב קוק רוצה לקחת את תנועת הנפש הזו ולהעלות אותה וליצור בעזרתה דתיות טובה יותר. (להרחבה ראו מאמר 'זרעונים' פרק ו', בתוך הספר 'אורות' של הרב קוק).

מסבירים לחניכים שכלי זה, "מסורת והתבוננות בדרכי חכמינו", משמעותו ללמוד מדיעותיהם של הדורות הקודמים - של חכמים בכלל ושל מסורת בית אבא (סבים והורים) בפרט. הלמידה מהדורות הקודמים ומדרכם לפרש את המציאות, מאפשרת לנו לנתח מצבים שאנו נתקלים בהם בחיים שלנו.

ג. מוסר טבעי

מחלקים לכל החניכים את הקטע מתוך הרמב"ם (נספח ג'), ומקריאים אותו. שואלים את החניכים: איך אתם מבינים את המשפט "רשות כל אדם נתונה לו"? מה זה אומר על טבע האדם?

ד. כלליות

מחלקים את הקבוצה לתת-קבוצות של ארבעה או חמישה חניכים. לכל תת קבוצה נותנים כמה משפטים ומבקשים מהחניכים לנסח משפט שיכלול את הכול (נספח ד'). בסיום המשימה שומעים את המשפטים של כל הקבוצות. אנו מצפים לשמוע משפטים מסורבלים, ספציפיים ומורכבים.

שואלים את החניכים אילו עובדות מדעיות הם מכירים. כעת אנחנו דווקא מצפים לשמוע משפטים פשוטים וכוללים (לדוגמה: $E=mc^2$, משפט פיתגורס וכדומה).

מסבירים לחניכים כי ככל שאמת היא יותר כללית, כך יש לה יותר תוקף. כלומר, ככל שאמת מצליחה להכיל בתוכה אמיתות נוספות, כך היא יותר אמיתית. אם משפט פיתגורס היה תקף רק למשולשים שאינם לא עולים על גודל מסוים - הוא לא היה מוצלח ומפורסם כל כך... העובדה שהיהדות נותנת מקום לגויים (ולא דוחפת לגיור המוני של כולם) מעניקה לה אופי כללי יותר, ומשום כך גם האמת שלה יותר נכונה ומדויקת.

מסכמים את הפעולה: בפעולה זו נגענו בארבעה כלים שמסייעים לנו למצוא ולברר את האמת.

- התורה היא הגילוי הכי מרוכז של הקב"ה בעולם. בהקשר זה אנו מדברים על התורה לא רק כאוסף של הדרכות מעשיות - מצוות - אלא כאוסף של רעיונות, ערכים וגם מצוות שבאים לחנך את האדם. גם כאשר נרצה לברר ולמצוא את האמת במקומות נוספים, נשתמש בהיכרות שלנו עם הקב"ה דרך התורה. כלומר, אם ראינו ש"זאהבת לרעך כמוך" הוא כלל גדול בתורה, אזי לא יכול להיות שנלמד עיקרון הפוך במקום אחר. וברובד עמוק יותר, אנו מאמינים שהקב"ה בחכמתו צפה גם את הסתירה הזאת, ולכן במקום לחפש הכרעה נחפש בתורה את העיקרון שמיישב את הסתירה.

- כלי נוסף שמשמש אותנו הוא מסורת והתבוננות בעקרונות שנלמדים מחז"ל ומחכמים בדורנו. התפתחות התורה שבעל פה פועלת כך שכל דור מתבסס ומתפתח על גבי הדורות הקודמים. באופן הזה אנחנו יכולים ללמוד מהצורה שבה רבותינו ליקטו את נקודות האמת הפזורות במקומות שונים, כפי שראינו ביחסו של הרב קוק לתנועת החילון.

- מוסר טבעי: הקב"ה טבע בכל אדם את הרצון להיות טוב. הוא העניק לנו את היכולת לבחור בין טוב לרע מתוך הנחה שיש בנו היכולת להבחין בין שניהם. כאשר אנו נפגשים עם דעות והשקפות חדשות, עלינו לנסות להיות כנים עם עצמנו ולהבין באמת איזה דבר טוב יש בהם ומה אפשר ללמוד מכך. עלינו לזכור כי היסוד המרכזי של התשובה הוא יכולת הבחירה שלנו, כשהקב"ה נתן לנו את יכולת הבחירה הוא גם סומך על יכולת השיפוט שלנו להבחין בין הטוב לרע ולבחור בטוב.

- הכלי האחרון והמשלים לתורה הוא הכלליות. ככל שהאמת שאנו נפגשים איתה מצליחה לאפשר לאמיתות נוספות להיות בתוכה - כך היא אמיתית יותר. בתורת הרב קוק רואים זאת באופן בהיר כיצד הוא אוסף לתוך תורת ישראל נקודות אמת מתנועות אחרות. העניין הוא איזה מקום תופסת האמת הספציפית בתוך המרקם הכללי, ובאיזו עוצמה היא מופיעה.

מסכמים את המעריך:

במעריך זה הכרנו את הצורך בבירור האמת. לאדם יש יכולת שכלית לחקור ולברר, ועליו להשתמש ביכולת זו על מנת לגלות את האמת.

הכרנו שתי גישות: אמת אחת וריבוי דעות. לכל גישה יש יתרונות וחסרונות. ראינו כי גישות אלה מופיעות גם במקורות היהדות.

נחשפנו לקושי הקיים בשכנוע אדם אחר שיקבל את האמת שלי, מאחר שהוא מחזיק באמת שלו שנובעת מתוך עולמו הפנימי ומהרקע והלימוד שממנו הוא מגיע.

בהמשך הבנו שהאמת מפוזרת במקומות שונים, גם במקומות שבהם לא ציפינו שקיימת אמת כלל. למדנו שעל מנת לגבש אמת שלמה יש ללקט את נקודות האמת הפזורות בקבוצות שונות.

לבסוף, הצגנו את ארבעת הכלים העיקריים המהווים אמות מידה לבחינת נקודות האמת: תורה, מסורת והתבוננות בדרכי חז"ל, המוסר הטבעי הטבוע באדם והכלליות.

מעשה מבן מלך שנתרחק מאביו וכו'. והיה מתגעגע מאוד מאוד. והגיע לו כתב מאביו, והיה משתעשע בו מאוד מאוד. והיה מתגעגע עדיין מאוד. והיה מתגעגע על כל פנים שיושיט לו יד. ואם היה מושיט לו יד היה מחבקה ומנשקה. אחר כך יישב עצמו: הלא זה הכתב הוא כתב יד המלך בעצמו, ואם כן הוא יד המלך.

(ר' נחמן מברסלב, שיחות שאחר סיפורי מעשיות)

המלך הוא מלך-מלכי-המלכים הקב"ה, בן-המלך הוא עם-ישראל ככלל וכל אחד מאיתנו כפרט. המלך הוא גם אבא, ובן-המלך הוא בנו והמעשה מספר על מה שביניהם. בן המלך שנתרחק מאביו התגעגע אליו מאוד מאוד וקיבל מכתב: המכתב הוא התורה. התורה היא אמנם מכתב מהמלך, אך היא גם מכתב אישי מאב לבנו שנתרחק ממנו.

בן המלך משתעשע במכתב אך עדיין מתגעגע מאוד. הוא מתגעגע למפגש חי, לנוכחות מוחשית, לקרבה ממשיית. אחר כך הוא מיישב עצמו שהמכתב הוא כתב יד המלך בעצמו ולפיכך הוא יד המלך בעצמו: "התורה וקודשא בריך הוא חד הם".

אמנם לכאורה מדובר רק במכתב, בכתב - אך בן-המלך מבין כי הכתב אינו רק פועל יוצא של יד המלך אלא הוא הוא יד המלך בעצמו, הרי שקריאת המכתב היא מפגש עם המלך בעצמו ממש: לימוד התורה והמפגש עמה הריהם כמפגש עם ה' יתברך בעצמו, מפגש חי מוחשי וקרוב.

(עינת סרי לוי, מדרשת אור תורה רמות בירושלים)

נספח ב'

1. איך קראו למרכזת של הסניף לפני עשר שנים?

2. מי היה הרמטכ"ל השני של מדינת ישראל?

3. מה שם הגרעין שהיום חבריו בני 35?

4. מי מופיע על שטר 200 שקלים?

5. מי המציא את הטלפון?

6. מתי היה גירוש ספרד?

7. כמה פעמים זכתה ישראל באירוויזיון?

8. איך קראו לעלייה הראשונה מאתיופיה?

9. מה קרה בכ"ט בנובמבר?

10. מהי אקסודוס?

תשובות למדריך:

- 1.
- 2. יגאל ידין
- 3. עוז
- 4. זלמן שזר
- 5. אלכסנדר גרהאם בל
- 6. 1492-1497
- 7. 3
- 8. מבצע משה
- 9. הכרזת האו"ם על סיום המנדט הבריטי והקמת מדינה יהודית ומדינה ערבית
- 10. אניית מעפילים

נספח ג'

רשות כל אדם נתונה לו: אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק, הרשות בידו; ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע - הרשות בידו.

הוא שכתוב בתורה "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע" (בראשית ג, כב) - כלומר הן מין זה של אדם היה אחד בעולם, ואין לו מין שני דומה לו בזה העניין, שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ, ואין לו מי שיעכב על ידו מלעשות הטוב או הרע.

(רמב"ם, הלכות תשובה)

נספח ד'

אימהות אוהבות להאכיל את הילדים שלהן.	אימא מרמת גן הרעיבה את הילדים שלה.	נשים ממוצא בולגרי שונאות להתעסק עם אוכל.
במשפחות חרדיות הגברים הם אלה שמאכילים את הילדים.	אישה חולת נפש נטשה את ילדיה.	

